

2/54

Савезна Скупштина
Државна

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

СТЕНОГРАФСКЕ БЕЛЕШКЕ STENOGRAPFSKE BELEŠKE

КЊИГА I

БЕОГРАД, 1958 ГОДИНЕ

СВЕСКА 2

САВЕЗНО ВЕЋЕ

2-га и 3-ћа СЕДНИЦА, ДРЖАНЕ ОД 25 ДО 26 ЈУНА 1958 ГОДИНЕ

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

2-га и 3-ћа СЕДНИЦА, ДРЖАНЕ ОД 25 ДО 26 ЈУНА 1958 ГОДИНЕ

САВЕЗНО ВЕЋЕ И ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

2-га ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА, ДРЖАНА 26 ЈУНА 1958 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ:

Страна

Страна

2-га седница Савезног већа — 25 јуна 1958

2-га седница Већа произвођача — 25 јуна 1958

Пре дневног реда:

Пре дневног реда:

1) Одавање поште преминулом народном посланику Ђури Салају — — — — —	120
2) Саопштење о посланичким отсуствима — — — — —	120
3) Посланичко питање Момира Бошковића о ограничењу давања регреса за повлашћене возње у међумесном аутобуском саобраћају и одговор претставника Савезног извршног већа — — — — —	120
4) Посланичко питање др Иве Бабића о поштравању санкција против привредног криминала и одговор Савезног извршног већа — — — — —	121
5) Саопштење о примљеним законским предлозима, другим актима и одборским извештајима — — — — —	122

Дневни ред:

1) Претрес Предлога општег закона о школству — — — — —	123
2) Претрес Предлога уводног закона за Општи закон о школству — — — — —	150
3) Претрес Предлога закона о оснивању и пословању одмаралишта — — — — —	150
4) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о радним односима — — — — —	150
5) Претрес Предлога закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене — — — — —	151

Говорници: др Младен Ивековић, Мито Димитријевић, Никола Минчев, Момир Бошковић, др Иво Бабић, Живко Жижић, Богомир Брајковић, потпретседник Савезног извршног већа Родољуб Чолаковић, Радивој Давидовић (два пута), Ласло Рехах, Душанка Ковачевић, Љубица Мишић, Мика Трипало, инж. Кармело Будихна, Стојан Миленковић, Милован Батановић и Мако Баће.

1) Саопштење о посланичким отсуствима и примљеним претставкама и жалбама — — — — —	195
2) Саопштење о примљеним законским прописима, другим актима и одборским извештајима — — — — —	196

Дневни ред:

1) Претрес Предлога закона о оснивању и пословању одмаралишта — — — — —	197
2) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о радним односима — — — — —	197
3) Претрес Предлога одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 г. — — — — —	201
4) Претрес Предлога одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите — — — — —	202
5) Претрес Предлога одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације — — — — —	202
6) Претрес Предлога одлуке о додељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидске пензије и инвалидине — — — — —	202

Говорници: Пашко Ромац, Јосип Парић, Бошко Темелковски, Ибрахим Маглајлић, Виктор Стопар, Јелена Стојановић, Борислав Спасојевић, Иван Брљафа, Емил Кеврешан, Јуре Билић, Анте Миљковић, Александар Цонић, повереник Савезног извршног већа Никола Валог, повереник Савезног извршног већа Јован Поповић, инж. Мирон Меак, инж. Анте Тодоровић, Сима Тадић, Алојз Рибић, Велизар Шкерковић, Боро Петковски, Данило Кнежевић.

	Страна		Страна
3-ћа седница Савезног већа — 26 јуна 1958		у скупштинама и управним одборима савезних комора и Савеза комора Југославије и одређивање чланова већа произвођача — — 247	
<i>Пре дневног реда:</i>		2) Претрес Предлога одлуке о наградама и накнадама посланика Савезне народне скупштине — — — — — 247	
Читање записника претходне седнице — 211		3) Претрес извештаја Одбора за привредне организације о потврди статута — — — — — 247	
<i>Дневни ред:</i>		4) Претрес извештаја Мандатно-имунитетског одбора о захтеву за одобрење настављања кривичног поступка против народног посланика инж. Антека Трибушона — — — — — 248	
1) Претрес Предлога препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима — — — — — 211		5) Претрес извештаја Мандатно-имунитетског одбора о захтеву за одобрење настављања кривичног поступка против народног посланика Ивана Павлишка — — — — — 248	
2) Претрес Предлога о измени члана 6 Општег закона о универзитетима — — — — — 224		6) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Пословника Већа произвођача — — — — — 248	
3) Претрес Предлога одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 г. — — — — — 224		<i>Говорници:</i> Пашко Ромац, Миђун Јауковић, Михајло Туртић, Чедо Милићевић, Миломир Павловић, Родољуб Станић и инж. Милан Вукић.	
4) Претрес Предлога одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите — — — — — 224		2-га заједничка седница Савезног већа и Већа произвођача — 26 јуна 1958	
5) Претрес Предлога одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације — — — — — 224		<i>Пре дневног реда:</i>	
6) Претрес Предлога одлуке о одређивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина — — — — — 225		1) Посланичко питање Милије Радовановића, народног посланика Савезног већа, о томе како Савезно извршно веће оцењује садашње стање односа између Југославије и земаља „лагера“ — — — — — 259	
7) Претрес Предлога одлуке о потврди Уредбе о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа — — — — — 225		2) Посланичко питање Владе Мајхена, народног посланика Савезног већа, о томе какви су садашњи изгледи за решење основних међународних проблема и на шта ће бити усмерени главни напори Савезног извршног већа у претстојећем периоду — — — — — 259	
8) Претрес Предлога о утврђивању укупног броја претставника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и Савеза комора — — — — — 225		3) Одговор члана Савезног извршног већа Коче Поповића на посланичка питања — — — — — 259	
9) Одређивање допунских избора за Изборни срез Славонски Брод — — — — — 226		4) Саопштење о примљеним извештајима — — — — — 261	
10) Претрес Предлога одлуке о накнадама и наградама посланика Савезне народне скупштине — — — — — 226		<i>Дневни ред:</i>	
11) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине — — — — — 226		1) Претрес извештаја Савезног извршног већа о кретању привреде у прва четири месеца 1958 године — — — — — 261	
<i>Говорници:</i> др Младен Ивековић, Андреј Петелин, Милојко Друловић (два пута), Крсте Црвенковски (два пута), др Никола Секулић, Груја Новаковић, др Иво Бабић (два пута), Влада Зечевић, Нијаз Диздаревић, Богомир Брајковић, Радомир Коматина, Момир Капор, Вождар Томић, Милован Батановић, <u>Иван Крефт</u> , др Иво Сунарић, Анте Раос, Владо Јанић, Јелица Радојчевић, др Јерко Радмиловић.		2) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама пословника Савезне народне скупштине — — — — — 266	
3-ћа седница Већа произвођача — 26 јуна 1958		<i>Говорници:</i> Петар Стамболић, Мирко Поповић, члан Савезног извршног већа Коча Поповић, Милија Радовановић, Владо Мајхен, потпретседник Савезног извршног већа Мијалко Тодоровић, Сречко Жежовник, др Макс Шнудерл, др Иво Бабић.	
<i>Пре дневног реда:</i>			
Посланичко питање Јелене Стојановић о решавању радног стажа радника и о отпуштању радника и давању незаконитих отказа — 246			
<i>Дневни ред:</i>			
1) Претрес Предлога за утврђивање укупног броја претставника друштвене заједнице			

САВЕЗНО ВЕЋЕ

2-га СЕДНИЦА

ОД 25 ЈУНА 1958 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

Пре дневног реда:

- 1) Одавање поште преминулом народном посланику Ђури Салају;
- 2) Саопштење о посланичким отсуствима;
- 3) Посланичко питање Момира Бошковића о ограничењу давања регреса за повлашћене возње у међумесном аутобуском саобраћају и одговор претставника Савезног извршног већа;
- 4) Посланичко питање др Иве Бабића о поштровању санкција против привредног криминала и одговор Савезног извршног већа;
- 5) Саопштење о примљеним законским предлозима, другим актима и одборским извештајима.

Дневни ред:

- 1) Претрес Предлога општег закона о школству;
- 2) Претрес Предлога уводног закона за Општи закон о школству;
- 3) Претрес Предлога закона о оснивању и пословању одмаришта;
- 4) Претрес Предлога закона о изменама и допунама Закона о радним односима;
- 5) Претрес Предлога закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене;
- 6) Претрес Предлога закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима;
- 7) Претрес Предлога препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима;
- 8) Претрес Предлога одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину;
- 9) Претрес Предлога одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите;
- 10) Претрес Предлога одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације;
- 11) Претрес Предлога одлуке о додељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина;
- 12) Претрес Предлога одлуке о потврди Уредбе о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа;
- 13) Претрес Предлога за утврђивање укупног броја претставника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и савеза комора;
- 14) Одређивање допунских избора у Изборном срезу Славонски Брод;
- 15) Претрес Предлога одлуке о наградама и накнадама посланика Савезне народне скупштине;
- 16) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Пословника Савезног већа.

Говорници: др Младен Ивековић, Мито Димитриевски, Никола Минчев, Момир Бошковић, др Иво Бабић, Живко Жижић, Богомир Брајковић, потпретседник Савезног извршног већа Родољуб Чолаковић, Радивој Давидовић (два пута), Ласло Рехак, Душанка Ковачевић, Љубица Мићић, Мика Трипало, инж. Кармело Будихна, Стојан Миленковић, Милован Батановић и Макс Баће.

ПРЕТСЕДАВАО

ПРЕТСЕДНИК

Др МЛАДЕН ИВЕКОВИЋ

ЗАПИСНИЧАР

МИТО ДИМИТРИЈЕВСКИ

Почетак у 10 ч

Претседник др Младен Ивековић (Изборни срез Самобор, НР Хрватска): Другови и другарице народни посланици, отварам другу

сједницу Савезног вијећа Савезне народне скупштине. Прије преласка на дневни ред допустите ми да позовем овај високи Дом

да евоцира успомену на великог борца и револуционара којег нема више међу нама, народног посланика Ђуру Салаја.

Двадесетог маја ове године, након што је поново био изабран за народног посланика Савезне народне скупштине, а на овогодишњем априлском засједању Скупштине и за члана Савезног извршног вијећа, друг Ђуро Салај умро је у седамдесетој години свог плодног, револуционарног живота.

Његов је живот био испуњен револуционарном активношћу која датира још из 1906 године, када је ступио у редове револуционарног радничког покрета. У току педесет година плодносног рада и борбе Ђуре Салаја за права обесправљених и угњетених у нашој земљи и изван ње, кроз прогоне и затворе, кроз величанствене побједе у којима је учествовао, изградио је он за радничку класу Југославије, за све наше народе, лик човјека и борца који ће будућим нашим генерацијама служити као најсвјетлији примјер. Живот и дјело друга Ђуре Салаја узидани су у темеље нашег социјалистичког покрета. Они представљају саставни дио хисторије постанка и изградње нове, социјалистичке Југославије.

Од Шестог конгреса Савеза комуниста Југославије члан Извршног комитета Савеза комуниста Југославије, предсједник Савеза синдиката Југославије од 1945 године и од 1945 године стално биран за савезног народног посланика, да би пред саму своју смрт постао чланом Савезног извршног вијећа, друг Ђуро Салај до посљедњег свог даха предано и пожртвовано испуњава задатке које му је повјерила земља и њено руководство.

Смрћу Ђуре Салаја народи Југославије изгубили су свог великог сина, а наша Савезна народна скупштина угледног члана, неуморног радника и друга.

Успомена на друга Ђуру Салаја остат ће трајна у срцима свих наших народа.

Нека је вјечна слава другу Ђури Салају!

Позивам другове и другарице народне посланике да минутом ћутања одамо пошту другу Ђури Салају.

(Сви народни посланици саслушали су речи претседника др Ивековића стојећи, а на крају минутом ћутања одали пошту премијумом народном посланику).

Слава другу Ђури Салају! (Слава му!).

Записник данашње сједнице водит ће народни посланик Мито Димитријевски. Молим записничара да прочита записник са прошле сједнице.

Записничар Мито Димитријевски (Изборни срез Демир Хисар, НР Македонија) чита записник 1-ве седнице Савезног већа од 18 априла 1958 године.

Претседник др Младен Ивековић: Има ли примједба на прочитани записник? (Не-

ма). Пошто примједба нема, записник се овјерава.

Прелазимо на саопштења.

Тражили су одсуства ови народни посланици: Владо Шегрт — због болести, а Павле Грегорић, Кемал Сејфула, др Леон Гершковић и Пеко Дапчевић — ради службеног пута.

Да ли Дом одобрава тражена одсуства? (Одобрава). Објављујем да су одсуства одобрена.

Савезном вијећу стигла су и нека посланичка питања. Прво, народни посланик Момир Бошковић поставио је преко Предсједника Савезне народне скупштине питање Савезном извршном вијећу које гласи:

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Молим Вас да ово моје питање упутите Савезном извршном већу, а желео бих да ми се на њега одговори на првој наредној седници Савезног већа Савезне народне скупштине. Реч је о овоме: у Службеном гласнику НР Србије број 7/58 објављена је Одлука Извршног већа НР Србије о ограничењу давања регреса за повлашћене вожње у међумесном аутобуском саобраћају. Применом ове једностране одлуке нарочито су погођени радници и службеници у НР Србији приликом одласка на годишњи одмор. Пошто се овај регрес и даље даје у свим осталим народним републикама, искрсли су проблеми политичке природе, јер су радници и службеници у НР Србији доведени у неравноправан положај према радницима и службеницима других народних република.

Овом одлуком скоро се у целини укида давање регреса предузећима јавног ауто-саобраћаја у НР Србији за повлашћене вожње, због чега је опао промет путника. Несумњиво да је ово за предузећа озбиљан проблем, утолико пре што се са овим приходима рачунало приликом планирања капацитета, узимања на себе одређених обавеза, одржавања аутобуских линија по утврђеном реду вожње итд. Овим актом аутобуска предузећа у НР Србији такође су доведена у неравноправан положај према таквим предузећима других народних република.

Исто тако, ова одлука се негативно испољава на развоју туризма као веома важне привредне делатности у НР Србији.

Пошто сам обавештен да су у циљу правилног и јединственог решења овог проблема за целу земљу већ интервенисали Савез синдиката Југославије, Туристички савез Југославије, Удружење друмског саобраћаја и ремонта ФНРЈ и други заинтересовани фактори, молим да ми се одговори да ли је Савезно извршно веће предузело неке мере за решење овога проблема.

Београд, 13 маја 1958

Момир Бошковић, с. р.
Народни посланик

На ово питање дат ће усмени одговор Никола Минчев, члан Савезног извршног вијећа. Има ријеч Никола Минчев.

Члан Савезног извршног већа Никола Минчев (Изборни срез Кавадарци, НР Македонија): Другови и другарице народни посланици, Савезно извршно веће договорило се са извршним већем НР Србије да оно повуче ту своју одлуку, тако да је Извршно веће НР Србије на својој седници од 4 јуна ове године ставило ван снаге поменућу одлуку,

што је и објављено у „Службеном гласнику НР Србије“ у броју 24 од 7 јуна 1958 године.

Претседник др Младен Ивековић: Да ли је народни посланик Момир Бошковић задовољан одговором?

Момир Бошковић: Задовољан сам јер је ствар решена.

Претседник др Младен Ивековић: Народни посланик др Иво Бабић поставио је Савезном извршном вијећу ово питање:

ПРЕДСЈЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВИЈЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Допустите ми да преко Вас, друже Председниче, упутим Савезном извршном вијећу ово питање: да ли Савезно извршно вијеће намјерава подузети одређене мјере у циљу проширивања и поопштравања санкција против учинилаца тзв. привредног криминала? На ово питање молим писмени одговор.

Образложење

Наши грађани, револтирани појединачним појавама привредног криминала, затражили су на више зборова да ово питање поставим у Савезној народној скупштини. Будући да је оно, по мојем мишљењу, сложено, молим да добијем одговор посебно из ових аспеката: а) да ли су санкције заиста сувише благе, б) да ли се санкције исправно примјењују и каква је улога и друштвена одговорност у томе погледу судаца поротника, в) да ли наша дневна штампа о таквим случајевима исправно информира нашу јавност.

Смрт фашизму — слобода народу!

У Загребу, дне 14 маја 1958

Др Иво Бабић, с. р.
Народни посланик
за Загреб — Максимир

На ово питање добили смо писмени одговор Савезног извршног вијећа, који гласи:

„Др Иво Бабић, народни посланик из Загреба, поставио је Савезном извршном већу питање да ли оно намерава предузети одређене мере у циљу проопштрења и поопштрења санкција против учинилаца такозваног привредног криминала.

У вези с овим питањем др Бабић је посебно тражио одговор и на следећа питања: а) да ли су санкције предвиђене у закону сувише благе, б) да ли се санкције исправно примењују, в) каква је улога и друштвена одговорност у томе погледу судија поротника и г) да ли наша дневна штампа у таквим случајевима правилно информира нашу јавност.

На сва ова питања посланик др Бабић затражио је писмени одговор.

На основу члана 72 Уредбе о организацији Савезног извршног већа слободан сам дати овај одговор на постављена питања:

Савезна народна скупштина је у 1955 години образовала комисију за кривично право чији је задатак да преиспита све одредбе Кривичног законика, па и одредбе које се односе на кажњавање кривичних дела против народне привреде и кривичних дела против друштвене имовине. Комисија није још довршила рад, али према досадашњим закључцима предвиђа се извесно проширење кривичних санкција за делатности управљене против привредног система. У преднацрту који је израдила комисија, поред постојећих кривичних дела против народне привреде, инкриминише се злоупотреба у привредном пословању и лажном банкротству.

Санкције које предвиђа наш Кривични законик довољно су оштре и нема потребе да се оне по-

оштравају. Ове санкције крећу се од шест месеци затвора за најлакша кривична дела па до дуготрајног строгог затвора, а за кривично дело плачке предвиђена је и смртна казна.

Питању исправне казнене политике за кривична дела привредног криминала поклањају пуну пажњу сви судови и јавна тужиштва, а посебно Савезни врховни суд, Савезно јавно тужиштво, врховни судови народних република и републичка јавна тужиштва. Скоро на свим конференцијама анализирају се поједини случајеви и изузетно је било оцењено да су изричане благе казне. Више има случајева неуједначености судске праксе, а ти недостаци се покушавају отклонити.

Из статистичких података за 1956 годину види се да су за најчешћа дела привредног криминала изречене казне у овом просеку, и то: за несавесно пословање у привреди (члан 213) — казна затвора у трајању од пет месеци; за недозвољену трговину (члан 226) — казна затвора у трајању од три и по месеца; за тешку крађу против друштвене имовине (члан 250) — строги затвор у трајању од две године и седам месеци, односно затвор у трајању од седам месеци; за плачку (члан 255) — десет година строгог затвора, односно осам месеци затвора; за проневеру (члан 322) — три године и осам месеци строгог затвора, односно једна година и четири месеца затвора.

Улога судија поротника је веома значајна у проценивању одговорности и кажњавању учинилаца кривичних дела против народне привреде. Као што је познато, судије поротници су потпуно равноправни у суђењу и једнако су одговорни као и сталне судије за исправно спровођење казнене политике. Њихова одговорност везана је за избор и разрешење судија и за полагање рачуна о раду у суду на основу захтева народног одбора среза.

Што се тиче информација које даје наша дневна штампа, треба истаћи да нису ретки случајеви изношења чињеничног стања које још није проверено. Новинари често обавештавају јавност о кривичним делима на основу података из оптужнице, а о главном претресу доносе непотпуне информације, тако да се добија утисак да је казна изречена на основу чињеничног материјала који је наведен у оптужници, а који је понекад на главном претресу у потпуности или знатно измењен. Нарочито су чести случајеви да се извесни мањкови претстављају као проневера, а када се на главном претресу утврди да су мањкови резултат несавесног пословања без користољубивих мотива, онда је разумљиво да казна изгледа неразумљива. Исто тако се дешава да се у почетку окривљеном ставља на терет врло висока сума проневереног новца, а да се доцније утврди да та сума износи много мање. То је такође разлог што јавност долази до погрешних закључака о благом одмеравању казне.

На све ове недостатке у информисању наше јавности указивано је на конференцијама за штампу и у последње време може се констатовати да је таквих случајева мање, али да они нису ишчезли.

Смрт фашизму — слобода народу!

Секретар за правосудне послове
Савезног извршног већа

Никола Срзентић, с. р.

Да ли је народни посланик др Иво Бабић задовољан одговором?

Иво Бабић: Задовољан сам.

Претседник др Младен Ивековић: У времену од 1 јануара до 23 јуна 1958 године Савезно вијеће примило је 97 представки и жалби.

Списак представки и жалби је умножен и раздијељен народним посланицима па се

не ће читати, а унијет ће се у стенографске биљешке. (Видети у прилогу).

Примљени законски приједлози и други акти.

Од Савезног извршног вијећа примили смо: Приједлог опћег закона о школству, Приједлог уводног закона за Опћи закон о школству, Приједлог закона о оснивању и пословању одмаралишта, Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о радним односима, Приједлог закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене, Приједлог одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину, Приједлог одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, Приједлог одлуке о додјељивању средстава из привредних резерви федерације, Приједлог одлуке о додјељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина, Приједлог одлуке о потврди Уредбе о организацији и раду Савезног извршног вијећа, Списак уредаба о измјенама и допунама уредаба Савезног извршног вијећа, Списак прописа које је Савезно извршно вијеће донијело на основу Главе XXVI Савезног друштвеног плана за 1958 годину, Списак прописа које је Савезно извршно вијеће донијело на основу Одлуке о овлаштењу Савезног извршног вијећа за доношење одређених привремених прописа у области привреде, Приједлог закона о измјени члана 6 Опћег закона о универзитетима, Препоруку о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима, Информацију о кретању извршења савезног буџета у периоду јануар—април 1958 године и о стању средстава и обавеза федерације на крају 1957 године.

Од Одбора за народну привреду примили смо: Приједлог за утврђивање укупног броја представника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и Савеза комора.

Од Административног одбора Савезне народне скупштине примили смо: Приједлог одлуке о наградама и накнадама посланика Савезне народне скупштине.

Од Законодавног одбора примили смо: Приједлог одлуке о измјенама и допунама Пословника Савезног вијећа.

Од Мандатно-имунитетског одбора примили смо: Приједлог за одређивање допунских избора у Изборном срезу Славонски Брод.

Од Одбора за спољне послове примили смо извјештај о Приједлогу закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене.

Од Одбора за организацију власти и управу примили смо извјештај о Приједлогу одлуке о потврди Уредбе о измјенама и допу-

нама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног вијећа.

Од Одбора за народну привреду примили смо извјештаје: о Приједлогу одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину, о Приједлогу одлуке о допуни одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, о Приједлогу одлуке о додјељивању средстава из привредних резерви федерације и о Приједлогу закона о оснивању и пословању одмаралишта.

Од Одбора за просвјету примили смо извјештаје: о Приједлогу опћег закона о школству, о Приједлогу уводног закона за Опћи закон о школству, о Приједлогу закона о измјенама члана 6 Опћег закона о универзитетима и о Приједлогу препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима.

Од Одбора за социјалну политику и народно здравље примили смо извјештаје: о Приједлогу закона о измјенама и допунама Закона о радним односима и о Приједлогу одлуке о додјељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина.

Од Законодавног одбора примили смо извјештаје: о Приједлогу опћег закона о школству, о Приједлогу уводног закона за Опћи закон о школству, о Приједлогу закона о оснивању и пословању одмаралишта, о Приједлогу закона о измјенама и допунама Закона о радним односима, о Приједлогу закона о измјени члана 6 Опћег закона о универзитетима, о Приједлогу одлуке о додјељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина и о Приједлогу закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене.

На основу изложеног предлажем овај дневни ред:

1) Претрес Приједлога опћег закона о школству;

2) Претрес Приједлога уводног закона за Опћи закон о школству;

3) Претрес Приједлога закона о оснивању и пословању одмаралишта;

4) Претрес Приједлога закона о измјенама и допунама Закона о радним односима;

5) Претрес Приједлога закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене;

6) Претрес Приједлога закона о измјени члана 6 Опћег закона о универзитетима;

7) Претрес Приједлога препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима;

8) Претрес Приједлога одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину;

9) Претрес Приједлога одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите;

10) Претрес Приједлога одлуке о додјеливању средстава из привредних резерви федерације;

11) Претрес Приједлога одлуке о додјеливању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина;

12) Претрес Приједлога одлуке о потврди Уредбе о измјенама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног вијећа;

13) Претрес Приједлога за утврђивање укупног броја представника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и савеза комора;

14) Одређивање допунских избора у Изборном срезу Славонски Брод;

15) Претрес Приједлога одлуке о наградама и накнадама посланика Савезне народне скупштине;

16) Претрес Приједлога одлуке о измјенама и допунама Пословника Савезног вијећа.

Да ли се Дом слаже са овим дневним редом? (Гласови: Слаже се).

Објављујем да је дневни ред усвојен.

Дајем одмор од 15 минута.

(После одмора)

Претседник др Младен Ивековић: Настављамо сједницу.

Прелазимо на прву точку дневног реда: Претрес Приједлога опћег закона о школству.

Молим извјестиоца Одбора за просвјету, народног посланика Живка Жижића, да прочита извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за просвету Живко Жижић (Изборни срез Бијело Поље, НР Црна Гора) чита извјештај Одбора о Предлогу општег закона о школству. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Молим извјестиоца Законодавног одбора, народног посланика Богомира Брајковића, да прочита извјештај Одбора.

Извјестилац Законодавног одбора Богомир Брајковић (Изборни срез Дервента, НР Босна и Херцеговина) чита извјештај Одбора о Предлогу општег закона о школству. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу Приједлога опћег закона о школству.

Дајем ријеч другу Родољубу Чолаковићу, потпредседнику Савезног извршног вијећа.

Потпредседник Савезног извршног већа Родољуб Чолаковић (Изборни срез Бијелина, НР Босна и Херцеговина): Предлог општег закона о школству, који је поднесен овом

Дому на претресање, резултат је дуготрајног рада великог броја људи. Комисија за реформу школства, која је образована одлуком Савезне народне скупштине у мају 1953 године, није услед брзог распуштања Скупштине Другог сазива стигла ни да отпочне свој посао. Тек Комисија коју је именовала Скупштина Трећег сазива својом одлуком од 16 децембра 1954 године, и која је радила као комисија Одбора за просвету Савезног већа, прихватила се озбиљно посла, засновала га врло широко, окупила на том одговорном, сложенем и тешком задатку стотине наших просветних и других радника. После рада од три године она је, поред обимне документације, израдила Предлог система образовања и васпитања у ФНРЈ, који је био предмет широке дискусије у нашој јавности, тако да је о њему могао да каже и казао је своје мишљење огроман број наших грађана, стручних удружења и друштвених организација. Иако у тој дискусији није могло доћи до истоветних гледишта о свим многобројним питањима тако сложеног комплекса проблема као што је систем васпитања и образовања, дошло се ипак до јединственог става у битним питањима нашег школства. На основу тога могло се прићи изради нацрта општег закона о школству. Тај посао урадила је посебна комисија Одбора за просвету и културу Савезног извршног већа полазећи од основа и духа поменутог предлога. Први нацрт тога закона дат је такође на јавну дискусију, у току које су стигле многобројне примедбе од републичких савета за просвету, разних стручних удружења и друштвених организација, многих школа, као и од појединаца. Може се без претеривања рећи да је мало која законска материја била у толикој мери јавно претресана као ова, што је и разумљиво с обзиром на њен значај и интересовање које наша широка јавност показује за питања школства.

У Предлогу закона поставља се правна основа за даљу изградњу нашег система васпитања и образовања, за изградњу такве школе и других установа за васпитање и образовање у нашој земљи које ће, уверен сам, знатно више доприносити и стручном формирању и социјалистичком васпитању омладине и осталих грађана него досад. Законски предлог претставља чврст ослонац за наше брже и сигурније кретање напред у тој области, важној за наш општи развитак. Он то може бити зато што решења за битна питања нашег школства која се у њему предлажу нису измишљена у кабинетима, нису шематска конструкција за некакву апстрактну социјалистичку школу, него су нађена на основу нашег властитог искуства, стеченог у досадашњим настојањима за изградњу нашег школства, која је саставни део наше опште друштвене изградње. То значи да су предло-

жени систем васпитања и образовања, његов циљ и задаци усклађени с целокупним кретањем нашег друштва — његовим циљем, његовим схватањем улоге и места радног човека у остваривању тога циља. Полазећи, дакле, од нашег позитивног искуства у области школства, схватајући га као органски део нашег друштвеног механизма који у његовом функционисању и развоју има специфичну улогу, јер је реч о формирању људи, ми смо, мислим, нашли своја решења, која умногоме мењају карактер наше школе и олакшавају јој да свој циљ и задатке ефикасније остварује. По томе је овај Предлог закона најзначајнији од свих законских прописа из области просвете који је досад претресала Народна скупштина.

Допустите ми да пре него што пређем на образлагање главних његових поставки бацим бар летимичан поглед на наш досадашњи развој у области просвете. То је био веома буран и плодан период — период ширења и гранања школске мреже, стварања нових врста школа, изградње нових универзитета и отварања нових факултета, период тражења нових, адекватнијих решења за многа питања која је постављао живот саме школе, као и за захтеве које је заједница с правом постављала школи. Он је веома поучан, јер очигледно показује напоре једног новог друштва у изградњи које тежи да школи у свом склопу нађе право место, да јој одреди оне задатке који ће бити у складу с његовим потребама и циљем, да јој створи услове у којима ће их моћи остваривати.

После ослобођења земље, 1945 године, ми смо се у области просвете нашли пред крупним, сложеним и тешким задатком: требало је стварати материјалне услове за основно школовање све деце дорасле за школу, требало је отворити нове врсте школа каквих није било у старој Југославији, требало је убрзано радити на формирању кадрова за све врсте школа, требало је — а то је било најтеже — мењати наставне планове и програме и оспособљавати наставнике да у много чему раде на други начин него у старој школи.

Од старе Југославије наследили смо не само буржоаски школски систем него и неразвијен, закржљао систем једне економски недовољно развијене земље, у којој су плачкашки газдовали домаћи и инострани капиталисти. Они нису имали интереса за развијање школске мреже, за отварање разноврсних стручних школа у којима би се стицале квалификације за различите позиве у свим областима привреде. За њихове потребе, за њихову перспективу били су довољни углавном неквалификовани и полуквалификовани радници, затим нешто кадра обученог за мање-више занатски начин рада.

Друго, тај систем био је дуалистичан, то јест у њему је владала строга подела на шко-

ле за она занимања која су сматрана друштвено мање вредним — то су биле све врсте нижих и средњих стручних школа, и школе која је припремала за тзв. више позиве, интелекцију буржоаског друштва — то је била гимназија као претспреме за факултет и друге високе школе. Сматрано је да само та школа припрема оно што се звало духовном елитом, а онима који су завршили неку другу школу био је углавном затворен пут на факултет и више школовање. Главну бригу владајући су поклањали тој школи, док су остале, нарочито школе за квалификоване раднике, биле занемариване и материјално и кадровски.

Колико је школски систем у старој Југославији био кржљав и какав је однос владајућих био према образовању народа, најбоље се види из података о обавезном школовању. У старој Југославији био је донесен закон о обавезном осмогодишњем школовању, али се обавезно школовање спроводило углавном у четвороразредној основној школи, а само у неким крајевима у шестогодишњој и осмогодишњој продужној основној школи. Па и мрежа тих четвороразредних школа била је веома ретка, тако да је 1938 године, двадесет година после стварања бивше Југославије, било 550.000 деце дорасле за школу која нису ишла у школу. На пример, такве деце било је у Србији 40%, а у Босни и Херцеговини чак 60%.

За време Другог светског рата, у коме је цела наша земља била крваво попрштена, на коме је фашистички окупатор све до последњих дана рата искаљивао свој бес и на многим културно-просветним установама, страдале су многе школске зграде. У том периоду онеспособљено је за рад 50% школског простора. У неким областима разарање је било још теже. На пример, у Босни и Херцеговини је од 1.043 зграде основних школа било до темеља спаљено 407, а теже или лакше оштећено 497, тако да је после ослобођења могао отпочети рад само у 139 школских зграда. У 5.175 основних школа, од укупно 8.956 колико их је било пре рата у Југославији, потпуно су уништени опрема, кабинети, школске збирке и учила, док је у осталим опрема била делимично уништена или оштећена. У многим школама 1945 године рад је почео такорећи у празним учионицама, понегде и без скамија. Стање у другим школама било је слично, иако су ратна разарања ипак најтеже погодила сеоске школе.

Поред огромне штете нанесене школским зградама, опреми, училима итд., ми смо у рату претрпели велике губитке у погледу наставног кадра. Од 48.721 учитеља, наставника и професора у свим школама изузев виших и високих, у рату је погинуло, умрло по логорима и природном смрћу или отишло из струке око 10.000.

Навео сам ово неколико података да би се могла добити претстава од чега смо почели 1945 године, јер се само тако може дати тачна и праведна оцена онога што смо урадили после ослобођења у области стварања материјалних и кадровских услова за школовање народа.

Напор који је учинила наша заједница од ослобођења наовамо за решавање материјалних и кадровских питања нашег школства заиста је огроман. Чинили смо га свесни да је образовање радних људи саставни део социјалистичке изградње наше земље, развијања њених продуктивних снага, неопходан услов за извлачење наше земље из економске и културне заосталости, за што повољнију квалификациону структуру нашег активног становништва, за што већи допринос сваког појединца на његовом радном месту, за његов виши стандард, за његову личну афирмацију у једном друштву у коме су сви путеви радном човеку отворени, као и за његов лепши, што ће рећи — културнији и садржајнији живот. Радном човеку, ослобођеном капиталистичког угњетавања и експлоатације, стварани су услови за што повољнији старт у животу, како би се речи о положају радног човека и његовим могућностима у новим друштвеним односима што брже претварале у дело, и то на основу његовог што квалификованијег рада и његове друштвене активности, за добро и његово и читаве заједнице.

Не бих желео да улазим у појединости наших настојања у протеклом периоду на решавању поменутих питања. Навешћу само неколико података који очигледно доказују горњу поставку.

Школске године 1938/39 било је у Југославији 9.190 школа у којима се спроводило обавезно школовање, од тога 8.956 четвороразредних основних школа; у свима њима учило је 1.470.973 ученика, а предавала су 34.663 наставника. У 1956/57 школској години број школа обавезног школовања износио је 14.297 са 2.174.672 ученика и 65.916 наставника. Овде треба истаћи да се нарочито повећао број ученика на вишем ступњу обавезног школовања — на преко 600.000, што значи повећање за 156% у поређењу са 1939 годином.

Обухваћеност деце основним школовањем и дужина трајања тога школовања спадају у битне показатеље просветне политике, који карактеришу став заједнице према младом поколењу, њену перспективу, њену бригу да сваком појединцу осигура што повољније услове за избор животног позива. Ван сумње је да је солидно основно образовање сигуран темељ даљег развика појединца, определио се он за даље школовање или се непосредно после школовања укључио у производњу.

Значајан је, такође, пораст броја омладине која учи стручне школе. Године 1938/39 учи-

ла су у тзв. нижим стручним школама, које су у већини биле шегртске школе на врло ниском нивоу, 69.872 ученика, а у 1956/57 годину у школама за квалификоване раднике индустрије, занатства и других привредних области учило је 121.600 ученика. Још је карактеристичнији пораст средњих стручних школа. У школској години 1938/39 таквих школа било је 53 са 10.689 ученика и 879 наставника, а у школској години 1956/57 имамо 211 школа са 52.806 ученика и 4.660 наставника.

Истичем да би број ученика у школама за ученике у привреди и посебно у школама са практичком обуком, које су се нарочито афирмисале, био још већи да смо имали могућности да отворимо више таквих школа.

Године 1938/39 било је 37 школа за образовање наставничког кадра са 4.268 ученика и 555 наставника, а у 1956/57 години — 82 са 20.930 ученика и 1.568 наставника.

Високих и виших школа било је 1939 године 26 са 16.978 студената и 1.204 наставника, а 1956/57 године тих школа је било 98 са 71.859 студената и 6.418 наставника.

Посебно треба истаћи развика школства у НР Македонији. Македонска нација, која је тек победом наше Револуције добила могућности за свој свестрани развика, па и развика своје културе, учинила је огроман историски скок после ослобођења. Она је изградила своје школство почев од основног до универзитета са 6 факултета, јер у старој Југославији, као нација угњетавана до те мере да јој је била негирана и сама њена индивидуалност, није уопште имала школе на свом, македонском језику.

Осим редовних школа, знатно смо развили мрежу установа за образовање одраслих. Те установе су у старој Југославији биле сасвим неразвијене. Тако је 1939 године било таквих установа 29, претежно домаћичких школа, са 4.000 полазника. Године 1957 имали смо 856 разних врста школа за одрасле са 44.763 полазника. Поред њих постоје 714 народних и радничких универзитета, од којих многи претстављају добро организоване установе за образовање одраслих и стручно усавршавање. Те установе су омогућиле десетинама хиљада наших грађана да се, осим стицања опште културе, стручно усаврше, да повисе своју стручну квалификацију. Мораћемо тим установама убудуће поклањати још већу бригу, о чему ћу доцније говорити више.

Желео бих да истакнем развика школа за припаднике националних мањина. Неке од њих, као Шиптари, Турци и Бугари, у бившој Југославији уопште нису имале школа на свом матерњем језику. Пре рата било је мањинских школа укупно 554 са 80.432 ученика, а у школској 1955/56 години таквих школа било је 1.499 са 157.421 учеником. Осим права да стичу основно образовање на

свом матерњем језику и да припремају кадрове за то образовање, припадници свих националних мањина имају право да на свом матерњем језику уче гимназију у засебним школама или одељењима постојећих школа, као и да уче на свом матерњем језику разне стручне школе у одељењима постојећих школа.

Данас у Југославији у свим врстама школа, од основних до високих школа и факултета, уче 2,597.543 ученика и студента. То значи да сваки седми грађанин наше земље учи у некој редовној школи. Поред тога, десетине хиљада уче у школама и на разноврсним систематским курсевима на установама за образовање одраслих и стручно усавршавање. На свим овим школама предаје 104.000 учитеља, наставника и професора, према 50.000, колико их је предавало пре рата.

Мислим да ово неколико података недвосмислено говори о напорима које је наша заједница чинила у протеклом периоду да би:

прво, осигурала свој деци дораслој за школу основно школовање;

друго, омогућила што већем броју омладине да после завршене основне школе у трајању од 8 година настави школовање у разноврсним стручним школама на вишем нивоу него што су оне биле пре рата, почевши од школа за квалификоване раднике до виших техничких школа, као и у гимназијама;

треће, да би што већем броју младих људи отворила пут на високе школе, омогућујући упис на њих знатно ширем кругу кандидата него што је то било пре рата, када је за упис на све факултете осим економског био услов гимназиска матура;

четврто, да би најширим слојевима трудбеника омогућила да на установама за образовање одраслих стекну знања која нису могли стећи редовним школовањем.

То илуструју ове цифре. У периоду 1952 до 1957 године завршила су у нашој земљи основну и вишу основну школу 1,372.762 ученика, осмогодишњу школу 337.700, гимназију 56.075. У истом периоду завршила су 148.974 омладинца школу за квалификоване раднике, 39.657 разне техничке школе и 17.639 учитељску школу. У периоду 1945 до 1957 године дипломирало је на свим нашим вишим школама 12.020 кандидата, а на факултетима и њима равним школама 51.573 студента.

Разуме се да је овакав развитак нашег школства — пораст броја ученика, отварање нових врста школа итд. — створио низ материјалних, кадровских и других питања, која још дуго нећемо моћи да решимо бар на задовољавајући начин, али то никако не значи да смо се, у целини узевши, у овој области затрчавали, идући преко наших могућности. И овде, као и у другим областима, ишли смо напрежући све своје снаге, али смо их напрезали не ради неког општепросвети-

тељског циља, него свесни наших огромних потреба за људима образованијим, квалификованијим, који ће моћи лакше, брже и боље да свршавају разноврсне послове у свим областима наше изградње. Знајући да смо од старе Југославије наследили врло неповољну квалификациону структуру становништва, свесни шта за социјалистичку изградњу значи човек, ми смо у нашој просветној политици морали чинити све да тај човек што пре буде што писменији, образованији, квалификованији, како би могао да брже креће напред наш целокупни развитак.

Осим напора за решавање материјалних и кадровских питања школства, наша заједница поклањала је велику бригу што повољнијим условима школовања деце и омладине. Та се брига очитовала у давању бесплатне наставе, отварању школских кухиња, организовању здравствене заштите ученика, отварању ђачких и студентских домова, летовалишта, подизању спортских објеката за школску омладину итд. Осим тога, већина наше школске омладине прима дечји додатак, а велик број стипендије. Нажалост, не располажемо цифарским подацима, али су сигурно десетине милијарди утрошене у протеклом периоду само у ове сврхе.

Из досад изложеног произилази да је наша заједница од ослобођења до данас чинила огромне напоре и постигла значајне резултате у погледу стварања услова за школовање што већег броја деце и омладине, као и за образовање одраслих и стручно усавршавање. Било је у том периоду и слабости и грешака, спорног решавања појединих питања, фаворизовања појединих врста школа на рачун других, недовољне координације између просветних и других органа управе и привреде, некад површног решавања извесних питања — решавања на брзину, да би се задовољила потреба момента, а без сагледавања суштине проблема и свих реперкусија таквог импровизираних решења и тако даље, — али поред свега тога ми смо ишли напред у развитку нашег школства тражећи и налазећи све адекватнија решења за многа његова сложена питања.

Брига наше заједнице за школство није се у протеклом периоду ограничавала само на осигуравање материјалних и кадровских услова за школовање наших грађана. Напротив, она је морала бити и била је усмерена на мењање духа наше школе, њеног места и улоге у изградњи наше земље на новом, социјалистичком темељу.

Наследили смо школски систем једног буржоаског друштва с карактеристикама о којима сам већ рекао неколико речи; затим, наследили смо наставне планове и програме који су били скројени према потребама и интересима тог друштва, и, најзад, кадрове који су спремни да буду наставници у школама

старог друштва, значи — људе са својим схватањем школе и њене функције, њеног унутрашњег живота, као и са одређеним погледом на свет. Знам да је међу наставницима старе Југославије био не мали број напредних људи који су се борили и као политички људи и као педагози за афирмацију напредних погледа у својој струци, али остаје чињеница да је већина њих била формирана тако да нису могли одмах после ослобођења бити носиоци напредне педагошке мисли и праксе у нашој земљи.

Разуме се да смо ми у складу с дубоким друштвеним променама извршеним у нашој земљи у току Револуције одмах приступили изменама у том незавидном наслеђу. Оне су биле негде дубље, радикалније, негде мање значајне, негде се ишло брже, негде спорије, већ према природи проблема који је ваљало решавати на нов начин.

Оставили смо мање-више стари школски систем, мењајући у њему само поједине детаље, али не дирајући у његову основу; изменили смо унеколико наставне планове уводећи нове предмете. Најдубље смо ишли код наставних програма, избацујући из њих све што је назадно и ненаучно, што је противречило тековинама наше Револуције и научном погледу на свет, уносећи у њих нове садржаје и вредности. Нарочито смо тежили да наставницима помогнемо да се оспособе за наставнике у нашој школи. Ово у првом реду важи за наставнике друштвених наука. Путем разних курсева, семинара и других форми тежили смо да им дамо она знања која им није могла дати школа буржоаског друштва. Осим тога, приступило се формирању нових наставника у учитељским и другим школама, које су дале на десетине хиљада нових учитеља основних школа и велик број кадрова за друге школе.

Са свим тим мерама заједно започео је процес постепеног преиначавања, мењања наше школе. Он је ишао спорије него што смо желели, јер је наслеђено и у систему и у духу школе притискивало не само изванредан број наставника него и друге људе који су имали своју реч у решавању просветних питања. На пример, гимназија је и даље остала привилегована школа у нашем систему не само по томе што је отварала пут за даље школовање него и по кадровима и општем односу према њој, а дух који је у њој владао био је интелектуалистички, без обзира на декларације о политехнизацији наставе и улози производног рада у васпитању нових генерација. У исто време органи просвете, и не само они, много су мање бриге поклањали стручним школама, нарочито школама за квалификоване раднике, њиховој опреми, домовима и васпитању ученика. Међутим најозбиљнији проблем био је што је школа претежно остајала училиште, а занемаривана је

њена васпитна улога, што је њен унутрашњи живот — атмосфера, односи између наставника и ученика — умногоме потсећао на стару школу.

Могло је чак изгледати да наше школство стагнира с гледишта свог унутрашњег преображаја, да многе одлуке и резолуције, прописи и препоруке остају само лепе жеље. Али тако је могло само изгледати: у читавом овом периоду напредне снаге у нашем школству упорно су радиле на томе да процес преображаја наше школе убрзају, да школу више приближе животу, да рад у њој организују тако да она својом праксом више допринесе формирању грађана социјалистичке заједнице. Те напредне снаге су ломиле традицију старе школе не речима него делом, уносећи у живот наших школа нова схватања наставе, друкчије схватање положаја и улоге наставника који не доцира, макар и у име социјализма, с катедре ученицима, него који тежи да пробуди код њих интересовање за свој предмет, да им помогне да га схвате, да их научи оно најтеже — како се учи, да развија код њих радне навике, да их васпитава као чланове социјалистичке заједнице, не само причањем о томе него и организацијом живота и рада у школи која ученике и међусобно и према наставнику доводи у такве односе које је традиционална настава искључивала и све сводила на придику.

Искуство таквих људи у нашим школама било је драгоцено. Оно је очигледно показивало да су сазрели услови за темељније промене у нашем школству, за његову реформу. Осим тога, развитак нашег целокупног друштвеног система, заснованог на самоуправљању радног народа, тражио је од нас да питање школства, чије је заостајање за тим развитком постојало све очигледније, размотримо комплексно и потражимо решења за његове кључне проблеме, која ће бити у складу с данашњим и перспективним потребама нашег развитка, у складу с местом и улогом радног човека у томе развитку.

Због друштвене важности и сложености тога посла, та се решења нису могла донети напречац; она су изискивала солидно изучавање проблема и свестрану дискусију о њима. Тога ради је и образована скупштинска Комисија. Поменуо сам раније да је она окупила велик број просветних радника који су непосредно радили на разноврсним питањима реформе. Али хтео бих да истакнем још једну појаву: рад Комисије, дискусија о њеним предлозима потстакли су просветне раднике у многим нашим школама у целој земљи да раде друкчије него досад; они су остварили значајне резултате, који показују какве могућности пружа школа ако у њој раде ствараоци, ако се комуна и њени органи, политичке и друге организације брину за школу

и њен рад. Ти људи нису чекали када ће Комисија за реформу завршити рад и када ће се донети нови закони, него су, схвативши о чему је реч, настојали да мењају свој начин рада, живот у школи, да у њега уносе многе нове ствари које су школу просто препородиле. Било је у томе настојању понекад и брзоплетости и разних импровизација, али битно у томе јесте тежња великог броја наших просветних радника, нарочито у осмогодишњим школама, да брже и смелије мењају унутрашњи живот и организацију рада школе.

Ову здраву тежњу знатно је помогло увођење друштвеног управљања школама, на основу Закона који је донела Савезна народна скупштина 1955 године. Увођењем друштвеног управљања у школама, ми смо у области школства организационо употпунили спровођење у живот уставног начела о самоуправљању трудбеника у просвети.

Као што је познато, још 1953 године смо уместо министарства за просвету у републикама увели савете за просвету, а исте органе образовали у срезовима и општинама. Уместо савета као саветодавних органа народних одбора односно повереника, никли су савети за просвету као државно-друштвени органи просвете. Тиме је учињен први корак у спровођењу у живот поменутог уставног начела. Али требало је ићи даље, требало је омогућити грађанима да то своје демократско право остварују још шире и непосредније, да знатно више утичу на остваривању просветне политике. То је учињено стварањем школских одбора и других органа друштвеног самоуправљања. Стварањем школских одбора пронашли смо онај организациони облик који омогућује не само шири преглед и утицај заједнице на живот и рад школе преко самог школског одбора него и остваривање чвршће и сталније везе сваке поједине школе са свим чиниоцима своје средине који јој могу и треба да помогну у остваривању њених задатака. Искуство за протекле три године то је у потпуности потврдило. С увођењем друштвеног самоуправљања у школама устvari је започела реформа школства на много ширем фронту. Мењање живота и рада у школи није била више ствар само иницијативних, напредних наставника него и многих школских одбора који су имали смисла и разумевања за то, схватили значај школе, умели да је повежу са друштвеним и привредним организацијама своје средине, да јој обезбеде неопходна материјална средства за нови начин наставе, да решавају друкчије кадровска питања и томе слично.

Тако је мењање наше школе, њеног унутрашњег живота, начина рада, њене атмосфере — кренуло брже. Томе су допринеле у многим школама заједнице ученика, које су мобилисале онај фактор који се дотле у

школи није нарочито осећао као школски фактор, а то су сами ученици. Многа питања школског живота, као што су дисциплина, однос између наставника и ученика, однос према учењу и раду уопште, почела су се решавати на нов начин, развијањем код ученика осећања одговорности према свом разреду, школи, читавој заједници. Све је то олакшало да се смелије прилази тражењу нових облика рада, разноврсних слободних активности ученика, у којима њихова иницијатива и интересовање све више долазе до изражаја, да се приступи стварању таквих организација у школи које својим радом много више него традиционална настава доприносе да се за живот оспособе и уздигну спремнији и социјалистички васпитани људи.

Поменуо сам ове чињенице да покажем колико је наша школска пракса, нарочито пракса наших осмогодишњих школа, указивала на путеве којима треба ићи у реформисању школства, и колико је, опет, са своје стране једна плодна дискусија око предлога Комисије, без обзира на све аберације, утицала на стварање читавог једног покрета међу нашим просветним радницима, за промену њиховог схватања школе и њених могућности. Практика таквих људи многоме је потврђивала битне ставове које је Комисија у свом Предлогу система васпитања и образовања усвојила, што је омогућило да се они са више сигурности као животворни унесу у законски текст предложен овом Дому.

Закључујући овај део свог излагања желео бих да истакнем: реформа нашег школства је неодољна потреба наше заједнице, један од услова њеног бржег кретања напред. Ми смо улагали велике напоре за развитак школства, за спровођење у живот начела наше просветне политике. Али наш бурни друштвени развитак, све веће потребе заједнице за кадровима у свим областима, нарочито у привреди, све већи захтеви који се постављају појединцу не само као произвођачу него и као друштвеном активисти у систему наше социјалистичке демократије, поставили су пред нас питање: да ли наше школство онакво какво јесте — са својим системом, наставним плановима и програмима, унутрашњом организацијом живота и рада у школи, кадровима, својим духом итд. — не заостаје за оним снажним развитком читаве наше заједнице и њеним растућим потребама? Одговор је могао бити само један: заостаје. Потребно је, дакле, у њему извршити дубље измене, реформисати га у том смислу да оно у већој мери него досада доприноси васпитању и образовању људи какви су потребни једној социјалистичкој заједници, чији бржи или спорији развитак толико зависи од људи способних и активних.

То је била руководна мисао за реформу нашег школства. Ослањајући се на наше вла-

стити искуство, користећи се искуством других земаља, руководећи се потребама неке апстрактне социјалистичке заједнице него наше земље, са њеним условима развитака, њеном перспективом, местом и улогом радног човека у процесу социјалистичког преображаја, — ишло се за тражењем решења за многа одређена питања нашег школства, како би оно у што је могућно већој мери вршило ону улогу коју школа може вршити. Не мислим да је школа неки свемоћан и једини чинилац у формирању људи, али сам уверен да она може знатно допринети томе ако битна питања њена живота и рада буду постављена и решавана у складу са општим циљем, тежњама и стремљењем заједнице у којој она делује, ако се њени наставници и ученици заједнички боре да се циљ и задаци школе што потпуније остварују, ако јој читава заједница поклања бригу коју она заслужује.

Надамо се да смо у нашим решењима битних питања за реформу школства нашли адекватан одговор и да је он, колико је то могућно рећи језиком закона, јасно формулисан у одредбама овог предлога закона. Он нема и не може имати претензија да одговори на сва сложена питања нашег школства, а још мање да их реши за вечита времена. Али мислим да су битна питања у њему правилно постављена и нађена су права решења, чиме се ствара солидна основа за подробнију разраду других питања без импровизација. У процесу борбе за изградњу наше школе, у раду на остваривању поставки овог закона, у разноврсној пракси наших наставника, просветних органа, органа друштвеног самоуправљања, те ће поставке бити провераване, кориговане, можда неке и из основа мењане, као што то увек бива када се жели ићи укорак са животом, када се жели да сваки наш напор и свака наша акција да што је могућно већи друштвени ефекат.

На почетку свог излагања рекао сам да се при изради нацрта закона о школству полазило од основа и духа Предлога система васпитања и образовања у ФНРЈ, који је израдила скупштинска Комисија за реформу школства. Предлог полази од тачне поставке — да се при изграђивању нашег школства, формулисању његових васпитних и образовних задатака, при изради наставних планова и програма морају стално имати у виду све већи захтеви који пред нове генерације постављају: друштвено-политички развитак наше земље, развитак њених продуктивних снага, положај и улога радног човека у том развитуку, његове све веће могућности које му пружају друштвени односи у нашој социјалистичкој заједници.

Предлогом овог закона уводи се нов школски систем, који је целовит, гибак и доследно демократичан. Пошто су његови облици, то

јест поједине врсте школа постојале и у старом школском систему, то се постављало питање: па шта се онда у школском систему изменило?

Треба, зато, рећи о томе нешто исцрпније.

Прво, нови школски систем обухвата, поред редовних школа, разноврсне установе за претшколско васпитање и установе за образовање одраслих и стручно усавршавање. Тиме је створен један целовит систем у коме је изражена тежња наше заједнице да, према својим материјалним могућностима, створи свој деци до школског узраста услове за систематско васпитање, за стицање одређених навика, за културну разоноду, што би им не само осигурало лепше детињство него и олакшало школовање у редовној школи. С друге стране, укључујући установе за образовање одраслих у систему васпитања и образовања, ми наглашавамо да се брига наше заједнице за образовање радних људи не исцрпљује само бригом за редовне школе, да ћемо се према образовању одраслих и стручном усавршавању, које је не само потреба данашњице него ће у још већој мери бити потреба сутрашњег дана, односити са оном пажњом коју тај начин образовања и заслужује.

Друго, ми смо напустили тзв. ступњеве у школском систему желећи да га ослободимо крутости и шаблона. На основну школу, у осмогодишњем трајању, надовезују се разноврсне стручне школе које припремају кадрове за привреду и разне јавне службе, као и школа општег образовања — гимназија. Ту су школе за квалификоване раднике, техничаре разних струка, висококвалификоване раднике, више техничаре итд. И, најзад, долазе високе школе и факултети за спремање висококвалификованих стручњака. Предложени систем више одговара нашим потребама. Он не рангира школе по њиховом временском трајању нити им друштвену вредност одређује по специјалности за коју поједина школа спрема појединца; за друштво, оне су све подједнако вредне у том смислу што ће оно настојати да сваку стави у што је могућно повољније услове за остваривање њеног општег и специјалног циља. Такав, гибак школски систем омогућује да настају и развијају се разне врсте школа, са различним трајањем, које неће бити одређивано потребом рангирања те школе у неком шаблонском систему, него потребама наше све развијеније привреде и издиференциранијих јавних служби.

Треће, нови школски систем је доследно демократичан јер укида дуализам у систему васпитања и образовања и привилегован положај ма које врсте школа; у њему је омогућен приступ у све школе свима, разуме се, на основу знања и способности, и обезбеђени су услови да то право грађана не остане декларација; у њему је способнима и вреднима

пружена могућност за добијање стипендије и других олакшица за школовање; и, најзад, његово функционисање, остваривање циља и задатака, ствар је не само просветних органа и наставника него и разних органа друштвеног самоуправљања, од школских одбора до савета у републикама, у којима још више долази до изражаја утицај на школу и њен рад оних друштвених чинилаца који су за то нарочито заинтересовани.

По тим општим карактеристикама разликује се нови школски систем од старог. Али се различитост не своди само на то. Она се показује код појединих врста школа у систему, њиховом месту и улози у њему, њиховим међусобним односима, као и по новој функцији установа за образовање одраслих и стручно усавршавање.

Широк и солидан темељ новог школског система чини основна школа од осам разреда. Она је школа општег образовања и обавезна је за све грађане од седам до петнаест година. И досад је у нашој земљи постојало осмогодишње обавезно школовање. Дакле, што се трајања обавезног школовања тиче, ту засад нема никакве разлике. Она је у нечем другом.

Обавезно осмогодишње школовање остварује се данас претежно у школама чији су наставни планови од петог до осмог разреда углавном истоветни онима бивше ниже гимназије. На четири разреда, основне школе механички су придодата још четири без дубље органске везе између нижег и вишег ступња основне школе. То је била нужност у развиту нашег школства; продужујући обавезно школовање на осам година ми нисмо имали довољно искуства да целокупну проблематику основне школе свестраније и дубље размотримо и нађемо боља решења. Сада то можемо и чинимо на основу досадашњег искуства, наших потреба и перспективе нашег развитака.

То ће бити обавезна школа општег образовања за сву младу генерацију наше земље, јединствена по свом образовном и васпитном циљу, по основама наставног плана и програма, по организацији унутрашњег живота и рада. Она треба да младом нараштају пружи основе савременог општег образовања, што укључује и елементе техничког образовања, да му да основе социјалистичког васпитања и да му помогне да се што правилније определи у избору животног позива.

Таква јединственост основне школе ниуколико не значи њену униформност. Напротив, свакој школи оставља се могућност да изгради своју властиту физиономију, да у наставни план и, нарочито, програме унесе нешто своје, што захтевају потребе краја и што обезбеђују постојећи кадрови. То никако не значи стварање шаренила у нашем школству, него омогућавање да се школа што ви-

ше приближи животу, потребама средине у којој делује.

Када је реч о основној школи, желим да се осврнем на извесно схватање које је изнесено у току дискусије о предлогу Комисије за реформу школства.

Било је гласова, иако не многобројних, да је нашој земљи довољно четворогодишње обавезно школовање, да дуго школовање претставља неподношљив терет за нашу заједницу, да је оно чак луксуз, да одвлачи омладину од продуктивних занимања и оријентише је на позиве који нису у тесној вези са производњом. Признати се мора да продужено обавезно школовање много стаје заједницу, али то је неопходан издатак за земљу као што је наша, колико ради решавања данашњих њених задатака, толико, а можда и више, ради сутрашњих. Не смемо заборавити да технички прогрес иде невероватном брзином, да је човечанство већ ушло у нову техничку револуцију, у еру аутоматизације и примене атомске енергије у производњи. Све то ставља пред непосредног произвођача нове захтеве, изискује његово много шире опште образовање, тражи од њега способност да дубље улази у технолошки процес, да се брже прилагођава његовим брзим променама.

У вези с тим, проблем образованијег радника, са широм општом културом, поставља се оштро и у земљама економски развијенијим него што је наша, пред народе према којима историја није била сурова маћеха као што је била према нама, те су им стога преци могли свршити многе послове који су у нашој земљи пали на наша плећа. Ако не желимо — а ми то сигурно не желимо — да останемо вечито економски недовољно развијена земља, морамо улагати изузетне напоре за образовање људи који неће само желети него ће и моћи да нашу земљу дефинитивно извуку из тог незавидног положаја. Сви подаци о кретању наше привреде говоре да бисмо брже ишли напред кад бисмо имали више квалификованих радника шире културе, више техничара, инжењера, агронома итд.

Што се, пак, тиче тврдње да продужавање обавезног школовања одвлачи омладину од продуктивних занимања, она је, просто, произвољна и нетачна. Десетине хиљада омладинаца који су завршили осмогодишњу школу већ су, после школовања у индустријским школама, ушле у производњу и претстављају поуздан ослонац у многим нашим предузећима, неопходне сараднике инжењера, сараднике другог квалитета, којима инжењери могу поверити да самостално обављају сложеније послове. Осим тога, сваке године се нађемо у ситуацији да не можемо, због недостајања школског и радионишног простора, уписати на хиљаде омладинаца који

после завршене осмогодишње школе желе да уче школе за квалификоване раднике.

Постављајући као свој циљ у области обавезног школовања изградњу такве основне школе која би целокупној младој генерацији омогућавала повољнији старт за позив који буде изабрала, ми смо свесни да она може бити резултат само дуготрајних напора свих чинилаца који дејствују у нашем школству. Ми смо данас још прилично далеко од тога да обухватимо сву омладину осмогодишњом школом каква јесте, иако смо у том погледу постигли значајне резултате. Тај процес обухватања све омладине осмогодишњим школовањем и преображаја основне школе у новом духу трајаће дуже време, али ми смо поставили такав задатак свесни да од његовог успешног решења зависи много шта не само у нашем школству него и у читавом животу наше заједнице.

Мрежа осмогодишњих основних школа шири се, разуме се, сразмерно нашим материјалним и кадровским могућностима, али притом треба тежити да се искористе сви могући прелазни облици — отварање петог и шестог разреда основне школе, а где то није могуће, бар одржавање систематских зимских курсева за све време док траје школска обавеза, на којима би се учврстило знање ученика и колико-толико проширило образовање стечено у четвороразредној школи, што би талентованима и упорним у раду олакшало да и на основу таквих курсева конкуришу за упис у неку другу школу.

Стручне школе које спремају кадрове за привреду и јавне службе добиле су у новом школском систему одговарајуће место не само по томе што се третирају као школе подједнако друштвено важне као и гимназија него и по томе што систем због своје гipкости омогућује отварање таквих стручних школа које ће по свом трајању, наставном плану и програму више одговарати потребама наше привреде и јавних служби.

Иако смо после ослобођења знатно проширили мрежу стручних школа, побољшали њихов квалитет, нарочито школа за квалификоване раднике, ипак ту још много заостајемо за потребама. Нашој привреди недостају десетине хиљада квалификованих и висококвалификованих радника, на хиљаде техничара, инжењера, агронома и шумара. Решити што брже или бар ублажити ту nestaшицу кадрова — један је од крупних, неодложних задатака наше заједнице.

Ми смо досад квалификоване раднике школовали у школама за ученике у привреди и у индустријским школама, које су трајале три године. Индустријске школе су се афирмисале — оне дају солидан кадар, омладина се у њих радо уписује. Слабије стоји ствар са школама за ученике у привреди: прво, зато што услов за упис у њих није

увек завршена осмолетка; друго, зато што је ниво наставе у многима од тих школа знатно нижи него у индустријским; треће, зато што је у многима од тих школа састав ученика тако разнородан да отежава њихову стручну наобразбу. Оба та типа школа за квалификоване раднике остају и у новом систему, али ми морамо дизати њихов ниво, нарочито ниво школе за ученике у привреди. Услов за упис и у ту школу мора бити, по правилу, завршена осмогодишња школа. Осим тога морамо подробније размотрити и реалније оценити рок трајања тих школа за поједине струке. И не само за њих него и за друге стручне и више стручне школе.

Предлог закона не одређује дужину школовања у тим школама. Ово је намерно учињено да би се избегла крута решења, која могу касније да нам поскупљују и успоравају образовање стручних кадрова. Зато је посебним прописима о појединим врстама стручних школа остављено да одреде минимум трајања школовања који изискује одређена грана производње односно профил одређеног стручњака. Тиме се у будућој организацији стручних школа унапред обезбеђује неопходан рационализам и дају могућности да се за сваку одређену струку организује најбрже и најјефтиније образовање кадрова.

Осим учешћа привредних организација и друштвених служби у одређивању физиономије појединих врста стручних школа, при изради наставних планова и програма, закон налаже да се рад стручних школа врши у сталној сарадњи са одговарајућим привредним организацијама односно друштвеним службама. Ова сарадња је неопходна не само ради извођења практичне наставе, која је део стручног образовања у овим школама, него и зато да би стручне школе у свом васпитно-образовном раду биле увек на нивоу потреба савремене производње. Рад стручних школа без наслона на привреду или одговарајуће јавне службе неизбежно доводи до њиховог зачауривања и њиховог заостајања за потребама праксе.

Закон уноси у извесном смислу нову квалификацију стручних школа нарочито уводећи групу техничких и других школа за јавне службе. Под овом врстом стручних школа подразумевају се школе које спремају техничке и њима одговарајуће стручне кадрове за разне гране привреде и јавне службе. У ову врсту стручних школа спадају различите техничке школе (електротехничке, машинске, грађевинске, хемиске), пољопривредне и шумарске школе, саобраћајне, школе за здравствену службу, економске школе итд. Ове школе ће давати теориско и практичко образовање и формирати кадрове за самосталне стручне послове. За све ове школе је обавезна као претспрема основна школа.

Међутим за одређену делатност у привреди и јавним службама неопходно је припремити кадрове с продубљеним односно специјализованијим стручним образовањем него што га дају досадашње техничке школе. За њихово формирање Предлог закона предвиђа више стручне школе у које се уписују лица која су завршила школу за квалификоване односно високвалификоване раднике, техничку школу или гимназију — у зависности од карактера школе у коју се уписују. Закон не наводи примере ових стручних школа, већ оставља животу и пракси да они укажу за које делатности, поред постојећих виших стручних школа, треба образовати и нове.

Те школе ће омогућити бржи прилив образованих техничких кадрова неопходних за савремену индустрију, а исто тако отворити пут способним квалификованим радницима који су завршили индустријску школу или школу за ученике у привреди и провели годину дана или две у производњи да се даље школују и постају виши техничари. На тај начин добићемо техничку интелигенцију формирану сасвим друкчије него што је досадашња, која је формирана искључиво у школи. Сем тога, она ће се управо због начина свог формирања друкчије осећати у производњи и службама, бити бољи организатор и руководилац посла.

Питањима стручног школства — утврђивање профила, израда нових наставних планова и програма, уџбеника, кадрова, отварање нових врста школа, стварање крупних центара за стручне кадрове — мораћемо се озбиљно позабавити у наредном периоду. Предложени закон о школству пружа могућност за онаква решења тих питања која будемо оценили да су најцелисходнија и за наше садашње потребе, и за перспективу нашег развика.

Ради свестраног разматрања тих питања и доношења одговарајућих закључака на основу дубљег испитивања наших потреба, а с циљем тражења новог начина да подигнемо одређене кадрове, образован је при Секретаријату за рад Савезног извршног већа Савет за стручне кадрове. У њему ће бити осигурана сарадња свих фактора који, сваки са своје стране, морају допринети решавању једног од најкрупнијих задатака наше заједнице — брже формирати стручне кадрове.

У вези са стручним школама изнео бих неке податке о њиховом материјалном положају. У време преласка на нови привредни систем, наше стручне школе, дотле углавном финансиране од појединих ресора, нашле су се у тешком положају.

Мноштво питања — као инвестиције у нове зграде, радионице, издржавање ученичких домова — није решавано на задовољавајући начин, тако да је број ученика у стручним школама, нарочито у школама за квалифи-

коване раднике, почео да опада. Да би се зауставило то неповољно кретање и осигурала средства за стручне школе, створени су 1955 године фондови за кадрове у привреди. Овим фондовима обезбеђују се допунска средства за стручне школе, нарочито за проширење постојећих и изградњу нових школских зграда, радионица и домова. Средства фондова за кадрове у привреди износила су у 1955 години 2 милијарде 643 милиона динара, у 1956 години 6 милијарди 256 милиона, у 1957 години 10 милијарди 425 милиона динара, а у 1958 години предвиђа се да ће допринос за кадрове износити око 6 милијарди 800 милиона динара. Издавање овако значајних средстава омогућило је да се у оквиру утврђених програма развоја стручног школства у народним републикама приђе изградњи и опреми већег броја школских објеката, као и издавању знатних средстава за систематско стручно усавршавање постојећих кадрова у привреди. То се најбоље може видети из чињенице да су у 1957 години из средстава свих фондова за кадрове у привреди обезбеђена инвестициона средства за 241 школски, радионични и домски објект, и то: за проширивање 96 постојећих школских, радионичних и домских зграда, за довршавање 57 раније започетих и за изградњу 88 нових школских, радионичних и домских зграда. У 1957 години за подмиривање свих намена фондова за кадрове утрошено је око 7,5 милијарди динара, од чега за грађевинске радове и опрему око 5 милијарди динара.

Досадашња искуства јасно показују да је наменско издавање друштвених средстава било једино решење за ефикасно отклањање многих слабости до којих је било дошло у поменутом преласку и да ће се на овај начин најуспешније обезбедити усклађивање развоја стручног школства са потребама привреде.

У новом школском систему остала је гимназија као школа општег образовања. У току дискусије било је мишљења да би и њу требало реформисати у неку врсту стручне школе. То је мишљење одбачено, и гимназија је остала у нашем систему као школа општег образовања.

Када је реч о општем и стручном образовању, онда је сасвим умесно поставити питање: да ли је могућно уопште, а нарочито данас, дићи зид између школе општег образовања и стручних школа? Није ли увек, а нарочито данас, одређени ниво општег образовања услов за сваку стручност, или није ли квалитет, ниво стручности условљен општом културом? Мислим да су опште и стручно образовање тако међусобно испреплетени да је просто немогућно говорити где престаје опште, а почиње стручно. Место такве јалове дискусије, биће паметније ако покушамо да утврдимо шта данас мора да садржи опште

образовање да би била солидна основа за стручњаке какви су нам потребни данас и какви ће нам бити потребни у блиској будућности. Ако се у томе сложимо, онда ћемо се лако сложити да су нам потребни стручњаци и у привреди, и у другим службама, за чију је стручност неопходно солидније, шире савремено опште образовање него што га даје осмогодишња општеобразовна школа. Друго, за целокупни наш развитак неопходно је развијати све гране науке, а како се може ући ма у коју научну област без солидног општег образовања, без шире опште културе?

Исто тако неопходан је приговор што смо оставили у новом систему класичну гимназију. Нама су неопходни кадрови који ће добро владати старогрчким и латинским језиком и који ће бити способни да дубље изучавају античку културу, која чини битан саставни део општекултурне ризнице човечанства. А за то је потребно дуже спремање, које се врши у класичној гимназији прилагођеној нашим условима.

Остављајући гимназију у нашем школском систему као четворогодишњу школу, ми смо изменили не само њен положај у њему — некад је то била главна школа, а сад само једна од многих — него и њен карактер.

Прво, она ће у извесном смислу бити завршна школа, што досад није била; она је била само припрема за даљи студиј. Уводећи у њу за ученике који то буду желели учење таквих предмета као што су техничко цртање, стенографија, стенодактилографија итд. биће олакшано оним ученицима који не буду хтели или могли да се даље школују да се после завршене гимназије непосредно запосле као квалификовани људи у многим службама у којима се данас осећа јака несташница у кадровима.

Друго, савремено образовање укључује у себе и техничко образовање. Отуда ће организација живота и рада у новој гимназији — отварање радионица, стварање разних кружока, организовање разноврсних слободних активности ученика — изменити карактер гимназије, њен апстрактно-интелектуалистички дух, који данас тако одудара од онога што ми тражимо од наше школе и што је изазивало често оправдане критике.

Треће, увођењем обавезне и изборне наставе у вишим разредима гимназије олакшава се ученицима да се солидније припреме за студирање одређене струке за коју су испунили смисао и вољу.

Према предложеном закону, све врсте наших школа су друштвене установе које имају заједнички циљ да допринесу васпитању младе генерације у духу социјализма, у складу с нашим схватањем улоге и значаја радног човека у изградњи социјализма, а свака од њих треба да оствари и свој специ-

јални задатак — да образује ученике на основу одређеног наставног плана и програма.

Не потцењујући ниуколико образовање, стицање знања кроз школу, мислим да школа на првом месту мора бити установа за социјалистичко васпитање. Поред породице као значајног чиниоца у формирању личности, она треба да максимално допринесе изградњи lika грађанина социјалистичке земље. Она мора, ако неће да изневери своју улогу, да на првом месту васпитава младу генерацију као радне људе који схватају да је рад основни услов опстанка и напретка сваког појединца и друштва као целине, а у исто време који осећају унутрашњу потребу за радом, који њиховом животу даје смисао и садржину и омогућује им друштвену афирмацију и углед. У нашој земљи, у којој се такорећи дојуче кметовало и аргатовало и у којој, стога, култ рада није на некој завидној висини, потребно је од малих ногу у том духу васпитавати младе генерације, које ће, захваљујући победи Револуције, радити као слободни људи за своје добро и напредак заједнице.

У исто време школа треба да васпитава друштвено активне људе, који ће јавне послове сматрати својим властитим, што у нашим друштвеним односима и јесу у пуном значењу те речи. Наша социјалистичка демократија отворила је широко поље за свестрану активност грађана у решавању јавних послова, почевши од предузећа до разних установа у свим областима нашег друштвеног живота. Којим ће темпом ићи напред наш целокупни развитак, умногоме зависи од активности сваког појединца, од његове свести, од његовог залагања не само као радника на одређеном радном месту него и од његове активности у разноврсним органима друштвеног самоуправљања, у којима се решавају битна питања наше заједнице. Управо због тога и школа треба да допринесе развијању те особине, тога квалитета код наше омладине.

Физичко и естетичко васпитање постављено је у Предлогу закона као нераздвојан саставни део васпитања у свим нашим школама, што је и разумљиво ако желимо да школа доприноси формирању што складније, свестраније и целовитије људске личности.

Утврђујући циљ васпитања у свим нашим школама, ми смо полазили од циља за који се бори наша социјалистичка заједница, од нашег схватања којим путевима треба ићи да би се он што пре и са што мање тешкоћа остварио, од схватања да је радни човек градитељ социјалистичких друштвених односа, који то врши као своје властито дело, а не као извршење нечије замисли, њему понекад туђе и неразумљиве.

То ниуколико не значи да ћемо тако тежити да нашу младу генерацију, сваког појединца набијемо у школи у неке унапред припрем-

љене калупе, да ћемо ометати лични развитак сваког појединца. Напротив, такво васпитање доприносиће расцветавању људске личности, неговању његове индивидуалности, али не у смислу стварања саможивог егоцентрика, него свестране личности социјалистичке заједнице прожете духом хуманизма, свесне својих права, али и своје дужности према заједници и одговорности за њену судбину.

Намерно сам одвојио васпитање од образовања, иако знам да су то две стране истог процеса који у исто време тече у школи.

Одвојио сам га зато што је у многим школама та страна васпитно-образовног процеса занемарена, што не мали број наших наставника и професора заборавља да су они пре свега васпитачи школске омладине. Колико се то може у закону, ми смо то у овом закону рекли, али оно што није могло бити формулисано језиком закона, мораћемо чинити нашом праксом, нашом борбом за остваривање реформе, за претварање наше школе у васпитну установу младе генерације.

То не значи да ћемо занемарити другу њену страну — образовање, стицање солидног знања. У вези с тим, истакао бих оно питање које данас мучи све оне који се баве питањем школства. То је преоптерећеност наставних планова програмима и неефикасност традиционалног начина наставе при остваривању задатака школе.

Брз развитак свих наука, нарочито природних, поставља све веће захтеве школи, које она оваква каква јесте не може испунити. Треба уводити нове предмете у наставне планове, проширивати програме новим градивом, а време које школи стоји на располагању да то све савлада ограничено је. И, природно, школа све више заостаје за животом и запада у апсурдну ситуацију: она треба да припрема омладину за живот а сама све више заостаје за животом, за бурним његовим током.

Школа се пашти да изиђе из тога зачараног круга — продужује број часова, тако да у неким школама настава обухвата четрдесет часова недељно, наваљује на ученике све нове обавезе, тражи учење све нових чињеница, што чини школу неподношљивим теретом за школског омладину. Ако томе додамо владајуће начело: ученик мора у одређеном разреду одређене школе научити одређену суму чињеница и приликом испитивања то доказати, а како је то научио, како је то легло у његову памет, то је споредно, — онда излази да се ми бавимо прилично јаловим и неживотворним послом, на који се троши огромна енергија и који заједницу кошта крупна материјална средства. То, сигурно, није пут да се развијају интелектуалне способности ученика, да се појачава његова моћ сазнавања појава у природи и друштву, разумевања њихових међусобних веза и односа,

законитости чија су они манифестација. Још мање то потстиче тежњу за новим сазнањима, за такорећи додатним учењем не само у школи него из књига и на други начин. То је пре начин да се огади свако учење, да се омрзне школа као јарам који се мора носити по вољи других.

Говорим о тој теми толико јер је у току дискусије о реформи било мишљења да ће предложена решења за ово сложено, акутно питање наших школа довести до занемаривања учења, до нерада и распуштености ученика, просто — до анархије у школама.

Учење је, несумњиво, важан елемент у школи. Али треба да се сложимо шта да учимо и како да учимо да бисмо прво, школу извукли из оне апсурдне ситуације о којој сам малочас говорио, и, друго, да бисмо у њој створили друкчију атмосферу него што је данас у већини наших школа, атмосферу у којој би се ученик осећао слободним и активним чиниоцем у освајању знања, а не притешњеним човеком кога стално вреба наметнути ауторитет. О томе је реч, а не о томе да ли у школи треба да се учи или не.

Полазећи не од неке болећиве човекољубивости, него од трезвог става да наши напори и у овој области треба да буду што разумнији и целисходнији, што више у складу са нашим схватањем поверења у човека, па и човека у школском узрасту, ми чинимо предлоге за које смо уверени да ће допринети решавању и једног и другог питања.

Што се образовања тиче, мислим да морамо напустити апсурдно начело да је школа та у којој човек једном засвагда научи оно што му треба за живот, било да је реч о општем или стручном образовању. Тачно је, напротив, да он много тога забсрави. Отуда је бесмислено тражити од ученика да из разних предмета научи што већу суму чињеница, јер то га оптерећује непотребним баластом, отежава му да дубље улази у ствари и сазнаје везе међу њима.

Није лако наћи меру које су то чињенице из појединих дисциплина које могу бити занемарене, јер ту, била посредни ма која дисциплина, свака грчевито брани сваку станицу у наставном програму. Али ми то морамо учинити да бисмо нашли времена и за оно што се у нашим многим школама сматра данас небитним, учити ученика како се учи, како се осваја знање, показати му шта оно значи у животу људи уопште и његовом посебно, пробудити у њему и развијати тежњу за стално новим сазнањима у школи и ван ње, неопходним за његов рад сутра, када буде ступио на своје радно место, када буде заједно са осталима управљао фабриком, за другом, решавао разна питања и у својој комуни, и у широј заједници.

То није лак задатак, али ми га морамо решити као једно од битних питања реформе

нашег школства, и сигурно ћемо га решити ако све чиниоце који дејствују у нашем школству усмеримо на то.

Као резиме свега реченог о овој теми, понављам:

Полазећи од општег циља наше социјалистичке заједнице — изградње асоцијације слободних произвођача или комунистичког друштва, као и од места и улоге радног човека у тој изградњи, поставља се и васпитно-образовни циљ у нашој школи. Систем образовања и васпитања мора бити изграђен тако да он служи томе циљу, да буде прожет његовим духом, да и он са своје стране доприноси у што је могућно већој мери изградњи социјализма и комунизма.

То значи — школа треба да помогне формирању физички здраве, солидно образоване и социјалистички васпитане личности која ће на разне начине што боље моћи да развија производне снаге друштва, да што активније и ефикасније учествује у управљању, у вршењу разних друштвених послова, личности којој су доступне и потребне тековине културе ради свог садржајнијег и лепшег живота, којој су блиске тежње за слободом и напретком свих народа, с којима је повезује сазнање о неопходној солидарности свих радних људи у борби за мир и социјализам.

Прелазим на друго битно питање реформе нашег школства, а то је — на који начин остваривати постављени циљ. У предложеном закону посвећена је посебна глава унутрашњем животу и раду школе. У њој је указан пут остваривања васпитно-образовног циља школе. Још исцрпније говори се о томе у предлогу саме Комисије за реформу школства.

Основни услов за остваривање постављеног циља школи јесте темељита измена њене праксе, њеног унутрашњег живота, и начина рада. Крајње је мањкав и неефикасан педагошки метод пуког придиковања ученицима: буди трудољубив, буди активан, буди пажљив према свом другу итд. и т. сл., иако не тврдим да он ништа не вреди. Школа социјалистичког васпитања треба да се заснива на једном другом схватању, — она треба да се тако организује и тако делује да сама њена пракса такорећи стихиски ствара нове односе између наставника и ученика, да ствара код ученика одређене навике, развија његове способности, налаже одређене норме понашања које појединац поштује не некеме за вољу, него себе ради, ради свог угледа и афирмације у свом колективу. Социјалистичко васпитање не значи учење напамет некаквог социјалистичког катихизиса, него усвајање одређених норми понашања које се саме собом намећу из услова живота и праксе саме школе и друштва као целине.

Због тога се у Предлогу закона наглашава нужност да се унутрашњи живот школе из-

мени, да њена пракса постане друкчија. Уз традиционалну наставу, која остаје важан фактор школског живота, уводе се разне слободне активности ученика као саставни део васпитно-образовног процеса, кружоци, групе, семинари, радионице, ученичке задруге итд. — што ће све учинити живот школе из основа друкчијим, изменити њену атмосферу, активирати ученике, учинити им школу занимљивијом, привлачном, која им омогућује да задовоље своје разноврсне интересе и покажу своје личне способности.

Да ли оваква организација живота у школи неће створити у њој такав дармар у коме се неће знати ни шта је учење ни шта је забава? Ту су бојазан изражавали неки наши педагози који школу не могу друкчије да замисле него као катедру, и за њом свезнајућег наставника, и скамије, и у њима ученике којима он доцира. Треба смело кидати с таквом праксом, унети у школу дах живота, разбити њену сиву, хладну, одбијајућу атмосферу и учинити је местом стваралачког рада и наставника и ученика. Само тако она може постати установа за васпитање и образовање омладине социјалистичке земље. Оваква школа није само пушта жеља. Када сам говорио о искуству многих наших наставника, мислио сам баш на овакво искуство. Ти наставници су управо мењањем унутрашњег живота и рада школе, проширујући наставу преко крутих граница традиционалног часа, уводећи низ слободних активности, стварајући разноврсне ученичке организације, приближили школу животу и постигли изванредне резултате и у васпитању и образовању својих ученика.

Ради илустрације навешћу само ово: на једном саветовању у Одбору за просвету Савезног извршног већа о питању улоге осмогодишње школе на селу у социјалистичком преображају пољопривреде иступили су селски учитељи и износили искуства ученичких задруга у својим школама. Било је то врло занимљиво и поучно. У току дискусије о реформи школства много је расправљано о томе да ли није боље основну школу на селу у њена два последња разреда претворити у неку врсту школе за пољопривреднике. Остало је ипак на томе да то буде школа општег образовања, и добро је што је тако остало. Искуство баш тих школа на селу показује да она може као школа општег образовања, ако се њен унутрашњи живот друкчије организује, дати својој средини оно што она очекује од оних који неће наставити школовање, али у исто време пружити свим својим ученицима такво васпитање, створити код њих такве навике које их одвајају од ученика школа у којима се ради по староме. Показало се да се ученици школа у којима постоје ученичке задруге, у којима они уче мноштво ствари из пољопривреде практички

радећи све послове око обраде земље, друкчије односе и према учењу других предмета. Однос њихов према раду постаје друкчији, озбиљнији, и то се постигло не причањем о томе, него кроз праксу ученичке задруге, у којој сваки млади задругар има своја права и дужности, свој део одговорности. Навикнут на то, он се исто тако понаша и у свом разреду, према учењу, према наставнику, кога он није видео само за катедром него и као организатора или активисту задруге.

Укратко, разна искуства из свих крајева наше земље показују да су сазрели услови да из основа мењамо унутрашњи живот и рад у нашој школи, јер ћемо само тако моћи наше речи о школи као установи социјалистичког васпитања и солидног образовања постепено претварати у дело.

Поменуо сам да нови школски систем обухвата и установе за образовање одраслих и стручно усавршавање. Оне су се код нас знатно развиле после ослобођења и имају већ данас важну улогу у нашем друштвеном животу, а сигурно је да ће та улога постајати све значајнија, не само због тога што те установе треба и могу да раде данас него шта ће моћи да раде сутра. Поменуо сам огромну nestaшицу кадрова у привреди. Јасно је да ми те кадрове не можемо све спремити у редовним школама. Ту могу и морају помоћи установе за образовање одраслих, на пример раднички универзитети. Већ сада неки раднички универзитети организују систематске курсеве, чији слушаоци после завршетка курса полажу испите и добијају вишу квалификацију. Ако, дакле, добро и по одређеном плану организујемо те установе, развијамо дописно школовање, ангажујемо на раду у њима добре кадрове, обезбедимо их финансиски боље него досад, онда се можемо надати да ће оне бити у стању да допринесу свој део при решавању питања кадрова за нашу привреду.

Али није реч само о томе, иако је важан задатак установа за образовање одраслих да помогну бржем мењању квалификационе структуре нашег радног становништва. Оне ће и када та структура буде најповољнија бити неопходне једној заједници која ће се старати да својим члановима и после завршене редовне школе и ступања на одређени посао омогући стално усавршавање, допуну знања стеченог у школи новим знањем, што је све утолико потребније уколико развитак науке иде брже.

Због тога је одређено такво место установама за образовање одраслих у новом школском систему и због тога је по предложеном закону свака редовна школа дужна да се на одређен начин укључи у тај рад. Мораћемо се постарати да тим установама поклоне много више пажње просветни органи, што, ра-

зуме се, не искључује и даље бригу друштвених и привредних организација за њих.

У почетку сам говорио о бризи коју је наша заједница од ослобођења наовамо поклањала развиту школа за припаднике националних мањина. То је у складу са правима које Устав даје националним мањинама, у складу с нашом општом националном политиком, чије је руководно начело не само да прокламује права националних мањина него и да створи такве материјалне и друге услове за реализацију тих права од стране сваке националне мањине.

У вези с Предлогом овог закона, чули су се извесни гласови како ми мењамо ту политику и хоћемо да смањимо права националних мањина у области просвете. То су произвољне тврдње.

Предлог закона о школству даје свим националним мањинама у нашој земљи право на све школе на њиховом матерњем језику, укључујући ту и установе за претшколско васпитање. Ново што закон предвиђа јесу двојезичке школе у крајевима где живе измешани припадници нација Југославије и неке националне мањине. То најбоље показује наш став широкогрудости у третирању тога питања. Желели бисмо само да и државе у којима живе наше мањине приђу решавању њихова школства како му ми прилазимо. То би, сигурно, допринело уклањању многих неспоразума и непотребних трзавица у односима међу суседима.

Борећи се за преображај наше школе, за побољшавање услова њена рада, за решавање материјалних и кадровских питања, ми ћемо једнакоправно третирати школе за националне мањине, које ни досад нису биле неке школе нижег ранга, па то неће бити ни убудуће.

Друштвено управљање које смо увели Општим законом о управљању школама дало је мноштво позитивних искустава која су прихваћена у предложеном закону. Та позитивна искуства у основи су даље развијање — и по форми и по садржини — самоуправљања радних људи у области просвете.

Савети за просвету, почев од општинског па до републичког, добијају решењима која садржи овај Предлог ново својство. За њих смо досад говорили да су и друштвени и државни органи у исто време. Међутим Предлог закона унапређује њихову друштвену страну и тиме они постају органи територијалног друштвеног управљања у области просвете. На састав савета сада имају утицај не само друштвене организације већ и школски одбори, односно савети за просвету нижег степена. Тако, на пример, у избору чланова општинског савета за просвету учествују школски одбори свих школа на подручју општине директно или преко својих делегата. Општински савети бирају одређени број чла-

нова среског, а срески одређени број чланова републичког савета за просвету. На тај начин остварује се вертикално повезивање ових наших друштвених органа и већи међусобни утицај у решавању питања од заједничког интереса.

Тиме се обезбеђују и нови односи између школских одбора и савета. Поред тога што школски одбори врше директан утицај на састав општинских савета за просвету, ови савети су дужни да најмање једанпут годишње одржавају саветовања са одборима свих школа и да на њима претресају заједничка питања.

Већ сам рекао да наша школа треба да прерасте потпуно у друштвену установу. Предлог закона је усмерен том циљу. Колико је правни положај школе учвршћен, најбоље показује то што оснивач једне школе не може њу по својој вољи укинути. Школа се укида само под условима које прописује закон, а решење о томе доноси, на предлог оснивача и по саслушању мишљења школског одбора, републичко извршно веће.

У овако правно осамостаљеној школи, и положај школског одбора се изменио. Предлог закона предвиђа да оснивач даје школи материјалне расходе у глобалном износу, чију намену ближе одређује школски одбор. На тај начин школски одбор добија знатно веће могућности да, у складу са општим и посебним задацима које има та школа, снажно утиче на то да се услови за њен рад и резултати рада побољшавају.

У механизму друштвеног самоуправљања у просвети школски одбори су значајан чинилац у раду и унапређењу школе. То нам је показало трогодишње искуство. Природно, школски одбори још нису дали све што објективно могу, али оно што су најбољи међу њима дали доказује да би без њих било тешко учинити ишта озбиљније у преображају школе.

Тамо где је састав одбора добар, школски одбори су већ изашли из уских оквира бриге искључиво за материјална питања школе, иако она није за потцењивање. Они су захватили проблематику школе, успоставили правилне односе са наставничким већем и органима комуне, повезали се с родитељима, друштвеним, политичким и привредним организацијама да би заједнички с њима решавали сва питања рада школе. Стварајући разна помоћна повремена или стална тела, они са много више успеха него раније решавају многа питања као што су: организовање школских радионица, ученичких задруга, културног и спортског живота ученика, екскурзија, као и питање кадрова за своју школу. Једном речју, њихова брига за школу не своди се на саслушавање извештаја и дискусију, него је то непрекидан рад на коме су они умели да окупе широк круг грађана своје комуне.

Само тако је могућно осигурати ону свакодневну бригу друштвене заједнице за живот и рад школе, за њене проблеме, и помоћи јој да их реши.

Као и свугде, тако је и овде искуство показало да од људи зависи какве ће резултате дати овај или онај облик социјалистичке демократије. Стога морамо много више пажње поклонити избору људи у школске одборе и, кад већ буду изабрани, више им и систематски помагати. У свакој нашој комуни има велик број људи који се интересују за просвету а нису професионални просветни радници, који желе да раде у тој области, који имају за то смисла и разумевања. Треба им пружити могућност за то, и бирати их у разне органе друштвеног управљања. Често имам утисак, бар кад се просвете тиче, да се при избору разних самоуправних тела и органа, почевши од комуне до републике, крећемо у сасвим уском кругу такорећи патентираних кандидата за овај или онај савет, за овај или онај одбор. Тако се дешава да је неки од њих члан у по неколико таквих тела и, с ретким изузецима, не стиже да ваљано ради ни у једном од њих. А осим њих постоји огроман број младих, паметних, енергичних људи који би се радо прихватили посла и радили га с вољом. Крајње је време да ту резерву пустимо у акцију. Многе ћемо ствари онда решавати лакше, брже и боље.

Завршавајући о друштвеном самоуправљању у просвети желео бих да посебно истакнем једно питање. То је учешће ученика у самоуправљању. Упркос свим скептицима, показало се да су учешће ученика у школским одборима и стварање разредних заједница врло корисна, неопходна ствар за успостављање друкчијих, хуманијих, разумнијих односа у школи, и то не само између ученика и наставника него и међу самим ученицима. Извесни људи, неповерљиви према сваком смелијем решењу, бојали су се да ће се ученици тиме распустити, да ће пострадати ауторитет наставника и тако даље. Показало се да је та бојазан била неоправдана, да је омладина у нашим школама зрелија и озбиљнија него што су претпостављали ти неповерљиви људи. Увођење ученика одређеног узраста у школске одборе и активност разредних заједница допринели су стварању погодније атмосфере у школама, што се позитивно огледало у целокупном раду школе.

Развијање друштвеног самоуправљања у просвети, јачање самоуправности школе изискивало је да се на други начин реши питање досадашње школске инспекције. То је досад била функција управних органа у просвети, која се сводила више на надзор како се поштују прописи и формално извршавају одређени задаци, а мање је била педагошка помоћ наставницима у вршењу њиховог битног посла — васпитања и образовања омладине.

Реформишући школу, претварајући је у друштвену установу са одређеним циљем и задацима, дајући свакој школи законом одређена права, ми морамо укинути досадашњег школског инспектора као фигуру која просто штрчи у читавом систему. Нама више није потребна таква просветна власт, него нешто друго. Потребна нам је просветно-педагошка служба чији ће претставници помоћи школи, а то ће рећи и наставницима и школском одбору, да се њен живот и рад организују тако да она даје што боље резултате у целини. То не искључује, већ, напротив, претпоставља надзор над поштовањем прописа, али више није тежиште на томе, него на помоћи у битним питањима школе. Чудно је, на пример, како се позитивна искуства неких наших школа и наставника — што сам помињао у досадашњем излагању — споро преносе у друге школе, чак у истом срезу. Досадашњи инспектори сигурно су обилазили и једне и друге школе, али, формално се држећи прописа, нису много чинили да се та искуства брже преносе.

Предлог закона о школству предвиђа такву просветно-педагошку службу која може постати важан чинилац у преображају наше школе тиме што ће помагати наставницима да брже мењају свој начин рада, да боље организују целокупни живот и рад школе, да систематски допуњују своје знање путем курсева, семинара и других форми рада за стручно усавршавање. Та служба биће у срезу при савету за просвету, а у народним републикама она ће бити битан посао завода за унапређење школства, који су установе републичких савета за просвету. Ако смо те заводе основали да бисмо унапредили наше школство, онда мислим да ћемо их ставити на прво место ако им, поред осталих задатака, поверимо и тај важан и одговоран друштвени задатак, од чијег решења и зависи унапређење школства.

Решавање многих питања нашег школства тражи широку консултацију народних република, јер ми и у тој области ништа нити чинимо нити желимо да чинимо што би ма и у најмањој мери могло да окрњи уставна права република. Такву консултацију спроводили смо увек када је било посредни тражење заједничког решења, које би, заједнички нађено, онда сви у свом делокругу и спроводили.

Ради такве консултације предлаже се стварање просветног савета Југославије. Он се замишља као друштвено тело у које би један број чланова делегирали савети за просвету народних република, а други део именovalo Савезно извршно веће из реда јавних радника. У његов делокруг спадало би утврђивање основа наставних планова и програма, утврђивање начела за уџбенике, које би, као и досад, прописивале народне репу-

блике. Осим тога, просветни савет би претресао разна питања из широке и сложене проблематике нашег школства, давао мишљење и препоруке како да се она реше. То би било тело федерације које би координирало наше напоре ка јединственим решењима свугде где се договорно оцени да су она корисна за све нас.

У овом Предлогу закона говори се само опћенито о факултетима и другим високим школама. Комисија која је припремала предлог за реформу школства није имала задатак да проучи проблематику и наших високих школа и да предложи потребне измене. Можда би било боље да смо јој дали и тај задатак.

Тек много доцније именована је посебна комисија Народне скупштине и Савезног извршног већа са задатком да изучи питања факултета и да поднесе предлог за њихово решење. Та решења морају такође бити у складу с потребама наше заједнице, на првом месту с потребама њене привреде. А то значи да морамо из основа мењати наслеђени, традиционални начин стварања висококвалификованих стручњака. Не бих хтео да о томе подробније говорим, јер ће о томе говорити друг Црвенковски поводом Препоруке која се налази на дневном реду овог заседања Савезног већа.

Када сам говорио о преображају наше школе, истицао сам да ће то бити резултат дуготрајних, систематских напора свих чинилаца, који по слову и духу овог Предлога закона, дејствују или ће још одређеније дејствовати у нашем школству. Али главни терет овог обимног, деликатног и сложеног посла понеће на својим плећима наши просветни радници. Да би били добри наставници и у школи, дакле — људи који имају да васпитавају и образују нашу омладину, они морају радити стваралачки, бити педагози на послу, пуни иницијативе и маште, а у исто време морају имати солидно знање да би сигурном руком водили своје ученике.

Међу нашим наставницима има приличан број одличних радника, који су били покретачи многих корисних акција, који су, радећи у својим школама на нов начин, много допринели да се и у овом Предлогу закона формулишу сигурније извесни ставови. Али, исто тако, знатан је број оних којима треба више помоћи да схвате дух и смисао реформе и да науче радити на нов начин.

Због тога ће бити потребно систематски радити на њиховој доквалификацији, упућивању њихових знања, њихове педагошке спреме на првом месту.

Предлог закона то све предвиђа, али то је само једна страна кадровског питања у нашем школству. У њему је предвиђен нов начин школовања наставника за основне школе. У дискусији о реформи сви смо се сло-

жили да би требало да наш наставник основне школе стекне ширу културу, солидније педагошко знање. Стога је предложено да се ти наставници образују у педагошким академијама, у које би се уписивали после завршене гимназије или неке стручне школе. Она би трајала две године. Много се расправљало о педагошкој академији; о њој су остала подељена мишљења — и што се њеног трајања тиче, а и што се тиче њене подобности да спреми наставнике за осмогодишњу школу. Међутим нама је потребна таква школа за спремање наставника не само због потребе за квалификованијим наставницима основних школа него и због тога што сматрамо да је боље да се омладина у зрелијој доби, а не у шеснаестој години, опредељује за наставнички позив. Наглашавам: позив, а не занимање. Стваралачки деловати у школи може само онај наставник који има љубави за школу, за децу, који има, да тако кажем, педагошку жицу. Данас се многи уписују у учитељску школу случајно, уписују их родитељи по својим неким мотивима, а не због тога што им деца имају за тај позив воље и смисла. А мени се чини да би требало да наша заједница из масе омладине одабира, такође једног по једнога, оне којима ће поверити васпитање и образовање деце у основној школи, тој главној школи у нашем систему. Кроз њу треба да прође сва наша млада генерација у доби од седме до петнаесте године, и што из ње понесе биће за многе од одлучујућег значаја за цео њихов живот. А шта ће понети, зависи умногоме од добрих наставника. Стога мислим да их треба одабирати, проверавати њихову способност и склоност за тај деликатан, тежак и друштвено одговоран позив, помагати их стипендијама и дајући им друге олакшице за школовање.

Стање кадрова у стручним школама није задовољавајуће, нарочито у школама ученика у привреди, које првенствено због тога и јесу у већини на ниском нивоу. Ту влада хонорарство, ту наставници, ако нешто и стручно знају, нису никакви васпитачи, а управо тој омладини требало би посветити велику бригу.

По правилу, просветни кадрови који излазе с наших факултета слабе су педагошке спреме, као да се нису оријентисали на рад у школи, на педагошки рад. Биће потребно стога размотрити начин формирања тих кадрова, мењати га и одвајати образовање на факултету, на пример, кандидата који ће радити у музеју од онога који ће бити наставник. А исто тако тражити начина да се употпуни педагошка спрема оних који већ раде у школама било општег образовања, било стручним.

Једном речју, брига наше заједнице за стручно способан, педагошки спреман и за

свој позив загрејан наставнички кадар мора бити стална и систематска. Наша заједница бринула се за праведно награђивање и друштвени углед просветних радника, што ће она чинити и убудуће, свесна да они претстављају значајан чинилац у борби за социјалистички преображај земље. Она стога с правом очекује од њих да се са још јачим осећањем одговорности и прегалаштвом, сада на широком фронту, заложе за што бржи преображај наше школе. Њих ће на том крупном друштвеном задатку помоћи и друге снаге наше заједнице, али њихова улога је у томе најзначајнија. Уверен сам да ће наши просветни радници испунити то очекивање, борити се за реформу школства, сматрајући њено успешно спровођење питањем своје части и угледа.

У дискусији о реформи често је истицано да многе лепе и корисне замисли реформе неће моћи бити остварене због слабе материјалне базе нашег школства, јер изменити унутрашњи живот школе, обогатити наставу новим облицима, учинити је савременијом и занимљивијом, увести у њу савремена аудио-визуелна наставна средства итд. — могућно је само ако се уложи велика материјална средства.

Дозволите ми да кажем о томе само неколико речи. О питању материјалне базе нашег школства говорио сам јесенас у дебати о Резолуцији о општој потрошњи. Ту сам изнео да је та база незадовољавајућа, и да наша заједница мора у току неколико наредних година чинити изузетан напор да се то стање поправи, како бисмо онда могли такође нормално улагати у наше школство, што претставља инвестицију своје врсте, инвестицију за кадрове.

То је утолико потребније што смо ми у Петогодишњем плану утврдили као један од својих задатака у просвети обухватање све деце дорасле за школу четворогодишњом школом, а деце у градовима и индустријским насељима — осмогодишњом, с тим да не допустимо више од две смене у школи.

Значи, питање стварања новог школског простора за нас је неодложан задатак, који морамо решити напрежући се до крајњих граница. То тражи велика средства, и мени се чини да ће бити потребно стварати посебне фондове у које би притицала из одређених, сталних извора допунска средства за грађење и опрему нових школа.

Нико не спори да ће се реформа школства брже и успешније спроводити ако оно буде обилније снабдевано свим потребним материјалним средствима. Али то питање има и другу страну. И данас, кад школа има добар одбор, она уз средства која добије кроз буџет пронађе и друга која јој пруже привредне организације њихове комуне било у виду радионичних уређаја, материјала, било

наставних средстава и учила, а помоћу чега успева да умногоме измени свој унутрашњи живот и рад. Значи, незадовољавајуће материјално стање у нашем школству не би смело бити изговор да се не учини све што се може и са средствима која имамо. Наша заједница — показао сам то у првом делу свог излагања — утрошила је у протеклом периоду за школство огромна средства. Она ће их улагати и убудуће, али оно што морамо тражити од свих људи који раде у школству — то је да та средства буду најрационалније утрошена.

Другови народни посланици, покушао сам да што је могуће краће изложим оно битно што садржи Предлог закона о школству, без претензија да исцрпим сву његову обимну и сложену проблематику. Закон, разуме се, није могао улазити у многе појединости. Он је општи закон и мноштво допуниће било савезни, било републички закони и прописи које ће, по одредбама Уводног закона о Закону о школству, донети надлежни органи.

Најзад, у оваквој материји као што је васпитање и образовање људи све и не може бити казано језиком закона, али оно битно што је требало утврдити и одређено рећи, мислим да је утврђено и речено.

Сва решења која смо предвидели Предлогом закона и чије спровођење у живот значи реформу нашег школства нећемо моћи спровести одједанпут. Зато се пред овим Домом налази и посебни Уводни закон за Закон о школству, који треба да осигура његово постепено спровођење у живот, да са његовим одредбама усклади постојеће стање и одреди обавезе и друге услове који обезбеђују потпуно прелажење на нови систем образовања и васпитања.

Овај закон претставља значајну етапу у развоју нашег школства. Он ће бити поуздан ослонац за даљу изградњу наше школе на јасније сагледаним начелима, с тачније одређеним циљем и, на основу наше властите праксе, сигурније указаним путевима како да се тај циљ што потпуније оствари. Ако све снаге нашег друштва које делују у школству — просветни радници, органи друштвеног самоуправљања, просветни органи, друштвене и привредне организације — буду складно, предано и систематски радиле на спровођењу у дело не само слова него и духа овог закона, онда можемо бити сигурни да ће процес преображаја наше школе бити и лакши и бржи. Исто тако можемо бити сигурни да ће се ти уложени напори стоструко исплатити, јер ће бити улагани у формирање радних људи, оне снаге од чије стручне способности и социјалистичког васпитања зависи темпо нашег кретања напред.

Пре завршетка свог излагања желео бих да одам признање Комисији за реформу

школства и многобројним њеним сарадницима које је она умела да окупи, јер су они свршили огроман и важан посао. Комисија је израдила изванредну документацију о развоју и проблемима нашег школства какву ми досад нисмо имали. Она је, затим, израдила Предлог система образовања и васпитања, који је послужео као основа за израду овог закона. Он садржи исцрпну анализу основних проблема у нашем школству и мноштво упутстава за њихово решавање. Многа од њих унесена су у овај закон. Нека од њих нису могла у њему наћи места, али пошто ће Предлог бити штампан као материјал уз овај закон, многа од њих моћи ће да послуже као смернице у раду нашим просветним радницима, чија ће пракса уносити у њих своје допуне и поправке.

Пријатна ми је дужност да и са овог места изразим захвалност Унеску, организацији која је, због важности реформе школства и њене актуелности за многе земље света, омогућила путем техничке помоћи да 103 просветна радника из Југославије оду на студиски боравак у разне европске земље и у САД и да тамо изучавају разноврсне проблеме школства. То је олакшало рад Комисији, јер смо се и овде руководили начелом да се користимо туђим искуством, разуме се, онолико колико то одговара нашим условима и потребама.

Уверен да ће предложени Закон о школству допринети унапређењу наших школа, њиховом квалитетнијем раду, бољем остварењу онога циља који се школама поставља, а тиме допринети и целокупном развоју наше земље, молим вас да га у целини и појединостима прихватите онако како је предложен, разуме се, с допунама које су учинили Одбор за просвету и Законодавни одбор. (Дуготрајан аплауз).

Претседник др Младен Ивековић: Чули сте експозе друга Чолаковића, подпредседника Савезног извршног вијећа.

Поподне настављамо претрес Приједлога опћег закона о школству.

Прекидам сједницу, с тим да је наставимо у 17 сати.

(Седница је прекинута у 13 ч 30 мин).

Наставак седнице у 17 ч

Претседник др Младен Ивековић: Другови и другарице народни посланици, настављамо сједницу. Ко жели ријеч у вези са претресом Приједлога опћег закона о школству, молим нека се јави. Ријеч има друг Радивоје Давидовић.

Радивоје Давидовић (Изборни срез Нови Бечеј, АП Војводина, НР Србија): Другарице и другови, мислим да општи закон свакако треба да изражава опште интенције наше просветне политике и баш у вези с тим сма-трам да такав закон треба донети.

Изнео бих, међутим, неколико начелних предлога. Не инсистирам на њима да се одмах усвоје и зато нећу дати никакав предлог амандмана, али бих хтео да изнесем те предлоге ради тога да би се евентуално у даљем спровођењу те наше опште просветне политике могли узети у обзир.

Пре свега, опште је познато да већ две године код нас водимо акцију за реформу школства, а посебно се води дискусија о томе да се скрати време потребно за формирање висококвалификованих стручњака, јер, како подаци говоре, човек који завршава факултет завршава га, у просеку, тек тамо око своје 28-ме године.

Мислим да би једна од мера за постизање тога да млад човек у нормалном року, то јест од своје 24-те до 26-те године, већ заврши и вишу школу била и то да се измени и почетна година са којом се почиње школовање. Реч је о томе што се и у овом закону предвиђа почетак школовања од седме године, додуше, с тим да они који у току календарске године туне седму годину подлеже обавезном похађању школе.

Не знам да ли је у свим крајевима наше земље тако раније било, али у већини је била пракса да се школовање почињало са шест година, и то у оно време када је човек у своје детињству знатно мање могао да са знаје и да се развија него што је то случај данас.

Из тог разлога сматрам да бисмо могли ићи на то да почетак обавезног школовања буде од шесте године. Тиме бисмо већ постигли једну годину „уштеде“, односно створила би се могућност да и при садашњим условима људи заврше школовање једну годину раније.

Друго питање је у вези са прописом да се лице које није напунило 15 година не може искључити из школе, што је предвиђено чланом 33. За мене се поставља питање може ли се ученик који — било због учења, било због владања — до те мере ремети ред и дисциплину у школи да заиста постане немогућ и непожељан подврћи једној другој врсти санкција, која се иначе практикује, а то је да се, уколико постоје за то практичне могућности, премести у другу школу, у другу средину.

Треће је питање у вези са обавезним школовањем до 15-те године. Није ми јасно да ли неко, ако је слаб ђак и не успева да нормално савлађује градиво, мора да има осмогодишње школовање до 15-те године, пошто је оно по овом закону обавезно, или може добити формалну сведоцбу да је завршио осмогодишње школовање, или пак може да понавља разред и да до 15-те године стигне тек до петог или шестог разреда, тако да нема пуних осам година школовања. За

оне који сада похађају школу не предвиђа се уопште како се у таквом случају има поступити.

Четврто је питање у вези са чланом 9, који ја специјално поздрављам. У њему се истиче принцип да се и они који немају формално завршену школу, према томе: формалне школске квалификације, али имају потребно знање за праћење и савлађивање програма наставе на вишим школама и факултетима — могу уписати на више школе и факултете ако према прописаним условима и програму покажу да располажу спремом и способношћу да успешно прате наставу.

Нажалост, није јасније одређено који су то прописани услови према којима неко треба да докаже да располаже том спремом. Није предвиђено — бар ја нисам могао то да видим — на који би начин такав кандидат могао доказати ту спремину: да ли пријемним испитом, или би, можда, требало да постоји неки посебан припремни курс, на коме би такав кандидат обновио и стекао потребно знање и полагањем испита на том курсу доказао такву спремност.

Ја бих лично био за то да се на свим факултетима уведе припремна година. Таква пракса постоји у неким земљама. У Француској постоји, на пример, под називом: „*classes préparatoires*“. Чињеница је да и овај закон предвиђа да свако лице са средњим школским образовањем, без обзира на то коју средњу школу заврши, може да се упише на факултет. Из тога произилази да кандидати који би желели да се упишу на факултет долазе (са различито стеченим нивоом своје спреме, док, обрнуто, факултети захтевају или претпостављају приближно подједнаку спремину за дати факултетски програм. Пошто се предвиђа могућност да се на факултете уписују и људи који немају редовне школске квалификације, чини ми се да би се то питање могло правилно и срећно регулисати увођењем те припремне године за сваки поједини факултет.

Ето, то су опште примедбе односно опште напомене које сам желео овде да изнесем, како би се, ако не већ при дефинитивном усвајању овог закона, оно бар у будућој политици његовог остваривања, имале у виду.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч народни посланик Ласло Рехак.

Ласло Рехак (Изборни срез Нови Кнежевац, АП Војводина, НР Србија): Другарице и другови, када изјављујем да ћу гласати за овај закон, чиним то у уверењу да гласам за један необично важан закон, за којим се осећала потреба и који се припрема врло широко, уз консултовање заинтересованих организација и одређених форума квалификованих за то. Посебно бих се осврнуо на главу VIII овог Предлога закона.

Мањкавост законских прописа који би регулисали школске проблеме, поготову савезних законских прописа, претстављала је одређено нерешено питање у досадашњем нашем развоју. Због тога се створила ситуација да је дошло до претеране шароликости, разноврсности у нашој школској пракси, већој него што би то било оправдано, полазећи од специфичних услова појединих наших рејона.

Недостајање таквих прописа у погледу школовања припадника националних мањина још више се осећало, и због тога је дошло до разноликог гледања на неке детаље у нашој школској пракси у погледу припадника националних мањина.

Насупрот мањкавости општих прописа, ми смо у нашој земљи имали једну врло широку и богату праксу у погледу школовања припадника националних мањина, и због тога мислим да је Савезно извршно веће потпуно оправдано приступило формулисању ове главе онако како је то сада учинило законским предлогом који је пред овим Домом.

Не бих наводио посебне цифарске податке, али бих морао посебно истаћи неопходну развијеност наше школске праксе, наше школске мреже, број обухваћених припадника националних мањина који се школују у склопу општег школског система под условима који су за њих најприхватљивији. Важно је код нас, кад је реч о школовању, посебно истаћи третирање припадника националних мањина и њихово школовање са гледишта фактичких права и створене праксе. Јер наша политика у томе погледу није само прокламовала права, није само омогућила у начелу школовање и припадника националних мањина, него је одмах после ослобођења учинила врло озбиљне напоре, и то ефикасне напоре за равноправност радних људи наше земље без обзира на то којој националности припадали. Постигнуто је да истинска равноправност у врло кратком времену постане стварност у погледу школства, иако су ту стајале врло велике тешкоће пред нашим заједницом.

Нарочито бих истакао институцију двојезичке школе, односно територијалних школа са паралелним разредима што се тиче наставног језика (члан 75 овог Предлога), институцију која указује на једну врло значајну чињеницу у погледу нашег друштвеног развоја као социјалистичке заједнице, у којој се и свест и положај националних мањина током нашег друштвеног и економског развоја мењају. Мислим на праксу у Војводини у последње две године, што је скоро универзално примењено. Прихватање овакве једне школске праксе од стране ученика и од стране заинтересованих родитеља показује значајне друштвено-политичке резултате, као и то до ког смо степена развоја стигли у из-

грађивању једне стварно обухватне социјалистичке свести, и начин реаговања баш што се тиче општих проблема наших радних људи, независно од њихове националне припадности.

Када смо решавали наше школске проблеме који се тичу припадника мањина, сигурно је да смо томе приступили према општим принципима, не полазећи од неких посебних међудржавних обавеза. Овако широко прилажење, прилажење без подозрења, решавању школских проблема припадника националних мањина у нашој земљи било је условљено нашим општом социјалистичком политиком. Полазило се од наших потреба, од нашег принципијелног става. Мислим да за ових десетак година овакво принципијелно прилажење овом питању доноси већ опипљиве и значајне резултате. Пошто је то свакако тако, ипак нема разлога да се у светлости такве праксе не укаже и на веома тешку ситуацију мањинског школства у суседним земљама.

Опште су познати отворени и нерешени проблеми школства у Аустрији.

Нерешених и тешких ситуација има, без сумње, и у суседним социјалистичким земљама. У тим земљама школство за припаднике мањина је, с једне стране, врло уско постављено, а, с друге, прилично је формално, и ја мислим да стоји констатација да је оптерећено културно-аутономистичким схватањима. Иначе, ситуација у погледу мањинског школства у социјалистичким земљама практички је била барометар унутрашње политичке ситуације — сигнал, мерило и пратилац дипломатских потеза тих држава према Југославији.

Сада, када се врло самохвалисаво тамо истиче принципијелност, ово би требало да да повода неким да размисле о томе и поставе та питања. Ја сам лично долазио у додир са људима који су после пропасти Стаљинове политике према нашој земљи, покушавајући да поправе стварно тешко стање у погледу школства националних мањина у њиховој земљи, указивали пре две-три године колико им је тешко успоставити поново то школство, јер родитељи једноставно одбијају да прихвате такав начин школовања своје деце. Разуме се, то долази због тога што су они полазили од једног врло тешког и суровог искуства које су стекли у протеклим годинама, када су били жртве антијугословенске кампање. Било би веома жалосно ако би се неповерење тих родитеља показало оправданим у данашњој кампањи која се води против наше земље.

На крају, посебно бих истакао третирање друштвеног управљања у овом законском предлогу, који предвиђа смеле ствари у развијању друштвеног управљања у школству. Међутим та смелост и ширина са којима се

даље разрађује друштвено управљање у нашем школству оправдане су праксом која је претходила доношењу овог закона и мислим да ће то знатно допринети остварењу оних општих задатака које овај законски предлог поставља.

Претседник др Младен Ивековић: Ријеч има народни посланик Душанка Ковачевић.

Душанка Ковачевић (НР Босна и Херцеговина): Другарице и другови народни посланици, у своме експозеу друг Чолаковић је опширно говорио о посљератном развитуку школства Југославије, износећи огромне резултате који су постигнути у поређењу са предратним стањем и са стањем какво смо имали послије ослобођења.

Различни услови и историјски развитак појединих наших република и крајева дјелују још и данас на стање школства, и то је захтијевало да се и у закон унесу одредбе о разним прелазним облицима школовања у обавезној школи у крајевима у којима није могућно одмах обезбиједити осмогодишње школовање свој дјечи. Исто тако закон обавезује републичка извршна вијећа да утврде планове за остваривање преласка на потпуно спровођење обавезног осмогодишњег школовања за сву дјецу. Уз тај план нормално мора ићи и стварање плана школовања у стручним школама и на универзитетима. Иако се остваривање обавезног школовања за сву дјецу оштро поставило у цијелој нашој земљи, иако у цијелој земљи има проблема у томе погледу, неке наше републике имају пред собом врло тежак и дуготрајан задатак. Темпо развитака школства одређиваће у првом реду потреба што бржег уклањања диспропорције између привредног и културно-просвјетног развитака, што је један од битних услова за бржи економски и друштвени развитак наше заједнице. Сигурно је да неразвијеност школства у појединим нашим крајевима, нарочито ако се у великој мјери огледа на квалификационој структури становништва запошљеног у привреди, утиче на читаву заједницу јер успорава пораст продуктивности рада, пораст националног дохотка итд. У том смислу то је питање читаве наше заједнице и опште бриге да се те диспропорције што прије отклоне односно ублаже.

Задржаћу се на неким проблемима развитака школства у Народној Републици Босни и Херцеговини, у којој су остаци прошлости и наслеђена заосталост најтежи, али у којој је дошло до највећег и најбурнијег привредног развитака у годинама послије рата. Тај развитак, упоредно са заосталошћу коју нам је оставио стари систем, налагао је да се веома брзо приђе остваривању широке и разноврсне мреже стручног школства и стварању универзитета. Сав тај развитак створио је у овој републици од школства

читава један фронт на коме је веома тешко одредити приоритете, јер је требало рјешавати у исто вријеме сва питања — од писмености дјеце до универзитета, од описмењавања радника до стварања услова радницима да стекну квалификације на радним мјестима на којима се сада налазе.

Ако се узме да у Босни и Херцеговини прије рата није било ни покушаја преласка на осмогодишње школовање, онда смо и у том погледу стајали на почетку. Данашњи процент обухваћености дјеце обавезним осмогодишњим школовањем износи код нас најмање у читавој Југославији — свега око 20 % све дјеце која заврше четворогодишњу основну школу, што је недовољно чак и са гледишта задовољавања потреба школа за квалификоване раднике и средњих стручних школа.

И поред огромних напора и знатних улагања, ми досад још нисмо успјели ни да потпуно обезбиједимо основно школовање свој дјечи, а спровођење овог закона тражиће знатна средства и напоре свих наших органа да се ублаже тешкоће које данас имамо. Све се то у највећој мјери огледа и на квалификационој структури радне знаге запошљене у привреди. Док је југословенски просјек неквалификоване радне снаге у привреди данас 26,2 %, што је такође неповољно, он у Босни и Херцеговини износи 32,90 %.

Према перспективном плану требало би да разне гране наше индустрије добију 39.000 нових квалификованих и висококвалификованих радника. Мислим да је, с обзиром на овакво стање, веома хитно како даље изналажење материјалних и кадровских услова, тако и доношење рјешења о профилу кадрова за поједине привредне гране на које се према Предлогу закона обавезују одговарајући савезни органи.

Хтјела бих да изнесем једно своје мишљење у вези са стварањем Просвјетног савјета Југославије. Мислим да се стварањем Просвјетног савјета Југославије добија једно важно тијело, не административно него друштвено, за рјешавање оних питања школства у Југославији која нису специфична за ову или ону републику или крај, него су заједничка. А таквих питања има много више него што смо их до сада заједнички рјешавали. У неким школама исте врсте постоје данас разлике: у трајању школовања, у наставним плановима и програмима, у садржајима и начину полагања завршних испита, у условима примања у поједине врсте школа итд. Мислим да многе од тих разлика, које стварају тешкоће ученицима и њиховим родитељима при преласку из једне републике у другу, могу бити уклоњене већом сарадњом и чешћом размјеном мишљења између републичких органа надлежних за питања просвјете. Између осталих питања на којима би

се могло организованије сарађивати међу републикама јесте и питање усклађивања, па и заједничког коришћења неких уџбеника, нарочито за стручне школе. Данас су цијене уџбеника, с обзиром на цијене хартије и графичких услуга, прилично високе. Треба томе додати и једну, рекла бих, нормалну појаву послје рата: често мијењање наставних планова и програма, што је изазивало чешће мијењање и неустаљеност уџбеника. Код неких врста стручних школа, којих је мало у земљи, цијена је расла с обзиром на мали tiraж итд. Тенденција да свака република има своје уџбенике доводи до фаворизовања извјесних мање вриједних уџбеника у појединим републикама. Иако је било неких покушаја заједничког рјешавања овог питања, мислим да можемо учинити много више водећи рачуна о потреби да ученици добију најквалитетније уџбенике, да они буду и приступачнији по цијенама и што трајнији по својој вриједности.

Акционо јединство у рјешавању питања која су нам заједничка значиће велик допринос и развој педагошке теорије и праксе, што је у данашњем тренутку, када се спроводи реформа школа, веома значајно за читаву нашу заједницу.

Сматрам да закон који је пред нама значи велик допринос рјешавању проблема школства у Југославији, па изјављујем да ћу гласати за њега у начелу и у појединостама.

Претседник др Младен Ивековић: Ријеч има народни посланик Љубица Мухић.

Љубица Мухић (Изборни срез Београд — Палилула, НР Србија): Другови и другарице, спровођење у живот овог закона о школству зависиће добрим делом од обезбеђења материјалних услова потребних за рад школа.

Резултати постигнути у развоју школства су значајни, нарочито када се има у виду неразвијена школска мрежа у старој Југославији и велика ратна разарања. Број школа и ученика стално се повећавао, отварање су школе и тамо где их пре рата није било, у градовима су отварање многе нове врсте школа, нарочито стручних. Друштвена заједница је одвајала знатна средства за подизање школских зграда, за опрему школа и проширење школске мреже. Али темпо изградње нових школа, и поред великих напора друштва, умногоме заостаје за потребама, што се нарочито осећа у великим градовима.

О проблемима школа, школског простора, услова под којима тече настава, нарочито настава која захтева савременија учила — кабинете и радионице, као и могућности за физкултурну активност деце и омладине — било је последњих година често дискусије у нашој јавности: на зборовима бирача, у

народним одборима, на конференцијама Социјалистичког савеза са школским одборима, на Конгресу Народне омладине јануара 1958 године, у организацијама Народне омладине, Синдиката, друштвима пријатеља деце и другим друштвеним организацијама које раде са децом и омладином — физкултурним, спортским, техничким и другим. Претседништво Сталне конференције градова октобра 1956 године истакло је, на основу солидно извршене анализе, врло озбиљне проблеме о стању школског простора и финансиском стању школа у градовима. Секретаријат и Одбор за просвету СИБ дали су, у вези са израдом Перспективног плана, документован елаборат о развоју школства и просвете у ФНРЈ. Народна скупштина прошлог сазива, приликом дискусије о личној и општој потрошњи, октобра 1957 године, значајно место дала је дискусији о питањима издатака за просвету, а Резолуција о перспективном развоју опште потрошње, донета на том заседању, одредила је, уствари, политику према проблемима школства, што се огледало и у Друштвеном плану привредног развоја Југославије 1957—1961 године.

Друштвени план је предвидео знатно повећање расхода за редовно издржавање школа, а нарочито су значајне предвиђене инвестиције од скоро 90 милијарди за изградњу нових школских зграда.

О овом проблему расправљано је и на Седмом конгресу СКЈ, а посебно је друг Тито у свом реферату указао на његову важност речима: „Питање просвете и школске наставе везано је и са нашим материјалним могућностима и привредним развојем. Недостатак школског простора још увијек претставља велику сметњу за потпуно обухватање наше дјеце школским васпитањем. Тај проблем не трпи више одлагања, већ тражи хитно рјешење“.

У разматрању и решавању овог проблема значајно је то што је питање школа, њиховог рада на образовању и васпитању младих генерација, престало бити само неко „просветно“ питање. Оно се све више поставља као неопходна компонента целокупног нашег привредног и друштвеног развоја, који све више тражи квалификоване стручњаке за привреду и остале друштвене службе, али и грађане са широким погледима — способне управљаче. Школа треба да им да такво образовање и васпитање како би што више, као слободни ствараоци, допринели свестраном развоју нашег социјалистичког друштва.

Досадашњи брзи развој обавезних школа резултат је промењених друштвених односа и позитивне тежње целокупне заједнице да се што пре ликвидира наслеђена заосталост, да се свој деци обезбеди основно школовање и створи могућност за даље стицање квалификација. Мрежа школа нагло се ширила,

број ученика стално растао, али тај развој није био праћен и одговарајућом изградњом школског простора, што је, нарочито у великим градовима и индустријским центрима, довело до увођења треће, па и четврте смене. Недостајање школског простора наметало је и посебне услове рада: поред рада више различитих школа, у више смена у једној згради, прибегавало се скраћивању часова, одмора, извођењу наставе сваког другог или трећег дана, тако да се није могао организовати никакав ваншколски васпитни рад, и сл.

Стални пораст градског становништва, ширење индустријских центара, доводи до све већег помањања школског простора. Зато перспективни план изградње школа предвиђа постепено обухватање у осмогодишњој школи све деце у градовима и индустријским центрима, отклањање треће и четврте смене у школама обавезног школовања, како би се, поред нормалних услова за извођење наставе, стварали и повољнији услови за ваншколски рад са децом, што је важан елемент у васпитавању деце, нарочито у градовима.

Закон који доносимо обавезује нас, а у првом реду среске и општинске народне одборе, да остваривање обавезног основног образовања спроводимо у складу са условима и могућностима што значи поступно и напореда са стварањем материјалних услова — наставне базе и обезбеђењем наставних кадрова.

Неодложно је што пре донети планове за остварење овог задатка, како бисмо у што скорије време свој деци од 7-ме до 15-те године обезбедили основно образовање.

И поред тога што је број стручних школа, као и број ученика, према предрачуну стању знатно порастао, чињеница је да он не одговара нашем бурном привредном развоју и да далеко заостаје за нашим потребама.

Хиљаде нових радних места у фабрикама опремљеним новим машинама, у комуналним службама, у трговини, пољопривреди, у државној управи траже младе, квалификоване стручњаке. Последњих година се све више средстава улаже за отварање стручних школа, нарочито школа за квалификоване раднике. Већ сада ради 931 школа за квалификоване раднике: школе ученика у привреди и школе са практичком обуком — индустријске. Оне из године у годину подижу квалитет свога рада и стичу друштвену афирмацију, али 120.000 ученика који уче у тим школама недовољно је за потребе наше привреде.

Сто деведесет средњих стручних школа са скоро 42.000 ученика такође је недовољно.

Интересовање омладине за све врсте стручних школа сваке године је све веће, али капацитети школа не омогућају упис свима онима који то желе. Ове школске

1957—1958 године 19.329 омладинаца било је одбијено; — то је, свакако, опомена али и потстицај да се убудуће стручним школама поклати већа пажња, омладини задовољи позитивно интересовање, а друштвеној заједници спреме кадрови који су јој неопходни.

Перспективни развој школства предвиђа да ће до 1961 године број ученика у школама за квалификоване раднике порасти од 120.000 на 200.000, и то у школама ученика у привреди од 88.000 на 140.000, а у школама са практичком обуком од 32.000 на 60.000, што ће обезбедити привреди две трећине годишњих потреба у новим квалификованим радницима. Такође се предвиђа повећање броја ученика у стручним школама од 42.000 на 64.000 ученика, чиме ће се успоставити нормалнији однос између стручних кадрова и кадрова са факултетском спремом.

Позитивна је тежња сеоске омладине да стиче стручне квалификације, о чему такође треба водити рачуна.

Доношење овог закона још више ће побудити интересовање и код омладине и код родитеља за одлазак у стручне школе, јер оне, поред давања квалификација, остварују најшире могућности за упис у више стручне школе, на факултете и високе школе.

Досадашње искуство указује да школе за квалификоване раднике треба отворити у развијеним индустријским рејонима, како би се стручњаци из фабрика могли користити и као предавачи, а рад школа повезивати са радом у фабрики.

Поред сталних напора за школовање младих стручњака у редовним школама, треба стално имати у виду бригу за образовање одраслих. Од целокупног активног становништва, 86,3% има минимално или нема никакво школско образовање, што претставља један од елемената који утичу на ниску продуктивност рада, због чега трпимо знатне штете у привреди, а заостајемо у појединим друштвеним службама. У општим напорима да подигнемо друштвени и лични стандард првенствен је задатак учинити све да се подигне продуктивност рада, а за то је неопходно поклони се посебној пажњи образовању и доквалификавању активног становништва, поготову што се у постојећим капацитетима стручних школа неће још задуго оспособљавати довољан број стручних радника. Усто, неквалификовани радници су млади људи, пред којима је дуги низ година активног рада, па се треба борити не за њихову замену квалификованим радницима, него за њихово оспособљавање и квалификацију.

У том погледу већ смо створили почетна искуства, и у општем и у стручном образовању радника, на основу чега ћемо лакше прићи остваривању све већих обавеза које стоје пред нама. Године 1957 било је и у овим школама око 45.000 одраслих, а Перспектив-

ним планом се предвиђа да до 1961 године буде око 200.000 лица.

Друштвени план привредног развоја истиче (цитирам): „Да би се постигао предвиђени пораст производње и продуктивности рада, потребно је систематски побољшавати структуру запослених по квалификацијама и створити услове за стално усавршавање и допуњавање њиховог знања. Побољшање структуре квалификација запослених је један од основних фактора за увођење савремене организације и технологије производње, за њихову ефикасну примену, као и за побољшање организације робног промета“.

Даље се каже: „У циљу убрзаног прилива стручних кадрова у привреди, потребно је предузети опште организационе и економске мере које ће стимулирати радне људе да стичу више квалификације. Такође је потребно да се повећају капацитети стручних школа, да се организују посебни типови специјалних установа и курсева путем којих треба обезбедити бржи прилив нових стручних кадрова у привреди и јавне службе и усавршавање знања већ запослених“.

Закон о школству који доносимо омогућаје најшире допунско образовање и стручно усавршавање одраслих преко најразноврснијих школа и других институција за образовање одраслих — радничких универзитета, семинара, курсева и слично.

Увођење оваквог школског система утицаће не само на мењање квалификационе структуре активног становништва него и на подизање опште културе и развијање потенцијалних стваралачких могућности појединаца и група. То ће се све непосредно огледати како у развијању привредних снага наше земље, бољем и интензивнијем коришћењу капацитета у привреди, исто тако и у нашем друштвеном развоју, у развијању органа друштвеног самоуправљања и социјалистичких друштвених односа уопште. Закон је обухватио основна начела о школству на основу наше досадашње праксе. Он је значајан нарочито по томе што отвара широке перспективе и указује на могућности како школу претворити у друштвену институцију, која ће у сарадњи са заинтересованим привредним и друштвеним организацијама, синдикалним, омладинским и другим, доприносити савлађивању јаза између школе и свакодневне социјалистичке праксе, у којој ће настава бити тако организована да ученик буде што активнији чинилац у наставном процесу и читавом животу школе.

Да би унутрашњи живот школе допринео развијању иницијативе и активности, привикавао ученика на самосталан, стрпљив и темељан рад, развијао поверење и поштовање између ученика и наставника и међусобно другарство, — неопходно је створити такву материјалну базу која ће обезбеђивати

услове за што савременију наставу и непосредну практичку активност ученика — у школским радионицама, клубовима, задругама, са училима која су огледало стварних достигнућа људског напретка.

Закон предвиђа да оба већа народног одбора комуне равноправно воде бригу о оснивању и развоју основних школа. За све друге школе, поред народних одбора општина и срезова, законом је дата могућност свим заинтересованим привредним и друштвеним организацијама да их могу оснивати у оквиру програма развојка одговарајуће врсте школа (чл. 111) ако су за то испуњени законом предвиђени услови: школски простор, наставно особље, наставна средства и друге потребе за рад школе (чл. 113).

Даје се могућност да две или више општина или срезова, као и две или више привредних или друштвених организација могу по споразуму заједнички основати школу и заједнички је издржавати (чл. 114).

Средства за рад школе обезбеђује оснивач, а „допунска средства могу се обезбеђивати из дотација државних органа, установа, привредних и друштвених организација, као и из посебних фондова основаних у ту сврху“ (чл. 119).

Овим се хтело омогућити да многе организације, нарочито привредне, које су заинтересоване за подизање кадрова непосредно утичу и на стварање услова за школовање тих кадрова. Фондови за стручне школе добиће на овај начин још већи значај.

Нарочито је ово важно за оснивање оних школа за које је заинтересовано више комуна или срезова или поједина привредна удружења.

На овај начин инвестирање у школство биће посебан вид инвестирања у привреду, јер нико као поједине привредне гране и одређена привредна предузећа не осећају такву огромну потребу за школованим радницима и стручњацима. Немогућно је остварити предвиђени развој привреде и других привредних служби које су планиране за наредни период без обезбеђења стручних кадрова, и то како оних који тек ступају на посао, тако и подизањем квалификација постојећих радника. Тако је и на саветовању о трговини, које је организовала Стална конференција градова овог месеца, дискусија око унапређења трговине, повећања робног промета и трговинске мреже, довела одмах до питања кадрова и предлога за стручно уздизање и допунско образовање трговинских радника и комерцијалиста путем редовних школа и разних курсева, семинара, дописних школа и друго. Закључено је да би заједничким настојањем комора, синдиката и просветних органа требало што пре изградити и предложити систем школа за квалификоване

и висококвалификоване раднике и комерцијалисте у трговини.

На поменутом саветовању такође је предложено да се постојећи прописи о фондовима за кадрове измене тако да се финансирање школа и домова врши претежно из средстава републичких фондова за кадрове, јер се показало да већина срезова не показује довољно интересовања и разумевања за развој ове врсте школа.

Обезбеђење наставног кадра, школског простора и интерната за смештај ученика у привреди из поједине гране привредне делатности посебно је важно, и зато треба заинтересовати одговарајуће коморе и привредне организације и омогућити им непосреднији утицај на вођење политике уздицања квалификованих радника.

У борби за извршење Друштвеног плана, а после доношења овог закона, сигурно је да ће свака грана планирати и своје потребе у кадровима и налазити конкретна решења у оквиру среза, републике или читаве федерације. Ово је тим важније што стварну политику развијања стручних школа тешко да ће водити само један срез, јер те школе нигде, чак ни у највећим градовима, нису само за ученике са те територије, тако да срез чим дође у тежу финансиску ситуацију укида такву школу. Зато је и планирање мреже разноврсних школа и њихових капацитета, као и домова за те ученике и других објеката за њихово образовање и васпитање, ствар шире бриге — привредних грана, друштвених организација, републичких савета за просвету, односно извршних већа.

Али поред ове најшире бриге заинтересованих органа и организација треба посебно истаћи потребу јединственог деловања свих фактора на развијање услова за богат и разноврстан рад и живот омладине. Школски одбори ће по свом саставу, како закон предвиђа састав тих одбора, обезбедити то јединство.

Хтела бих још само да истакнем један, по мом мишљењу, значајан догађај за будући развој и што рационалније трошење инвестиционих средстава у изградњу наших школа. Овога месеца одржан је Први конгрес архитектата Југославије и на њему је било доста речи о изградњи школа. У рефератима и дискусији указано је на нужност организовање сарадње органа власти, педагога, привредних и других организација заинтересованих за рад и развитак школа са архитектама, који планове свих ових фактора треба да ускладе и грађевински реализују. У реферату и неколико кореферата, на Конгресу је обрађено садашње стање и перспективе које стоје пред школством у вези са законом и остварењем Друштвеног плана.

На Конгресу је изражено мишљење да се нови систем школства не огледа само у но-

вим педагошким методама рада, већ се мора огледати и у новом просторном обликовању школе, па према томе треба да донесе и нова архитектонска решења. Велика важност израде плана мреже школства намеће се у овим условима као неопходна с обзиром на брзи развој градова. Васпитна улога школе, њена опремљеност, њен утицај на децу и њихов будући развој врло су комплексно разматрани. Пошло се од тога да школа није само научни или васпитни завод, већ да је њена улога много шира. Школа треба да пружи сваком младом човеку, без обзира на то шта ће у животу изабрати за свој позив, што солиднију основу савременог општег образовања и друштвеног васпитања у интересу свестраног развоја и здравог културног живота сваке људске личности, као и у интересу подизања културног нивоа друштвене заједнице у целини. Успешно реализован просторни амбијент допринеће потпуном успеху у васпитању и настави.

Урбанисти и архитекти прихватили су се озбиљног и одговорног посла да наше планове о изградњи школа што рационалније и смишљеније уклопе у план изградње градова и насеља, да према функцији и карактеру поједине врсте школе нађу и одговарајуће архитектонско решење.

Улагањем максималних напора у извршавању Перспективног плана друштвеног развитака у периоду до 1961 године — део који се односи на школство — створићемо солидну материјалну основу за још брже и свестраније спровођење закона и целокупног школског система.

У том процесу, наше ће се школе, стваране и развијане на принципима овог закона, својом васпитном садржином и методама деловања све више прилагођавати нашој друштвено-економској стварности и давати не само добре стручњаке него и способне управљаче.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч друг Мика Трипало.

Мика Трипало (Изборни срез Пула, НР Хрватска): Другарице и другови, пред нама се налази Приједлог опћег закона о школству, који је произишао као један од првих резултата дугогодишње дискусије о ономе што, обично, називамо реформом школе. Потпуно је разумљиво да је реформа школа дуготрајан, могли бисмо казати, трајан процес прилагођавања школе потребама друштвеног развитака. Ако са тога гледишта посматрамо предложени закон, онда ћемо, увиђајући његов огроман значај, у исто вријеме морати констатирати да је то само даљи корак одлучнијег рада на промјенама у нашим школама.

Наиме, из закона као и из Пројекта уводног закона види се да последије њиховог из-

гласавања предстоји обиман рад на доношењу посебних закона за поједине врсте школа, а што је још важније — доношење одговарајућих наставних планова и програма, од чијег ће квалитета у многоме зависити практично спровођење концепција које усвајамо гласајући за овај закон.

Овдје би нарочито било потребно указати на огромну важност рада око припремања пројекта основног закона о стручним школама који би у року од двије године имала донијети Савезна народна скупштина. То тим више што треба признати да стручним школама није поклоњено у протеклом периоду онолико пажње колико оне то заслужују како у погледу доношења одговарајућих законских прописа, тако и у погледу обезбјеђења потребних материјалних средстава и наставног особља. Посебно треба скренути пажњу на недовољну бригу према школама са практичком обуком и, нарочито, школама ученика у привреди, које и поред досадашњих дискусија, иступања и декларација још нису у пракси стављене у положај који заслужују с обзиром на њихову важност за привредни развитак наше земље.

Било би сасвим природно да омладина буде у првом реду заинтересирана за промјене које ће се вршити у нашим школама, због чега је и чланство Народне омладине и Савеза студената врло активно учествовало не само у дискусији око изналагања најбољих рјешења него и у провођењу концепција које су биле већ усвојене. Често се погрешно схватало као да је омогућавање омладини да равноправно са старијим друговима учествује у дискусији ствар вјежбања, да се спортски изразим — „тренирања“ омладине за њено касније учешће у друштвено-политичком животу земље, а није се полазило са исправнијег гледишта — да приједлози и мишљења ученика и студената могу бити веома корисни управо стога што они најбоље осјећају, на свом властитом искуству, позитивне и негативне стране наше данашње школе.

Није никакво чудо што су управо омладинске организације заједно са неким политичким руководиоцима и просвјетним радницима поставиле на дневни ред прије неколико година и питање начина управљања нашим школама, приближавања наставе нашој друштвеној пракси, као и питање другачијег положаја ученика у процесу наставе, другачије атмосфере у односима између ученика и наставника.

Промјене у нашем друштвено-политичком систему које су отпочеле с увођењем радничког самоуправљања морале су утицати и на измјене онога што се, обично, назива традиционалном наставом, морале су утицати на другачије односе у школама. Потпуно је јасно да систем друштвеног самоуправљања које се остварује у нашој земљи тражи не

само другачији начин управљања школама, што је и остварено раније донесеним Опћим законом о управљању школама и Законом о универзитетима, него и школовањем таквих грађана наше земље који ће бити способни да самостално и иницијативно учествују у органима нашег друштвеног самоуправљања.

Према томе, надовезујући се на схватање, које је постајало јасно непосредно после ослобођења, — да наша школа не треба да ствара послушне чиновнике него активне грађане који ће мислити својом главом и који ће усвајати научне истине на основи увјерења, омладинска организација је тражила да се у живот школе унесу битне промјене.

Изгледа да су другови који су били супротног мишљења, не схватајући суштину тога проблема, а немајући повјерења у омладину и бојећи се извјесних анархистичких експреса, онда баш због тога пружали отпор схватањима о учешћу ученика и студената у том друштвеном управљању, као и оној концепцији о ђачкој заједници, која је дошла до изражаја у овом законском приједлогу.

У ваншколској активности и друштвеном животу уопће очекује се да ученик буде активан, самосталан, да на основу сазнања прихвата погледе и заузима став, а то, уосталом, од сваког грађанина тражи читав наш друштвени систем. Тај је захтјев, међутим, често био у супротности са системом рада у школи, гдје је ученик ипак више-мање био постављен у положај да само слуша, да одговара на постављена питања, да је било понекад непожељно тражити објашњење, и гдје учениково мишљење није било нарочито важно. У томе погледу у последње вријеме ми имамо у школама знатно бољу ситуацију јер се почело схватати да није довољно само у чланцима и декларацијама тврдити да је ученик активан фактор у процесу наставе, него да га треба и поставити у такав положај. Разумљиво, овдје није ријеч о тој врсти самосталности и активности ученика која би искључивала одлучујућу улогу наставника. Ријеч је о томе како укључити ученика у разне форме активности у условима такве стручне и педагошке дјелатности наставника која ће код ученика максимално развијати иницијативу и самосталност у раду и учењу.

Први резултати — који су у томе погледу постигнути путем развијања дјелатности ученичких заједница, семинарског извођења наставе, већим кориштењем лабораторија, примјеном практичних вјежби у радионицама, непосредним проучавањем производних процеса у подuzeћима — дају изванредно важно охрабрење. Ученичке заједнице и омладинске организације пружит ће у томе погледу највећу помоћ својим наставницима, али мислим да исто тако треба пружити одлучан отпор свим оним „педагошким мјерама“ које немају никакве везе са нашом

стварношћу, а које још не наилазе на одлучан отпор наставничких организација иако су посриједи поступци појединаца.

Овдје бих особито хтио нагласити да су подршка и позитиван став наставника и органа друштвеног самоуправљања од одлучујућег значаја за развитака и напредак ученичких заједница, као и за развијање такозване ваншколске активности ученика. Сматрам да овај законски приједлог на задовољавајући начин рјешава ова питања.

Мислим да би било потребно рећи неколико ријечи и о проблему јединственог рјешавања основних просвјетних проблема за цијелу земљу. Овдје није потребно наглашавати да у томе погледу има веома много примјера различног, па често и потпуно супротног рјешавања неких проблема школства у појединим нашим народним републикама. Потпуно је оправдана намјера због кога да изгради јединствену зграду нашег школства. Исто је тако потпуно оправдано да новоформирано тијело, Просвјетни савјет Југославије, израђује основе наставног плана и програма за све врсте школа, с тим што у складу са тим одређеним основама републички савјети за просвјету израђују наставне планове и програме. У тој одредби садржана је и жеља да се израде извјесне заједничке карактеристике наставних планова и програма за цијелу Југославију, а на другој страни да свака република, у складу са својим условима и специфичним потребама, да тим наставним плановима и програмима свој печат. Међутим у којој ће мјери ова исправна интенција бити исправно употребљена, зависи од њеног практичног провођења. Зато би било веома важно да се у савезним размјерима тачно прецизира што се сматра под основама наставних планова и програма, јер је и до сада покушавано да се у истом смислу то питање ријеша, па смо имали и неких негативних посљедица. Мислим да је нарочито важно да се са овог гледишта размотри и проблем уџбеника. Може се слободно рећи да у погледу тога питања код нас постоји приличан неред и да је ствар ипак више-мање подређена онима који сваке године пишу нови уџбеник из једног предмета (бојим се — често само ради ауторског хонорара), не водећи рачуна о томе да би се уједињеним напорима стручњака из свих наших република могао дати бољи и трајнији уџбеник, а на другој страни да би то смањило често и прекомјерне трошкове које родитељи морају носити ради куповања нових уџбеника. Не знам зашто би требало да постоји хрватска математика насупрот босанској или македонској, тим више што ту, збиља, никакве републичке специфичности не може бити. Зато мислим да би било потребно да се одговарајући просвјетни органи и Савезно извршно

вијеће позабаве овим питањем и ријеше га на најцјелисходнији начин.

У овом законском пројекту поклоњена је пажња и проблемима наших универзитета. Међутим, у томе правцу ради једна посебна комисија Савезног извршног вијећа и Савезне народне скупштине. Користећи се приликом што је на дневном реду овог засједања и препорука Савезне народне скупштине о томе да се студије на техничким, шумарским и пољопривредним факултетима смање на четири године, а на неким другим изнимно на пет година, — хтио бих рећи да то представља изванредно значајан догађај и за наше универзитете и за оне десетине хиљада младића и дјевојака који су уписани на наше више школе. У току школских година 1954/55, 1955/56, 1956/57 дипломирало је на свим нашим универзитетима 18.856 студената, а од тога их је свега 5,1% провело мање од једне године на универзитету од апсолвирања до дипломирања, 23,9% једну годину, 30,9% двије године, 21,4% три године, а 18,7% четири и више година. Хтио бих истаћи да се услед нагомилавања наставних планова и програма просјечно трајање студија стално продужава. Док су студенти који су дипломирали на пољопривредном факултету 1952 године провели на универзитету просјечно 5,6 година, дотле се 1955 године тај просек попео на 6,5 година; на шумским — од 5,6 на 6,7; на машинском — од 6,8 на 8,2; на грађевинском — од 7,1 на 7,9, итд. Студенти су још од 1952 године постављали проблем корјените ревизије наставних планова и програма и тражили да се трајање студија смањи. Међутим ако су неке промјене и извршене, оне су биле формалне природе. Укидани су поједини предмети, да би се то исто градиво спајало са градивом другог предмета, тако да се само на први поглед чинило да се ствари мијењају. Садашња препорука Савезне народне скупштине има изванредан значај, али само утолико уколико послије њеног доношења уследије конкретне мјере ради њене стварне — а не формалне — реализације. Потпуно сам увјерен да ће и омладинске организације пружити свесрдну подршку њеном провођењу у дјело, да ће се оне залагати и за поштривање режима студија, али ће то бити ефикасно само у условима фактичке измјене наставних планова и програма.

Уопће се може рећи да ће законски пројекти који се из области просвјете налазе на дневном реду овог засједања наићи на свесрдну подршку наше омладине, јер јој отварају изванредно повољне перспективе да се кроз један овакав систем школовања, без страха за сутрашњицу, оспособи за активно учествовање у социјалистичкој изградњи наше земље, за активно учествовање у механизму нашег друштвеног самоуправљања. Провођење у живот ових законских прописа

овисиће и о залагању стотина хиљада младиха и дјевојака, ученика и студената, десетине хиљада просвјетних радника наше земље. Мислим да нема никаквог разлога да сумњамо да ће они успјешно испунити ту своју дужност.

Претседник др Младен Ивековић: Више нема пријављених говорника. Да ли још неко од другова и другарица народних посланика жели ријеч? (Не јавља се нико). Тиме је дискусија о овом законском приједлогу завршена. Стављам Приједлог опћег закона о школству на гласање.

Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог опћег закона о школству.

Прелазимо да другу точку дневног реда: Претрес Приједлога уводног закона за Опћи закон о школству. Молим извјестиоца Одбора за просвјету, народног посланика Живка Жижића, да прочита извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за просвету Живко Жижић (Изборни срез Бијело Поље, НР Црна Гора) чита извјештај Одбора о Предлогу уводног закона за Општи закон о школству. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Молим извјестиоца Законодавног одбора, народног посланика Богомира Брајковића, да прочита извјештај Одбора

Извјестилац Законодавног одбора Богомир Брајковић (Изборни срез Дервента, НР Босна и Херцеговина) чита извјештај Одбора о Предлогу уводног закона за Општи закон о школству. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу Приједлога уводног закона за Опћи закон о школству. Жели ли ко ријеч? (Не јавља се нико).

Пошто се нико не јавља за ријеч, стављам Приједлог уводног закона за Опћи закон о школству на гласање.

Ко је за, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог уводног закона за Опћи закон о школству.

Прелазимо на трећу точку дневног реда: Претрес Приједлога закона о оснивању и пословању одмаралишта. Молим извјестиоца Одбора за народну привреду, народног посланика инж. Кармела Будихну, да прочита извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за народну привреду инж. Кармело Будихна (Изборни срез Нова Горица, НР Словенија) чита извјештај Одбора о Предлогу закона о оснивању и пословању одмаралишта. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Молим извјестиоца Законодавног одбора, народног посланика Стојана Миленковића, да прочита извјештај Одбора.

Извјестилац Законодавног одбора Стојан Миленковић (Изборни срез Печењевци, НР Србија) чита извјештај Одбора о Предлогу закона о оснивању и пословању одмаралишта. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу Приједлога закона о оснивању и пословању одмаралишта. Ко се јавља за ријеч? (Нико).

Пошто се нико не јавља за ријеч, стављам Приједлог закона о оснивању и пословању одмаралишта на гласање.

Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко *против*? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог закона о оснивању и пословању одмаралишта.

Прелазимо на четврту точку дневног реда: Претрес Приједлога закона о измјенама и допунама Закона о радним односима.

Молим извјестиоца Одбора за социјалну политику и народно здравље, народног посланика Милована Батановића, да прочита извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за социјалну политику и народно здравље Милован Батановић (Изборни срез Шабац, НР Србија) чита извјештај Одбора о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о радним односима. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Молим извјестиоца Законодавног одбора, народног посланика Спасоја Ђаковића, да прочита извјештај Одбора.

Извјестилац Законодавног одбора Спасоје Ђаковић (Изборни срез Ораховица, Аутономна Косовско-Метохиска Област, НР Србија) чита извјештај Одбора о Предлогу закона о изменама и допунама Закона о радним односима. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу Приједлога закона о измјенама и допунама Закона о радним односима.

Да ли се ко јавља за ријеч? (**Радивоје Давидовић:** Моли за реч). Има ријеч друг Радивоје Давидовић.

Радивоје Давидовић (Изборни срез Нови Бечеј, АП Војводина, НР Србија): Мислим да је свакодневни живот наше привреде одавно показао потребу да се оваква допуна Закона о радним односима донесе и да се посебно предвиди могућност прековременог рада у извесним случајевима.

Предложио бих овде један мали амандман, који нисам стигао да писмено формулишем, а то је да се члан 5, став 2 овог Закона допуни у том смислу што би се као изузетно

дуже прековремено радно време него што је осам часова недељно допустило и за случајеве из става 4 члана 4, односно новог члана 176а, а то је за случајеве сезонског рада.

Предвиђа се, наиме, могућност да се допусти дужи прековремени рад од осам часова недељно за случајеве када су у питању послови који су по својој природи такви да морају без прекида бити завршени; затим за случајеве, када је то прописано од стране овлашћеног државног органа, да се поједини послови имају извршити у одређеном року.

Међутим пољопривреда је специјално таква област рада где је у извесном периоду, нарочито у периодима жетве и бербе, веома важно да се послови сврше у одређеном времену, често и ради тога да би се због опасности од временских непогода могли спасти жетвени приноси.

Због тога мислим да је неопходно предвидети и могућност дужег прековременог рада него што је осам часова недељно и у случајевима сезонског рада.

Зато предлажем да се члан 5 овог Закона допуни, односно престилизује, тако што би се у ставу 2 предвидео изузетно прековремени рад радника из члана 186а став 2 овог Закона, како би прековремени рад уведен на основу члана 186а става 3 и 4 овог Закона могао бити и дужи. Предлажем да се у члану 5 став 2 дода: „и става у члану 4“.

Ја ћу то накнадно формулисати.

Претседник др Младен Ивековић: Другови народни посланици, приједлог који је поднио народни посланик Давидовић не може се сматрати амандманом у смислу члана 174 Пословника зато што се амандмани морају подносити писмено. Према томе се тај амандман као такав не може примити по Пословнику и мора бити одбијен.

Радивоје Давидовић: Ја сам написмено дао, — да се дода: „и става 4 члана 4“.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч представник Савезног извршног вијећа Никола Минчев.

Ако претпоставимо да је амандман поднесен писмено овом цедуљцом, онда се усваја.

Претставник Савезног извршног већа Никола Минчев: То нека претседништво оцени.

Ја желим дати једно објашњење другу Давидовићу. Оно што је предложио друг Давидовић, колико сам ја разумео, да се пољопривреди као сезонској грани омогући извођење прековременог рада изнад осам часова, у члану 4 став 2 каже се: „дозвољен је и прековремени рад радника запослених у привредним организацијама пољопривреде итд.“, тако да је, уствари, оваква могућност у пољопривреди дозвољена. Колико сам могао разумети, обухваћен је прековремени рад код привредних организација између осам и десет часова, чак и изнад десет, уколико

савет за рад општине да дозволу за такав рад.

Претседник др Младен Ивековић: Чули сте представника Савезног извршног вијећа Николу Минчева, који је дао објашњење у име Савезног извршног вијећа.

У смислу члана 145 Пословника Савезног вијећа, уколико се подносилац и изјестилац законског приједлога не би сложили са амандманом, ставља се на гласање. (**Радивоје Давидовић:** Молим за реч).

Има ријеч друг Давидовић.

Радивоје Давидовић: Уколико се то обезбеђује овим што је друг Минчев рекао, ја одустајем од амандмана.

Претседник др Младен Ивековић: Према томе констатирам да је подносилац амандмана друг Давидовић одустао од приједлога.

Стављам овај законски приједлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о радним односима.

Прелазимо на пету точку дневног реда: Претрес Приједлога закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене.

Молим изјеститоца Одбора за спољне послове, народног посланика Макса Баћа, да поднесе извештај Одбора.

Извештач Одбора за спољне послове Макс Баћа (Изборни срез Имотски, НР Хрватска) чита извештај Одбора о Предлогу закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Молим изјеститоца Законодавног одбора, народног посланика Аљуша Гашија, да прочита извештај Одбора.

Извештач Законодавног одбора Аљуш Гаши (Изборни срез Пећ, Аутономна Косовско-Метохиска Област, НР Србија) чита извештај Одбора о Предлогу закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу Приједлога закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене. Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Пошто се нико не јавља за ријеч, стављам законски приједлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се неко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно вијеће једногласно ратифицирало Конвенцију о држављанству удате жене.

Тиме бисмо завршили наш данашњи рад. Закључујем сједницу, а наставит ћемо рад сутра у 9 сати.

(Седница је закључена у 18 ч и 25 мин).

ПРИЛОЗИ**СПИСАК**

ПРЕТСТАВКИ И ЖАЛБИ ПРИМЉЕНИХ У ОДБОРУ ЗА ПРЕТСТАВКЕ И ЖАЛБЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ У ВРЕМЕНУ ОД 1 ЈАНУАРА 1958 ДО 23 ЈУЛА 1958 ГОДИНЕ

1. Касадић Драгољуб, Београд
2. Бербер Милош, Вршац
3. Милошевић Санка, Мали Шиљаговац, Срез Крушевац
4. Бакић Петар, Папинци, Срез Сремска Митровица
5. Велић Стипе, Тугаре, Срез Сплит
6. Синдик Илија
7. Марковић Илија, Бихаћ
8. Адић Стеван, Кула, Срез Врбас
9. Јелеч Мате, Модрић, Срез Добој
10. Ђојбашић Станко, Крагујевац
11. Трифуновић Марија, Мачванска Митровица, Срез Сремска Митровица
12. Богдановић Станиша, Опаљеник, Срез Чачак
13. Скеледић Иван, Жупања, Срез Винковци
14. Ждрале Иван, Бањац, Срез Требиње
15. Настасијевић Благоје, Велико Село, Срез Београд
16. Ресић Јован, Ковин, Срез Панчево
17. Јошт Антон, Готовља бр. 31, Срез Цеље
18. Стефановић Сима, Београд
19. Тришковић Рајко, Рипањ, Срез Београд
20. Николић Богдан, Београд
21. Кљајић Михаило, Смедеревска Паланка, Срез Смедерево
22. Дуљановски Ламбе, Ресен, Срез Охрид
23. Петрић Лука, Бањани, Срез Нови Сад
24. Мојош Ана, Марановић, оток Мљет, Срез Дубровник
25. Вребалов Софија, Нови Бечеј
26. Низимовски Александар, Ресен, Срез Охрид
27. Марковић Надежда, Ниш
28. Јефтовић Александар, Шабац
29. Јелнчић Јулијана, Рапинец 62, Срез Крижевци
30. Срдановић Љубица, Шабац
31. Ружић Станка, Београд
32. Ободашић Жарко, Купиново, Стара Пазова
33. Мијатовић Сава, Београд
34. Метиљевић Хусеин, Мостар
35. Хаџимуратовић Тија и остали, Фоча, Горажде
36. Ракуловић Милан, Кобишница, Неготин
37. Живановић Михајло, Земун, Београд
38. Ждрале Тодор, Рајци, Бихаћ
39. Јекић Миленко, Доњи Петровац, Сремска Митровица
40. Батиста Катарина, П. Комен-Шкрбина 54, Горице
41. Станисављевић Владимир, Панч. Рит, Бесни Фок, Срез Панчево
42. Божовић Милан, Гајдобра, Срез Нови Сад
43. Рајковић Велимир, Јаниште, Срез Ниш
44. Ковачевић Туња, Љубаче, Срез Тузла
45. Животић Радосав, Амерић, Младеновац
46. Салковић Садик, Стари Град, Срез Требиње
47. Николовски Стеван, Прилеп, Срез Битољ
48. Симоновић Чедомир, Брестовац, Срез Зајечар
49. Душић Марија, Сарајево
50. Шестогодишња школа, Баново Поље, Шабац
51. Веронић Максим, Кањиза, Срез Сента
52. Мићић Анка, Београд
53. Петров Златко, Панчево
54. Судић Анте, Дутират, Срез Сплит
55. Бурић Новак, Глибовац, Срез Никшић
56. Госовић Милош, Липљан, Срез Приштина

57. Јелисавец Милан, Београд
58. Митровић-Боричић Христина, Београд
59. Рашић Драган, Београд
60. Рибич Фабијан, Осиек
61. Тасић Чедомир, Ниш
62. Гебхарт Ото и Ана, Загреб
63. Максимовић Санфило, Влашадина, Фоча
64. Милошевић Манасије, Сопот, Младеновац
65. Бекчић Милован, село Раковац, срез Ваљево
66. Јуришић Анте, Шибеник
67. Стојановић Сима, Вршац
68. Плавша Милан, Голубић, Срез Шибеник
69. Дробниш Славко, Церкнице, Срез Љубљана
70. Остојић Перса, Апоња, Срез Сремска Митровица
71. Марјановић Марија, Осиек
72. Васић Живојин, Пирот
73. Циврић Страхиња, Кушић, Срез Чачак
74. Перван Стипан, Сплит
75. Прегел Ана, Марибор
76. Срдић Стеван
77. Ђирић Петар, Београд
78. Јоковић Душан, Београд
79. Младеновић Војислав, Нови Сад
80. Мандић Стјепан, Бишкупца, Вировитица
81. Исановић Зизија Радија, Фоча, Горажде
82. Креузбергер Винко, Загреб
83. Јурага Марцела, Муртера, Шибеник
84. Андрејевић Живојин, Београд
85. Рогошић Божа, Београд
86. Радојчић Мирко, Београд
87. Строњић Душан, Београд
88. Лајош Калмуша и Верица, Врњачка Бања
89. Николић Игњат-Мико, Бежанија, Београд
90. Милинчевић Стјепан, Београд
91. Симић др Ненад, Београд
92. Јуришић Љубомир, Београд
93. Петровић Богдан, Крушевац
94. Вукасовић Георгес, Ријека
95. Јовановић Јанко, Београд
96. Павић Радојица, Придворица, Чачак
97. Милошевић Никола, Београд.

ПРЕДЛОГ**ОПШТЕГ ЗАКОНА О ШКОЛСТВУ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01. Б. бр. 189—58
2 јуна 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

Достављамо Вам Предлог општег закона о школству, са Предлогом уводног закона за Општи закон о школству, са молбом да се преузме на даљи рад у Савезној народној скупштини.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за свог претставника одредило Родољуба Чолаковића, потпретседника Савезног извршног већа.

За поверенике Савезног извршног већа одређени су др Јован Ђорђевић, претседник Правног савета Савезног извршног већа, Милорад Вучковић, помоћник секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа и Родољуб Јемуовић, помоћник секретара за просвету и културу Савезног извршног већа.

Смрт фашизму — Слобода народу

Секретар
Савезног извршног већа
Вељко Зековић, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Претседник

СНС (А) 10

4 јуна 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог општег закона о школству заједно с Предлогом уводног закона за Општи закон о школству, које је Савезно извршно веће поднело Скупштини, и молим да ове предлоге упутите Одбору за просвету свог Дома на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању ових законских предлога Савезно извршно веће је одредило свог потпретседника Родољуба Чолаковића.

За своје поверенике Савезно извршно веће одредило је др Јована Ђорђевића, претседника Правног савета Савезног извршног већа, Милорада Вучковића, помоћника секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа и Родољуба Јемуовића, помоћника секретара за просвету и културу Савезног извршног већа.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Савезно веће

СНС (А) 10

4 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ
САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

Достављам Вам Предлог општег закона о школству заједно с Предлогом уводног закона за општи закон о школству, које је Савезно извршно веће поднело Скупштини, с молбом да га претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило свог потпретседника Родољуба Чолаковића.

За повереника Савезног извршног већа одређени су др Јован Ђорђевић, претседник Правног савета Савезног извршног већа, Милорад Вучковић, помоћник секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа и Родољуб Јемуовић, помоћник секретара за просвету и културу Савезног извршног већа.

Претседник

Др Младен Ивековић с. р.

ПРЕДЛОГ
ОПШТЕГ ЗАКОНА О ШКОЛСТВУ

Део први

I. ОСНОВНА НАЧЕЛА

Члан 1

Друштвена заједница преко државних органа привредних и друштвених организација оснива и развија школе и друге установе ради стварања услова за васпитање и образовање, у интересу свестраног развоја социјалистичког друштва и личности појединца.

Члан 2

Школе и друге установе за васпитање и образовање су самосталне друштвене установе организоване на начелима друштвеног самоуправљања.

Члан 3

Циљ васпитања и образовања јесте:

оспособити млади нараштај да својим радом заснованим на савременим достигнућима науке и технике доприноси сталном развоју друштвених производних снага, јачању социјалистичких друштвених односа, порасту материјалног благостања и културном процвату друштвене заједнице као целине и личном благостању и напретку радног човека;

пружити основе научног погледа на свет, развијати свест младог нараштаја о стваралачкој снази људског ума и материјалне делатности у сазнавању и мењању природе и друштва, стварању материјалног благостања, културе и цивилизације и изградњи социјалистичких друштвених односа;

упознати млади нараштај са историјом и достигнућима југословенских народа и целокупног човечанства на разним подручјима научног, техничког, културног и уметничког стваралаштва, и омогућити му стицање ширег општег и стручног образовања;

допринети изграђивању свестране људске личности, самосталног и критичког духа са интелектуалним, карактерним и моралним особинама грађанина социјалистичке заједнице;

васпитавати млади нараштај у духу братства, јединства и равноправности југословенских народа, верности својој социјалистичкој домовини и одбрани њене независности, у духу свестране и равноправне сарадње и узајамног помагања међу народима, у интересу мира и напретка у свету и у духу међународне солидарности радних људи;

васпитавати омладину да са развијеном свешћу о друштвеној одговорности активно суделује у друштвеном животу и друштвеном самоуправљању;

допринети изградњи физички здравог човека у интересу подизања радне способности и остваривања личног живота.

Члан 4

У остваривању циља васпитања и образовања школе и друге установе за васпитање и образовање сарађују са породицом, привредним, синдикалним, друштвеним и омладинским организацијама, стручним удружењима, установама и службама.

Школе учествују у разноврсним делатностима, а и саме их организују, ради културног развоја средине у којој делују.

Члан 5

Васпитање и образовање остварује се у јединственом систему који чине:

претшколске установе,
основна школа,
разне врсте стручних школа и гимназија,
универзитети, уметничке академије и високе школе,

установе за образовање одраслих и стручно усавршавање (редовне школе, различите школе за одрасле, раднички и народни универзитети и друге установе и облици).

Образовање одређених врста стручних кадрова врши се и непосредним радом у привредним организацијама и установама.

Обавезно основно васпитање и стручно образовање деце ометене у физичком или психичком развоју врши се у специјалним школама.

Васпитање и образовање остварује се и у домовима ученика и другим ваншколским васпитним установама.

За образовање наставника служе, поред факултета, и посебне педагошке школе.

Члан 6

Сви грађани од седам до петнаест година дужни су да похађају основну школу.

Обавезно школовање траје осам година.

Члан 7

После завршене основне школе васпитање и образовање се може наставити у стручним школама и гимназији.

Под законом одређеним условима ученици стручних школа односно гимназије могу ради настављања образовања прелазити у гимназију односно стручну школу.

После завршене гимназије односно стручне школе образовање се може наставити на факултетима, уметничким академијама и високим школама.

Стручне школе и гимназија пружају одговарајуће завршно образовање.

Члан 8

Сви грађани без обзира на националност, пол, социјално порекло или вероисповест имају под истим условима једнако право на васпитање и образовање.

Члан 9

Упис у гимназију, стручне школе, факултете, уметничке академије и високе школе врши се на основу конкурса којим се одређују услови за упис.

У гимназију и стручне школе, уколико законом за одређене врсте стручних школа није друкчије одређено, могу се уписати под једнаким условима грађани који су завршили основну школу.

Грађани који су завршили гимназију или стручну школу имају једнака права да се под прописаним условима упишу на одговарајуће факултете, уметничке академије или високе школе.

Сваки грађанин може да се упише на факултет, уметничку академију или високу школу, ако према прописаним условима и пропрату покаже да располаже спремом и способношћу да успешно прати наставу.

Члан 10

Настава у школама је бесплатна.

Ученицима, који показују успех у раду и којима је то потребно, може се обезбедити материјална помоћ из друштвених средстава у складу са посебним прописима.

Ради помоћи ученицима у похађању школе и обезбеђивања што бољих услова за васпитање и образовање омладине, државни органи, привредне и друштвене организације и установе старају се о оснивању домова ученика, школских кухиња и сличних установа.

Обезбеђује се здравствена заштита ученика према посебним прописима.

Члан 11

Настава у школама на целој територији Југославије заснива се на јединственим начелима.

Настава у школама изводи се на основу наставних планова и програма.

Наставни планови и програми утврђују се на начин прописан овим законом.

Наставни планови и програми, као и организација рада и живота у школи, морају бити прилагођени интелектуалним и физичким могућностима ученика, узрасту и животним потребама омладине.

Члан 12

Настава у школама врши се на језицима народа Југославије.

Члан 13

Националним мањинама се обезбеђује у школама настава на језику мањине у складу са одредбама овог закона и међународним обавезама Југославије.

Члан 14

Васпитање и образовање заснивају се на поставкама науке и методама педагогије, на текови-

нама историје и културе народа Југославије и других народа, а на идејним основама социјализма и у духу хуманизма.

У остваривању циља васпитања и образовања и у извођењу наставе наставници су самостални.

Члан 15

У циљу развијања одговорности ученика за рад и успех у школи ученицима се обезбеђује активно учествовање у разним облицима рада и живота школе.

Ученици одређеног узраста учествују у управљању школом и другим школским установама.

Члан 16

Школе издају сведочанства о завршеном школовању која имају карактер јавне исправе.

Вредност сведочанстава која издају друге установе за васпитање и образовање одређује се законом.

Сведочанства дају само она права која предвиђа закон.

Сведочанства стечена на територији једне народне републике имају исту вредност на целој територији Југославије.

Члан 17

Школе и друге установе за васпитање и образовање раде у складу са законима и другим прописима, као и на основу правила односно статута школе или установе.

Члан 18

Поједине школе оснивају се законом или другим актом у складу са одредбама овог закона.

Члан 19

Државни органи имају према школама и према другим установама за васпитање и образовање законом одређена права и дужности.

Члан 20

Ради претресања питања из области васпитања и образовања од општег интереса, ради саветовања и договарања по питањима од заједничког интереса за школе и друге установе за васпитање и образовање у свим народним републикама, као и ради утврђивања основа наставних планова и програма за основну школу, стручне школе и гимназију, оснива се Просветни савет Југославије као самостално друштвено тело.

Члан 21

Поред права и дужности утврђених законима, савети за просвету општинских и средњих народних одбора и народних република, као територијални органи друштвеног самоуправљања, врше друштвене послове од заједничког интереса за школе и друге установе за васпитање и образовање на подручју општине, среза и републике.

Члан 22

Ради сарадње и међусобног помагања, као и ради претресања стручних, педагошких и других питања од заједничког интереса, школе на подручју општине односно среза могу одржавати заједничке састанке, договоре и слично.

Члан 23

Ради унапређивања васпитања и образовања, ради вршења педагошког надзора над спровођењем наставе, васпитања и над остваривањем наставних планова и програма и надзора над извршењем прописа о организацији и раду школа, као и указивања помоћи наставницима у извођењу наставе и њиховом стручном усавршавању, организује се про-

светно-педагошка служба среских народних одбора и републичких савета за просвету.

Члан 24

Основна начела овог закона важе за све школе и друге установе за васпитање и образовање.

За школе које се оснивају за потребе Југословенске народне армије, важе посебни савезни прописи.

Део други

СИСТЕМ

II. УСТАНОВЕ ЗА ПРЕТШКОЛСКО ВАСПИТАЊЕ

Члан 25

За децу претшколског узраста организују се посебне установе и други облици васпитања (дечји вртићи, забавишта, обданишта, игралишта и др.).

Ове установе и други облици васпитања могу се организовати зависно од месних прилика и потреба.

Члан 26

Задачи установа за претшколско васпитање су нарочито:

организовати деци културну забаву, игру и заједнички живот и тиме доприносити њиховом даљем васпитању.

помагати родитељима, нарочито запосленим мајкама у вођењу свакодневне бриге око збрињавања и васпитања деце,

сарађивати са родитељима и пружати им стручну помоћ у нези и васпитању деце.

Установе за претшколско васпитање потстичу и помажу у средини у којој делују, разне облике окупљања и васпитања деце и у томе сарађују са друштвеним организацијама за старање о деци.

Члан 27

Установе за претшколско васпитање оснивају народни одбори општина, станбене заједнице, привредне и друштвене организације и установе.

Оснивач је дужан да обезбеди материјалне, кадровске, хигијенске и друге услове потребне за рад ових установа.

III. ОСНОВНА ШКОЛА

Члан 28

Обавезно основно васпитање и образовање остварује се у основној школи.

Основна школа је школа општег образовања.

Члан 29

Задачи основне школе су нарочито:

пружати ученицима основе социјалистичког васпитања и савременог општег образовања;

помагати свестрани развој ученика, развијати радне навике, неговати и потстицати њихове индивидуалне способности и склоности и помагати тим у избору позива.

Ради успешнијег остваривања својих задатака и помагања родитељима у васпитању, основна школа сарађује са породицом.

Члан 30

Основе наставног плана и програма за основну школу утврђује Просветни савет Југославије.

Наставни план и програме за основне школе на територији народне републике прописује републички савет за просвету у складу са основама наставног плана и програма.

Општински савет за просвету може допуњавати наставни план и програме према потребама краја и условима школа, а у складу са прописаним наставним планом и програмом. Овај савет дужан је

претходно да прибави мишљење и предлоге појединих школа, као и заинтересованих привредних и друштвених организација.

Члан 31

У основну школу уписују се сва деца која до краја календарске године навршавају седму годину.

У основну школу могу се на основу лекарског мишљења и могућности школе уписати телесно и душевно развијена деца која до краја календарске године навршавају шест и по година.

Деца ометена у телесном или психичком развоју похађају специјалне школе.

Члан 32

Родитељ односно старатељ одговорни су да њихова деца редовно похађају основну школу.

Општински народни одбори и школски органи старају се о редовном похађању основне школе.

Члан 33

Ученик основне школе, за време док му траје школска обавеза, не може бити искључен из школе.

Члан 34

Ученик који је дужи времена болешћу или другим оправданим разлозима био спречен у редовном похађању школе може ванредним полагањем појединих разреда надокнадити изгубљено време у школовању односно до седамнаесте године живота редовно завршити основну школу.

Лице старије од петнаест година које није завршило основну школу може је завршити ванредним полагањем појединих разреда.

IV. ГИМНАЗИЈА

Члан 35

Гимназија је школа општег образовања.

Члан 36

Задачи гимназије су нарочито:

проширити и продубити знања из природних и друштвених наука, повезано са општим техничким образовањем;

неговати и потстицати индивидуалне способности и склоности ученика и помагати им у избору позива односно даљег школовања;

доприносити даљем интелектуалном, физичком, моралном, друштвеном и естетском васпитању и образовању ученика ради оспособљавања ученика за активни друштвени рад, као и за његов здрави и културни живот.

Члан 37

Настава у гимназији садржи општи и изборни део.

Општи део је заједнички за све ученике.

Изборни део наставе омогућава ученицима да се према њиховим способностима и склоностима и дубље упознају са појединим подручјима из општег дела наставе. Сваки ученик је обавезан да се определи за једно од изборних подручја.

Гимназија уводи за ученике и одређене опште припреме за поједине практичне делатности.

Поједине гимназије могу имати задатак да пруже и знања из класичних језика и да продубе образовање из хуманистичких наука.

Члан 38

Основе наставног плана и програма за гимназију утврђује Просветни савет Југославије.

Наставни план и програме за гимназију прописује републички савет за просвету у складу са основама наставног плана и програма.

Члан 39

Настава у гимназији траје четири године.

У гимназији се испити могу полагати и ванредно.

На завршетку школовања у гимназији се полаже завршни испит.

V. СТРУЧНЕ ШКОЛЕ

1. Опште одредбе

Члан 40

Заједнички задаци стручних школа су нарочито: осигуравати друштвеној заједници стални прилив разноврсних стручних кадрова: квалификованих и висококвалификованих радника, техничког и осталог стручног особља на таквом стручном и културном нивоу који доприноси сталном усавањању и складном напредовању привреде и друштвених служби;

омогућавати омладини да према способностима и склоностима, а у складу са потребама друштвене заједнице, стекне одговарајућу стручну спрему;

доприниосити даљем интелектуалном, физичком, моралном, друштвеном и естетском васпитању и образовању ученика ради оспособљавања за активни друштвени рад, као и за његов здрави и културни живот.

Стручне школе раде и као установе за образовање одраслих и стручно усавањање.

Члан 41

Стручне школе су:
школе за квалификоване раднике;
школе за висококвалификоване раднике;
техничке и друге стручне школе за привреду и јавне службе;
уметничке школе;
више стручне школе.

Члан 42

Основе наставних планова и програма за стручне школе утврђује Просветни савет Југославије.

Наставне планове и програме за поједине стручне школе прописује републички савет за просвету у складу са основама наставног плана и програма.

При утврђивању основа односно прописивању наставних планова и програма потребно је прибавити мишљења органа управе надлежних за одговарајућу делатност односно службу, као и заинтересованих привредних и синдикалних организација и стручних удружења.

Члан 43

Стручне школе могу организовати посебну наставу за ванредне ученике.

Члан 44

У интересу спремања стручних кадрова, у складу са захтевима и потребама привреде и јавних служби, стручне школе се повезују на сталан начин са привредним организацијама и установама.

Члан 45

Посебним савезним општим законом уређују се стручне школе

2. Школе за квалификоване раднике

Члан 46

Школе са практичном обуком и школе за ученике у привреди образују квалификоване раднике и њима одговарајуће стручне кадрове за јавне службе.

Члан 47

Задаци школа са практичном обуком и школа за ученике у привреди су нарочито:

пружити стручно образовање које садржи стручно практично образовање и теориско образовање које пружа основу практичној делатности;

пружити образовање из природних и друштвених наука, којим се продубљује и проширује опште образовање ученика ради успешнијег усвајања стручно-практичног и теориског образовања и спремања за активни друштвени живот.

Стручно-практично образовање чини саставни део целокупне наставе, а врши се под општим руководством и надзором школе и школским радионицама, привредним организацијама и установама.

Члан 48

Стручно-практично образовање у школама са практичном обуком врши се у посебним радионицама или на одговарајући начин на радним местима у привредним организацијама или установама.

Члан 49

Основно стручно-практично образовање ученика школа за ученике у привреди врши се непосредно у привредним организацијама а допунско стручно-практично образовање у радионицама ових школа, школа с практичном обуком или у посебним у ту сврху организованим радионицама привредних организација.

Допунско стручно-практично образовање има за циљ да употпуни и заокружи стручно образовање стечено у практичном раду у привредним организацијама.

Члан 50

У складу са степеном остваривања обавезног школовања у осмогодишњем трајању, посебним околностима и приликама појединих крајева, прописима републичког извршног већа може се одредити да се у школе за квалификоване раднике могу уписати и лица која нису завршила основну школу. Оваким ученицима обезбеђују се услови за успешно праћење наставе (припремни течај, припремна година и сл.).

Члан 51

Ученици који су завршили школу за ученике у привреди и провели прописано време на учењу занимања и ученици који су завршили школу са практичном обуком полажу испит за квалификованог радника, односно за стицање одговарајуће стручне квалификације.

Програм и начин полагања испита из претходног става прописује Савезно извршно веће односно орган који оно одреди.

3. Школе за висококвалификоване раднике

Члан 52

Школе за висококвалификоване раднике спремају висококвалификоване раднике односно њима одговарајући стручни кадар за привреду и јавне службе.

Члан 53

У школе за висококвалификоване раднике уписују се лица која су као квалификовани радници провела одређено време на раду у производњи.

На завршетку школовања у школама за висококвалификоване раднике полаже се завршни испит.

4. Техничке и друге стручне школе за привреду и јавне службе

Члан 54

Техничке и друге стручне школе за привреду и јавне службе (техничке школе) спремају техничаре и њима одговарајуће стручне кадрове за привреду и јавне службе (техничке, економске, пољопривредне, здравствене, саобраћајне и др.).

Члан 55

Задачи техничких школа су нарочито:

пружити стручно образовање које садржи стручно-теориске предмете, који пружају теориску спрему за практичну делатност у одређеној струци, као и стручно-практично образовање у школској радионици повезано са практичним радом у привредним организацијама и установама;

пружити опште образовање из природних и друштвених наука, којим се продубљује и проширује опште образовање ради успешнијег усвајања стручно-теориског и практичног образовања.

Члан 56

За упис у одређене техничке школе, ако то захтева карактер школе, може се прописати као услов за упис и већа школска спрема од завршене основне школе, као и други посебни услови.

За завршене ученике школа за квалификоване односно висококвалификоване раднике може се прописати скраћено школовање у техничким школама.

Члан 57

На завршетку школовања у техничким школама полаже се завршни испит.

5. Уметничке школе

Члан 58

Уметничке школе пружају ученицима уз допуну општег образовања и образовање из одређене гране уметности односно уметничког заната и тиме их припремају за одговарајуће делатности односно за даље уметничко образовање.

Члан 59

У уметничке школе уписују се свршени ученици основне школе који положе пријемни испит.

На пријемном испиту проверавају се нарочито способности ученика за образовање у одређеној грани уметности односно уметничком занату.

На завршетку школовања у уметничким школама се полаже завршни испит.

6. Више стручне школе

Члан 60

Више стручне школе спремају кадрове за одређене техничке или стручне послове односно службе за које се тражи продубљено односно специјализовано стручно образовање, и врше усавршавања стручних кадрова.

Члан 61

У више стручне школе могу се уписати лица која су завршила стручну школу за квалификоване односно висококвалификоване раднике, техничку школу или гимназију, као и лица која су стекла прописану спрему у установама за образовање одраслих и стручно усавршавање, у зависности од карактера школе у коју се уписују.

VI ФАКУЛТЕТИ, ВИСОКЕ ШКОЛЕ И УМЕТНИЧКЕ АКАДЕМИЈЕ

Члан 62

Задачи факултета, високих школа и уметничких академија су нарочито:

спремити висококвалификоване стручњаке за разне гране друштвених делатности;

организовати и унапређивати научни рад и спремати научне раднике;

доприносити привредном, културном и друштвеном развоју земље у сарадњи са привредним, културним и осталим установама и организацијама.

Члан 63

Посебним савезним општим законом утврђују се факултети универзитета, уметничке академије и високе школе.

VII СПЕЦИЈАЛНЕ ШКОЛЕ

Члан 64

Специјалне школе оснивају се да би се деци и омладини ометаној у физичком или психичком развоју обезбедило стицање основног општег и стручног образовања и оспособљавање за самостални живот и рад.

За основно васпитање и образовање запустелне и друштвено неприлагођене деце важе посебни савезни прописи.

Члан 65

Задачи специјалних школа су нарочито:

старати се да се ученицима развијају способности и склоности, а ублаже и отклоне недостаци и поремећаји у развоју;

доприносити да се ученицима обезбеде телесни и психички развој;

усмеравати, припремати и оспособљавати ученике за она занимања и позиве који одговарају њиховим способностима и склоностима, и омогућити им да могу корисно и активно учествовати у привредном и друштвеном животу;

помагати родитељима у правилном подизању и васпитању деце ометене у развоју.

Члан 66

Специјално васпитање и образовање врши се:

у школама, претшколским и другим установама организованим у ту сврху;

у специјалним школама односно одељењима у саставу здравствених установа.

Члан 67

У остваривању циља васпитања и образовања специјалне школе и установе дужне су да сарађују са заинтересованим стручним и друштвеним организацијама.

Члан 68

У специјалне школе и одговарајуће установе упућују се и примају деца за коју стручна комисија у одређеним здравственим и другим установама утврди да им је такво васпитање и образовање потребно.

Ученици на специјалном школовању прелазе у одговарајуће редовне школе на основу мишљења стручне комисије.

Члан 69

Прописе о евиденцији и категоризацији деце која се упућују у специјалне школе доноси споразумно секретаријат Савезног извршног већа надлежни за послове просвете, народног здравља и социјалне заштите.

VIII. НАСТАВА ЗА ПРИПАДНИКЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

Члан 70

На подручјима на којима живе националне мањине оснивају се за припаднике мањина основне школе или одељења ових школа у којима се настава врши на националном језику мањине.

Члан 71

На подручјима где живе националне мањине васпитни рад у установама за претшколско васпитање за припаднике тих мањина врши се на националном језику мањине.

Члан 72

На подручјима на којима живе националне мањине обезбеђује се припадницима ових мањина и право на наставу на националном језику у гимназији или стручној школи односно одељењима ових школа.

Члан 73

Образовање наставника за школе припадника националних мањина врши се на националном језику мањине и у ту сврху оснивају се посебне школе односно одељења у школама за образовање наставника.

Члан 74

У школама односно одељењима за припаднике националних мањина наставни план укључује и наставу из области њихове националне културе.

Члан 75

На подручјима на којима живе заједно националне мањине и становништво југословенских националности оснивају се у складу са могућностима и школе са двојезичном наставом.

У школама за припаднике националних мањина врши се и настава језика народне републике која омогућује припадницима мањина да се служе овим језиком.

Члан 76

Народне републике донеће у складу са одредбама овога закона прописе о настави за припаднике националних мањина.

IX ОБРАЗОВАЊЕ ОДРАСЛИХ И СТРУЧНО УСАВРШАВАЊЕ

Члан 77

Ради омогућавања грађанима да допуњују и усавршавају своје опште образовање и стручну спрему и да се упознају са напретком и достигнућима у области науке, технике и културе организује се образовање одраслих и стручно усавршавање.

Члан 78

Основни задаци образовања одраслих и стручног усавршавања су нарочито:

пружити писменост, практична знања и опште образовање грађанима;

омогућити стручно образовање односно преквалификацију пружањем стручне спреме и стручних квалификација проширењем и усавршавањем стручне спреме, као и стицањем више спреме укључујући и спрему коју даје образовање на високим школама и факултетима;

пружити одговарајуће друштвено - економско образовање произвођачима и радним људима и осталим службама ради њиховог оспособљавања за учествовање у друштвеном самоуправљању;

омогућити грађанима да према индивидуалном интересу, наклоностима и потребама проширују своје образовање из појединих области науке, технике и културе.

Члан 79

Образовањем одраслих и стручним усавршавањем баве се установе и организације које се у ту сврху оснивају, и то: раднички и народни универзитети, различите школе за одрасле, задружне школе, школе за домаћинство, школе за сеоску омладину, центри за образовање кадрова, организације народне технике и др.

Образовањем одраслих и стручним усавршавањем баве се све школе од основних школа до факултета, друштвене и привредне организације и установе, домови народног здравља, библиотеке, музеји и др.

Члан 80

Установе за образовање одраслих и стручно усавршавање, своју организацију, деловање, задатке, методе и облике рада развијају у складу са потребама друштвеног, привредног и културног развитка земље и усклађују са конкретним потребама одговарајућег краја предузећа или установе, као и према интересима и потребама појединаца.

Ове установе раде, по правилу, по наставним плановима и програмима усклађеним према узрасту њихових слушалаца.

Члан 81

Установе и разноврсне облике за образовање одраслих и стручно усавршавање оснивају народни одбори и други државни органи, привредне, задружне, стручне и друштвене организације.

Члан 82

Народни одбори, републички савети и републички и савезни органи управе надлежни за послове одговарајућих јавних служби и за послове просвете дужни су да се старају за развој установа и других облика за образовање одраслих и стручно усавршавање, а нарочито за спремање и усавршавање наставника за рад у њима, као и да осигуравају материјалне услове за рад ових установа.

Привредне и задружне организације, синдикати, удружења и установе старају се о допунском образовању произвођача и осигуравају материјална средства и наставнике за установе које у ту сврху оснивају.

Члан 83

Прописима Савезног извршног већа односно органа који оно одреди прописане се општа начела о вредности сведочанства о завршеном образовању у појединим установама за образовање одраслих и стручно усавршавање које дају одређену стручну спрему.

X ШКОЛЕ ЗА ОБРАЗОВАЊЕ НАСТАВНИКА

Члан 84

Наставници школа за опште образовање, стручних и специјалних школа, као и универзитета за предшколско васпитање, образовање одраслих и стручно усавршавање образују се у посебним школама основаним у ту сврху.

Члан 85

Наставници се образују у овим школама: школи за васпитаче, учитељској школи, вишој педагошкој школи, педагошкој академији, школи за наставнике стручних школа, школи за наставнике специјалних школа, школи за наставнике физичке културе, као и на филозофском и природноматематичком факултету, уметничкој школи и академији.

Образовање наставника врши се и у другим школама којима то није основни задатак. Наставници образовани у овим школама морају имати одговарајућу педагошку спрему.

Члан 86

Задаци школа за образовање наставника су нарочито:

оспособити стручно студенте да остварују опште циљеве васпитања и образовања и посебне задатке школа у којима ће бити наставници;

пружити студентима педагошку спрему за извођење наставе, коришћење савремених наставних метода и облика наставно-васпитног рада.

Школе у којима се образују наставници врше и истраживачки рад у области педагогије у циљу унапређивања наставе и васпитања и оспособљавају студенте за овај рад.

Ове школе раде и на усавршавању наставника.

Члан 87

У педагошке академије, школе за васпитаче и школе за наставнике стручних школа могу се уписати лица која су завршила гимназију, учитељску школу односно одговарајућу стручну школу, а за упис у остале школе за образовање наставника важе постојећи прописи.

Члан 88

Посебним савезним општим законом уређују се школе за образовање наставника.

Део трећи

ЖИВОТ И РАД ШКОЛЕ

XI НАЧЕЛА О УНУТРАШЊЕМ ЖИВОТУ И РАДУ ШКОЛЕ

Члан 89

Свака школа и друга установа за васпитање и образовање, без обзира на своје посебне задатке, организује се тако да целокупним унутрашњим животом, односима, облицима и методама рада доприноси остварењу циља васпитања и образовања.

Члан 90

Школа је посебно дужна:

да примењује и развија такве облике и методе наставно-васпитног рада који се заснивају на повезивању наставе са применом стечених знања;

да користећи ваншколске активности омладине и у сарадњи са привредним и друштвеним организацијама и установама остварује повезивање васпитања и образовања са производним радом.

Стручне школе, а нарочито школе за квалификоване раднике, посвећују посебну пажњу условима и организацији практичне обуке у школским радионицама и привредним организацијама.

Члан 91

Унутрашњи живот и рад школе треба да се заснивају на методама и облицима рада и унутрашњим односима који доприносе:

развијању иницијативе и самосталне активности ученика, привикавању темељитом учењу, обрађивању и проверавању наставне материје;

развијању интелектуалне радозналости, самосталног расуђивања и критичности духа;

развијању односа узајамног поштовања и поверења ученика и наставника;

развијању смисла и потребе ученика за међусобном сарадњом и помагањем у решавању задатака школског и друштвеног живота.

Члан 92

Школа је дужна да потстиче проширивање и обогаћивање наставно-васпитног процеса са разним облицима слободних активности ученика.

Наставници, у сарадњи са друштвеним организацијама помажу у организовању и извршавању програма рада слободних активности ученика.

Члан 93

Ради помоћи омладини и родитељима у избору школе и занимања, водећи рачуна о друштвеним потребама и индивидуалним способностима и склоностима школа је дужна да у сарадњи са установама за професионалну оријентацију прати индивидуални развитак ученика и пружа обавештења о карактеру и условима појединих врста школа и занимања.

Члан 94

Начела о оцењивању ученика и условима напредовања у појединим врстама школа прописује Секретаријат Савезног извршног већа за просвету и културу на предлог Просветног савета Југославије.

Члан 95

Школска година почиње од 1 септембра а завршава се 31 августа.

Настава у току школске године траје најмање двеста десет наставних дана. Трајање наставе за поједине врсте школа у складу са њиховим карактером прописује републички савет за просвету.

Почетак наставе, школске распусте и завршетак наставе према климатским условима и карактеру школе прописује републички савет за просвету.

Члан 96

Настава у школама не врши се у току школских распуста, недељом и у дане државних празника.

Члан 97

Прописе о јединственој евиденцији у школама донеће Секретаријат Савезног извршног већа за просвету и културу у сагласности са Секретаријатом Савезног извршног већа за општу управу.

XII УЧЕНИЦИ

Члан 98

Сваки ученик има право и дужност да, према свом узрасту, доприноси остваривању циља васпитања и образовања у својој школи.

Ради тога ученици су дужни да редовно похађају школу, да марљиво раде и уче, да поштују правила школског живота и рада, као и да савесно испуњавају своја друга ученичка права и дужности.

Члан 99

У сврху развијања иницијативе, самосталности, свесне дисциплине и одговорности ученика за свој рад и успех у школи, као и активне помоћи наставницима у остваривању васпитања и наставе, ученици завршених година основне школе, као и ученици стручне школе и гимназије образују заједнице ученика разреда односно школе.

Члан 100

На састанцима својих заједница ученици расправљају и договарају се о свим питањима свога живота и рада школе.

Заједница ученика, преко чланова које у ту сврху бира, као и преко ученика — чланова школског одбора, упознаје школске органе и разредно веће са својим радом, мишљењима и закључцима, подноси им своја мишљења и предлоге који се односе на правила школа, организацију и спровођење наставно-васпитног рада и на друштвени живот школе, и учествују на њиховим седницама у претресању тих питања.

Заједница ученика се брине да ученици савесно обављају послове које су им поверили школски одбори.

Члан 101

Ради унапређивања свог друштвеног и културног живота, техничког образовања и физичког васпитања ученици могу основати одговарајуће организације и дружине.

Ученичке организације су добровољне и заснивају се на принципима самоуправљања ученика.

Оснивање ученичких организација и дружина, сем оних које се оснивају у складу са другим прописима, одобрава школски одбор по претходно прибављеном мишљењу наставничког већа.

Члан 102

У домовима ученика образује се заједница дома коју сачињавају сви ученици односно студенти. Заједница дома расправља о свим питањима живота и рада у дому и преко својих претставника упознаје органе управљања дома са својим радом и подноси им своје мишљење, предлоге и захтеве, који се односе на побољшање живота и рада у дому.

Члан 103

Ученици који се истичу својим радом и понашањем могу бити похваљени односно награђени.

Према ученицима који не испуњавају своје дужности и крше правила школског живота могу се примењивати дисциплинске мере.

Члан 104

Ради сарадње и усклађивања васпитног деловања школе и породице односно привредне организације, одржавају се заједнички састанци наставника и родитеља односно школских органа, ученика, родитеља и претставника привредних организација.

XIII НАСТАВНИЦИ

Члан 105

Наставници као васпитачи и стручњаци својим радом у школи и ван ње активно учествују у васпитању и образовању омладине и у ширењу просвете и културе.

Права и дужности наставника као јавних службеника утврђују се савезним законом.

Члан 106

Наставници организују и руководе наставно-васпитним радом школе и одговорни су за постизање циља васпитања и образовања.

Члан 107

Наставник може бити лице које располаже прописаном општом педагошком и стручном спремом и које својим радом и животом, друштвеним, карактерним и моралним особинама пружа гаранције за остваривање циља васпитања и образовања.

Члан 108

У установама за предшколско васпитање васпитачи могу бити лица која су завршила школу за васпитаче или њој одговарајућу школу.

Наставници у основним школама могу бити лица која су завршила учитељску школу, вишу педагошку школу или педагошку академију, а за поједина наставна подручја и лица која су завршила одговарајућу високу школу односно факултет.

У специјалним школама и одговарајућим установама наставници могу бити лица која су завршила одговарајућу школу за образовање наставника специјалних школа.

Наставници у стручним школама и гимназијама могу бити лица која су завршила одговарајућу високу школу односно факултет, а за поједина васпитно-образовна подручја и лица која су завршила одговарајућу стручну школу или школу за наставнике стручних школа.

Прописима о појединим врстама школа односно другим установама за васпитање и образовање одређиће се која друга стручна лица могу вршити дужности наставника односно васпитача у тим школама односно установама.

Члан 109

Ради омогућавања наставницима и васпитачима да се стручно и педагошки усавршавају и да прате напредак педагошке теорије и праксе и дисциплина из којих врше наставу, уводи се обавезно периодично усавршавање наставника.

Део четврти

ПОЛОЖАЈ И ОРГАНИЗАЦИЈА

I ОСНИВАЊЕ ШКОЛА И СРЕДСТВА
ЗА ЊИХОВ РАД

1. Оснивање и укидање

Члан 110

Основне школе оснивају општински народни одбори у складу са програмом развјетка тих школа

који утврђује срески народни одбор на предлог општинских народних одбора са подручја среза.

Члан 111

Гимназије, стручне школе и специјалне школе оснивају општински и срески народни одбори, као и надлежни савезни и републички органи у складу са програмом развјетка тих школа, који утврђује републичко извршно веће на предлог републичког савета за просвету.

Стручне школе могу оснивати и привредне и друштвене организације у складу са програмом развјетка одговарајуће врсте школа. За оснивање стручних школа од стране ових организација, потребно је одобрење, које даје савет за просвету среског народног одбора у сагласности са саветом у чији делокруг спадају послови одговарајуће области управе. Савет не може одбити давање одобрења за оснивање школе, ако је њено оснивање у складу са програмом развјетка одговарајуће врсте стручних школа и ако су испуњени остали прописани услови.

Члан 112

Одлуку о оснивању школе доноси и програм развјетка основних школа утврђују оба већа надлежног народног одбора равноправно.

Предлог за утврђивање програма развјетка школе на подручју општине односно среза дају оба већа народног одбора равноправно.

Члан 113

Школа се може основати ако су за њено оснивање испуњени прописани услови у погледу броја ученика, школске зграде, опреме и наставних средстава и наставног особља, као и други услови предвиђени законима о појединим врстама школа.

Ако не постоје школске просторије, пре доношења акта о оснивању школе морају се обезбедити финансиска средства за изградњу школске зграде.

Члан 114

Народни одбори двеју или више општина и срезова могу се споразумети да заједнички оснују школу или другу установу за васпитање и образовање.

Две или више привредних или друштвених организација могу се споразумети да заједнички оснују стручну школу или установу за образовање одраслих и стручно усавршавање.

Споразумом између два или више органа односно двеју или више организација може се предвидети да један орган односно једна организација оснује школу или другу установу за васпитање и образовање уз обавезу другог органа односно организације да учествује са одређеним делом у сносшењу трошкова за издржавање и рад школе.

Члан 115

Оснивач има према школи коју је основао права и дужности који су му одређени законом и другим прописима.

Члан 116

Основна школа може отпочети са радом тек пошто орган управе среског народног одбора надлежан за послове просвете преко посебне стручне комисије утврди да су испуњени услови за почетак рада школе.

Гимназије, стручне школе и специјалне школе могу отпочети са радом тек пошто секретаријат републичког савета за просвету преко посебне стручне комисије утврди да су испуњени услови за почетак рада одговарајуће врсте школе.

Члан 117

Ако се утврди да основна школа не испуњава који од прописаних услова за рад, савет за про-

свету среског народног одбора позваће оснивача да предузме мере да се ти услови у одређеном року испуне.

Ако се утврди да гимназија, стручна школа или специјална школа не испуњава који од прописаних услова за рад, републички савет за просвету позваће оснивача да предузме мере да се у одређеном року ти услови испуне.

Ако оснивач школе у одређеном року не отклони утврђене недостатке, одговарајући савет за просвету донеће решење да школа односно поједини њени отсеци или одељења привремено престану са радом док не буду испуњени прописани услови за рад те школе.

Решење се доноси на основу налаза посебне стручне комисије.

Члан 118

На предлог оснивача, а по прибављеном мишљењу школског одбора, школа се може укинути само под условима предвиђеним законима за поједине врсте школа, који се односе на услове за рад школе, на испуњавање задатака школе, као и на потребу њеног даљег постојања.

Школа се може укинути и ако је због неиспуњавања услова за рад решењем надлежног органа одређено да школа односно поједини њени отсеци или одељења привремено престану са радом, па се и после истека рока који је оснивачу одређен ради предузимања мера да се ти услови испуне, путем посебне стручне комисије утврди да је због непостојања тих услова онемогућен даљи рад школе.

Решење о укидању школе доноси републичко извршно веће.

2. Средства за рад школа

Члан 119

Средства за издржавање и рад школе обезбеђује оснивач.

За школе које оснивају државни органи средства се обезбеђују у буџету одговарајуће политичко-територијалне јединице.

Допунска средства за рад школа могу се обезбеђивати и из дотација државних органа, установа, привредних и друштвених организација, као и из посебних фондова основаних у ту сврху.

Члан 120

Предлог предрачуна школе коју је основао државни орган саставља школски одбор.

Школски одбор доставља предлог предрачуна са образложењем органу надлежном за доношење буџета одговарајуће политичко-територијалне јединице.

Члан 121

У буџету политичко-територијалне јединице предвиђа се укупан износ средстава за рад и издржавање за сваку школу посебно. У буџету се посебно исказује укупан износ средстава за личне издатке, а посебно укупан износ средстава за остале издатке школе.

Члан 122

Предрачун школе утврђује школски одбор у оквиру укупног износа средстава предвиђеног у буџету политичко-територијалне јединице за издржавање и рад школе, као и других прихода школа.

Утврђени предрачун школски одбор доставља надлежном савету за просвету политичко-територијалне јединице из чијег се буџета школа финансира.

Члан 123

Завршни рачун о извршавању предрачуна школе саставља директор школе, а утврђује га школски одбор.

Члан 124

Одредбе чл. 119—123 важе и за финансирање других установа за васпитање и образовање које оснивају државни органи.

У погледу финансирања школа и других установа за васпитање и образовање које оснивају привредне и друштвене организације, сходно се примењују одредбе овог закона о финансирању школа које оснивају државни органи.

II УПРАВЉАЊЕ ШКОЛАМА И ДРУГИМ УСТАНОВАМА ЗА ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

1. Друштвено управљање школама

Члан 125

Школом заједнички управљају наставно-васпитни колектив и друга друштва које бирају одређени органи, заинтересовани грађани, као и претставници организација и установа које по својој друштвеној функцији и улози могу највише допринети да школа као самостална друштвена установа остварује циљ васпитања и образовања и посебне задатке одговарајуће врсте школа.

У одређеним школама у управљању учествују и претставници ученика.

Члан 126

Друштвени органи који непосредно управљају школом јесу: школски одбор, наставничко веће и директор школе.

Члан 127

Остварујући друштвено управљање, сваки орган школе има самосталан делокруг, а њихови међусобни односи заснивају се на законом утврђеним правима и дужностима.

Члан 128

Органи који управљају школом, сваки у свом делокругу и заједничком сарадњом, старају се да настава и васпитни рад у школама и целокупан рад и живот школе остварује циљ васпитања и образовања и посебне задатке школе.

Члан 129

Органи школе врше своја права и дужности на основу и у оквиру закона и других прописа, као и правила школе.

Члан 130

На завршетку наставе сваке школске године одржава се састанак школског одбора, наставника, ученика, претставника заинтересованих органа и привредних организација, стручних удружења и установа, родитеља и других грађана на коме школски органи подносе извештај о стању и раду школе, као и о извршењу задатака школе у погледу васпитања и образовања.

Члан 131

Управљање појединим стручним школама које државни органи оснивају за потребе своје службе, уређује се, у складу са начелима овог закона, посебним прописима о тим школама.

2. Школски одбор

Члан 132

Школски одбор врши нарочито ове послове: стара се о целокупном раду и животу школе, претреса резултате рада и стање у школи и предузима мере за унапређивање рада на васпитању и образовању ученика; стара се о унапређивању материјалних и осталих услова за рад и живот школе; помаже организовање и унапређивање друштвеног, културног и забавног живота, физичке културе и техничког образовања ученика у школи и ван ње;

у стручним школама стара се о условима рада ученика стручних школа у пракси и о томе да школске радионице испуњавају своје задатке у складу са потребама наставе, као и о условима рада ученика у привреди;

доноси правила школе; саставља предлог прорачуна школе и утврђује завршни рачун школе;

стара се о здравственој и социјалној заштити ученика; стара се о смештају, исхрани, условима живота и васпитању ученика у домовима ученика и сличним установама; разматра и предлаже додељивање стипендије ученицима;

стара се о унапређивању сарадње и повезивању школе са привредним и културно-уметничким организацијама, као и организацијама за физичку културу и техничко васпитање и другим друштвеним организацијама чија је делатност у вези са радом школе и васпитањем омладине;

предлаже одговарајућем савету за просвету расписивање конкурса за избор наставника; предлаже попуњавање упражњених места и разрешење појединих наставника;

разматра претставке и предлоге грађана о питањима од општег интереса за рад школе;

врши надзор над коришћењем општенародне имовине која је предата школи на коришћење;

даје сагласност на одлуку наставничког већа о казни искључења и удаљења ученика из школе и разматра жалбе родитеља, наставника и ученика.

Члан 133

Школски одбор сачињавају:

одређени број чланова које именује надлежни народни одбор на заједничкој седници оба већа на предлог савета за просвету;

одређени број чланова које бира наставничко веће из реда наставника школе;

одређени број чланова које бирају зборови бирача са подручја школе из реда грађана;

одређени број чланова које из реда својих чланова бирају заинтересоване привредне и друштвене организације, стручна удружења и установе, у зависности од врсте и задатка школе.

Директор школе је по свом положају члан школског одбора.

У школски одбор гимназија и стручних школа улази и одговарајући број ученика, које бира заједница ученика школе.

У школски одбор школа које оснивају привредне и друштвене организације улази и одређени број чланова које одреде те организације.

Законом о одговарајућој врсти школа одређује се састав и начин избора чланова школског одбора.

Правилима сваке школе одређује се, у складу са законом о односној врсти школа, укупан број чланова школског одбора, број чланова које именују односно бирају поједини органи, зборови бирача, установе и организације, као и које организације и установе бирају чланове школског одбора.

Члан 134

Школски одбор састоји се од најмање седам чланова.

Члан 135

Школски одбор бира се на две године.

Избор школског одбора врши се почетком школске године.

Орган или организација која бира чланове школског одбора може појединог члана кога је избрала разрешити дужности и пре истека овога рока, ако он није у могућности да врши или занемарује своју дужност.

Надлежни народни одбор може распустити школски одбор и одредити избор новог, ако је његов рад противан закону.

Против акта о распуштању школски одбор може изјавити жалбу непосредно вишем органу.

Члан 136

Школски одбор из своје средине бира председника.

Директор и наставник школе не може бити бирач за председника школског одбора.

Члан 137

Седнице школског одбора сазива председник одбора, а дужан је сазвати их на захтев једне трећине чланова одбора, директора школе, наставничког већа или на предлог заједнице ученика школе.

Седница се може сазвати и на захтев привредне и друштвене организације или установе, ради претреса питања од интереса за школу и те организације односно установе.

Директор школе помаже председнику школског одбора у припремању седница одбора.

Члан 138

Школски одбор се састаје по потреби, а обавезно почетком школске године, крајем школског полугодишта и по завршетку наставе за сваку школску годину.

Члан 139

Школски одбор одлучује о пословима из свог делокруга на седницама.

Школски одбор може одлучивати ако је седници присутно више од половине свих чланова одбора, а закључке доноси већином гласова присутних чланова.

Школски одбор може образовати комисије за припремање и проучавање појединих питања из свог делокруга.

Члан 140

Закључци школског одбора у пословима из његовог делокруга обавезни су за наставничко веће, разредно веће и директора школе.

Школски одбор може доносити препоруке за рад наставничког већа, разредног већа и директора школе.

Члан 141

Чланови школског одбора дужни су повремено обавештавати тела која су их избрала о раду школског одбора и раду школе и полагати им рачун о свом раду.

Школски одбор подноси на крају школске године надлежном народном одбору извештај о раду школе. Он је дужан поднети извештај и на захтев надлежног општинског односно среског већа.

3. Наставничко веће

Члан 142

Наставничко веће врши нарочито ове послове:

стара се о успешном остваривању циљева васпитања и образовања у школи, а нарочито о извођењу наставе, унапређивању и усклађивању рада на васпитању и образовању и доноси одговарајуће закључке; стара се о развијању метода и облика рада који доприносе свестраном и складном, умном, моралном, естетском, физичком и стручном оспособљавању и развоју омладине; усклађује, предлаже и предузима мере за унапређивање рада појединих одељења, наставника и школе у целини; помаже развијање друштвеног, културног и забавног живота ученика;

разрађује наставне програме, стара се о њиховом извођењу и даје предлоге за њихово побољшање; претреса рад и резултате појединих одељења, разредних већа и наставника;

у стручним школама посебно води бригу о условима рада и стручном оспособљавању ученика у пракси и складном повезивању практичне наставе и рада са захтевима наставног плана и програма;

помаже наставницима у њиховом педагошком и стручном усавршавању;

одлучује о подели разреда на одељења и врши распоред наставника по одељењима и предметима; одређује разредне старешине;

сарађује са заједницом ученика школе; одржава сталне везе са родитељима, привредним организацијама у којима се ученици оспособљавају за практичан рад, као и са заинтересованим установама и организацијама;

додељује награде и похвале ученицима за успех у школи, ако за то није овлашћен директор, разредно веће или разредни старешина;

претреса поједина питања из делокруга школског одбора и предлаже доношење одговарајућих закључака и мера; утврђује извештај о раду школе који директор подноси школском одбору;

даје мишљење школском одбору о оснивању организација ученика;

разматра жалбе ученика и родитеља; решава о примени оних дисциплинских мера које су му стављене у надлежност посебним прописима.

Члан 143

Наставничко веће сачињавају наставници школе. Наставничко веће ради у седницама које сазива и којима руководи директор школе.

Члан 144

Седнице наставничког већа сазива директор, а дужан је сазвати их на захтев школског одбора, разредног већа или једне петине наставника, као и на предлог заједнице ученика школе.

Одлука наставничког већа је пуноважна ако за њу гласа већина свих чланова већа.

Члан 145

Ради претресања и решавања питања извођења наставног и васпитног рада и других питања од интереса за поједине разреде односно одељења, образују се разредна већа.

Разредно веће сачињавају сви наставници једног разреда односно одељења.

Седницама разредног већа руководи разредни старешина.

У основним школама са више одељења истог разреда сви наставници ових одељења састају се ради претресања питања од заједничког интереса.

Члан 146

Кад се на седници наставничког односно разредног већа претреса питање за чије је решавање од значаја мишљење и предлог ученика, наставничко односно разредно веће може закључити да питања претходно размотри заједница ученика школе и позвати на седницу претставника кога одреди заједница ученика.

4. Директор

Члан 147

Директор школе непосредно управља школом у складу са прописима и закључцима школског одбора и наставничког већа.

Директор школе непосредно организује рад школе и врши инструктивно-педагошки надзор у школи.

Директор школе претставља школу и законски је заступник школе.

Директор припрема и руководи седницама наставничког већа, стара се о извршавању закона и других прописа по смерницама надлежних просветних органа, стара се о извршавању закључака и препорука школског одбора и наставничког већа и руководи администрацијом школе.

Директор је наредбодавац за извршење предрачуна школе.

Директор врши према наставницима права непосредног дисциплинског старешине.

Директор решава о примени према ученицима оних дисциплинских мера за које је овлашћен посебним прописима.

Члан 148

Директор школе може обуставити извршење закључака школског одбора наставничког већа или разредног већа донетих ван управног поступка, ако сматра да закључак није у складу са прописима.

Директор је дужан обустављени закључак школског одбора или наставничког већа одмах доставити преко надлежног органа управе надлежном савету за просвету. Савет је дужан донети решење о обустављеном закључку.

Директор је дужан обустављени закључак разредног већа одмах доставити наставничком већу, које ће по обустављеном закључку без одлагања донети решење.

Члан 149

Одредбе овог закона које се односе на директора школе важе и за управитеља школе.

5. Начела о управљању другим установама за васпитање и образовање

Члан 150

Одредбе ове главе које се односе на управљање школама сходно се примењују и на управљање другим установама за васпитање и образовање.

Члан 151

Домовима ученика и другим васпитним установама које су основане као самосталне установе, управља, као орган друштвеног управљања, одбор (савет) који сачињавају: одређени број чланова које именује општински народни одбор; одређени број чланова које као своје претставнике бирају школски одбори заинтересованих школа; одређени број чланова које из реда својих чланова бирају заинтересоване омладинске, привредне и друге друштвене организације и установе у зависности од врсте и задатака установе; одређени број чланова које бирају васпитачи, као и одређени број чланова које бирају ученици.

Директор установе по свом положају је члан одбора (савета).

У домовима ученика и другим васпитним установама образују се већа васпитача, која сачињавају сви васпитачи установе.

Правилима установе одређује се укупан број чланова одбора (савета), број чланова које бирају заинтересовани органи, васпитачи, организације, установе и друга тела и ученици, као и права и дужности већа васпитача.

Члан 152

Домовима ученика и другим васпитним установама, које су у саставу школе, управља школски одбор. За непосредно вршење одређених послова управљања школски одбор може из реда својих чланова и других лица образовати посебну комисију.

III ПРАВА И ДУЖНОСТИ ДРЖАВНИХ И ДРУШТВЕНИХ ОРГАНА ПРЕМА ШКОЛАМА И ДРУГИМ УСТАНОВАМА ЗА ВАСПИТАЊЕ И ОБРАЗОВАЊЕ

1. Народни одбори и њихови органи

Члан 153

Општински народни одбор врши у погледу управљања школама и другим установама за васпитање и образовање ова права и дужности:

претреса опште стање и питања од заједничког интереса за развита и унапређивање школа и других установа за васпитање и образовање на по-

дружју општине и доноси прописе и предузима мере за које је овлашћен;

оснива основне школе, гимназије, стручне школе, установе за образовање одраслих и стручно усавршавање и друге васпитне установе;

обезбеђује материјална средства за школе које је основао;

поставља директора школе у складу са посебним прописима;

стара се о спровођењу прописа о обавезном похађању основних школа.

Оснивање школа и обезбеђивање материјалних средстава за рад и издржавање школа врше оба већа равноправно, директора школе постављају оба већа у заједничкој седници, а остале послове из претходног става врши општинско веће.

Члан 154

Савет за просвету општинског народног одбора врши у погледу управљања школама и другим установама за васпитање и образовање ова права и дужности:

проучава и претреса стање и питање од заједничког интереса за школе и друге установе за васпитање и образовање на подручју општине и ставља предлоге општинском народном одбору за доношење прописа и предузимање мера из његовог делокруга; доноси прописе и предузима мере за које је овлашћен; даје препоруке школским органима по питањима од заједничког интереса за школе;

потврђује правила школа и других установа за васпитање и образовање које је основао општински народни одбор;

претреса годишње извештаје о раду школа и других установа за васпитање и образовање, и извештаје просветно-педагошке службе среског народног одбора о раду школа на подручју општине, као и питања наставног рада и остваривања наставних програма;

предлаже народном одбору оснивање школа и других установа за васпитање и образовање;

расписује конкурс за избор наставника школа и других установа за васпитање и образовање и поставља и разрешава поједине наставнике у складу са посебним прописима;

претреса предлог предрачуна школа које је основао општински народни одбор и са својим мишљењем доставља га народном одбору;

даје смернице за рад органа надлежног за послове просвете и претреса извештај о његовом раду; врши надзор над управљањем општенародном имовином која је школама и другим установама за васпитање и образовање дата на коришћење.

Члан 155

Савет за просвету општинског народног одбора сачињавају:

најмање два члана, које бира општински народни одбор из реда одборника;

одређени број чланова које из реда својих чланова бирају школски одбори, односно делегати школских одбора школа са подручја општине;

одређени број чланова које из реда својих чланова бирају синдикалне организације, организације народне омладине, привредне и друге друштвене организације, стручна удружења и установе које одреди општински народни одбор;

просветни и други јавни радници које именује општински народни одбор.

Општинско веће својом одлуком одређује број чланова савета и број чланова које бирају савети за просвету односно њихови делегати, као и које организације и установе бирају своје претставнике у савет и број тих претставника.

Старешина органа управе надлежан за послове просвете је по свом положају секретар савета и има сва права члана савета.

Члан 156

Савет за просвету општинског народног одбора дужан је најмање једанпут годишње одржати састанак са претставницима свих школских одбора са подручја општине ради расправљања начелних и других питања од интереса за рад школа и других установа за васпитање и образовање.

Члан 157

Надзор над законитошћу рада свих школа и других установа за васпитање и образовање, сем виших стручних школа, врши сагласно посебним прописима, општински орган управе надлежан за послове просвете ако за поједине установе за образовање одраслих и стручно усавршање није друкчије одређено.

Члан 158

Срески народни одбор врши у погледу управљања школама и другим установама за васпитање и образовање ова права и дужности;

претреса опште стање и питања од заједничког интереса за развитац и унапређивање школа и других установа за васпитање и образовање на подручју среза и доноси прописе и предузима мере за које је овлашћен;

утврђује програм развитака основних школа; оснива гимназије, стручне школе и специјалне школе;

обезбеђује материјална средства за школе које је основао;

поставља директора школе у складу са посебним прописима.

Оснивање школа, обезбеђивање материјалних средстава за рад и издржавање школа, као и утврђивање програма развитака основних школа, врше оба већа равноправно; директора постављају оба већа у заједничкој седници, а остале послове из претходног става врши среско веће.

Члан 159

Савет за просвету среског народног одбора врши у погледу управљања школама и другим установама за васпитање и образовање ова права и дужности:

проучава и претреса стање и питања од заједничког интереса за школе на подручју среза и ставља предлоге среском народном одбору за доношење прописа и предузимање мера из његовог делокруга; доноси прописе и предузима мере за које је овлашћен;

потврђује правила школа и других установа за васпитање и образовање које је основао срески народни одбор;

претреса годишње извештаје о раду школа и других установа за васпитање и образовање које је основао срески народни одбор, извештаје просветно-педагошке службе среског народног одбора о раду школа на подручју среза, као и питања наставног рада и остваривања наставних програма;

расписује конкурс за избор наставника школа и поставља и разрешава од дужности поједине наставнике у складу са посебним прописима;

предлаже народном одбору оснивање школа и других установа за васпитање и образовање;

претреса предлоге предрачуна школа које је основао срески народни одбор и доставља их са својим мишљењем среском народном одбору;

даје смернице за рад органа управе надлежног за послове просвете и претреса извештај о његовом раду.

Члан 160

Савет за просвету среског народног одбора сачињавају:

најмање два члана које бира срески народни одбор из реда одборника;

одређени број чланова које бирају општински савети за просвету са подручја среза односно делегати тих савета;

одређени број чланова које из реда својих чланова бирају синдикалне организације, организација народне омладине, привредне и друштвене организације, стручна удружења, коморе и установе које одреди среско веће.

У савет улази као члан и старешина просветно-педагошке службе среског народног одбора.

Среско веће својом одлуком одређује број чланова савета и број чланова које бирају општински савети за просвету односно њихови делегати, као и које организације и установе бирају своје претставнике у савет и број тих претставника.

Старешина органа управе надлежан за послове просвете је по положају секретар савета и има сва права члана савета.

Члан 161

Савет за просвету среског народног одбора дужан је најмање једанпут годишње одржати састанак са претставницима свих општинских савета са подручја среза ради расправљања о начелним и другим питањима од интереса за рад школа и других установа за васпитање и образовање.

Члан 162

Надзор над законитошћу рада виших стручних школа врши, сагласно посебним прописима, срески орган управе надлежан за послове просвете.

Члан 163

Кад се на седници савета за просвету општинског или среског народног одбора претресају питања која се односе на рад поједине школе и друге установе за васпитање и образовање, на седницу савета ће се позвати и претставник школског одбора и претставник наставничког већа одговарајуће школе. Ови претставници могу учествовати у раду савета, али не и у одлучивању.

Савети за просвету могу образовати комисије за проучавање и подношење предлога по појединим питањима из свог делокруга.

Савети за просвету доносе пословник о свом раду.

Члан 164

У вршењу права надзора над законитошћу рада школа и других установа за васпитање и образовање општински односно срески орган управе надлежан за послове просвете има право тражити од директора школе односно установе податке о раду школе односно установе и друге податке потребне за вршење послова из делокруга органа управе.

Ако орган управе утврди да се школски органи не придржавају прописа, дужан је упозорити их на несагласност њиховог рада са прописима и на њихове обавезе које проистичу из прописа.

Ако орган управе утврди да је школски одбор или наставничко веће донело закључак ван управног поступка који је у супротности са прописима, обуставиће га и доставиће га без одлагања надлежном савету за просвету, који доноси решење о обустављеном закључку.

2. Републички савети за просвету

Члан 165

Републички савет за просвету, поред права и дужности који су му одређени посебним прописима, врши нарочито ова права и дужности:

претреса опште стање и питања од заједничког интереса за развитак и унапређивање школа и других установа за васпитање и образовање на територији народне републике;

врши према вишим стручним школама права и дужности која су му одређена посебним прописима за ту врсту школе;

стара се о спремању и стручном усавршавању наставничког кадра;

предлаже републичком извршном већу програм развитка гимназија, стручних и специјалних школа, стара се о његовом извршењу; даје среским народним одборима смернице за утврђивање програма развитка основних школа;

доноси наставне планове и програме за све школе на територији народне републике;

стара се о издавању уџбеника и приручника и одобрава њихово издавање;

претреса нацрте закона и других прописа из области школства и наставе и стара се о извршавању прописа у тој области;

даје мишљења и предлоге о средствима која треба обезбедити у буџету народне републике у циљу проширења школске мреже, одржавања школских зграда и унапређивања рада школа;

даје смернице за изградњу школских зграда и прописује нормативе за учила и опрему школа;

предлаже установљивање нових школа;

води евиденцију наставника и васпитача на територији народне републике.

Члан 166

Републички савет за просвету сачињавају:

одређени број чланова које именује републичко извршно веће из реда чланова већа, просветних, здравствених и других јавних радника;

одређени број чланова које бирају савети за просвету среских народних одбора односно делегати тих савета;

одређени број чланова које из реда својих чланова бирају републичко веће синдиката, организација народне омладине, републичка стручна удружења, као и заинтересоване друштвене организације, коморе и установе које одреди републичко извршно веће.

Секретар савета је по положају члан савета.

У народној републици у којој не постоје срезови одређени број чланова републичког савета за просвету бирају делегати савета за просвету општинских народних одбора.

Састав и начин избора чланова републичког савета за просвету одређује се прописима републичког извршног већа.

Члан 167

Ако у републичком савету нису претстављени сви савети за просвету среских народних одбора, републички савет за просвету дужан је најмање једанпут годишње одржати састанак са претставницима свих савета за просвету среских народних одбора са територије народне републике ради расправљања начелних и других питања од општег интереса за све школе и друге установе за васпитање и образовање на територији народне републике.

3. Просветни савет Југославије

Члан 168

Просветни савет Југославије:

покреће питање од заједничког интереса школе у народним републикама и по потреби доноси препоруке по тим питањима;

претреса проблеме од општег интереса за унапређивање наставе и других облика рада на васпитању и образовању и по потреби доноси закључке и утврђује основе наставних планова и програма школа;

утврђује општа начела за израду школских уџбеника;

даје у оквиру свог делокруга мишљења и препоруке;

врши и друге послове који су му посебним прописима стављени у надлежност.

Члан 169

Просветни савет Југославије сачињавају чланови које именује Савезно извршно веће и бирају републички савети за просвету.

Републички савети бирају сваки по три члана, а претседника и остале чланове именује Савезно извршно веће.

Правилник о организацији и раду Просветног савета Југославије доноси Савет, а потврђује га Савезно извршно веће.

4. Савезни завод за проучавање школских и просветних питања

Члан 170

Савезни завод за проучавање школских и просветних питања организује и врши проучавање проблема из области васпитања и образовања, нарочито у погледу наставе и метода рада у школама и другим установама за васпитање и образовање, прати искуства, резултате и достигнућа у области педагошке теорије и праксе и учествује у организовању мера за примењивање савремених достигнућа и метода васпитања и образовања, и врши друге послове који су му посебним прописима стављени у надлежност.

5. Просветно-педагошка служба

Члан 171

Просветно-педагошка служба:

прати рад, појаве и проблеме у области васпитања и образовања и врши систематски педагошки надзор у школама и другим установама за васпитање и образовање;

врши надзор над извршавањем прописа о организацији и раду школа, као и над спровођењем наставе и других облика рада у школама и другим установама за васпитање и образовање;

пружа помоћ наставницима у њиховом раду и стручном усавршавању, потстиче иницијативу и стваралачко приступање послу, даје им препоруке за рад и пружа стручну помоћ и подршку у решавању проблема на које наилази;

систематски прати и проучава резултате и достигнућа у области развоја педагошке теорије и праксе, пружа помоћ наставницима у упознавању и примењивању тих достигнућа, организује семинаре, курсеве и друге облике рада за стручно усавршавање наставника, и учествује у организовању мера за примењивање савремених начела и метода васпитања и образовања.

Послове просветно-педагошке службе на подручју среза врши просветно-педагошка служба среског народног одбора, на територији народне републике — републички завод за унапређивање школства.

Члан 172

Просветно-педагошка служба среског народног одбора и републичког завода за унапређење школства су управне установе у смислу одредбе члана 45 Закона о државној управи.

Просветно-педагошка служба среског народног одбора за свој рад одговара савету за просвету тога одбора, а републички завод за унапређење школства — републичком савету за просвету.

Надлежан савет за просвету врши надзор над радом одговарајуће просветно-педагошке службе, даје јој смернице за рад, одобрава програм њеног рада, и може јој одређивати поједине задатке из њеног делокруга.

Просветно-педагошка служба подноси надлежном савету за просвету програм свог рада и своје извештаје, као и предлоге и мишљења преко одговарајућег органа управе надлежног за послове просвете, и даје на захтев тог органа предлоге и мишљења по питањима из његове надлежности.

Орган управе надлежан за послове просвете може тражити од одговарајуће просветно-педагошке службе извештај и мишљење о појединим питањима из њеног делокруга.

Члан 173

Просветно-педагошка служба врши своје задатке преко просветних саветника.

Дужност просветног саветника обављају службеници установе просветно-педагошке службе, као и други педагошки стручњаци као стални сарадници те установе. Стални сарадници имају у вршењу дужности просветног саветника иста овлашћења и дужности као и просветни саветници који су службеници одговарајуће установе.

Члан 174

За просветне саветнике могу бити именовани просветни радници и други педагошки стручњаци који имају прописану стручну спрему за вршење одговарајућих послова просветно-педагошке службе, који су провели прописима предвиђено време као учитељи, наставници или професори на просветним, педагошким или сличним стручним пословима, који се видно истичу у наставно-васпитном раду или својим радом доприносе унапређивању педагошке праксе, и имају личне и моралне особине потребне за успешно вршење задатака просветно-педагошке службе.

Просветне саветнике поставља надлежни орган за постављање по прибављеном мишљењу републичког завода за унапређивање школства. Старешину просветно-педагошке службе среског народног одбора поставља орган надлежан за постављање на предлог савета за просвету среског народног одбора, а просветне саветнике поставља тај савет.

За просветне саветнике важе прописи о јавним службеницима просветне службе.

Члан 175

Просветно-педагошка служба среског народног одбора врши послове из свог делокруга у свим школама и другим установама за васпитање и образовање, сем виших стручних школа. Она може вршити послове те службе и у гимназијама и стручним школама само ако има просветне саветнике који испуњавају услове за вршење тих послова у тим школама.

Републички завод за унапређивање школства врши послове просветно-педагошке службе у вишим стручним школама испитује и проучава у свим школама и другим установама за васпитање и образовање стање наставно-васпитног рада, и може непосредно вршити послове те службе у свим другим школама и установама за васпитање и образовање.

Републички завод за унапређивање школства стара се о стручном организовању и правилном вршењу послова просветно-педагошке службе од стране одговарајућих установа среских народних одбора и о стручном образовању и усавршавању просветних саветника, указује стручну помоћ просветно-педагошкој служби среских народних одбора и врши надзор над њеним радом, и води евиденцију просветних саветника.

Републички завод за унапређивање школства може давати просветно-педагошкој служби среских народних одбора инструкције и стављати јој у задатак да изврши поједини посао из њеног делокруга и да му о томе поднесе извештај.

Члан 176

У вршењу послова просветно-педагошке службе просветни саветници имају право и дужност да се у свакој школи упознају и непосредно разматрају целокупан рад школе и наставника.

Школски органи и наставници дужни су да овлашћеном просветном саветнику омогуће несметано вршење послова просветно-педагошке службе и да му пруже сва обавештења и податке потребне за вршење тих послова.

Члан 177

У вршењу послова просветно-педагошке службе просветни саветници имају нарочито права и дужности да са својим стручним налазом и мишљењем упознају директора, наставничко веће и школски одбор, да им предлажу мере и начин за отклањање утврђених недостатака, као и мере за унапређење наставно-васпитног рада.

Ако просветни саветник утврди неправилност у извршавању прописа о организацији и раду школе или у спровођењу наставно-васпитног рада, просветно-педагошка служба може на основу његовог извештаја наложити директору школе да у одређеном року отклони утврђене неправилности.

Против налога просветно-педагошке службе средског народног одбора издатог по претходном ставу органи управљања школом односно наставник могу уложити приговор републичком заводу за унапређење школства, а против налога тог завода — републичком савету за просвету. За решавање по приговору савет може образовати комисију из реда својих чланова, која коначно одлучује по приговору. Решење донето по приговору је коначно.

Ако просветни саветник у вршењу послова просветно-педагошке службе утврди неправилности у извршавању прописа по којима надзор врше други државни органи, дужан је да о тим неправилностима одмах обавести надлежни орган управе.

Део пети

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 178

О извршењу и спровођењу овог закона донеће се посебан уводни закон.

Члан 179

До доношења републичких закона о појединим врстама школе и о просветно-педагошкој служби, као и савезних закона предвиђених овим законом, непосредно ће се примењивати одредбе овог закона, у складу са уводним законом.

Члан 180

Ступањем на снагу овог закона престаје да важи Општи закон о управљању школама („Службени лист ФНРЈ“, бр. 11-55).

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ОПШТЕГ ЗАКОНА О ШКОЛСТВУ

I

По ослобођењу земље затечен је и школски систем који је углавном био израђен у периоду старе Југославије. Зато су се већ у првим послератним годинама морале предузети мере које су биле усмерене на то да се овај школски систем усклади са новим друштвеним потребама, нарочито са потребама које је изазвао индустријски и општепривредни и културни преображај земље.

Већ су Уставом од 1946 године обележене основне смернице развоја просвете у Југославији. Све установе за васпитање и образовање постале су доступне свим грађанима без обзира на националност, пол, социјално порекло и верску припадност. Уведена је бесплатна настава у свим школама а црква је одвојена од државе и школе. Уместо наслеђеног четворогодишњег уводи се седмогодишње обавезно школовање 1945 године да би било већ 1950 године замењено осмогодишњим. Са изградњом земље у

духу смерница Првог петогодишњег плана отпочео је шири развој стручног школства. Друштвена заједница је сваке године одвајала знатна материјална средства за проширење школске мреже и изградње школских зграда. Учињени су крупни напори да се у наставу и васпитање унесе научни поглед на свет. У том смислу извршене су значајне измене у наставним плановима а нарочито у програмима свих школа и наставни садржаји обогаћени су савременим достигнућима науке. Посебна пажња посвећивана је образовању новог и стручно-идејном усавања затеченог наставничког кадра. Отворен је низ школа за спремање наставника и организован велики број течајева, семинара и других погодних форми за стручно и идеолошко усавања просветних радника. Донето је низ савезних и републичких прописа о школама и образовању кадрова, прописа који су истина били парцијални и неразрађени.

Наведене и друге мере утицале су да се и у области васпитања и образовања постигну извесни позитивни резултати. Број школа знатно се повећао, отворене су нове школе којих пре рата није било а број ученика се удвостручио. Македонски народ добио је први пут своје школе. За националне мањине отворене су школе на њиховом националном језику. Школе су почеле све више да се оријентишу ка новим васпитним вредностима израслим на тековинама Народне револуције и социјалистичке изградње. Стотине хиљада младих грађана стекли су на овим новим основама своје васпитање и образовање и укључили се у активни друштвени живот. Општа култура радних људи подигнута је на виши степен а огроман број раније неписмених грађана добио је основну писменост. Образован је велики број нових наставника и других стручњака за привреду и друге службе. Ученици су добили место активног чиниоца у наставно-васпитном процесу и читавом животу и раду школе какво одговара омладини у социјалистичком друштву.

Уставним законом од 1953 године проглашена су начела о самоуправљању радних људи у области просвете. На основу ових начела донети су 1954 и 1955 године Општи закон о универзитету и Општи закон о управљању школама. Њиховим спровођењем и доношењем низа других углавном републичких законских прописа о друштвеном самоуправљању на подручју васпитања и образовања, све школе постале су друштвене установе којима управљају органи друштвеног управљања а државни органи имају према њима законом одређена права. Око 130 хиљада грађана организованих у школске одборе, савете и друге облике учествују данас у управљању установама за васпитање и образовање. У управљању школама учествују наставници као равноправни чланови у органима друштвеног управљања; и ученици су добили одређено место у новом систему управљања. Али и државни органи за област просвете изменили су свој карактер. То су сада колегитална друштвена тела — савети — у чији састав улазе делегати друштвених, стручних и привредних организација и служби чиме се употпуњује систем друштвеног управљања у овој области.

Увођење друштвеног управљања довело је до новог стања у систему васпитања и образовања. Школе су све више постајале друштвене установе а брига читаве заједнице о резултатима њиховог рада стално се повећавала. Па ипак школа је заостајала у нашем општем развоју. Низ елемената у систему васпитања и образовања у основи не одговара потребама нашег социјалистичког друштва а циљеви васпитања и образовања нису били јасно усклађени с нашим развојем. То се нарочито односи на стручне школе па и на гимназију.

Стога било је потребно приступити низу промена у школству а нарочито средити постојеће стање шароликости у школству и учинити да читав систем васпитања и образовања буде још више

усклађен са основама социјалистичке изградње земље као потреба васпитања и образовања младог нараштаја и одраслих грађана. Једном речи, било је потребно утврдити — на бази искуства стеченог и нових захтева — основе јединственог правног режима једног разрађеног и довољно еластичног система школовања.

Полазећи од оваквих потреба Одбор за просвету Савезног већа Савезне народне скупштине 1954 год. образовао је посебну комисију са задатком да систематски проучи стање у систему васпитања и образовања и да, на темељу достигнућа домаће и стране савремене педагошке теорије и праксе као и потреба нашег даљег развоја, предложи систем васпитања и образовања и одреди физиономију и задатке свих школа и других установа за васпитање и образовање, изузев универзитета и високих школа. Комисија за реформу школства завршила је свој рад и о њеним предлозима организована је у току 1957 године јавна дискусија.

Одбор за просвету и културу Савезног извршног већа образовао је средином 1957 године посебну Комисију којој је поверио да — узимајући као основу битне предлоге Комисије за реформу — изради Нацрт закона о систему васпитања и образовања и његовом унутрашњем животу и раду. Нацрт овог закона дат је у току априла 1954 године на јавну дискусију. Нацрт је претресан како у школама тако и у друштвеним и привредним организацијама. Око 250 различитих организација, школа и појединих грађана доставило је писмено своје примедбе на објављени нацрт закона. Одбор за просвету и културу Савезног извршног већа у почетку маја ове године је размотрио нацрт и достављене примедбе у току јавне дискусије, па је на основу закључака Одбора направљен дефинитиван текст нацрта.

Савезно извршно веће је 30 маја 1958 године размотрило тај текст и издвојило га са изменама које су унеле у текст Предлога Општег закона о школству који се доставља Савезној народној скупштини.

II

Основни значај законског предлога састоји се у томе што сређује постојеће стање тиме што јасно поставља основне принципе васпитања и образовања и што, у складу са тим принципима, утврђује извесне нове или савршеније облике организације установа за васпитање и образовање и васпитно-образовног процеса у њима. Тиме закон даје основе за постепено реформисање нашег школства при чему се полази од садашњег стања и наших могућности.

С друге стране, закон полази од чињенице да су школе само један од фактора васпитања и образовања и да оне не само нису једино него да не могу у својим оквирима остваривати циљ васпитања и образовања без сарадње и помоћи друштва и његових ћелија.

При томе закон истиче да су све школе и друге установе за васпитање и образовање уједињене заједничким циљем васпитања и образовања. Тај општи циљ садржан је у следећим његовим компонентама: а) оспособљавање младог нараштаја за активан рад у интересу свестраног развоја социјалистичког друштва и појединца — његових грађана; б) стицање разноврсних знања у области науке, технике, културе и уметности; в) пружање основа научног погледа на свет и свести о снази интелектуалних и материјалних делатности човека за промену природе и изградњу нових друштвених односа; г) допринос развијању свестране и хумане људске личности; д) васпитање омладине у духу и љубави према свом народу и југословенског патриотизма, у духу социјалистичког интернационализма и мирољубиве сарадње међу народима и људима; ђ) развијање осећања друштвене одговорности и оспособљавање омладине; е) стварање физички здравог човека који у раду и здравом животу налази и

лично задовољство. Овај општи циљ васпитања и образовања прилагођава се карактеру сваке школе која тиме добија своје посебне задатке.

Предлог закона налази јединство система и појединих његових облика у друштвеној улози школе, у њеним општим циљевим допуњеним и конкретизованим посебним задацима на спровођењу васпитања и образовања и у извесним основним циклусима процеса васпитања и образовања који треба да сваком грађанину под једанким условима омогућује стицање знања и оспособљавања да што спремније допринесе својим радом и друштву и себи лично. У том смислу закон поставља три оквирна циклуса у систему васпитања и образовања. Први чини обавезно школовање све деце од 7 до 15 година у основној школи. Други циклус има заједничко то што обухвата читав низ установа у којима се остварује васпитање и образовање после завршене основне школе и који омогућује истовремено и стицање заокруженог знања и образовања које олакшава и даље школовање. Овом циклусу припадају разни ступњев и облици стручних школа и гимназија. Трећем циклусу припадају факултети и високе школе. Ширем склопу овога система васпитања и образовања припадају и установе за васпитање деце претшколског узраста као и разне установе и облици образовања одраслих и стручног усавршавања.

Битност овог система за васпитање и образовање је и у томе што он не поставља баријере између појединих циклуса и што отвара могућност сваком вредном и способном грађанину да кроз све њих прође.

Завршена основна школа отвара право према стручним школама и гимназији. Стручне школе и гимназија отварају право на образовање на факултетима и високим школама. Поред тога, напуштајући принцип да је диплома једино мерило знања и способности а фаворизирајући иницијативу и лични рад човека, предлог омогућује да се на универзитете и високе школе могу уписати сви грађани ако на прописани начин покажу да располажу образовањем нужним за успешно праћење наставе. Овим се тежи да се смање разлике у гледањима на друштвену вредност физичког и умног рада и да се свим грађанима на демократски начин омогући да према своме залагању и способностима стичу највише образовање и квалификације.

Предлог закона развија принципе друштвеног самоуправљања у области просвете. Његове одредбе о школи као друштвеној установи, и о правима друштвених и државних органа према школи претстављају даљу разраду постојећих прописа о самоуправљању радних људи у области просвете. Концепција предлога о просветно-педагошкој служби је нова, јер одузима наслеђеној школској инспекцији елементе искључиве административне контроле и заснива је на студији педагошких проблема и на непосредној сарадњи са органима и наставницима школе. Закон даје низ значајних предлога у погледу састава и функција савета надлежних за послове просвете и предвиђа оснивање Просветног савета Југославије као друштвеног тела које ће претресати општа питања васпитања и образовања од интереса за читаву заједницу. Законска дефиниција општинских, среских и републичких (као и аутономних јединица) савета за просвету као територијалних органа друштвеног управљања радних људи у области просвете је корак даље у разради уставних принципа о друштвеном самоуправљању.

Закон о школству је општи закон који садржи низ општих принципа који имају карактер уставних норми за школство. Зато он претставља основ и оквир за низ закона и прописа који ће убудуће разрађивати и дограђивати систем васпитања и образовања. У складу са његовим начелима доносе се како савезни општи закон о стручним школама, о универзитетима, уметничким академијама и високим школама и о школама за спремање наставника,

тако и републички закони о претшколским установама, о основној школи, о гимназији, о специјалним школама, о школама за припаднике националних мањина, о установама за образовање одраслих и стручно усавршавање и о просветно-педагошкој служби.

За систем васпитања и образовања значајне су одредбе Предлога закона о извесним јединственим премисама у погледу наставних планова и програма за основну, стручне школе и гимназију. На основу њих Просветни савет Југославије, који уједињује претставнике република и федерације, обезбеђује основно јединство васпитања и образовања у целој земљи, без обзира где се одговарајуће установе налазе.

Закон о школству је основни и најважнији, али не и једини акт у поступном остваривању новог система васпитања и образовања који се ослања на већ остварене тековине проширујући их и систематизујући их на новој вишој основи.

III

Предлог закона разврстава материју у четири дела. „Део први“ су основна начела која се односе и важе за све школе, укључујући и факултете и високе школе. „Део други“ поставља будући систем васпитања и образовања и у посебним главама садржи основна начела за поједине облике овог система: а) претшколске установе, б) основне школе, в) гимназија, г) стручне школе са поглављима, д) школе за квалификоване и висококвалификоване раднике; ђ) техничке и друге школе за привреду и јавне службе, е) уметничке школе, ж) више стручне школе, з) високе школе и факултети, и) специјалне школе, ј) образовање одраслих и стручно усавршавање, к) настава за припаднике националних мањина и л) школе за спремање наставника. „Део трећи“ садржи норме о животу и раду школа: а) на чела о унутрашњем животу и раду школа, б) ученици и в) наставници. „Део четврти“ односи се на — положај и организацију система за васпитање и образовање и садржи главе: а) оснивање школа и средства за њихов рад, б) управљање школама и другим установама за васпитање и образовање и в) права и дужности државних и друштвених органа према школама и другим установама за васпитање и образовање.

Предлог садржи следећа општа начела за поједине облике новог система васпитања и образовања.

Код претшколских установа обезбеђена је широка разноврсност у њиховој организацији и намени према условима и потребама средине. Предлог захтева да се код оснивања ових установа обавезно обезбеде битнији услови и оставља даљу разраду прописима народних република. Оснивачи претшколских установа могу бити, поред народних одбора општина, привредне и друштвене организације и станбене заједнице.

Школа за обавезно опште образовање названа је у Предлогу закона основна школа. Начелима која садржи Предлог у погледу основних школа обезбеђује се њихово јединство, са могућностима народних република да у наставни план и програме уносе своје специфичности, односно да народни одбори општина прописују допуне према потребама средине и условима рада појединих школа. На овај начин, уз неопходно јединство основних наставноваспитних садржаја свих основних школа на територији ФНРЈ, избегнута је њихова униформност и обезбеђено повезивање сваке школе не само са специфичним потребама поједине народне републике него и средине у којој делује.

Гимназија је добила друкчију физиономију од оне коју је досада имала. Мада је гимназија и даље остала у првом реду школа за опште образовање, она у извесном степену добија карактер и завршне школе. То треба да се постигне кроз нови наставни план и програме који предвиђају општи део наставе

— једнак за све ученике, изборни део наставе — који обухвата поједина подручја из општег дела и, најзад, практичне делатности. Изборним делом наставе треба да се оствари шире и дубље увођење ученика у одговарајуће наставно-васпитно подручје а тиме и специјализованија припрема ученика за даље школовање на одговарајућим високим школама односно факултетима. Практичне делатности, које се организују за ученике (књиговодство, техничко цртање, биротехника, стенодактилографија и сл.) треба да им омогуће да се после завршене гимназије лакше укључе у одређена занимања. Све ово будућој гимназији обезбеђује квалитетне разлике у односу на садашњу и ставља је у положај да више одговара нашем друштву.

Код стручних школа усвојена начела уносе низ новина. Избегнуто је рангирање стручних школа и на тај начин отпала је гимназија као мерило за све остале врсте школа. Стручне школе добиле су широку основу за свој даљи развитак, а школе за ученике у привреди и са практичном обуком престале су да буду третиране као стручне школе нижег ранга. Уведена је нова класификација стручних школа на школе за квалификоване и висококвалификоване раднике, техничке, уметничке и више стручне школе са јединственом општом вредношћу без обзира на дужину школовања и обим знања која дају ученицима. Повезивање оваког третмана стручних школа са правом њихових ученика да се под одговарајућим прописаним условима даље школују и добијају највише степене образовања — претставља укидање дуализма у досадашњем систему васпитања и образовања. Стручне школе на овај начин, у свој својој разноврсности и прилагођености конкретним потребама даљег развитка заједнице, добијају ново место тј. постају после обавезне школе основни део система за васпитање и образовање.

У погледу високих школа и факултета и школа за образовање наставника Предлог одређује само основне задатке док ближе одредбе оставља да се пропишу посебним савезним законима. Тако је систем школа за образовање наставника Предлогом обогаћен новим школама (педагошка академија и др.) али се њихова разрада оставља посебном закону.

Посебну пажњу Предлог закона указује образовању одраслих и стручном усавршавању. У погледу овог дела целокупног система за васпитање и образовање Предлог еластично даје основна начела претпостављајући сву могућу разноврсност облика који ће се на овом подручју појавити. Ове установе постају сада део јединственог система за васпитање и образовање сачуване истовремено од сваког шаблона и шематизма чиме се стимулирају сви облици који могу допринети побољшању квалификационе структуре активног становништва.

„Део трећи“ Предлога садржи начела о унутрашњем животу и раду школа. Овде се у законском тексту дају савремени педагошки принципи и организационе основе сваке школе који треба да допринесу остварењу општег васпитног циља и њених посебних задатака. Школа се чини обавезном да примењује и развија оне облике и методе наставно-васпитног рада који омогућују повезивање процеса стицања знања са животом и са упознавањем његове друштвене примене и остваривање начела повезивања васпитања и образовања са производним радом. Овај свој задатак школе извршују у уској повезаности са слободним активностима омладине и у сарадњи са заинтересованим привредним и друштвеним организацијама.

Предлог усваја начело да унутрашњи живот и рад сваке школе треба да доприноси развијању иницијативе, активности и културе рада ученика, привикавању самосталном, стрпљивом и темељитом учењу, развијању интелектуалне радозналости, самосталности и критичности духа, развијању дру-

штвеног живота ученика и узајамног поштовања и поверења између ученика и наставника.

Предлог утиче на низ нових облика васпитног рада кроз самосталне активности ученика (напр. школске задруге, клубови, дружине и друге организације ученика) које они самостално оснивају и њима управљају. Школу и наставнике Предлог обавезује да помажу ове активности ученика тако да њихова делатност постане саставни део наставно-васпитног деловања школе.

Све ове одредбе немају карактер норми, али их је закон формулисао као директива и тенденције које указују на нови унутрашњи живот и рад савремене школе.

Ученици се, по начелима усвојеним у Предлогу, третирају као активни фактор у наставно-васпитном процесу и добијају у школи место које одговара социјалистичкој омладини. Заједнице ученика разреда и школе постају овим трибина за договор ученика по свим питањима њиховог живота и рада и снажна подршка и помоћ школи и наставницима у остваривању циља васпитања и образовања. У домовима ученика образују се заједнице дома које такође расправљају о свим питањима живота и рада ученика у дому и, као и заједнице у школи, претстављају фактор који врши одређени утицај.

Наставници су у Предлогу добили место организатора и руководиоца наставно-васпитног рада у школи. Сем тога они активно учествују и ван школе у васпитању и образовању омладине и у ширењу просвете и културе. Предлог полази од тога да наставник може бити лице које, поред тога што располаже прописаном општом педагошком и стручном спремом, својим животом и радом, карактерним и моралним особинама пружа гаранције за остваривање васпитно-образовног циља. Даље, Предлог утврђује ко може по стручно-педагошкој спреми бити наставник у појединој врсти школа и уводи обавезно педагошко образовање за она лица која то нису добила у завршеним школама. Значајну новину претставља одредба Предлога којом се сви наставници обавезују на стално и систематско стручно усавршавање.

У „четвртом делу“ Предлога регулисан је положај школа и других установа за васпитање и образовање у систему друштвеног самоуправљања, права и обавезе државних органа и организација и рад просветно-педагошке службе. Овај део Предлога, на темељу стечених искустава, уствари развија друштвено управљање у просвети.

У првој глави овога дела, која носи наслов „Оснивање и укидање“, школа се третира као друштвена установа која се може основати односно укинути само када су се стекли у закону за то прописани услови. Услови за оснивање појединих врста школа конкретно ће се одредити у посебним прописима о тим школама док их Предлог закона само глобално наводи (број ученика, школска зграда, наставна средства и друга опрема и наставнички кадар).

У погледу издржавања установа за васпитање и образовање предлаже се један нови, у много чему еластичнији, начин буџетирања који ће школске органе стимулирати на целисходније трошење буџетских средстава. С друге стране то ће појачати позиције органа друштвеног управљања, посебно школског одбора, у утицају на рад школе у целини и вођењу одговарајуће политике са друштвеним средствима све у циљу постизања најбољих резултата у раду школе.

Следећа глава обухвата начела о саставу и делокругу рада и међусобним односима органа непосредног управљања школама, као и саставу и надлежности савета за просвету. У овим поглављима садржано је више новина на које, као на позитивна искуства, указује досадашњи рад ових органа. Овим се у школске одборе и савете већ кроз њихов састав уноси појачани друштвени карактер и обезбеђује

већа сарадња са заинтересованим друштвеним снагама одређене средине. Предлог предвиђа напр. да у општинске савете за просвету улазе и чланови које изабере претставници школских одбора а у среске савете и чланови које изабере општински савети надлежни за просвету, односно срески савети у републичке савете. На тај начин, уз извесно вертикално повезивање, савети добијају једно ново својство тј. постају органи територијалног друштвеног управљања који врше послове од заједничког интереса за све школе односно савете одређеног подручја. Дајући саветима овај карактер било је неопходно да се њихов састав појача на наведени начин.

Потребно је указати и на проширење делокруга већа произвођача у народним одборима. Док су досада већа произвођача у погледу школа и других установа за васпитање и образовање деловала, углавном у питањима одређивања годишњег предрачуна, према Предлогу она равноправно одлучују и када се ради о доношењу програма развитка школске мреже.

Предлог закона садржи и начела о Просветном савету Југославије као друштвеном телу које претреса општа питања у области васпитања и образовања, утврђује основе наставних планова и програма за основну школу, за стручне школе и гимназију даје своја мишљења и препоруке по свим питањима из своје надлежности, тј. на подручју васпитања и образовања. То је уједно и један форум за договоре и саветовања о просветно-школским питањима свих школа у републикама. Именовање једног дела чланова Просветног савета према Предлогу врши Савезно извршно веће а други део бирају савети за просвету народних република.

Предлог закона садржи и одредбе о организацији и задацима просветно-педагошке службе (досадашње просветне инспекције). Начела која се у том погледу предвиђају претварају ову службу у стручну службу органа друштвеног управљања и издвајају је из састава органа управе (секретаријата) у народним републикама и заводе за унапређење школства односно у посебне установе у срезовима. Предлог у начелу предвиђа задатке и овлашћења ове службе а оставља да се републичким законима о томе пропишу ближе одредбе.

Предлог је обухватио основна начела о школству у облику који је био могућ на основу наше праксе, и нарочито наше педагогије и наших могућности; у низу начела он је перспективан или тражи даљу обраду и конкретизацију. Осим тога он тражи и постепено увођење у живот низа његових институција. Отуда уместо „прелазних и завршних наређења“ изражен је Предлог уводног закона, којим се ближе одређује увођење у живот Општег закона о школству и одређују рокови у којима треба извршити одређене акте и мере које закон предвиђа.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за просвету

СНС (А) 10

24 јун 1958 године

Београд

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ О ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О ШКОЛСТВУ

САВЕЗНОМ ВИЈЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за просвету Савезног вијећа Савезне народне скупштине на својим сједницама од 9, 10, 11, 12 и 23 јуна 1958 године разматрао је и усвојио Предлог општег закона о школству.

Одбор је прихватио образложење претставника Савезног извршног вијећа о становишту Вијећа да

Савезна народна скупштина не треба да се изјашњава о Предлогу система о образовању и васпитању у ФНРЈ, — чија је израда била повјерена посебној комисији изабраној од стране Одбора за просвјету Савезног вијећа Савезне народне скупштине, будући да је сам Предлог послужио као основа Закона о школству, — већ само о Општем закону о школству и Уводном закону, а да Предлог система о образовању и васпитању у ФНРЈ треба предати народним посланицима уз законски предлог као материјал. Одбор се истовремено сложио да ће Предлог система о образовању и васпитању у ФНРЈ корисно послужити као смјернице за рад просвјетним органима, просвјетним радницима, школским одборима, друштвеним организацијама, као и свима онима који се баве проблемима школства и који раде на његовом унапређивању.

Разматрајући Предлог закона Одбор није у његовим начелним одредбама извршио неке битне измјене, док је у низу других одредаба учинио у тексту извјесне измјене и допуне и неке интенције закона јасније изразио у редигованом законском предлогу.

Прихватајући начелне одредбе законског предлога Одбор се сложио да је Предлогом закона систем образовања и васпитања у основи постављен у складу са смјерницама нашег друштвеног развојка.

Његов основни значај лежи у томе што је јасно поставио основне принципе васпитања и образовања и што утврђује нове и савременије облике организације установа и васпитно-образовног процеса у њима. У члану 1 Предлога стоји да друштвена заједница „оснива и развија школе и друге установе ради стварања услова за васпитање и образовање у интересу свестраног развојка социјалистичког друштва и личности грађана”.

По Предлогу закона све школе и друге установе за васпитање и образовање имају заједнички циљ изражен у следећим компонентама: оспособљавање младог нараштаја за активан рад у интересу свестраног развојка социјалистичког друштва и личности његових грађана; стицање разноврсних знања у области науке, технике, културе и умјетности; пружање основа научног погледа на свијет; допринос развијању свестране и хумане људске личности; васпитање омладине у духу љубави према свом народу и југословенског патриотизма, у духу социјалистичког интернационализма и мирољубиве сарадње међу народима; развијање осјећања друштвене одговорности и оспособљавање омладине за учествовање у друштвеном самоуправљању; васпитање физички здравог човјека који у раду и здравом животу налази лично задовољство и срећу. Овај општи циљ васпитања и образовања прилагођава се карактеру сваке школе која тиме добија своје посебне задатке.

Предлог закона нарочито истиче друштвену улогу школе која треба сваком грађанину, под једнаким условима, да омогући стицање знања и оспособљавања да својим радом што више допринесе друштву и себи лично. У том смислу законски предлог поставља у систему васпитања и образовања, обавезно школовање у јединственој основној школи, гимназији, разним врстама стручних школа и облицима стручног образовања, вишим стручним школама, факултетима, високим школама и умјетничким академијама.

Одлика постављеног система и образовања је у томе што даје могућност сваком вриједном и способном грађанину да кроз све њих може да прође, а да претходно није стекао формалне школске квалификације. Завршена основна школа даје право прелаза у стручну школу и гимназију, а ове право за образовање на факултетима и високим школама. Нарочито у законском предлогу састоји се у томе што Предлог закона омогућује да се на универзитете, високе и више школе могу уписати сви грађани, на начин прописан Законом, ако по-

кажу да располажу образовањем које је потребно за успјешно праћење наставе. На тај се начин смањују разлике у друштвеној вриједности физичког и умног рада и даје могућност грађанима да према својим способностима стичу највише образовање и квалификације.

Предлог закона даље развија принципе друштвеног управљања у области школства и уноси нову концепцију о школској инспекцији, чак и самим називом одређује њен нови карактер — просвјетно-педагошка служба. Њен задатак, према Предлогу закона, није само и претежно вршење педагошког надзора, већ и указивање помоћи не само наставницима него и свима органима око школе, као и да студира и разрађује педагошке проблеме.

Одредбе, које обилују низом предлога о саставу и функцији савјета за просвјету, о оснивању просвјетног савјета ФНРЈ као друштвеног тијела, који ће претресати општа питања васпитања и образовања од интереса за цијелу заједницу, одредбе о јединственим плановима и програмима за основну школу, стручне школе, и гимназије, — такође су од врло великог значаја.

Једно од најважнијих решења у Предлогу закона свакако је оно које се односи на нови школски систем. Основу за даље школовање, као и до сада, претстављаће осмогодишња основна школа. Према законском предлогу основна школа имаће јединствени наставно-васпитни садржај чије ће основе утврђивати Просвјетни савјет Југославије, а републике прописивати наставне планове и програме, остављајући могућност и народним одборима општина да уносе у план и програм извјесне своје специфичности, чиме се избегава њихова униформисаност и обезбјеђује повезивање школе са специфичностима средине у којој школа ради, да би на ову могла позитивно да дјелује и да она допринесе њеном мијењању. Гимназија, која је до скоро била мјерило за средњу спрему у новом систему добија друкчију физиономију од оне коју је досада имала, и постаје само једна од врста школа. Њена досадашња искључива функција да даје предспрему за даље школовање неће бити у толикој мјери доминантна, јер ће она, према Предлогу закона, за један дио ученика бити и школа завршног типа, која ће својим наставно-васпитним садржајем, на плану практичних дјелатности, омогућити тим ученицима да се послје завршене гимназије лакше укључе у одређена занимања.

Проблем школовања кадрова за привреду Предлог закона решава на најпогоднији начин. Предвиђањем школа за квалификоване и висококвалификоване раднике, школа за техничаре разних занимања, виших стручних школа, — ове школе, с обзиром на њихов значај и улогу у развоју наше привреде, добиће широку основу за свој даљи развојак и постојаће да буду школе нижег ранга.

Усто, давањем у Предлогу закона посебног мјеста образовању и стручном усавошавању одраслих, даје се могућност нашој привреди да у што краћем року добије ону радну снагу која јој је најпотребнија. Тако ће и установе ове врсте постати по пови пут саставни дио јединственог школског система.

Овим Предлогом наставници су добили мјесто организатора и руководиоца наставно-васпитног рада у школи. И не само то. Према њему наставници нијесу само стручни предавачи, него истовремено и васпитачи, који својим радом у школи и ван ње активно учествују у васпитању и образовању омладине и у ширењу просвјете и културе. Ово је нарочито важно и због тога што ови појмови нијесу били довољно рашишћени нити су појмови о наставнику-васпитачу досада били записани у неком закону иако је у низу докумената говорено о просвјетном раднику као и културном раднику у својој средини. Овим се друштвена улога наставника подиже на један виши ниво и видно означава његово

мјесто у друштву, у чијем развоју и мијењању припада не мала улога вишим просвјетним радницима.

Приликом претреса дијела законског предлога, у коме се говори о основним начелима, највише је било ријечи о Одбору о школском систему. У Предлогу закона је напуштено дијељење школа на ступњеве. Ово због тога да би систем стручних школа био што еластичнији и да би боље одговарао потребама привреде за кадровима. У Предлогу вишим школама није дато посебно мјесто, већ су третиране како остале школе. Међутим, последице дискусије о томе да ли више стручне школе треба третирати као остале стручне школе, Одбор је закључио да је потребно издвојити више стручне школе у Предлогу закона као посебне школе.

Исто тако Одбор је закључио да треба шире третирати школе за образовање наставника, него што то Предлог општег закона о школству предвиђа и да томе не служе само факултети и педагошке школе већ и високе школе, уметничке академије и посебне школе основане у ту сврху.

Разматрајући одредбе, које третирају питање полагања завршних испита код школа за висококвалификоване раднике, Одбор је закључио да их треба унијети и третирати на исти начин као и код школа за квалификоване раднике.

Унесен је и нов члан 60 у Предлогу закона који регулише оснивање одговарајућих школа и других облика образовања ради пружања основа образовања у одређеним гранама умјетности као и припремања за даље образовање у уметничкој школи. Овим се даје истраживачка и одређенија перспектива свима онима који желе да стекну основна знања из појединих грана умјетности и прије него што се упишу у неку од уметничких школа.

Исто тако, Одбор сматра да није цијелисходно да народне републике доносе прописе о настави за припаднике националних мањина, јер је то одређено савезним законом. Народне републике донијеће, у складу са одредбама Општег закона о школству, прописе о организацији школа, у којима се настава врши на језику националних мањина.

Разматрајући одредбе које регулишу оснивање школа, Одбор сматра да треба у законском предлогу до краја учинити јаснијим оснивањем виших стручних школа, у ком циљу је унио нов став у овај члан, према коме се више стручне школе оснивају законом, прописом Савезног извршног већа или прописом претставничког тела аутономне јединице.

Одбор се није сложио са одредбом предложеног законског нацрта, по којој одлуку за привременог престанак рада основне школе доноси рески савјет за просвјету. Одбор је мишљења да такву одлуку треба да доноси рески вијеће народног одбора, сматрајући да је то цијелисходније решење у односу на самоуправљање у комуни и на друштвено-политички, не само просвјетни значај овога питања.

Оцењујући велики значај производног рада, као врло важног васпитног чиниоца у васпитању наше омладине, Одбор је закључио да дјелокруг наставничког вијећа треба проширити и тиме учинити вијећа одговорним за повезивање наставе са производним радом.

У Предлогу закона унесен је још нов члан 164, којим се прописује да орган управе општинског народног одбора, надлежан за послове просвјете, води евиденцију о наставницима и васпитачима свих школа и других установа за васпитање и образовање које постављају општински народни одбор или његови органи, а орган управе реског народног одбора, надлежан за послове просвјете, евиденцију о наставницима и васпитачима свих школа и других установа за васпитање и образовање на подручју среза. Разумљиво је, према мишљењу Од-

бора, да оваква једна одредба може тим органима и републичким савјетима за просвјету, као и њиховим органима управе да имају бољу прегледност просвјетних кадрова и успјешније прате њихово кретање у служби, што је такође, са своје стране, један од потребних услова за правилније вођење кадровске политике и на овом подручју наше дјелатности.

Приликом претреса одредаба, које регулишу права и дужности републичких савјета за просвјету, Одбор је закључио да у права и дужности овога савјета треба изричито унијети претресање извјештаја просвјетно-педагошке службе о раду школа на територији народне републике и да јој даје смјернице за рад. Исто тако, Одбор је стао на становиште да републичком савјету треба поверити бригу ако одобравања и издаде учила.

Овај законски предлог претресао је Законодавни одбор савезног вијећа који је учинио у тексту извјесне измене и допуне а које је Одбор за просвјету усвојио. — Одбор за привредне организације Вијећа произвођача такође је разматрао чланове главе V (стручне школе) и са истима се сагласио.

У току претреса овог законског предлога извршене су слиједеће измене и допуне:

Члан 3 — У алинеји 2 у трећем реду после запете додаје се речца „у“.

У алинеји 4 у трећем реду иза речи „моралним“ додају се речи „и радним“.

У алинеји 5 у другом реду уместо речи „југословенских народа“ стављају се речи „народа Југославије“.

Алинеја 6 мења се и гласи: „развијати код омладине свест о друштвеној одговорности и потреби да активно учествују у друштвеном животу и друштвеном самоуправљању“.

Алинеја 7 мења се и гласи: „допринети физичком васпитању омладине у интересу подизања радне способности и здравог личног живота“.

Члан 4 — У ставу 1 у трећем реду после речи „синдикалним“ бришу се речи „друштвеним и омладинским“ а уместо њих стављају се речи „омладинским и другим друштвеним“.

Члан 5 — После алинеје 2 додаје се нова алинеја „гимназија“.

Алинеја 3 постаје алинеја 4 мења се и гласи: „стручне и више стручне школе“.

Алинеја 4 постаје алинеја 5 мења се и гласи: „факултети универзитета, високе школе и уметничке академије“. Став 5 мења се и гласи: „За образовање наставника службе, поред факултета, високих школа и уметничких академија, и посебне школе основане у ту сврху“.

Члан 7 — Постаје члан 8.

У ставу 3 у другом реду после речце „на“ додају се речи „вишим стручним школама“ а после речи „факултетима“ додају се речи „високим школама и“, а после речи „академијама“ ставља се тачка.

У ставу 3 у трећем реду бришу се речи „и високим школама“.

Члан 8 — Постаје члан 7. После речи „грађани“ у првом реду и речи „вероисповест“ у другом реду стављају се запете; иза речи „порекло“, брише се реч „или“ а ставља „и“.

Члан 9 — У ставу 1 после речи „стручне“ бришу се речи „школе, факултете, уметничке академије и високе школе“, а уместо њих стављају се речи: „и више стручне школе, факултете, високе школе и уметничке академије“. У ставу 2, у првом реду, уместо речи „уколико“ ставља се реч „ако“.

У ставу 3 у трећем реду после речи „одговарајуће“ бришу се речи „факултете, уметничке

академије или високе школе", а уместо њих стављају се речи „више стручне школе, факултете, високе школе и уметничке академије“.

У ставу 4, у првом и другом реду, после речи „на“ бришу се речи „факултет, уметничку академију или високу школу“, а уместо њих стављају се речи „вишу стручну школу, факултет, високу школу или уметничку академију“.

Члан 10 — Став 2 мења се и гласи: „Ученицима који показују успех у раду обезбеђује се неопходна материјална помоћ из друштвених средстава у складу са посебним прописима“. У ставу 3 у другом реду после речи „образовање“ брише се реч „омладине“.

Члан 13 — У другом реду, после речце „на“, додаје се реч „националном“. У трећем реду после речи „обавезама“ додају се речи „Федеративне Народне Републике“.

Члан 14 — У ставу 1 у другом реду уместо речи „методама“ ставља се реч „начелима“, а у трећем и четвртном реду бришу се речи „социјализма и у духу хуманизма“, а уместо њих стављају се речи „и у хуманистичком духу социјализма“.

Члан 15 — У ставу 1 у другом реду после речи „школи“ ставља се запета. Став 2 мења се и гласи: „Ученици одређеног узраста учествују у управљању школом и другом установом за васпитање и образовање“.

Члан 19 — У првом реду испред речи „другим“ брише се реч „према“.

Члан 20 — У трећем реду уместо речце „по“ ставља се речца „о“ а у шестом реду после речи „стручне“ додају се речи „и више стручне“.

Члан 23 — Мења се и гласи:

„У циљу унапређивања, васпитања и образовања, ради педагошког надзора над њиховим остваривањем и надзора над извршењем прописа о организацији и раду школа као и ради помоћи наставницима у извођењу наставе и њиховом стручном усавршавању, организuje се просветно-педагошка служба сагласно одредбама овог закона.“

На стр. 7 у наслову после речи „СИСТЕМ“ додаје се реч „ШКОЛСТВА“.

Члан 26 — У ставу 1 у алинеји 2 у првом и другом реду, бришу се речи „мајкама у вођењу свакодневне бриге“.

У ставу 2 у првом реду после речи „помажу“ ставља се запета, а у трећем реду после речи „сарађују“ додаје се реч „нарочито“.

Члан 27 — У ставу 1 у првом и другом реду бришу се речи „народни одбори општина“, а уместо њих стављају се речи „општински народни одбори“.

У ставу 2 у првом реду бришу се речи „материјалне; кадровске“, а уместо њих стављају се речи „материјална средства, кадрове као и“.

Члан 28 — У ставу 1 у првом реду бришу се речи „Обавезно основно“, а уместо њих ставља се реч „Основно“.

Члан 29 — У ставу 1, алинеја 2, у другом реду уместо речи „индивидуалне“ ставља се реч „личне“.

Члан 31 — У ставу 1 и 2 на крају текста бришу се тачке и додају се речи „живота“.

У ставу 2 после речи „мишљења и“ додаје се реч „према“, а у другом реду истог става после речи „уписати“ додаје се речца „и“.

Члан 32 — У ставу 2 уместо речи „Општински народни одбори“ стављају се речи „Органи општинског народног одбора“.

Члан 34 — У ставу 1 у трећем реду брише се реч „надокнадити“ а ставља се реч „накнадити“. У ставу 2 бришу се последње речи „појединих разреда“.

Члан 36 — У алинеји 1 у другом реду после речи „наука“ брише се „повезано са општим техничким образовањем“, а ставља се „и општег техничког образовања“.

У алинеји 2 у првом реду уместо речи „индивидуалне“ ставља се реч „личне“; у другом реду исте алинеје после речи „избору“ бришу се речи „позива односно“; у трећем реду исте алинеје после речи „школовања“ додају се речи „и позива“.

У алинеји 3 у првом реду после речи „физичко“ додаје се реч „друштвено“; у другом реду исте алинеје брише се реч „друштвеном“; у трећем реду исте алинеје после речи „ради“ додаје се реч „њиховог“, а брише се реч „ученика“; у истом реду исте алинеје уместо речи „активни“ ставља се реч „активан“. Последњи ред ове алинеје брише се и уместо ранијег текста ставља се „за здрав и културан живот“.

Члан 37 — У ставу 3 у другом реду уместо речи „њиховим“ ставља се реч „својим“; у истом реду истог става после речи „склоностима“ брише се речца „и“; у трећем реду истог става уместо речи „дела наставе“ ставља се реч „образовања“.

Став 4 мења се и гласи: „Гимназија припрема ученике који то желе за поједине практичне делатности“. У ставу 5 у првом реду, после речи „пружи“ стављају се речи „у ширем обиму“.

Члан 38 — У ставу 1 у првом реду, у речи „програма“ стављен је акценат који означава да се ради о множини.

Наслов главе V мења се и гласи: „V. СТРУЧНЕ И ВИШЕ СТРУЧНЕ ШКОЛЕ“

Члан 40 — У ставу 1 први ред мења се и гласи: „Заједнички задаци стручних и виших стручних школа су нарочито“.

У алинеји 1 у трећем реду уместо речи „таквом“ ставља се реч „потребном“; у четвртном реду исте алинеје, после речи „који“ брише се цео текст до краја алинеје и уместо ранијег текста ставља се: „ће доприносити сталном и складном развоју производних снага и унапређивању друштвених служби“.

У алинеји 2 у првом реду после речце „да“ ставља се запета, а у другом реду после речи „склоностима“ брише се запета.

У алинеји 3 у првом реду иза речи „физичком“, додаје се реч „друштвеном“; а у другом реду исте алинеје брише се запета и реч „друштвеном“; текст на крају ове алинеје (у трећем и четвртном реду) иза речи „као и за“ мења се и гласи „здрав и културан живот“. У ставу 2 у првом реду после речи „стручне“ додају се речи „и више стручне“.

Члан 41 — У алинеји 4 после речи „школе“ брише се тачка и запета, а ставља тачка. Алинеја 5 брише се.

Члан 42 — Мења се и гласи:

„Основе наставних планова и програма за поједине врсте стручних школа (чл. 41) и више стручне школе утврђује Просветни савет Југославије.“

Наставне планове и програме за стручне и више стручне школе прописује републички савет за просвету у складу са основама наставног плана и програма.

- Утврђивање основа односно прописивање наставних планова и програма врши се на предлог заинтересованих привредних, синдикалних и друштвених организација и стручних удружења, као и органа управе надлежних за одговарајућу делатност односно службу. Посебним прописима може се за поједине врсте стручних школа одредити да наставне планове и програме прописује републички савет за просвету у сагласности са органом управе надлежним за одговарајућу делатност односно службу.“
- Члан 43 — У првом реду после речи „стручне“ додају се речи „и више стручне“. Овом члану додаје се нов став који гласи: „У овим школама могу се испити полагати и ванредно“.
- Члан 44 — Мења се и гласи:
„У интересу образовања стручних кадрова у складу са потребама привреде и јавних служби, стручне и више стручне школе стално сарађују са заинтересованим привредним организацијама и установама“.
- Члан 45 — Мења се и гласи:
„Посебним савезним општим законом уређује се организација и рад стручних и виших стручних школа. Образовање стручних врста стручних кадрова непосредним радом у привредним организацијама и установама (чл. 5 ст. 2) уређује се прописима Секретаријата Савезног извршног већа за рад“.
- Члан 47 — У ставу 1, алинеја 1 мења се и гласи:
„пружити практично и теориско стручно образовање које даје основу практичној делатности“;
У алинеји 2 у трећем реду после речи „стручно“ брисати повлаку; у четвртном реду исте алинеје уместо речи „активни“ ставити реч „активан“.
У ставу 2 у трећем реду после речи „школе“ уместо рече „и“ ставља се речца „у“.
- Члан 49 — Мења се и гласи:
„Основно стручно — практично образовање ученика школа за ученике у привреди врши се непосредно у привредним организацијама. У циљу употпуњавања стручног образовања које се стиче практичним радом у привредним организацијама — стручно — практично образовање врши се и у радионицама ових школа, школа с практичном обуком или у посебним у ту сврху организованим радионицама привредних организација“.
- Члан 50 — У четвртном реду иза речи „раднике“ додају се речи „одређених занимања“.
- Члан 51 — Став 1 мења се и гласи:
„На завршетку школовања ученици школа у привреди односно ученици школа са практичном обуком полажу завршни испит за звање квалификованог радника односно за стицање одговарајуће квалификације“.
У ставу 2 у другом реду уместо речи „кога“ ставља се реч „који“.
- Члан 53 — Додаје се нов став (став 3) који гласи:
„Програм и начин полагања испита из претходног става прописује Савезно извршно веће односно орган који оно одреди“.
- Члан 55 — У алинеји 1 у првом и другом реду бришу се речи „садржи стручно-теориске предмете, који пружају теориску“ и уместо њих стављају се речи „даје стручно-теориску“.
У алинеји 2 у трећем реду иза речи „усвајања“ брише се реч „стручно-“, а после речи „практичног“ ставља се реч „стручног“.
- Члан 56 — У ставу 1 у другом реду бришу се речи „за упис“. У ставу 2 у првом реду уместо „За завршене ученике школа“ стављају се речи „За ученике који су завршили школу“, а бришу се речи „односно висококвалификоване“.
- Члан 58 — У првом реду после речи „ученицима“ и у другом реду после речи „образовања“ стављају се запете.
- Члан 59 — Став 1 мења се и гласи:
„У уметничке школе уписују се ученици који су завршили основну школу и који су положили пријемни испит“.
После садашњег става 2 додаје се нов став 3 који гласи:
„Према посебним прописима могу се у поједине уметничке школе уписати и ученици који нису завршили основну школу, с тим да пре завршетку уметничке школе морају завршити основну школу.“
Додаје се нови члан 60 који гласи:
„Ради пружања основа образовања у одређеним гранама уметности и припремања за даље образовање у уметничкој школи могу се оснивати одговарајуће установе и други облици образовања“.
- Члан 60 — Постаје члан 61.
- Члан 61 — Постаје члан 62.
У ставу 1 у првом реду после речи „уписати“ ставља се запета и додају речи „у зависности од врсте школе“; у петом реду истог става после речи „усавршавање“ ставља се тачка а даљи текст брише.
Додаје се нови став (став 2) који гласи:
„Посебним законом или уредбом Савезног извршног већа прописује се да се у поједине више стручне школе могу уписати и лица која немају спрему из претходног става а која су провела одређено време на практичном раду у одговарајућој делатности и положи пријемни испит на коме ће показати да располажу општим образовањем потребним за успешно пратење наставе“.
- Члан 62 — Постаје члан 63.
У првој алинеји уместо речи „спремити“ ставља се реч „спремати“.
- Члан 63 — Постаје члан 64, мења се и гласи:
„Посебним савезним општим законом уређује се организација и рад факултета универзитета, високих школа и уметничких академија“.
- Члан 64 — Постаје члан 65.
- Члан 65 — Постаје члан 66.
- Члан 66 — Постаје члан 67, мења се и гласи:
„Васпитање и образовање деце ометене у физичком и психичком развоју врши се: у претшколским, школским и другим установама организованим у ту сврху; у специјалним школама или одељењима у саставу одговарајућих здравствених и социјалних установа“.
- Члан 67 — Постаје члан 68.
У другом реду бришу се речи „дужне су да“.
- Члан 68 — Постаје члан 69.
- Члан 69 — Постаје члан 70.
- Члан 70 — Постаје члан 71. У другом реду уместо речи „одељења“ ставља се реч „одељења“.
- Члан 71 — Постаје члан 72. У првом реду уместо речи „где“ стављају се речи „на којима“.
- Члан 72 — Постаје члан 73. У трећем реду иза речи „језику“ ставља се реч „мајине“, а уместо речи „или“ ставља се речца „и“; у четвртном реду уместо речи „одељењима“ ставља се реч „одељењима“.
- Члан 73 — Постаје члан 74. У трећем реду уместо речи „одељења“ ставља се „одељења“.

Члан 74 — Постаје члан 75. Уместо речи „одељењима“ ставља се реч „одељењима“.

Овом члану додаје се нови став (став 2) који гласи:
„Ради обезбеђивања активног учествовања националних мањина у друштвеном животу земље у школама односно одељењима за припаднике националних мањина врши се и настава језика народне републике.“

Члан 75 — Постаје члан 76. Став 2 брише се.

Члан 76 — Постаје члан 77 мења се и гласи:

„Народне републике донеће у складу са одредбама овог закона прописе о организацији школа у којима се настава врши на језику националних мањина.“

Члан 77 — Постаје члан 78 с тим што се у првом реду уместо речи „допуњују“ ставља реч „допуњавају“.

Члан 78 — Постаје члан 79. У алинеји 1 уместо речи „пужити“ ставља се реч „пужати“.

У алинеји 3 у првом реду уместо речи „пужити“ ставља се реч „пужати“; у другом реду исте алинеје уместо речи „осталим“ ставити реч „јавним“, а после речи „службама“ ставити тачку и запету; крај текста после речи „службама“ до краја алинеје брише се. У алинеји 4 у првом реду уместо речи „индивидуалном“ ставити реч „личном“.

Члан 79 — Постаје члан 80. У ставу 2 у другом реду испред речи „све“ ставити речцу „и“.

Члан 80 — Постаје члан 81.

У ставу 1 у другом реду испред речи „своју“ ставити „(члан 80)“; у четвртном реду истог става брише се реч „конкретним“, а у шестом реду уместо речи „према“ ставља се реч „са“. У ставу 2 у другом реду брише се реч „њихових“.

Члан 81 — Постаје члан 82.

Члан 82 — Постаје члан 83.

Став 2 мења се и гласи:

„Привредне и задружне организације, синдикати, удружења и установе старају се за развој установа и других облика образовања одраслих, а нарочито о стручном образовању произвођача и осигуравају материјалне услове за рад ових установа.“

Члан 83 — Постаје члан 84.

Члан 84 — Постаје члан 85 — у другом реду уместо речи „предшколско“ ставља се реч „претшколско“; на крају члана брише се тачка и додаје „и другим школама предвиђеним овим законом.“

Члан 85 — Постаје члан 86.

Став 2 мења се и гласи:

„Образовање наставника врши се и у другим школама. Наставници образовани у школама којима то није основни задатак морају имати одговарајућу педагошку спрему.“

Чланови 86 и 87 постају 87 и 88.

Члан 88 — постаје члан 89, мења се и гласи:

„Посебним савезним општим законом уређује се организација и рад школа за образовање наставника“.

Чланови 89 и 90 постају чланови 90 и 91.

Члан 91 — постаје члан 92.

У алинеји 1 уместо речи „развијању“ ставља се реч „потстицању“, а испред речи „самосталне“ ставља се реч „развијању“.

У алинеји 3 уместо речи „развијању“ ставља се реч „изграђивању“.

Члан 92 — постаје члан 93.

У ставу 1 у првом реду бришу се речи „је дужна да“, а у другом реду бришу се речи „процеса са“ а ставља реч „рада“.

Члан 93 — постаје члан 94 — мења се и гласи:

„Школа у сарадњи са установама за професионалну оријентацију помаже родитељима и ученицима у избору школе и занимања према склоностима и способностима ученика и у том циљу прати њихов развитак и даје обавештења о карактеру и условима рада појединих врста школа односно занимања“.

Додаје се нови члан 95 који гласи:

„Ради сарадње и усклађивања васпитног деловања школе и породице, одржавају се заједнички састанци школских органа, наставника, родитеља и ученика“.

Чланови 94 и 95 постају чланови 96 и 97 — у новом члану 97 у ставу 1 после речи „почиње“ брише се речца „од“.

Члан 96 — постаје члан 98.

Члан 97 — постаје члан 99.

Члан 98 — постаје члан 100.

Став 2 мења се и гласи:

„Ради тога ученици су дужни редовно похађати школу, радити и учити, поштовати правила школског живота и рада и испуњавати друге ученичке обавезе“.

Члан 99 — постаје члан 101 — у другом реду уместо речи „свој“ ставља се реч „њихов“.

Члан 100 — постаје члан 102.

У ставу 1 брише се текст другог реда и уместо ранијег текста ставља се: „о свим питањима живота и рада школе“.

У ставу 2 у трећем реду брише се реч „радом“ и запета, у четвртном реду истог става бришу се речи „своја мишљења и“ а уместо њих ставља се реч „своје“ у петом реду уместо речи „школа“ ставља се реч „школе“; у седмом реду после речи „седницама“ бришу се речи „у претресању тих“ а стављају речи „када се претресају та“.

Став 3 мења се и гласи:

„Заједница ученика брине се да ученици савесно врше послове које су им поверили школски органи“.

Члан 101 — постаје члан 103.

У ставу 1 у 3 реду бришу се речи „основати одговарајуће“ а стављају речи „оснивати своје“.

Члан 102 — постаје члан 104 — у другом реду бришу се речи „односно студенти“ а ставља „(студенти)“; у четвртном реду уместо речи „дома“ ставља се реч „домом“, а уместо „радом“ стављају се речи „мишљењем и закључцима“; у петом реду брише се реч „мишљење“, и запета иза речи „захтеве“.

Члан 103 — постаје члан 105.

Члан 104 — брише се.

Чланови 105 и 106 — постају чланови 106 и 107.

Члан 107 — постаје члан 108 — у трећем односно четвртном реду уместо речи „гаранције“ ставља се реч „гарантије“.

Члан 108 — постаје члан 109 — у ставу 1 у првом реду уместо речи „предшколско“ ставити реч „претшколско“.

У ставу 2 у четвртном реду после речи „завршила“ даљи текст мења се и гласи: „одговарајући факултет, високу школу односно уметничку академију“.

У ставу четири у другом реду после речи „завршила“ даљи текст све до запете у наредном реду мења се и гласи: „одговарајући факултет, високу школу односно уметничку академију“.

Чланови 109 и 110 постају чланови 110 и 111.

У наслову на страни 28 уместо цифре „I“ ставља се „XIV“.

Члан 111 — постаје члан 112. У ставу 2 у другом реду уместо речи „складу са програмом“ стављају се речи „оквиру програма“; у седмом односно 8 реду истог става уместо речи „у складу са“ ставља се реч „предвиђено“.

Додаје се нови став (ст. 3) који гласи: „Више стручне школе оснивају се законом, прописом Савезног извршног већа или прописом претставничког тела аутономне јединице“.

Члан 112 — постаје члан 113.

Члан 113 — постаје члан 114.

У ставу 1 у другом реду после речи „ученика“, стављају се речи „наставног особља“, а уместо речи „школских просторија“; у трећем реду овог става бришу се речи „и наставног особља“. Став 2 брише се.

Члан 114 — постаје члан 115.

У ставу 2 у другом реду после речи „оснују“ додају се речи „претшколску установу“; на крају овог става брише се тачка и додају речи „односно да заједнички учествују у издржавању школе односно установе“. Став 3 овог члана брише се.

Члан 115 — постаје члан 116 — мења се и гласи: Оснивач има према школи односно другој установи за васпитање и образовање права и дужности који су му одређени законом и другим прописима.“

Члан 116 — Постаје члан 117.

У ставу 2 у трећем реду уместо речи „преко“ ставити реч „путем“.

Члан 117 — Постаје члан 118.

Став 3 мења се и гласи:

„Ако оснивач школе у одређеном року не отклони утврђене недостатке, среско веће донеће решење да школа односно поједино њено одељење привремено престане са радом док не буду испуњени прописани услови за рад те школе. Решење о привременом престанку рада осталих школа односно њихових отсека или одељења доноси под истим условима републички савет за просвету.“

Став 4 мења се и гласи:

„Решење по претходном ставу доноси се на основу налаза посебне стручне комисије“.

Члан 118 — Постаје члан 119.

У ставу 1 у прва два реда мења се ред речи тако да текст гласи: „Школа се може укинути на предлог оснивача, а по прибављеном мишљењу школског одбора, само под условима предвиђеним“...

Додаје се нов члан 120 који гласи:

„Свака школа има правила о свом унутрашњем уређењу и раду“.

Чланови од 119 закључно са чланом 123 померају се за два члана, тако да постају чланови 121 закључно са 125.

Члан 124 постаје члан 126.

У ставу 1 у првом реду уместо бројева „119—123“ стављају се бројке „121—125“.

У наслову на страни 32 уместо цифре „II“ ставља се цифра „XV“.

Члан 125 — Постаје члан 127 мења се и гласи:

„Школом заједнички управљају наставно-васпитни колектив и грађани који могу допринети извршавању задатака школе а које имају односно бирају одређени органи, зборови бирача и заинтересоване организације и установе.“

У управљању школом учествују и ученици одређеног узраста преко својих претставника.“

Члан 126 — Постаје члан 128 — мења се и гласи:

„Школом непосредно управљају као друштвени органи: школски одбор, наставничко веће и директор школе.“

Члан 127 — Постаје члан 129.

Члан 128 — Постаје члан 130.

У трећем реду уместо речи „остварује“ ставити реч „остварују“.

Члан 129 — Постаје члан 131.

Члан 130 — Постаје члан 132 — мења се и гласи:

„На завршетку наставе сваке школске године одржава се заједнички састанак школског одбора, наставника, ученика, претставника заинтересованих органа и привредних организација, стручних удружења и установа, родитеља и других грађана на коме се на основу извештаја директора о раду школе претреса стање и рад школе као и извршење њених задатака“.

Члан 131 — Постаје члан 133.

Члан 132 — Постаје члан 134.

У алинеји 3 у другом реду брише се реч „школе“ испред речце „и“.

У алинеји 4 у четвртм реду уместо речи „стипендије“ ставља се реч „стипендија“.

Алинеја 8 мења се и гласи:

„врши општи надзор над коришћењем општенародне имовине која је дата школи на управљање“;

Алинеја 9 мења се и гласи:

„разматра жалбе родитеља, наставника и ученика; решава о примени дисциплинских мера према ученицима кад му је посебним прописима стављено у делокруг.“

Члан 133 — Постаје члан 135.

У ставу 1 у првом реду после речи „школски одбор“ додају се речи „у зависности од врсте школе“.

У алинеји 4 истог става у трећем реду после речи „установе“ уместо запете ставља се тачка а даљи текст до краја алинеје се брише.

У ставу 5 у четвртм реду после речи „установе“ брише се речца „и“, а ставља се реч „односно“.

Члан 134 — Постаје члан 136.

Члан 135 — Постаје члан 137.

У ставу 3 у другом реду после речи „разрешити“ додаје се речца „од“, а у четвртм реду истог става после речи „или“ додаје се реч „ако“.

У ставу 4 уместо речи „Надлежни народни одбор“ стављају се речи „Надлежно општинско односно среско веће“, а у другом реду истог става уместо речи „закону“ ставља се реч „прописима“.

Члан 136 — Постаје члан 138.

Члан 137 — Постаје члан 139.

На крају става 2 уместо речи „те организације односно установе“ стављају се речи „одговарајућу организацију односно установу“.

Чланови од 138 закључно са чланом 141 померају се за два, тако да постају чланови 140 закључно са 143.

Члан 142 — Постаје члан 144.

У алинеји 1 у трећем реду уместо речи „односно“ ставља се реч „доноси“.

У петом реду после речи „складном“ брише се цео текст до речи „целини“ у осмом реду, а место тога текста ставља се следећи текст:

„васпитању и образовању омладине и повезивању наставе са производним радом; усклађује рад појединих одељења и наставника, предлаже и предузима мере за унапређивање њиховог рада и рада школе у целини“.

У алинеји 5 у првом реду уместо речи „разрада“ треба ставити „разреда“.

Члан 143 — Постаје члан 145.

У ставу 1 иза речи „сачињавају“ додаје се реч „сви“.

У ставу 2 иза речи „седницама“ ставља се тачка, а остатак става се брише.

Члан 144 — Постаје члан 146.

Члан 145 — Постаје члан 147.

У ставу 4 у првом реду испред речи „школама“ брише се реч „основним“.

Члан 146 — постаје члан 148.

У првом реду уместо речи „заједнице“ ставља се реч „заједница“.

Члан 147 — Постаје члан 149.

У ставу 1 иза речи „прописима“ додаје се речца „као“.

У ставу два иза речи „директор“ брише се реч „школе“.

У ставу 3 иза речи „директор“ брише се реч „школе“.

У ставу 4 у другом и трећем реду бришу се речи „по смерницама надлежних просветних органа, „стара се“, а уместо њих стављају се речи „као и“.

Члан 148 Постаје члан 150.

У ставу 1 у првом реду бришу се речи „може обуставити“, а ставља реч „обуставиће“, а у другом реду истог става брише се реч „донет“ а стављају речи „који је донет“.

Члан 149 — Постаје члан 151.

У првом реду иза речи „директора“ брише се реч „школе“.

Члан 150 — Постаје члан 152.

Члан 151 — Постаје члан 153.

У ставу 1 у осмом реду бришу се речи „у зависности од врсте и задатака“, а стављају речи „према врсти и задацима“.

У ставу 2 у првом реду уместо речи „Директор“ ставља се реч „Руководилац“.

У ставу 3 у првом и другом реду уместо речи „образују се већа“ стављају се речи „образује се веће“.

Додаје се нов став пети, који гласи:
„Одредбе овог члана сходно ће се примењивати и на студентске домове.“

Члан 152 — Постаје члан 153.

У првом реду после речи „установама“ и у другом реду после речи „школе“ бришу се запете. У наслову на страни 41 уместо цифре „III“ ставља се цифра „XVI“.

Члан 153 — Постаје члан 155.

У ставу 2 у трећем реду после речи „већа“ брише се речца „у“, а ставља речца „на“.

Члан 154 — Постаје члан 156.

У алинеји 1 у првом реду уместо речи „питање“ ставља се реч „питања“.

Алинеја 2 мења се и гласи:

„потврђује правила школе и других установа за васпитање и образовање, осим ако је овим законом или посебним прописима за одређене врсте школа друкчије одређено“.

У алинеји 3 у трећем реду бришу се речи „среског народног одбора“.

У алинеји 8 брише се тачка а ставља тачка и запета.

Овом члану додаје се алинеја девета, која гласи:

„врши и друге послове који су посебним прописима стављени у његову надлежност.“

Члан 155 — Постаје члан 157.

У ставу 1 у алинеји 1 у првом реду иза речи „члана“ брише се запета.

У ставу 2 у другом реду бришу се речи „савети за просвету“, а стављају речи „школски одбори“; у истом ставу у трећем реду после речи „бирају“ мења се текст до краја става и гласи:

„чланове савета и број чланова које они бирају.“

У ставу 1 у другом реду испред речи „права“ брише се речца „сав“.

Члан 156 — Постаје члан 158.

Члан 157 — Постаје члан 159.

У четвртном реду после речи „просвете“ уместо запете ставља се тачка, а даљи текст до краја става се брише.

Члан 158 — Постаје члан 160.

У ставу 1 алинеја 3 мења се и гласи:

„оснива гимназије, стручне школе, специјалне школе и друге установе за васпитање и образовање“.

У ставу 2 у четвртном реду после речи „већа“ брише се речца „у“, а ставља се речца „на“.

Члан 159 — Постаје члан 161.

У ставу 1 у алинеји 3 у трећем реду бришу се речи „среског народног одбора“, а у четвртном реду исте алинеје уместо речи „питање наставног рада“ стављају се речи „питање наставно-васпитног рада“.

На крају алинеје 7 уместо тачке ставља се тачка и запета.

Додаје се нова алинеја осам која гласи:
„врши и друге послове који су посебним прописима стављени у његову надлежност.“

Члан 160 — Постаје члан 162.

У ставу 1 на крају алинеје 3 брише се тачка а ставља тачка и запета, и додаје се нова алинеја четврта овога става која гласи: „просветни и други јавни радници које именује срески народни одбор“.

У последњем ставу у првом реду уместо речи „надлежан“ ставити реч „надлежно“, у другом реду истог става испред речи „положају“ додати реч „свом“, а испред речи „права“ бришати речцу „сва“.

Члан 161 — Постаје члан 163.

Члан 162 — Постаје члан 164, мења се и гласи:

„Надзор над законитошћу рада виших стручних школа врши срески орган управе надлежан за послове просвете, ако посебним прописима није друкчије одређено.“

Члан 163 — Постаје члан 165.

У ставу 1 у петом реду бришу се речи „претставник наставничког већа одговарајуће школе“, а уместо њих стављају се речи „директор школе односно претставник установе“.

Додаје се нови члан 166 који гласи:

„Орган управе општинског народног одбора надлежан за послове просвете води евиденцију о наставницима и васпитачима свих школа и других установа за васпитање и образовање које поставља општински народни одбор или његови органи, а орган управе среског народног одбора надлежан за послове просвете води општу евиденцију о наставницима и васпитачима свих школа и других установа за васпитање и образовање на подручју среза.“

Члан 164 — Постаје члан 167.

У ставу 3 у трећем реду после речи „обуставиће“ брише се речца „га“, а ставља реч „закључак“.

Члан 165 — Постаје члан 168.

После алинеје 1 додаје се алинеја два која гласи: „претреса извештаје просветно-педагошке службе о раду школа на територији народне републике и даје јој смернице за рад;“ У алинеји 4 у другом реду иза речи „школа“ брише се запета а ставља речца „и“, а уместо речи „извршењу“ ставља се реч „извршавању“.

Алинеја шест мења се и гласи:

„Стара се о издавању уџбеника, приручника и изради учила и одобрава њихово издавање односно израду;“

Алинеја девет мења се и гласи:

„одређује смернице и прописује нормативе за изградњу школских зграда и опрему школа;“ Последња алинеја мења се и гласи:

„води општу евиденцију о наставницима и васпитачима на територији народне републике.“

Члан 166 — Постаје члан 169.

У ставу 1 у алинеји три у трећем реду после речи „као и“ додаје се реч „друге“.

У ставу два испред речи „положају“ додаје се реч „свом“.

Члан 167 — брише се.

Члан 168 — Постаје члан 170.

У алинеји један после речи „интереса“ додаје се речца „за“, у другом реду исте алинеје бришу се речи „по тим питањима“.

У алинеји два у првом реду уместо речи „проблема“ ставља се реч „питања“; у трећем реду исте алинеје после речи „закључке“ брише се речца „и“ а ставља тачка и запета. Даљи текст ове алинеје „утврђује основе наставних планова и програма школа“, постаје алинеја четири овога става.

У последњој алинеји брише се речца „му“ а стављају речи „овим законом и“; у другом реду исте алинеје испред речи „надлежност“ ставља се реч „његову“.

Члан 169 — Постаје члан 171.

У ставу 1 у другом реду после речи „веће и“ додају се речи „чланови које“.

У ставу 2 у реду 1 брише се реч „сваки“.

Поднаслов на страни 48 испред члана 170 мења се и гласи:

„4. Установе за унапређивање школства“.

Члан 170 — Постаје члан 172.

У шестом реду уместо речи „учествује у организовању мера за примењивање“ стављају се речи „помаже организовање мера у погледу примењивања“.

Додаје се нов члан који постаје члан 173 који гласи: „Републички заводи за унапређивање школства на територији народне републике задатке из претходног члана, као и задатке предвиђене чланом 174 овог закона.“

Члан 171 — Постаје члан 174.

У алинеји 1 у првом реду после речи „прати“ додају се речи „и проучава“; у алинеји 3 истог става уместо речи „пружа помоћ“ ставља се реч „помаже“; у трећем реду исте алинеје речцу „им“ после речи „даје“ ставити после речи „пружа“.

Последњи став овог члана брише се.

Додаје се нов члан 175 који гласи:

„Послове просветно-педагошке службе на подручју среза врши просветно-педагошка служба среског народног одбора, а на територији народне републике — Републички завод за унапређивање школства.“

У народној републици у којој не постоје срезови може се образовати просветно-педагошка служба за подручје двеју или више општина.“

Члан 172 — Постаје члан 176.

У ставу 1 у другом реду уместо речи „унапређење“ ставити реч „унапређивање“.

У ставу 2 у трећем реду уместо речи „унапређење“ ставити реч „унапређивање“.

У ставу 4 у трећем и четвртном реду бришу се речи „преко одговарајућег органа управе надлежног за послове просвете“.

Члан 173 — Постаје члан 177.

У ставу 2 у другом реду уместо речи „просветно-педагошке службе“ стављају се речи „која врши просветно-педагошку службу“.

Члан 174 — Постаје члан 178.

У ставу 1 уместо речи „који се видно“ стављају се речи „видно се“.

У ставу 2 у првом реду уместо речи „постављање“ ставља се реч „постављење“.

Члан 175 — Постаје члан 179.

У ставу 1 у четвртном реду после речи „службе“ брише се речца „и“.

Додаје се нови став други који гласи:

„Просветно-педагошка служба среског народног одбора може, у сагласности са Саветом за просвету општинског народног одбора, овластити службенике општинских народних одбора који испуњавају услове предвиђене овим законом за просветног саветника да врше поједине послове просветно-педагошке службе у школама и другим установама за васпитање и образовање на подручју општине. Ови службеници врше послове просветно-педагошке службе под стручним надзором просветно-педагошке службе среског народног одбора“.

У ставу 3 у шестом реду бришу се речи „и врши надзор над њеним радом“, а у седмом реду бришу се речи „просветних саветника“ а стављају речи „о просветним саветницима“.

Члан 176 — Постаје члан 180.

У ставу 1 у трећем реду уместо речи „разматрају“ ставити реч „размотре“.

Члан 177 — Постаје члан 181.

У ставу 1 у другом реду уместо речи „права и дужности“ ставити речи „право и дужност“; у шестом реду истог става уместо речи „унапређење“ ставити реч „унапређивање“.

Члан 178 — Постаје члан 182.

Члан 179 — Постаје члан 183.

У првом реду уместо речи „школе“ ставити реч „школа“ а у четвртном реду иза речи „закона“ брисати запету а реч „уводним“ почети великим словом.

Члан 180 — Брише се.

Достављајући овај извештај Одбор за просвјету Савезног вијећа предлаже Дому да усвоји Предлог општег закона о школству заједно са свим наведеним измјенама и допунама. За свог извјештоца Одбор је одредио народног посланика Жижић Живка.

Секретар

Претседник

Танасије Младеновић, с. р.

Милка Минић, с. р.

Чланови Одбора:

Боро Чушкар с. р. Нијаз Диздаревић с. р. Милојко Друловић с. р. Мирослав Гоња с. р. Широка Кољ с. р. Аница Магашевић с. р. Крсте Марковски с. р. Љубица Мишић с. р. Стјепан Пуклек с. р. Енвер Реџић с. р. Мика Трипало с. р. Станка Веселинов с. р. Јосип Видмар с. р. Холи-Вршчај Зима с. р. Зихерл Борис с. р. Живко Жижић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

СНС (А) 10

24 јун 1958 године

Београд

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О
ПРЕДЛОГУ ОПШТЕГ ЗАКОНА О ШКОЛСТВУСАВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУП-
ШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својим седницама одржаним 16, 17 и 23 о. г. претресао је Предлог општег закона о школству, достављен му од Одбора за просвету Савезног већа.

Законодавни одбор је предложио следеће важније измене у овом законском предлогу:

1. У члану 3 у петој алинеји где се говори о одгајању младог нараштаја у духу братства, јединства и равноправности, закључено је да је уместо израза „југословенских народа“ боље рећи „народа Југославије“. Ово с разлога што оваква измена садржи у себи шире значење.

2. У законском предлогу је предвиђено да поједине гимназије могу бити класичног смера. Законодавни одбор је јасније изразио да овакве гимназије треба ученицима да пружи у ширем обиму знање класичних језика.

3. У члану 61 законског предлога где се говори о томе ко се може уписати у више стручне школе, Законодавни одбор је предложио да се тај члан прошири новим ставом, у коме би се и оним лицима која немају потребну квалификацију ни прописану спрему али која су провела одређено време на практичном раду у одговарајућој делатности могао посебним прописима дозволити упис у поједине више стручне школе уз услов да положи пријемни испит на којем ће показати да располажу општим образовањем.

4. У делу IV. Законског предлога Законодавни одбор је предложио нови члан у коме је одређено да свака школа мора имати правила о свом унутрашњем уређењу и раду.

5. Код просветно-педагошке службе Законодавни одбор је предложио да се, имајући у виду посебан положај Народне Републике Црне Горе, унета одредба којом се даје могућност, да се у народној републици у којој не постоје срезови, може просветно-педагошка служба образовати и за подручје двеју или више општина.

6. Код члана 175 предлога Законодавни одбор је предложио да се не дирајући у надлежност просветно-педагошке службе среског народног одбора, — може омогућити да се у оној општини где постоје посебни кадрови, може поверити појединим службеницима општине да врши извесне послове из надлежности просветно-педагошке службе.

7. У члану 177 предлога Законодавни одбор је сматрао да је правилније да се приговор против налога просветно-педагошке службе среског народног одбора улаже републичком заводу за унапређење школства а не среском савету. То више одговара нашем систему, а и карактер савета није такав да решава о специфично стручним проблемима.

Законодавни одбор је такође предложио више измена које не мењају суштину садржаја појединих чланова него служе прецизнијој формулацији.

Сви предлози измена су усаглашени са Одбором за просвету тако да је коначни текст измена у предлогу Општег закона о школству усвојен у оба одбора.

Подносећи овај извештај Законодавни одбор предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Богомир Брајковић.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић с. р. Др Макс Шнудерл с. р.

Чланови:

Др Заим Шарац с. р., Аљаш Гаши с. р., Богомир Брајковић с. р., Саво Брковић с. р., Живан Димитријевић с. р., Мито Димитријевић с. р., Спасоје Баковић с. р., Гојко Гарчевић с. р., Иван Крефт с. р., Стојан Миленковић с. р., Никола Миљанић с. р., Зехра Муидовић с. р., Миле Почуча с. р., Сретен Вучковић с. р.

ПРЕДЛОГ

УВодног ЗАКОНА ЗА ОПШТИ ЗАКОН О
ШКОЛСТВУ

1. Сврха закона

Члан 1

Овај закон има за сврху да обезбеди постепено спровођење у живот Општег закона о школству, да усклади са његовим одредбама постојеће стање у систему васпитања и образовања у земљи и да одреди начин његовог спровођења, као и права, обавезе и друге услове који треба да омогуће пуно прелазење на систем васпитања и образовања који утврђује тај закон.

Члан 2

Општи закон о школству ступа на снагу 1 септембра 1958 године.

2. Основна школа

Члан 3

Остваривање обавезног основног образовања вршиће се у складу са условима и могућностима друштвене заједнице.

Републичка извршна већа су дужна да утврде планове остваривања обавезног основног образовања у народним републикама.

Члан 4

Народне републике донеће своје законе о основној школи у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

Овим републичким законом могу се уводити прелазни облици за остваривање обавезног основног образовања који се могу разликовати од основне школе, и утврдити под којим условима ученици који су завршили овакве облике основног образовања могу наставити даље школовање.

Члан 5

Републичким законом могу се за ученике који нису имали могућности да заврше основну школу уводити обавезни курсеви односно течајеви за стицање основног образовања или за припремање за непосредан рад у привреди или за друге делатности.

Члан 6

Наставни план и програме за основну школу републички савети за просвету донеће у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

3. Гимназије

Члан 7

До доношења републичког закона о гимназији, гимназије ће наставити са радом по садашњим наставним плановима и програмима.

Нови наставни план и програме за гимназију републички савети за просвету донеће у року од године дана од дана ступања на снагу овог закона.

Од дана ступања на снагу Општег закона о школству гимназија се организује као школа у којој настава траје четири године (члан 39 Општег закона о школству).

Члан 8

Народне републике донеће своје законе о гимназији у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона.

4. Стручне школе

Члан 9

До доношења општег закона о појединим врстама стручних школа, стручне школе ће наставити са радом по садашњим наставним плановима и програмима.

Док се тај закон не донесе, Савезно извршно веће може мењати и допуњавати прописе о оснивању и раду стручних школа ради довођења у склад ових школа са одредбама Општег закона о школству.

Нови наставни планови и програми за стручне школе донеће се у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

Члан 10

Савезно извршно веће поднеће Савезној народној скупштини у року од две године од дана ступања на снагу овог закона предлог савезног општег закона о стручним школама.

Члан 11

До доношења закона о гимназији и појединим врстама стручних школа, прописима републичких извршних већа одредиће се начин спровођења и услови конкурса за упис ученика у ове школе.

Члан 12

До доношења савезног општег закона о стручним школама, више стручне школе ће наставити са радом по постојећим прописима и садашњим наставним плановима и програмима.

5. Факултети, високе школе и уметничке академије

Члан 13

Савезно извршно веће донеће у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона прописе о конкурсима и условима за упис на факултете, високе школе и уметничке академије (члан 9 ст. 3 и 4 Општег закона о школству).

6. Специјалне школе

Члан 14

До доношења републичких закона о специјалним школама, специјалне школе и специјална одељења у редовним школама наставиће рад по садашњим наставним плановима и програмима.

7. Школе за образовање наставника

Члан 15

Савезни општи закон о школама за образовање наставника донеће се у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

8. Прописи о настави за припаднике националних мањина

Члан 16

Народне републике донеће своје прописе о настави за припаднике националних мањина у року од две године од дана ступања на снагу овог закона.

9. Нострификација и еквиваленција

Члан 17

Секретаријат Савезног извршног већа за просвету и културу, донеће у року од годину дана од

дана ступања на снагу овог закона прописе о нострификацији и еквиваленцији школских сведочанстава.

10. Прелазне и завршне одредбе

Члан 18

Овлашћује се Савезно извршно веће да по потреби доноси ближе прописе за извршење Општег закона о школству и овог закона, као и да својим прописима одреди која се спрема коју дају поједине врсте школа признаје по Закону о јавним службеницима као средња, виша односно висока стручна спрема.

Савезно извршно веће донеће прописе о здравственој заштити ученика.

Члан 19

Одредбе Општег закона о школству о конкурсима за упис у стручне школе, гимназију, високе школе, факултете и уметничке академије примењиваће се почев од школске 1959/60 године.

Члан 20

До образовања просветно-педагошке службе средњег народног одбора, послове из његове надлежности вршиће орган управе народног одбора среза надлежан за послове просвете.

Члан 21

Секретаријат Савезног извршног већа за просвету и културу стараће се о спровођењу овог закона.

Члан 22

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е ПРЕДЛОГА УВодног ЗАКОНА ЗА ОПШТИ ЗАКОН О ШКОЛСТВУ

Остваривање Општег закона о школству захтева — као што је већ истакнуто у образложењу тог закона — низ нових савезних и републичких закона и прописа и један прелазни период у коме ће се постепено спроводити у живот тај закон. То је условило предлагање једног посебног закона који има карактер уводног закона.

Основна поставка Уводног закона јесте да се остваривање обавезног основног образовања има спроводити у складу са условима и могућностима заједнице. Извршна већа народних република обавезују се да донесу планове остваривања обавезног основног образовања да би се свој деци од седме до петнаесте године обезбедило обавезно основно образовање. Уводни закон садржи и одредбу којом се обавезују народне републике да донесу своје законе о основној школи у року од године дана по ступању на снагу Уводног закона за Општи закон о школству. У истом року прописаће се и наставни план и програми за основну школу. Народне републике се овлашћују да у току остваривања обавезног основног образовања могу уводити и прелазне облике који ће се разликовати од утврђеног типа основне школе, као и да, за ученике који нису завршили основну школу, могу организовати погодне обавезне облике школовања како за добијање основног образовања, тако и за припремање за непосредан рад у привреди и другим делатностима. Исто тако закон одређује да су народне републике обавезне да у року од године дана по ступању Уводног закона, донесу и своје законе о гимназији. У истом периоду предвиђено је да се за гимназију донесу нови наставни план и програми. Док републике не донесу своје законе о специјалним школама, остају на снази одредбе по којима се деца ометена у развоју или са извесним оштећењима

итд. школују у посебним одељењима основне школе. Најзад, републике се обавезују да у времену од 2 године од ступања на снагу Уводног закона донесу прописе о настави за припаднике националних мањина.

До доношења општег закона о појединим врстама стручних школа, Уводни закон предвиђа да стручне школе настављају са радом по садашњим наставним плановима и програмима. Савезно извршно веће је овлашћено да у том периоду може мењати и допуњавати прописе о оснивању и раду стручних школа ради њиховог довођења у склад са одредбама Општег закона о школству.

За доношење општег закона о појединим врстама стручних школа у Уводном закону утврђен је рок од две године по ступању на снагу тог закона. Исти рок је одређен и за доношење савезног општег закона о школама за образовање наставника.

Уводни закон даје овлашћење Савезном извршном већу да донесе прописе о конкурсима и условима за упис на високе школе и факултете, а републичким извршним већима за упис у гимназију и стручне школе. Такође се предвиђа да ће се одредбе о конкурсима за упис у стручне школе, гимназију, високе школе, факултете и уметничке академије примењивати од школске 1959/60 године, јер је предложено да Општи закон о школству ступи на снагу 1 септембра о.г. па је потребно да се упис у наредну школску годину изврши по постојећим прописима.

Уводни закон омогућује постепено прелажење од досадашње просветне инспекције на просветно-педагошку службу и у том смислу полази од наших постојећих кадровских и других могућности.

Све одредбе овог закона теже да обезбеде постепени и усклађен прелаз на систем Општег закона о школству и позива на свестран рад низ одговорних фактора у припреми савезних и републичких закона и прописа који ће даље разрађивати и употпуњавати, па и развијати, правну основу и облике нашег школства.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за просвету

Бр. СНС (А) 10

24 јун 1958 године

Београд

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ О ПРЕДЛОГУ УВодног ЗАКОНА ЗА ОПШТИ ЗАКОН О ШКОЛСТВУ

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за просвјету Савезног вјећа Савезне народне скупштине на својим сједницама од 12 и 23 јуна 1958 године, разматрао је и усвојио Предлог Уводног закона за Општи закон о школству.

Сем неких измјена више редакциске природе и предлога да се брише члан 12, чија се материја са извјесним допунама у члану 9 регулише и члана 16 чији је текст усклађен са текстом одговарајућег члана из Предлога општег закона о школству, Одбор је у цјелини усвојио Предлог уводног закона за Општи закон о школству.

Овај законски предлог претресао је Законодавни одбор Савезног вјећа, који је учинио у тексту извјесне измјене и допуне а које је Одбор за просвјету усвојио.

У току претреса овог законског предлога извршене су следеће измјене и допуне:

Члан 2 — Додаје се нови став (став 2) који гласи: „Ступањем на снагу Општег закона о школству престаје да важи Општи закон о управљању школама.“

Члан 3 — У ставу 1 у другом реду бришу се речи „условима и“.

Члан 6 — У првом реду уместо речи „програме“ ставити реч „програм“.

Члан 7 — Постаје члан 8.

У ставу 1 у другом реду бришу се речи „са радом“ а ставља се реч „рад“.

У ставу 2 у првом реду уместо речи „програме“ ставља се реч „програм“.

Члан 8 — Постаје члан 7.

Поднаслов под бројем 4 мења се и гласи:

„4. Стручне и више стручне школе“.

Члан 9 — Став 1 мења се и гласи: „До доношења Општег закона о стручним и вишим стручним школама, стручне и више стручне школе ће наставити рад по садашњим наставним плановима и програмима.“

У ставу 2 у другом реду после речи „стручних“ додају се речи „и виших стручних“.

У ставу 3 у првом реду после речи „стручне“ додају се речи „и више стручне“.

Члан 10 — У трећем реду брише се реч „савезног“ а после речи „стручним“ додају се речи „и вишим стручним“.

Члан 11 — У првом и другом реду бришу се речи „појединим врстама стручних школа“, а место њих стављају речи „општег закона о стручним и вишим стручним школама“.

Члан 12 — Брише се.

Чланови од 13 до закључно 15 померају се за један унатраг и постају чланови од 12 до 14.

Члан 16 — постаје члан 15, мења се и гласи:

„Народне републике донеће своје прописе о организацији школа у којима се настава врши на језику националних мањина у року од две године од дана ступања на снагу овог закона“.

Чланови од 17 до 22 закључно, померају се за један уназад, тако да постају чланови 16 до 21.

Достављајући овај извјештај Одбор за просвјету Савезног вијећа предлаже Дому да усвоји Предлог уводног закона за општи закон о школству заједно са свим наведеним измјенама и допунама.

За свог извјестиоца Одбор је одредио народног посланика Жижић Живка.

Секретар

Претседник

Танасије Младеновић, с. р. Милка Минић, с. р.

Чланови:

Боро Чушкар, с. р., Нијаз Диздаревић, с. р. Милојко Друловић, с. р., Мирослав Гоња, с. р., Сирока Кољ, с. р., Аница Магашкић, с. р. Крете Марковски, с. р., Љубица Милић, с. р., Стјепан Пуклек, с. р., Енвер Редић, с. р., Мика Трипало, с. р., Станка Веселинов, с. р., Јосип Видмар, с. р., Зима Холи-Вршчај, с. р., Борис Зихерл, с. р., Живко Жижић, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

СНС (А) 10

24 јун 1958 године

Београд

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ УВодног ЗАКОНА ЗА ОПШТИ ЗАКОН О ШКОЛСТВУ

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својим сједницама одржаним 18 и 23 јуна о.г. претресао је Предлог уводног закона за Општи закон о школству, достављен му од Одбора за просвету Савезног већа.

Законодавни одбор је у члану 2 овог законског предлога додао као нови став одредбу о томе да ступањем на снагу Општег закона о школству престаје да важи Општи закон о управљању школама. Ова одредба се налазила у предлогу Општег закона о школству међу завршним одредбама, међутим, Законодавни одбор је сматрао да је место оваквој одредби у Уводном закону.

Такође је Законодавни одбор у члановима законског предлога који говори о стручним школама дао прецизније формулације.

Са изменама које је предложио Законодавни одбор сложио се Одбор за просвету.

Подносећи овај извештај Законодавни одбор предлаже Дому да усвоји Предлог уводног закона за Општи закон о школству.

За известиоца је одређен н. п. Богомир Брајковић.

Секретар Претседник
Др Јерко Радмиловић с. р. Др Макс Шнудерл с. р.

Чланови:

Др Заим Шарац с. р., Аљуш Гаши с. р., Богомир Брајковић с. р., Саво Брковић с. р., Живан Димитријевић с. р., Мито Димитријевић с. р., Спасоје Баковић с. р., Гојко Гарчевић с. р., Иван Крефт с. р., Стојан Миленковић с. р., Зехра Муидовић с. р., Миле Почуча с. р. и Сретен Вучковић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01 Бр. 216—58

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ОСНИВАЊУ И ПОСЛОВАЊУ ОДМАРАЛИШТА

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Приложено Вам достављамо предлог Закона о оснивању и пословању одмаралишта, са образложењем, са молбом да се преузме на даљи рад у Савезној народној скупштини.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за свог претставника у оба већа одредило Марјана Брецеља, члана Савезног извршног већа и државног секретара за послове робног промета.

За поверенике Савезног извршног већа одређени су Душан Вуковић, помоћник државног секретара за послове робног промета — за повереника у Савезном већу и Јосип Гарван, помоћник државног секретара за послове робног промета — за повереника у Већу произвођача.

Смрт фашизму — Слобода народу!

Секретар
Савезног извршног већа
Вељко Зековић, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 19

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче

Достављам Вам предлог Закона о оснивању и пословању одмаралишта који је Савезно извршно

веће поднело Скупштини и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило Марјана Брецеља, државног секретара за послове робног промета, а за повереника Душана Вуковића, помоћника државног секретара за послове робног промета.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 19

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ
САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Закона о оснивању и пословању одмаралишта који је Савезно извршно веће поднело Скупштини и молим да овај предлог претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило Марјана Брецеља, државног секретара за послове робног промета, а за повереника Душана Вуковића, помоћника државног секретара за послове робног промета.

Претседник

Др Младен Ивековић с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ОСНИВАЊУ И ПОСЛОВАЊУ ОДМАРАЛИШТА

1. Оснивање одмаралишта

Члан 1

Под одмаралиштима у смислу овог закона подразумевају се домови одмора, летовалишта и туристички логори, основани од стране друштвених организација, привредних организација и органа предвиђених овим законом, који пружају пансионске услуге лицима која имају право коришћења услуга одмаралишта.

Члан 2

Одмаралишта могу основати синдикати и оне друштвене организације којима је један од основних циљева организовање одмора њихових чланова, ако је тај циљ предвиђен правилима односно статутима тих организација.

Привредне организацију могу оснивати одмаралишта за одмор чланова својих радних колектива.

Две или више синдикалних организација, друштвених организација односно привредних организација могу оснивати заједничка одмаралишта.

Члан 3

Срески и општински народни одбори могу оснивати одмаралишта за децу, омладину и друга лица о којима се посебно стара друштвена заједница.

Школске установе могу оснивати одмаралишта за децу и омладину.

Члан 4

На одмаралишта се не односе прописи који важе за угоститељске привредне организације, ако овим законом није друкчије одређено.

Члан 5

Свако одмаралиште мора имати правила о организацији и пословању, која доноси оснивач.

Правила одмаралишта које је основала привредна организација доноси раднички савет уз сагласност синдикалне организације те привредне организације.

Правилима се регулише нарочито: ко има право на коришћење услуга одмаралишта, под којим се условима могу користити услуге одмаралишта, начин утврђивања распореда у погледу коришћења услуга, права и дужности оснивача у односу на одмаралиште, начин управљања одмаралиштем, образовање и коришћење средстава из фондова одмаралишта, начин формирања цена услуга, као и организација пословања.

Члан 6

Правилима одмаралишта које је основала привредна организација утврђују се права и обавезе синдикалне организације у погледу управљања одмаралиштем.

Правилима из претходног става обавезно се преноси на синдикалну организацију право регулисања коришћења услуга одмаралишта, одређивања услова и распореда коришћења услуга одмаралишта.

Члан 7

Пословне просторије, опреме и уређаји одмаралишта морају одговарати техничким и хигијенско-техничким условима.

Прописе о минималним техничким условима доноси републички орган управе надлежан за послове угоститељства и туризма, а прописе о минималним хигијенско-техничким условима доноси републички орган управе надлежан за послове угоститељства и туризма у сагласности са републичким саветом за народно здравље.

Члан 8

Пре почетка рада одмаралиште је дужно прибавити потврду од органа управе општинског народног одбора надлежног за послове угоститељства и туризма и од општинског санитарног инспектората да су испуњени прописани услови, ако републичким прописима није друкчије одређено.

Органи из претходног става воде евиденцију о одмаралиштима на подручју општине.

2. Право на коришћење услуга одмаралишта

Члан 9

Услуге одмаралишта основаних од стране синдиката, друштвених организација и привредних организација могу користити само чланови тих организација и чланови њихових ужих породица, као и лица која чланови тих организација издржавају ако ова лица нису правилима из члана 5 овог закона искључена.

Члан 10

Услуге одмаралишта основаних од стране српских и општинских народних одбора могу користити деца, омладина и лица која упути орган управе народног одбора надлежан за послове социјалне политике.

Народни одбор одлуком прописује које се категорије лица из члана 3 став 1 овог закона и на који начин могу користити услугама одмаралишта.

Члан 11

Услуге одмаралишта основаних од стране школских установа могу користити само деца и омладина и лица која се налазе у њиховој пратњи.

Члан 12

Уговором између два или више оснивача одмаралишта може се предвидети да лица која која имају право коришћења једног од тих одмаралишта могу користити услуге ма кога од тих одмаралишта.

3. Средства одмаралишта и ослобођење од обавеза према друштвеној заједници

Члан 13

Средства потребна за пословање одмаралишта обезбеђује оснивач.

Члан 14

Привредна организација која је основала одмаралиште може средства заједничке потрошње улагати у основна и обртна средства одмаралишта.

Привредна организација може одмаралишту основаном од стране синдикалне организације те привредне организације доделити на коришћење зграде, опрему и инвентар.

Средства из претходних ставова остају средства заједничке потрошње привредне организације.

Члан 15

Одмаралишта обрачунавају и уплаћују амортизацију по стопама утврђеним савезним прописима које се примењују за угоститељске привредне организације, и то за време кад одмаралишта послују.

Оснивач одмаралишта може за грађевинске и друге смештајне објекте одмаралишта смањити износ амортизације обрачунате по стопама утврђеним савезним прописима, а може одлучити да се амортизације и не плаћа.

Члан 16

Одмаралишта не плаћају камату на фонд основних средстава, камату на фонд обртних средстава, земљарину и допринос из дохотка привредних организација, као ни порез на промет, сем пореза на промет алкохолних пића (савезни и општински).

4. Пословање одмаралишта

Члан 17

У цену пансионских услуга одмаралишта урчунавају материјалне трошкове, амортизацију и личне дохотке радника одмаралишта.

Члан 18

У циљу снижења цена пансионских услуга утврђених по претходном члану, привредна организација може, у смислу овог закона, из средстава заједничке потрошње дати дотацију одмаралишту које је основала или које је основано од синдикалне организације те привредне организације.

Савезни Државни секретаријат за послове финансија у сагласности са савезним Државним секретаријатом за послове робног промета одредиће највећи износ дотација који привредна организација може дати у смислу претходног става.

Члан 19

Одмаралиште које прима дотацију по одредби става 1 претходног члана дужно је по истеку сезоне поднети привредној организацији обрачун финансијског пословања за ту сезону.

Члан 20

Из средстава буџета односно предрачуна органа и установа са самосталним финансирањем не могу се давати дотације одмаралиштима за снижење цена пансионских услуга које користе службеници и радници тих органа и установа.

Народне републике и народни одбори могу предвидети да се одређени лични и материјални расходи одмаралишта из члана 3 овог закона непосредно финансирају из буџета одговарајуће политичко-територијалне јединице.

Члан 21

Лични дохоци радника одмаралишта утврђују се уговором између оснивача и радника, с тим да та-

рифни ставови радника одмаралишта не могу бити виши од тарифних ставова радника запослених у пансионским угоститељским организацијама у месту у коме се налази одмаралиште.

Правилима одмаралишта или одлуком оснивача може се предвидети орган који ће у име оснивача закључивати уговоре из претходног става.

Из личних доходака радника плаћају се доприноси који се по важећим прописима плаћају из личног дохотка.

5. Примена одредаба овог закона на војна одмаралишта

Члан 22

Одредбе овог закона примењиваче се и на војна одмаралишта, осим члана 20 овог закона.

Чл. 15 и 16 овог закона примењују се и на угоститељске јединице основане по члану 56 став 1 Уредбе о угоститељским предузећима и радњама („Службени лист ФНРЈ“, бр. 6/54, 11/54 и 47/54), ако врше угоститељске услуге искључиво слушаоцима и лицима запосленим у војним школама и училиштима.

Права оснивача предвиђена овим законом у односу на војна одмаралишта врши Државни секретаријат за послове народне одбране.

6. Надзор и казнене мере

Члан 23

Надзор над придржавањем одредаба овог закона од стране одмаралишта врши орган управе општинског народног одбора надлежан за послове угоститељства и туризма и друге органи надлежни за одговарајуће инспекциске послове.

Надзор над радом војних одмаралишта врше органи инспекције Државног секретаријата за послове народне одбране.

Члан 24

Одредбе Уредбе о угоститељским предузећима и радњама („Службени лист ФНРЈ“, бр. 6/54, 5/54) које се односе на пословање угоститељских предузећа и радњи и о надзору над вршењем угоститељских услуга сходно ће се примењивати и на одмаралишта.

Члан 25

Ако одмаралиште отпочне са радом без потврде предвиђене у члану 8 овог закона, орган управе надлежан за послове санитарне односно тржишне инспекције наложиће одмаралишту да такву потврду прибави, одређујући притом рок у коме се то мора извршити. Орган надлежне инспекције обавестиће о томе и орган управе општинског народног одбора надлежан за послове угоститељства и туризма.

Ако се таква потврда до одређеног рока не прибави, орган управе општинског народног одбора надлежан за послове угоститељства и туризма донеће решење о забрани даљег рада одмаралишта.

Члан 26

Ако просторије, уређаји или опрема одмаралишта не одговарају прописаним техничким и хигијенско-техничким условима, надлежни орган инспекције донеће решење којим ће се наредити отклањање утврђених недостатака, одређујући рок у коме се то мора извршити.

Ако се утврђени недостаци не отклоне у одређеном року, орган управе општинског народног одбора надлежан за послове угоститељства и туризма донеће решење о забрани даље употребе таквих просторија, уређаја и опреме.

Члан 27

Привредна организација која одмаралишту дели већи износ дотације од износа одређеног на

основу члана 18 став 2 овог закона, казниће се за привредни преступ новчаном казном од 50.000 до 1.000.000 динара.

На средства заједничке потрошње употребљена за покриће губитака одмаралишта привредна организација је дужна платити допринос буџетима политичкотериторијалних јединица по стопи од 50% у смислу члана 50 Закона о средствима привредних организација.

Савезно извршно веће може донети прописе којима може смањити проценат из претходног става.

Члан 28

Ако одмаралиште пружа услуге лицима која на коришћење тих услуга немају право, управник одмаралишта односно друго одговорно лице казниће се за прекршај новчаном казном до 30.000 динара.

Члан 29

Ако се у пословању одмаралишта утврде поновљени тежи прекршаји одредаба овог закона или прописа на основу њега донесених, општински народни одбор, и то оба већа равноправно, може забранити даљи рад одмаралишта.

7. Прелазне и завршне одредбе

Члан 30

Саобраћавање одмаралишта одредбама чл. 5, 6, 7, 8 и 25 овог закона извршиће се до краја 1958 године.

Члан 31

Објекти који служе за потребе репрезентације не сматрају се одмаралиштима у смислу овог закона.

Само на основу савезних и републичких прописа могу постојати објекти за потребе репрезентације и могу се одређивати дотације за те објекте.

Издаци за објекте из претходног става падају на терет односног буџета.

Објектима за потребе репрезентације који су служили потребама среских и општинских народних одбора, а не буду дозвољени по ставу 2 овог члана, ови одбори ће у року од 90 дана по ступању на снагу овог закона одредити нову намену.

Члан 32

Републичким законом предвиђеће се ближе одредбе о одмаралиштима која имају положај социјалних установа а која су намењена деци, омладини и другим лицима о којима се посебно стара друштвена заједница.

Члан 33

Ближе прописе за спровођење овог закона доноси, по потреби, савезни Државни секретаријат за послове робног промета у сагласности са савезним Државним секретаријатом за послове финансија.

Савезни Државни секретаријат за послове робног промета даваће, по потреби, објашњење о томе које друштвене организације могу оснивати одмаралишта.

Члан 34

Сви објекти који пружају услуге становања, прехране, одмора и забаве, а нису одмаралишта у смислу овог закона или објекти по члану 31 овог закона, сматрају се угоститељским организацијама.

Члан 35

Овлашћује се савезни Државни секретаријат за послове финансија да донесе прописе о финансирању одмаралишта за период од 1 јануара 1958 године до ступања на снагу овог закона.

Члан 36

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“, а примењује

ваће се и за целу 1958 годину, сем одредаба чл. 5, 6, 7, 8 и 25 овог закона које ће се примењивати од дана ступања на снагу овог закона.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ОСНИВАЊУ И ПОСЛОВАЊУ ОДМАРАЛИШТА

1. Стање и пословање одмаралишта према постојећим прописима

Оснивању одмаралишта приступило се одмах после Ослобођења. Одмаралишта су оснивала надлештва, установе, друштвене и привредне организације за потребе одмора својих радних колектива и чланова друштвених организација. Статус одмаралишта у овом периоду није био одређен позитивним прописима, па је поступак оснивања и пословања био одређен правилима оснивача. Одмаралишта су пословала у објектима који су раније припадали угоститељској мрежи или пак у објектима које су сами изградили установе, надлештва, друштвене и привредне организације као оснивачи. Одмаралишта су добијала дотације од оснивача, те је ниво цена пансионских услуга у њима био повољнији у односу на цене у осталим угоститељским објектима.

У 1946 години Јединствени синдикати донели су Правила о радничким одмаралиштима и начину руковања и употребе средстава фонда за радничка одмаралишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 43/46), према којима се вршило оснивање радничких одмаралишта, и то одмаралишта општег значаја које је организовао главни одбор; одмаралишта која су организовали поједини струковни савези и организације у оквиру Јединствених синдиката радника и намештеника Југославије. Одмаралишта локалног значаја — излетишта, организовали су месни синдикални органи. Финансирање ових одмаралишта вршило се из редовних средстава која су се образовала од одређеног приреза за радничка одмаралишта који су убирали органи социјалног осигурања, и ванредних средстава која су се образовала од дотација државних органа, синдикалних организација, прилога синдикалних и осталих друштвених организација и разних других прихода. Коришћење одмаралишта било је омогућено само оним радницима и службеницима за које је прописиван прирез за радничка одмаралишта. Одмаралишта су се могла користити уз наплату трошкова по утврђеној цени, уз ослобођење трошкова стана или хране, или пак бесплатно.

Године 1948 донета је Уредба о радничко-службеничким ресторанима и мензама („Службени лист ФНРЈ“, бр. 74/48), који су се оснивали за исхрану радника, службеника и намештеника и чланова њихове породице у већим предузећима, установама и надлештвима. У поменутој уредби није било уопште одредаба које су се односиле на одмаралишта, али је правном аналогijом приликом доношења Упутства о финансирању радничко-службеничких ресторана унета одредба о финансирању одмаралишта, где се први пут после рата регулишу поједина финансијска питања у вези са одмаралиштима. Одмаралишта су у овом периоду била затвореног типа, и била су дотирана од стране оснивача због чега су цене пансиона биле ниже од цена у сезонском угоститељству. Осим тога, оснивач је имао одлучујући утицај на пословање одмаралишта и на постављање и смењивање запосленог особља.

Према подацима Централног већа савеза синдиката Југославије број одмаралишта у 1946 години износио је 18 са 917 лежаја; у 1947 години 24 одмаралишта са 1.689 лежаја; у 1948 години 32 одмаралишта са око 3.000 лежаја; у 1949 93 одмаралишта са 9.500 лежаја а у 1950 години 121 одмаралиште са 14.040 лежаја.

Године 1950 донета је Наредба о штедњи артикала широке потрошње („Службени лист ФНРЈ“, бр. 59/50), у чијој тачки 5 се забрањује постојање

и оснивање свих врста специјалних одмаралишта намењених само одређеним лицима или везаних за поједине установе и предузећа, без обзира да ли су у државној својини или у својини друштвених организација, изузев одмаралишта Централног одбора савеза синдиката Југославије. Постојећа одмаралишта требало је предати општој туристичко-угоститељској мрежи у року од 15 дана. У вези са предњим, донето Упутство о преузимању одмаралишта и других објеката надлештава, установа, предузећа и друштвених организација („Службени лист ФНРЈ“, бр. 61/50 и 63/50), и Упутство о ликвидацији предузећа, продавница, одмаралишта и излетишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 67/50).

У каснијем периоду на захтев појединих привредних организација, донето је Решење о враћању одмаралишта произвођачким и транспортним предузећима и Централном одбору савеза синдиката Југославије („Службени лист ФНРЈ“, бр. 8/51), чиме је учињен донекле изузетак од поменуте наредбе о штедњи. Међутим, и поред донетог решења, већи број одмаралишта наставио је пословање у саставу угоститељске мреже, чиме су у знатној мери повећани капацитети угоститељске мреже.

У 1952 години, преласком на нови привредни систем односно укидањем система обезбеђења снабдевања, наставио се процес укидања одмаралишта и укључивања тих објеката у редовну угоститељску мрежу. У овом периоду друштвена заједница одобравала је регрес на цене угоститељских услуга корисницима годишњег одмора и то како угоститељској мрежи, тако и преосталим одмаралиштима. Међутим, 1954 године донета је Одлука о укидању повластица у угоститељству, („Службени лист ФНРЈ“, бр. 15/54), којом је укинута регрес угоститељству и одмаралиштима. Укидањем регреса пословање одмаралишта прелази на привредни рачун чиме је убрзан процес њихове ликвидације и убрзана предаја њихових објеката редовној туристичко-угоститељској мрежи. Према томе, до 1954 године статус одмаралишта, као и поступак за оснивање и пословање истих није било регулисано основним правним прописом и вршење услуга у одмаралиштима углавном није се сматрало вршењем угоститељске делатности, јер услуге нису вршене у циљу привређивања.

Доношењем Уредбе о угоститељским предузећима и радњама („Службени лист ФНРЈ“, бр. 6/54), први пут је после рата правно одређен статус одмаралишта. Одредбама чл. 52 уредбе, регулисано је да привредне и друштвене организације, установе и надлештва могу имати и оснивати одмаралишта као угоститељске јединице за пружање угоститељских услуга члановима радних колектива. Одмаралишта као угоститељске јединице према поменутој уредби имају углавном статус угоститељског предузећа односно радње и на њих се примењују сви правни прописи из области привреде. Прописана су извесна отступања, која се састоје у томе, што оснивач има право да утиче на начин вршења и цена угоститељских услуга. У погледу обавеза према друштвеној заједници одмаралишта друштвених и привредних организација све до 1956 године плаћала су обавезе и издвајала су средства за фондове као и остала угоститељска предузећа. Изузетак је био учињен за планинарске домове (који исто тако имају статус угоститељске јединице), који су Одлуком о ослобођењу од обавеза према друштвеној заједници угоститељских јединица планинарских организација („Службени лист ФНРЈ“, бр. 9/54), ослобођени од свих обавеза према друштвеној заједници. Прописани статус одмаралишта, као и обавезе према друштвеној заједници нису погодиле даљем развоју одмаралишта, те је њихов бројни капацитет у 1954 и 1955 години био незнатан. Тако у 1955 години пословало је 100 одмаралишта са капацитетом од 6.172 лежаја и 124 планинска дома и куће са 5.466 лежаја.

У 1956 години Савезно извршно веће донело је Одлуку о расподели укупног прихода одмаралишта („Службени лист ФНРЈ“, бр. 30/56), која поред тога што је регулисала питање плаћања друштвених обавеза од стране одмаралишта, регулисала је и поједина организациона питања. Према овој одлуци одмаралишта друштвених организација била су ослобођена плаћања камата на основна средства, доприноса за кадрове, доприноса коморама, општинског пореза на промет и нису била обавезна на издвајање средстава за резервни фонд и средстава за самостално располагање. Стопу амортизације одређивао је оснивач у споразуму са народним одбором среза. Међутим, одмаралишта привредних организација задржала су статус који је прописан одредбама Уредбе о угоститељским предузећима и радњама и нису уживала наведене погодности.

Доношењем Одлуке о расподели укупног прихода одмаралишта и давањем дотација друштвене заједнице за изградњу одмаралишта у 1956 и 1957 години изазвало је знатно повећање броја одмаралишта друштвених организација, чији су капацитети постали значајан фактор у развоју домаћег туризма. У 1957 години (попис одмаралишта спроведен је 31.VIII.1957 године) пословало је укупно 990 одмаралишта, од тога: одмаралишта друштвених и привредних организација 495 са 24.255 лежаја; омладинских 204 са 18.199 лежаја; дечјих 293 са 26.639 лежаја. Одмаралишта су оснивала привредне организације и то из свих области привреде, како веће привредне организације, тако и мање привредне организације са минималним бројем запослених особља. У извесном броју предузећа оснивачи су синдикалне подружнице при предузећима као и општинска и средња већа синдиката и Централни одбор струковних савеза Централног одбора савеза синдиката Југославије. Као оснивачи, заступљене су и све друштвене организације, народни одбори, заводи, установе и надлежства.

Брзи пораст броја одмаралишта и капацитета, и поред тога што је у томе било позитивног, због проширења смештајног простора, имао је и своје негативне стране. Велики број оснивача уместо да гради сопствене капацитете и тиме проширује материјалну основу туризма, оријентисао се на закуп и тиме утицао на поскупљење услуга смештаја за туристе који су користили ове објекте. Осим тога већи број оснивача куповао је угоститељске објекте и тиме сужавао основу за egzистенцију и развој привредне гране угоститељства. Због оваквог стања поједина одмаралишта су само привремено на појединим подручјима, те не дају стабилнију перспективу туристичком месту седишта одмаралишта у погледу његовог даљег развоја.

2. Правни састус одмаралишта према нацрту предложеног закона

Из података о броју и капацитетима одмаралишта, произилази да су они важан фактор у домаћем туризму. Пошто постоји потреба да се регулише како расподела укупног прихода тако и статус одмаралишта као и то да се спрече разне негативне појаве које су у протеклом периоду дошле до изражаја у пословању одмаралишта у погледу висине дотација оснивача као и у погледу коришћења услуга у одмаралиштима, то се намеће потреба доношења једног трајнијег и специфичног прописа о одмаралиштима који би био „lex specialis“ за одмаралишта. Због тога се сматра да би требало донети Закон о оснивању и пословању одмаралишта. После доношења Закона о расподели укупног прихода, рађени су нацрти прописа којима се требала регулисати расподела укупног прихода одмаралишта, па пошто се увидело да треба и друга питања у вези са одмаралиштима регулисати, која су у вези са оснивањем и пословањем одма-

ралишта, то се приступило изради предложеног нацрта Закона о одмаралиштима. С друге стране, законом је требало дати потстрека иницијативи привредних организација да средства заједничке потрошње користе и за побољшање услова коришћења одмора радника и службеника, што све треба да се позитивно одрази на побољшање стандарда, рекреацију радне снаге и повећање продуктивности рада.

За решење наведених питања нацртом закона се предлаже да одмаралишта могу и даље оснивати друштвене и привредне организације, с тим што би се изједначио статус одмаралишта основаних од стране привредних организација са статусом одмаралишта која су основана од стране друштвених организација. Ово због тога, што је сврха одмаралишта привредних организација иста као и одмаралишта основаних од стране друштвених организација.

Осим тога предвиђа се да одмаралишта могу оснивати рески и општински народни одбори за децу и омладину и друга лица о којима се посебно стара друштвена заједница, као и школске установе за децу и омладину.

Пружање пансионских услуга у одмаралиштима према нацрту закона не сматра се вршењем привредне делатности, па се и због тога предвиђа да се на одмаралишта не односе прописи који важе за угоститељске привредне организације.

Односи између оснивача и одмаралишта регулисали би се правилима која доноси оснивач. У случајевима када је оснивач привредна организација, правила би се доносила уз сагласност синдикалне организације како би се на тај начин обезбедила већа друштвена иницијатива и утицај на пословање тих одмаралишта. Осим тога одмаралишта основана од стране привредних организација предају се на управљање синдикалној организацији дотичне привредне организације.

Пошто у протеклом периоду већи број одмаралишта није пословао у просторијама које су одговарале намени, то се у нацрту закона предвиђа овлашћење републичким органима управе да могу доносити прописе о минималним техничким и здравствено-техничким условима пословних просторија, опреме и уређаја одмаралишта.

Услуге у одмаралиштима према предвиђеном нацрту закона моћи ће користити само чланови друштвених и привредних организација односно деца, омладина и лица о којима се стара друштвена заједница. Међутим, да би се обезбедило боље коришћење капацитета нацртом закона се предвиђа да оснивачи одмаралишта могу уговорати узајамно коришћење капацитета као и да више оснивача могу имати заједничко одмаралиште.

У циљу да се даље потстиче иницијатива привредних организација да оне средства заједничке потрошње улажу за проширење јевтиних смештајних капацитета, нацртом закона се предвиђа да привредна организација може средства заједничке потрошње улагати у основна и обртна средства одмаралишта. Осим тога се предвиђа да привредна организација одмаралишту може доделити на коришћење грађевински објекат, опрему и инвентар.

Ради снижења цена пансионских услуга, предвиђа се да одмаралишта не плаћају обавезе према заједници осим доприноса буџетима из плата (ако имају упослену туђу радну снагу) као и порез на промет алкохолних пића.

У члану 18 нацрта Закона о одмаралиштима предвиђа се да привредна организација оснивач одмаралишта може из средстава заједничке потрошње дати дотацију одмаралишту за снижење цене пансионских услуга. Нацртом решења за одређивање висине дотације предвиђа се да висина ове дотације може износити до 30% од продајне цене пансиона. Међутим, ова дотација не би могла бити већа од 250 динара по једном пансиону. Износ дотације у про-

секу био би у висини износа амортизације за замену основних средстава и режиских трошкова. Према томе, корисници услуга одмаралишта, плаћали би вредност утрошеног материјала и расходе за личне дохотке запослене радне снаге у одмаралиштима. Међутим, из средстава буџета односно предрачуна органа и установа са самосталним финансирањем не би се могле давати дотације за снижење цена пансионских услуга.

У прелазним одредбама предвиђа се начин оснивања репрезентативних објеката за државне потребе. Сматра се да се ови објекти имају оснивати само на основу савезних и републичких прописа.

Предложени Закон о одмаралиштима допринеће да се јасније одреди статус и перспектива одмаралишта као важног фактора за развој туризма међу радним људима и омладином.

**САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ**

Одбор за народну привреду
СНС (А) 19

24 јун 1958 године
Београд

ИЗВЕШТАЈ

**ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ
ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ОСНИВАЊУ И
ПОСЛОВАЊУ ОДМАРАЛИШТА**

**САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУП-
ШТИНЕ**

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа на својим седницама одржаним на дан 23 и 24 јуна 1958 године, претресао је Предлог закона о оснивању и пословању одмаралишта и усвојио га са следећим изменама:

У члану 2, у првом реду уместо речи „основати“ ставити „оснивати“.

У члану 15, у првом ставу бришу се речи „стапама утврђеним“, као и став 2 истог члана.

Са учињеним изменама сложио се и претставник Савезног извршног већа, а оне су усаглашене и са Одбором за народну привреду Већа произвођача. Поред тога овај законски Предлог претресао је Законодавни одбор Савезног већа, док је Одбор за организацију власти и управу дао сагласност на казнене одредбе.

Подносећи овај извештај у име Одбора за народну привреду предлажем да Дом усвоји Предлог закона о оснивању и пословању одмаралишта са овим извештајем.

За известиоца одређен је народни посланик Будихна инж. Кармело.

Секретар

Претседник

Тодор Вујасиновић с. р. Видое Смилевски с. р.

Чланови:

Влајко Беговић, с. р., инж. Кармело Будихна, с. р., Марин Петинић, с. р., Радивоје Давидовић, с. р., Блажо Ђуришић, с. р., Тоне Фајфер, с. р., инж. Војислав Јеленковић, с. р., Момир Капор, с. р., Никола Кмезић, с. р., Радомир Коматина, с. р., Вицко Крстуловић, с. р., Воја Лековић, с. р., Шефкет Маглајлић, с. р., Цавид Нимани, с. р., Ђока Рајковић, с. р., Анте Раос, с. р., Паол Шоти, с. р., Благоје Талески, с. р., Божо Томић, с. р., инж. Јосип Змајић, с. р.

**САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ**

Законодавни одбор

СНС (А) 19

24 јун 1958 године
Београд

ИЗВЕШТАЈ

**ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О
ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ОСНИВАЊУ И ПОСЛО-
ВАЊУ ОДМАРАЛИШТА**

**САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ**

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својој седници одржаној 24 јуна о. г. претресао је и усвојио без измена Предлог закона о оснивању и пословању одмаралишта, достављен му од Одбора за народну привреду Савезног већа.

Извештавајући вас о томе молимо Дом да усвоји Предлог закона о оснивању и пословању одмаралишта.

За известиоца Законодавни одбор је одредио народног посланика Стојана Миленковића.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић с. р. Др Макс Шнудерл с. р.

Чланови:

Др Заим Шарац, с. р., Аљаш Гаши, с. р., Богомир Брајковић, с. р., Саво Брковић, с. р., Живан Димитријевић, с. р., Мито Димитријевић, с. р., Спасоје Ђоковић, с. р., Гојко Гарчевић, с. р., Иван Крефт, с. р., Стојан Миленковић, с. р., Никола Миљанић, с. р., Зехра Муидовић, с. р., Миле Почуча, с. р., Сретен Вучковић, с. р.

**САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ**

01 Бр. 215-58

16 јун 1958 године
Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУП-
ШТИНЕ**

Београд

Приложено Вам достављамо предлог Закона о изменама и допунама Закона о радним односима, са образложењем, са молбом да се преузме на даљи рад у Савезној народној скупштини.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за свога претставника у оба већа одредило Николу Минчева, члана Савезног извршног већа и државног секретара за послове финансија.

За повереника Савезног извршног већа одређени су Спасоје Велимировић, помоћник секретара за рад Савезног извршног већа — за повереника у Савезном већу и Никола Балог, помоћник секретара за опште привредне послове Савезног извршног већа — за повереника у Већу произвођача.

Смрт фашизму — слобода народу!

Секретар

Савезног извршног већа

Вељко Зековић, с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 20

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Закона о изменама и допунама Закона о радним односима који је Савезно извршно веће поднело Скупштини и молим да овај предлог упутите Одбору за социјалну политику и народно здравље на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило свог члана Николу Минчева, а за повереника Спасоја Велимировића, помоћника секретара за рад Савезног извршног већа.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 20

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА СОЦИЈАЛНУ ПО-
ЛИТИКУ И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ САВЕЗНОГ
ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Закона о изменама и допунама Закона о радним односима, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини и молим да овај предлог претресе Ваш одбор и достави извештај Дому.

За свог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило Николу Минчева, члана Савезног извршног већа и државног секретара за послове финансија, а за повереника Спасоја Велимировића, помоћника секретара за рад Савезног извршног већа.

Претседник

Др Младен Ивековић с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАДНИМ ОДНОСИМА

Члан 1

У члану 134 става 1 Закона о радним односима брише се на крају тачка и додају се речи! „или у случају замене радника за време болести, војне вежбе и сл.“.

Члан 2

У члану 166 брише се став 3.

Члан 3

Члан 176 мења се и гласи:

„Сваки рад извршен преко редовног радног времена у току радног дана сматра се прековременим радом, сем рада извршеног у смислу члана 169 овог закона.“

Прековремени рад је забрањен, сем у случајевима изрично предвиђеним овим законом.“

Члан 4

После члана 176 додаје се нови члан 176а, који гласи:

„Изузетно прековремени рад је дозвољен:

1) код послова који се по својој природи морају без прекида завршити;

2) у случају неопходне потребе да се спречи кварење сировина или материјала, или да се отклони квар на средствима за рад;

3) кад је прописима предвиђено или од стране овлашћеног државног органа наређено да се поједини послови имају извршити у одређеном року;

4) у случајевима сезонског рада;

5) на радовима за које је потребна специјализована радна снага.

Дозвољен је и прековремени рад радника за послених у привредним организацијама пољопривреде, грађевинарства, шумарства, поморства, бродоградње, на монтажним и сличним радовима, у привредним организацијама за ремонт моторних возила, у привредним организацијама јавног саобраћаја, јавних складишта и лука и рибарства, у привредним организацијама за снимање филмова, у привредним организацијама за техничку израду и обраду филмова, као и возача моторних возила у свим привредним организацијама.

Прековремени рад може се уводити и у појединим случајевима кад то захтевају општи интереси или кад то неопходно траже услови пословања привредне организације.“

Члан 5

Члан 177 мења се и гласи:

„Прековремени рад може износити најдуже 8 часова недељно.

Изузетно, прековремени рад радника из члана 176а став 2 овог закона, као и прековремени рад уведен на основу члана 176а став 3 овог закона, може бити и дужи од 8 часова недељно.“

Члан 6

Члан 178 мења се и гласи:

„Прековремени рад уводи раднички савет својом одлуком, којом одређује услове под којима се прековремени рад може наредити као и трајање прековременог рада.“

На основу одлуке радничког савета прековремени рад наређује писмено директор или друго овлашћено лице у привредној организацији.

Директор или друго овлашћено лице у привредној организацији може наредити прековремени рад у случајевима из члана 176а став 1 тач. 1, 2 и 3 овог закона и без одлуке радничког савета, али је дужан о сваком случају наређења таквог прековременог рада известити раднички савет привредне организације.

За увођење прековременог рада на основу члана 176а став 2 овог закона дужег од 12 часова недељно потребна је сагласност савета општинског народног одбора надлежног за послове рада и радних односа.

За увођење прековременог рада на основу члана 176а став 3 овог закона, без обзира на дужину трајања прековременог рада, потребна је сагласност секретаријата републичког извршног већа за рад.

Орган који је дао сагласност за увођење прековременог рада може сагласност повући кад нађе да су престали разлози због којих је прековремени рад био уведен.“

Члан 7

После члана 178 додаје се нови члан 178а, који гласи:

„Привредна организација дужна је о увођењу и наређењу прековременог рада писмено обавестити надлежни инспекторат рада.“

Инспекторат рада ће забранити прековремени рад који је незаконито уведен или наређен.

Општински народни одбор, по сопственој иницијативи или на предлог општинског односно средског синдикалног већа, инспектората рада, органа службе за посредовање рада или завода за соци-

јално осигурање, може забранити прековремени рад уведен на основу члана 176а став 1 тач. 4 и 5 или члана 176 став 2 овог закона, и то за поједине или све привредне организације на свом подручју.

За послове из ст. 2 и 3 овог члана за привредне организације јавног саобраћаја и веза, сем привредних организација друског саобраћаја, надлежан је републички инспекторат рада односно секретаријат републичког извршног већа за рад.“

Члан 8

Члан 179 мења се и гласи:

„Код рада са скраћеним редовним радним временом не може се заводити прековремени рад. Изузетно, секретаријат републичког извршног већа за рад може дати сагласност за увођење прековременог рада и код рада са скраћеним редовним радним временом ако се прековремени рад уводи на основу члана 176а став 3 овог закона.

Забрањен је сваки прековремени рад радника којима би према налазу лекара јавне здравствене службе такав рад погоршао здравствено стање.

Забрањен је и прековремени рад преко времена које је одређено прописима или правилима о вршењу посла на одређеном радном месту.“

Члан 9

После члана 179 додаје се нови члан 179а, који гласи:

„Овлашћује се Секретаријат Савезног извршног већа за рад да може доносити ближе прописе о условима под којима се може уводити и наређивати прековремени рад, као и о трајању прековременог рада.“

Члан 10

У члану 180 уноси се после става 1 нови став 2, који гласи:

„Радницима у грађевинарству, пољопривреди, шумарству и поморству, као и у другим привредним делатностима и привредним организацијама са сезонским карактером рада, обрачунава се по претходном ставу само време проведено на раду преко 10 часова дневно. Од времена које су ови радници провели на раду преко 8 а до 10 часова дневно, на крају пословне године обрачунава им се по претходном ставу само онолико часова колико су у току целе године укупно провели на раду више од 8 часова дневно, не урачунавајући већ обрачунате часове прековременог рада.“

Досадашњи став 2 постаје став 3.

Члан 11

У члану 207 тачка 4 брише се.

Члан 12

У члану 328 додаје се нови став 2, који гласи:

„Тужба се може поднети у року од 15 дана од дана уручења решења арбитражног већа.“

Члан 13

У члану 332 додају се нови ставови 2 и 3, који гласе:

„Право на поновну отпремнину радник стиче ако је у новом запослењу провео најмање пет година непрекидно у истој привредној организацији.

Радник који је стекао право на старосну пензију, нема право на отпремнину.“

Члан 14

Члан 407 мења се и гласи:

„Минимални лични доходи радника земљорадничких задруга утврђиваће се, до доношења прописа о минималним личним дохоцима, по одредбама члана 402 овог закона.“

Члан 15

Члан 413 мења се и гласи:

„Привредне организације дужне су своја правила саобразити одредбама главе X другог дела овог закона односно донети правилник о радним односима најдоцније до краја 1958 године.

До доношења правила односно правилника из претходног става, по питањима која се у смислу одредаба овог закона регулишу правилима односно правилником привредне организације одлучује раднички савет својом одлуком.“

Члан 16

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАДНИМ ОДНОСИМА

Поред битних позитивних дејстава новог Закона о радним односима, у пракси су се испојиле извесне тешкоће нарочито у погледу појединачних одредаба Закона у погледу прековременог рада. Указује се потреба измене Закона у циљу потпунијег спровођења позитивних начела о забрани прековременог рада; чувајући принцип забране прековременог рада где је то могуће.

Одредбама члана 176 до 177 Закона о радним односима прецизирани су услови под којима се дозвољава увођење прековременог рада а нарочито његово трајање. Међутим, од стране појединих комора, удружења и привредних организација, поднесе се органима захтеви за ширим могућностима увођења прековременог рада, а нарочито за продужење његовог трајања. Захтеви се углавном обрађују са следећим:

— помањкање одговарајућих стручних кадрова у појединим привредним гранама, предузећима или за поједина радна места. На пример, само у железничком саобраћају требало би оспособити нових 9.000 радника да би могли применити одредбе Закона;

— немогућност извршења обавеза од стране извесних привредних организација. На пример, у бродоградњи, лукама и складиштима, на инвестиционим радовима и др.;

— сам технолошки процес рада понекад захтева безуветно увођење прековременог рада и у дужем трајању од оног који је Законом дозвољен, те није могуће увести нову смену нити се може ангажовати већи број радника итд. На пример, у пољопривреди, у шумарству, у грађевинарству, у рибарству, у друском и градском саобраћају и др.

Поред тога прописи о забрани прековременог рада допринели су у извесној мери појачаној тенденцији запошљавања у привреди у целини, и то у мери која није у складу са економском политиком постављеном у Савезном друштвеном плану. Притом треба имати у виду да се због забране прековременог рада не врши увек запошљавање оне радне снаге која би била неопходна, већ се привредне организације оријентишу на неквалификоване и полуквалификоване раднике. Исто тако, често нема услова за увођење нове смене радника, па се на тај начин не искоришћава потпуно радно време многих новозапослених.

С обзиром на интенцију Закона да се ограничи прековремени рад и на изричите законске одредбе о прековременом раду, органи рада нису овлашћени да дају одобрење за прековремени рад ван Законом прописаним. Међутим, поједини захтеви су убедљиво документовани и законске одредбе о прековременом раду не могу задовољити оправдане потребе привреде у одређеним случајевима, као што су — поред наведених примера привредне организације у пољопривреди, грађевинарству, шумарству,

поморству, монтажним радовима и др. За решење овог проблема једина је могућност измена и допуна Закона о радним односима из децембра 1957 године. Предлогом закона се задржава и чува у највећој мери — реалној за дате услове, могућности и потребе привредне у догледној будућности — принцип о забрани прековременог рада, односно његовог увођења на неопходну меру. Ово се постиже кроз механизам и поступак увођења, наређивања, одобравања и забране прековременог рада предвиђен у члановима 6, 7, 8 и 9 предлога закона. Наиме, о увођењу прековременог рада одлучује раднички савет привредне организације, а на основу и у оквиру те одлуке конкретни прековремени рад наређује директор или друго овлашћено лице.

За увођење прековременог рада, у случајевима предвиђеним законом (чл. 4 ст. 1 предлога) задржан је принцип од 8 часова недељно, с тим да у изузетно оправданим случајевима може износити и дуже али по претходној сагласности секретаријата републичког извршног већа за рад.

Прековремени рад до 12 часова недељно може се уводити и наређивати у привредним организацијама пољопривреде, грађевинарства, шумарства, поморства, бродоградње, на монтажним и сличним радовима, у привредним организацијама за ремонт моторних возила, у привредним организацијама јавног саобраћаја, јавних складишта и лука и рибарства, у привредним организацијама за снимање и техничку обраду филмова, као и код возача моторних возила у свим привредним организацијама. Прековремени рад у трајању дужем од 12 часова недељно може се уводити у овим привредним организацијама само уз претходну сагласност савета општинског народног одбора надлежног за послове рада и радних односа.

Поред тога, инспекторат рада доноси решење о забрани сваког незаконито уведеног или наређеног прековременог рада, а народни одбор општине може забранити по свом нахођењу (по дискреционој оцени) прековремени рад у појединим или свим привредним организацијама на свом подручју, сем у случајевима кад се ради о пословима који се без прекида морају завршити, о спречавању кварица робе или отклањању кvara на средствима за рад, кад је прописано и наређено да се поједини послови изврше у одређеном року, као и у случајевима кад прековремени рад захтева општи интерес или изузетно оправдане потребе привредне организације, на који је дао сагласност републички секретаријат за рад.

Најзад, ради правилног усмеравања и каналисања праксе у спровођењу одредаба о прековременом раду предлаже се овлашћење за Секретаријат Савезног извршног већа за рад по коме ће моћи законито да реагује на евентуалне неправилности у пракси, путем доношења ближих прописа за спровођење законских одредаба о прековременом раду.

Посебан проблем претставља прерасподела радног времена у току године предвиђена у члану 166 закона за привредне организације са сезонским карактером рада (пољопривреда, грађевинарство, шумарство и др.). Постоји тенденција да се ова прерасподела не врши, очигледно са циљем да задрже осмочасовно редовно радно време кроз целу годину како би у шпигелу сезоне постигли већи број прековремених часова са увећаним плаћањем од 50%. У вези са тим, у предлогу закона се задржава принцип факултативне прерасподеле годишњег фонда редовног радног времена обрачунатог на бази 8 часова дневно, по временским раздобљима зависно од интензитета сезонских радова. Међутим, предлаже се да се прековремени часови обрачунавају на крају године тј. као часови прековременог рада признаће се све време рада изнад укупног годишњег фонда редовног радног времена обрачунатог

на бази 8 часова дневно. Од овога би се отступило само за дане када је наређен рад у дужем трајању од 10 часова тј. у тим случајевима би се часови рада преко 10 часова дневно обрачунавали и исплаћивали по усвојеним основима за утврђивање личног дохотка увећаним за 50%. Овим се иде на то да се самим системом обезбеди циљ постављен прерасподелом радног времена, као и, макар и приближно, исти третман колектива који изврше прерасподелу са онима који то не би хтели учинити.

Остале измене односе се на отклањање извесних непрецизности у појединим одредбама закона које су имале за последицу неједнаку примену у пракси, спорове и друге потешкоће, а које се предлогом измена отклањају. Измене се састоје у следећем:

1. Одредбама члана 133 Закона одређују се случајеви кад се може засновати радни однос на одређено време. Према тим одредбама, а у вези одредбе чл. 133 Закона, произилази да се мора засновати радни однос на неодређено време и у случају кад се ангажује нови радник за време док се стални радник предузећа налази на боловању, војној вежби и у другим случајевима привремене отсућности са рада. То има за последицу да се привремено ангажованом раднику мора давати редован отказ, кроз редовну процедуру коју закон предвиђа (евентуално приговори и жалбе арбитражи).

Предлог иде за тим да привремено ангажованом раднику радни однос престаје аутоматски даном повратка сталног радника са боловања, вежбе и сл.

2. За време притвора и истражног затвора радник не прима накнаду од предузећа, већ од државног органа. Због тога време притвора односно истражног затвора не треба да се урачунава код утврђивања минималног личног дохотка радника.

3. У члану 328 закона није ништа предвиђен рок за тужбу, па се у пракси заузима становиште да тај рок износи до 2 године тј. до рока у коме застаревају права из радног односа по одредбама Закона о застарелости. Ово би у пракси чинило огромне тешкоће и зато се предлаже један примеран рок за подношење тужбе за циљем да се цео поступак око отказа може окончати у току отказног рока, тј. док је радник још на раду.

4. У члану 332 закона нису одређени никакви услови за поновно стицање права на отпремнину тј. у случајевима давања отказа и после навршетка 15 односно 20 година радног стажа што значи да радник може примати безброј пута отпремнину — приликом сваког даљег давања отказа. Предлаже се најмање 5 година непрекидног рада у истом предузећу да би могао стећи право на поновну отпремнину.

Из исте одредбе закона произилази да и радници који иду у пензију примају отпремнину, што премашује циљ овог института тј. да му се олакша живот до поновног запослења (а не и за случај пензионисања!).

5. Према чл. 407 закона радницима у земљорадничким задругама одређује се минимални лични дохотак на бази уговорних плата из 1957 године. Ове уговорне плате су редовно знатно више од плата пољопривредних радника на пољопривредним добрима. Да би се у овом погледу обезбедио приближно исти третман свим пољопривредним радницима, предлаже се сходно примена одредаба чл. 402 закона тј. као да се ради о новооснованој привредној организацији. Напомиње се да цело питање неће претстављати нарочити проблем јер одредбе члана 407 нису још спроведене у пракси.

ИЗВЕШТАЈ**ОДБОРА ЗА СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАДНИМ ОДНОСИМА**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за социјалну политику
и народно здравље

СНС (А) 20
24 јун 1958 године
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за социјалну политику и народно здравље Савезног већа Савезне народне скупштине на својим седницама од 23 и 24 јуна 1958 године претресао је Предлог закона о изменама и допунама Закона о радним односима, који му је доставио претседник Савезног већа Савезне народне скупштине, и усвојио га заједно са амандманима које је у току претреса у Одбору поднело Савезно извршно веће.

У прилогу достављамо Дому пречишћен текст законског предлога.

Подносећи овај извештај, Одбор моли Дом да усвоји пречишћени текст Предлога закона о изменама и допунама Закона о радним односима.

За известиоца Одбор је одредио народног посланика Батановића Милована.

Секретар

Претседник

Василије Смајевић с. р. Радован Папић с. р.

Чланови:

Вера Ацева с. р., Милован Батановић с. р., Маријан Цветковић с. р., Тодерувија с. р., Илија Дошен с. р., Милош Грбац с. р., Раде Јакшић с. р., Иса Јовановић с. р., Стјепан Јурековић с. р., Милена Корже с. р., Добривоје Милетић с. р., Никола Митевски с. р., Асим Муџић с. р., Радисав Недељковић с. р., Катарина Патротић с. р., Мато Петровић с. р., Анте Роје с. р., Драган Спиоровски с. р., Јаким Спиоровски с. р., Стојадин Стојковић с. р., Исмет Шаџири с. р.

ИЗВЕШТАЈ**ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О РАДНИМ ОДНОСИМА**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

СНС (А) 20
24 јун 1958 године
Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својој седници одржаној 24 јуна о. г. претресао је Предлог закона о изменама и допунама Закона о радним односима, достављен му од Одбора за социјалну политику и народно здравље.

У законском предлогу нису извршене никакве измене.

Извештавајући вас о томе молимо Дом да усвоји Предлог закона о изменама и допунама Закона о радним односима.

За известиоца је одређен народни посланик Спасоје Ђаковић.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић с. р. Др Макс Шнудерл с. р.

Чланови:

Др Заим Шарац с. р., Аљаш Гаши с. р., Богомир Брајковић с. р., Саво Брковић с. р., Живан Димитријевић с. р., Мито Димитријевић с. р., Спасоје Ђаковић с. р., Гојко Гарчевић с. р., Иван Крефт с. р., Стојан Миленковић с. р., Никола Миљанић с. р., Зехра Муидовић с. р., Миле Почуча с. р., Сретен Вучковић с. р.

ПРЕДЛОГ**ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ДРЖАВЉАНСТВУ УДАТЕ ЖЕНЕ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01 Бр. 192-58
2 јун 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Достављамо Вам Предлог закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене, са образложењем са молбом да се преузме на даљи рад у Савезној народној скупштини.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за свог претставника одредило Светислава Стефановића, члана Савезног извршног већа и државног секретара за унутрашње послове.

За повереника Савезног извршног већа одређен је Милорад Вучковић, помоћник секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Смрт фашизму — слобода народу!

Секретар

Савезног извршног већа
Вељко Зековић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 13
4 јун 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини, и молим да овај предлог упутите Одбору за спољне послове на претресање и даљи поступак.

За овог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило Светислава Стефановића, државног секретара за унутрашње послове, а за повереника Милорада Вучковића, помоћника секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 13

7 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ
САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

У прилогу Вам достављам Предлог закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини, с молбом да га претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

За овог претставника при претресању овог законског предлога Савезно извршно веће је одредило Светислава Стефановића, државног секретара за унутрашње послове, а за повереника Милорада Вучковића, помоћника секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Претседник

Др Младен Ивековић с. р.

**ПРЕДЛОГ
ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О
ДРЖАВЉАНСТВУ УДАТЕ ЖЕНЕ**

Члан 1

Ратификује се Конвенција о држављанству удате жене, која је отворена за потписивање у Њујорку 20 фебруара 1957 године, а која у оригиналу на француском и у преводу на српскохрватском језику гласи:

**„КОНВЕНЦИЈА О ДРЖАВЉАНСТВУ УДАТЕ
ЖЕНЕ**

Државе уговорнице,

Увиђајући да сукоби закона и пракса у погледу држављанства потичу из одредаба о губитку или стицању држављанства жене актом удаје, раставе брака или промене држављанства мужа за време брака.

Увиђајући да је, у члану 15 Опште декларације о правима човека, Генерална скупштина Организације Уједињених нација прокламовала да „сваки појединац има право на држављанство“ ни да „нико не може бити једнострано лишен свог држављанства нити права да промени држављанство“.

У жељи да сарађују са Организацијом Уједињених нација на потстицању општег поштовања и примени права човека и основних слобода за све, без разлике пола,

Сложиле су се у следећем:

Члан 1

Свака држава уговорница се слаже да ни склапање ни растава брака између домаћих и страних држављана, нити промена држављанства мужа за време брака, не могу *ipso facto* имати дејства на држављанство жене.

Члан 2

Свака држава уговорница се слаже да ни доброволно стицање држављанства неке друге државе од стране њених држављана, ни одрицање од држављанства од стране неког од њених држављана не спречава супругу поменутог држављанина да сачува своје држављанство.

Члан 3

1. Свака држава уговорница се слаже да странкиња удата за неког њеног држављанина може, на

свој захтев, стећи држављанство свог мужа коришћећи се посебним привилегованим поступком натурализације; давање тог држављанства може подлећи ограничењима које може захтевати интерес националне безбедности или јавног поретка.

2. Свака држава уговорница се слаже да се не може тумачити да ова Конвенција дира у макакав закон или пропис, нити судску праксу, који допуштају странкињи удатој за њеног држављанина да пуноправно стекне, на свој захтев, држављанство свог мужа.

Члан 4

1. Ова Конвенција је отворена за потписивање и ратификацију од стране свих држава чланица Организације Уједињених нација, као и свих других држава које су или ће постати чланице ма које специјализоване институције Уједињених нација или потписнице Статута Међународног суда правде, или свих других држава којима је Организација Уједињених нација упутила позив.

2. Ова Конвенција треба да буде ратификована а ратификациони инструменти биће депоновани код Генералног секретара Организације Уједињених нација.

Члан 5

1. Све државе о којима је реч у параграфу 1 члана 4 могу приступити овој Конвенцији.

2. Приступање се врши депоновањем инструмента о приступању код Генералног секретара Организације Уједињених нација.

Члан 6

1. Ова Конвенција ће ступити на снагу деведесетог дана после депоновања шестог ратификационог инструмента или инструмента о приступању.

2. За све државе које буду ратификовале ову Конвенцију или јој буду приступиле после депоновања шестог ратификационог инструмента или инструмента о приступању, Конвенција ће ступити на снагу деведесетог дана после дана депоновања од стране те државе њеног ратификационог инструмента или инструмента о приступању.

Члан 7

1. Ова Конвенција ће се примењивати на све неаутономне територије, територије под старатељством, колоније и друге неметрополске територије чије међународне односе обезбеђује нека држава уговорница; заинтересована држава уговорница треба, под резервом одредаба параграфа 2 овог члана, у тренутку потписивања, ратификације или приступања, изјавити на коју или које неметрополске територије ће се ова Конвенција примењивати *ipso facto* потписивањем, ратификацијом или приступањем.

2. Ако се, у погледу држављанства, нека неметрополска територија не сматра као целина са метрополском територијом, или ако је потребна претходна сагласност неке неметрополске територије, на основу уставних закона или праксе државе уговорнице или неметрополске територије, да би се Конвенција примењивала на ту територију, поменути држава уговорница треба настојати да добије, у року од дванаест месеци рачунајући од дана кад та држава буде потписала Конвенцију, потребну сагласност неметрополске територије, а кад буде добила ту сагласност, држава уговорница ће о томе обавестити Генералног секретара Организације Уједињених нација. Од дана кад Генерални секретар прими то обавештење, Конвенција ће се примењивати на територију или територије које она назначи.

3. По истеку рока од дванаест месеци поменутог у параграфу 2 овог члана, заинтересоване државе уговорнице обавестиће Генералног секретара о резултатима саветовања са неметрополским територијама чије међународне односе обезбеђује, а чија сагласност за примену ове Конвенције не буде дата.

Члан 8

1. У тренутку потписивања, ратификације или приступања, свака држава може ставити резерве на чланове ове Конвенције, осим члана 1 и 2.

2. Резерве стављене сходно параграфу 1 овог члана неће дирати у обавезни карактер Конвенције између државе која буде ставила резерве и других држава чланица, са изузетком одредбе или одредаба на које су стављене резерве. Генерални секретар Организације Уједињених нација саопштиће текст тих резерви свим државама које су или које могу постати чланице ове Конвенције. Свака држава чланица Конвенције или која постане чланица Конвенције може обавестити Генералног секретара да се не намерава сматрати везаном Конвенцијом према држави која је ставила резерве. То обавештење треба дати у року од деведесет дана рачунајући од саопштења Генералног секретара, у погледу држава чланица Конвенције, и рачунајући од дана депоновања ратификационог инструмента или инструмента о приступању у погледу држава које касније постану чланице Конвенције. У случају да такво обавештење буде учињено, Конвенција се неће моћи примењивати између државе која је начинила обавештење и државе која буде ставила резерве.

3. Свака држава која је ставила резерве сходно параграфу 1 овог члана може их у свако доба повући у целини или делимично, после њиховог прихватања, нотификацијом о томе упућеном Генералном секретару Организације Уједињених нација. Та нотификација почиње своје дејство на дан њеног пријема.

Члан 9

1. Свака држава уговорница може отказати ову Конвенцију писменом нотификацијом Генералном секретару Организације Уједињених нација. Отказ почиње да дејствује годину дана после пријема нотификације од стране Генералног секретара.

2. Ова Конвенција ће престати да буде на снази рачунајући од дана кад ступи у дејство отказ који своди број чланица на мање од шест.

Члан 10

Сваки спор између две или више држава уговорница у погледу тумачења или примене ове Конвенције, који не буде решен путем преговора, подноси се ради одлуке Међународном суду правде, на захтев једне од странака у спору, осим ако су се стране сложили у погледу неког другог начина решења.

Члан 11

Генерални секретар Организације Уједињених нација обавештава све државе чланице Организације Уједињених нација и државе нечланице о којима је реч у параграфу 1 члана 4 ове Конвенције:

- а) о потписивању и ратификационим инструментима депонованим сходно члану 4;
- б) о инструментима о приступању депонованим сходно члану 5;
- ц) о датуму на који ће ова Конвенција ступити на снагу сходно члану 6;
- д) о саопштењима и нотификацијама примљеним сходно члану 8;
- е) о нотификацијама о отказу примљеним сходно параграфу 1 члана 9;
- ф) о укидању Конвенције сходно параграфу 2 члана 9.

Члан 12

1. Ова Конвенција, чији су енглески, кинески, шпански, француски и руски текст подједнако веродостојни, биће депонована у архиви Организације Уједињених нација.

2. Генерални секретар Организације Уједињених нација доставиће оверену копију Конвенције

свим државама чланицама Организације Уједињених нација и државама нечланицама о којима је реч у параграфу 1 члана 4.

У ПОТВРДУ ЧЕГА су долепотписани, прописно овлашћени од својих Влада, потписали ову Конвенцију која је отворена за потписивање у Њујорку 20 фебруара хиљаду девет сто педесет седме године.

За Канаду:	Ann SHIPLEY, M. P.
За Кину:	CHENG Paonan
За Колумбију:	Merce GERLEIN DE FONNEGRA
За Кубу:	Dr E. PORTUONDO
За Данску:	Karl I. ESKELUND
За Доминиканску Републику:	Minerva BERNARDINO
За Гватемалу:	Enrique de MARCHENA
За Португал:	Graciela QUAN
	Vasco Vieira GARIN
	21 februaru 1957

За Уједињено Краљевство Велике Британије и Северне Ирске:
За Уругвај:

Pierson DIXON
У име Уругваја стављамо у погледу одредбе члана 3 резерву која има последица на примену Конвенције. Устав Уругваја не допушта давање националности странцима осим ако су рођени од оца или од мајке Уругвајца, у ком случају они могу бити натурализоване грађани. Ван тих случајева, странци који испуњавају услове утврђене уставом и законом могу добити само законито држављанство а не националност.

Juan CARBAJAL
VICTORICA
TOMAS G. BRENA«.

Члан 2

Овлашћује се савезни Државни секретаријат за унутрашње послове да посебним правилником регулише начин примене одредаба члана 3 ове Конвенције.

Члан 3

Овај закон ступа на снагу осмог дана по објављивању у „Службеном листу ФНРЈ“.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ДРЖАВЉАНСТВУ УДАТЕ ЖЕНЕ

Државни секретаријат за иностране послове доставио је Савезном извршном већу Конвенцију о држављанству удате жене, која је отворена за потписивање у Њујорку 20 фебруара 1957 године, — с молбом да се у смислу члана 15 тачке 8 Уставног закона предложи Савезној народној скупштини да законом ратификује ову Конвенцију.

Конвенција је донета са циљем да се у међународним односима избегну сукоби закона и праксе у погледу држављанства жена; ради примене члана 15 Опште декларације о правима човека, у коме је Генерална скупштина Организације Уједињених нација прокламовала право сваког појединца на држављанство и промену држављанства, као и у жељи да државе уговорнице сарађују са Организацијом Уједињених нација на потстицању општег поштовања и на примени права човека и основних слобода за све, без разлике пола.

Материјалне одредбе Конвенције у складу су са нашим законодавством, сем једне од њих, која

само у извесној мери отступа од њега. По тој одредби, странкиња која се уда за домаћег држављанина има право да на свој захтев стекне држављанство мужа по привилегованој специјалној процедури за прирођење, с тим да јој држава мужу не може одбити захтев сем због таквих објективно прописаних ограничења која се намећу у интересу националне сигурности и јавног поретка. Наше законодавство је и досада познавало скраћену процедуру за прирођење жене нашег држављанина, али је условљавано тиме да оба супруга морају имати стално пребивалиште у нашој земљи, а затим решење које се доноси по захтеву странке сматрано је као дискрециони, а не као везани акт. Само због ове одредбе, конвенцију би требало ратификовати законом.

Приликом припремања Конвенције за ратификацију Државни секретаријат за иностране послове је консултовао све заинтересоване установе, и од њих је обавештен да немају никаквих примедби на текст Конвенције, изузев, што је Савезно јавно тужиштво мишљења да би члану 3 Конвенције требало додати одредбу по којој би држава којој је удата жена пре тога припадала по држављанству била дужна да јој да отпуст из свог држављанства, како би се на тај начин избегло двоструко држављанство.

На основу напред изложеног, као и с обзиром на то да су одредбе ове Конвенције у складу са идејама нашег Закона о држављанству и нашом праксом и да се наша земља активно залагала за њено доношење и потписала је међу првима, — Савезно извршно веће предлаже Савезној народној скупштини да путем закона на основу члана 15 тачке 8 Уставног закона ратификује ову Конвенцију.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА СПОЉНЕ ПОСЛОВЕ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ДРЖАВЉАНСТВУ УДАТЕ ЖЕНЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за спољне послове

СНС (А) 13

23 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ

САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за спољне послове на својој седници одржаној 23 јуна о. г. претресао је Предлог закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене и усвојио га.

Извештавајући вас о томе молимо Дом да га усвоји.

За известиоца одређен је народни посланик Макс Баће.

Секретар

Макс Баће с. р.

Претседник

Алеш Беблер с. р.

Чланови:

Предраг Ајтић с. р., Димитар Алексијевић с. р., Владимир Бакарић с. р., Влајко Беговић с. р., Неда Божиновић с. р., Томе Буклески с. р., Угљеша Даниловић с. р., Ђурица Јојкић с. р., Иван Караиванов с. р., Ђуро Кладарин с. р., Велибор Љукић с. р., Карло Мразовић с. р., Коста Нађ с. р., Пуниша Перовић с. р., Ђуро Пуцар с. р., Иво Сарајчић с. р., Владимир Симић с. р., Јанез Становник с. р., Иван Шибл с. р., Бошко Шиљековић с. р., Марија Вилфан с. р., Вељко Влаховић, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О РАТИФИКАЦИЈИ КОНВЕНЦИЈЕ О ДРЖАВЉАНСТВУ УДАТЕ ЖЕНЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

СНС (А) 13

24 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ

САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор на својој седници одржаној 23 јуна о. г. претресао је Предлог закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене, достављен му од Одбора за спољне послове и усвојио га.

Извештавајући вас о томе молимо Дом да усвоји Предлог закона о ратификацији Конвенције о држављанству удате жене.

За известиоца је одређен народни посланик Аљуш Гаши.

Секретар

Др Јерко Радмиловић с. р. Др Макс Шнудерл с. р.

Претседник

Чланови:

Др Заим Шарац с. р., Аљуш Гаши с. р., Богомир Брајковић с. р., Саво Брковић с. р., Живан Димитријевић с. р., Мито Димитријевић с. р., Спасоје Ђаковић с. р., Тојко Гарчевић с. р., Иван Крефт с. р., Стојан Миленковић с. р., Никола Миљанић с. р., Зехра Муидовић с. р., Миле Почуча с. р., Сретен Вучковић с. р.

VEĆE PROIZVOĐAČA

2-GA SEDNICA

OD 25 JUNA 1958 GODINE

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda:

- 1) Saopštenje o poslaničkim odsustvima i primljenim predstavkama i žalbama;
- 2) Saopštenje o primljenim zakonskim propisima, drugim aktima i odborskim izveštajima.

Dnevni red:

- 1) Pretres Predloga zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta;
- 2) Pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima;
- 3) Pretres Predloga odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu;
- 4) Pretres Predloga odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite;
- 5) Pretres Predloga odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije;
- 6) Pretres Predloga odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina;
- 7) Pretres Predloga za utvrđivanje ukupnog broja predstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i Saveza komora i određivanje članova Veća proizvođača u tim organima;
- 8) Pretres Predloga odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine;
- 9) Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije o potvrdi statuta;
- 10) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača.

Govornici: Paško Romac, Josip Parić, Borko Temelkovski, Ibrahim Maglajlić, Viktor Stopar, Jelena Stojanović, Borislav Spasojević, Ivan Briljafa, Emil Kevrešan, Jure Bilčić, Ante Miljković, Aleksandar Conić, poverenik Saveznog izvršnog veća Nikola Bačog, poverenik Saveznog izvršnog veća Jovan Popović, ing. Miron Mejak, ing. Ante Todorović, Sima Tadić, Alojz Riblič, Velizar Škerović, Boro Petrovski i Danilo Knežević.

PRETSEDAVAO
PRETSEDNIK
PAŠKO ROMAC

ZAPISNIČAR
JOSIP PARIĆ

Početak u 10 č 5 min

Pretsednik Paško Romac (Izborni srez Zrenjanin — Kikinda, AP Vojvodina, NR Srbija): Otvaram drugu sednicu Veća proizvođača Savezne narodne skupštine.

Zapisnik današnje sednice vodiće narodni poslanik Josip Parić.

Molim zapisničara da pročita zapisnik prošle sednice.

Zapisničar Josip Parić (Izborni srez Zadar, NR Hrvatska) čita zapisnik prve sednice Veća proizvođača od 18 aprila 1958 godine.

Pretsednik Paško Romac: Da li ima primečanja na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primečanja nema, zapisnik se overava.

Izvolite čuti saopštenja.

Tražili su odsustvo narodni poslanici: Marija Jagodić, Dušan Kragulj, Gregor Kvačnik i Pavao Gaži — radi puta u inostranstvo, Milivoj Stražmešter i Danilo Jakovljević — zbog bolesti, i Vladimir Logar — zbog sprečenosti.

Da li Dom odobrava tražena odsustva? (*Glasovi:* Odobrava). Objavljujem da su odsustva odobrena.

U vremenu od 1 januara do 23 juna 1958 godine Veće proizvođača primilo je 21 pretstavku i žalbu. Spisak pretstavki i žalbi je umnožen i razdeljen narodnim poslanicima, pa se neće čitati. (Videti u prilogu).

Od Saveznog izvršnog veća primili smo:

Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta;

Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima;

Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu;

Predlog odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite;

Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije;

Predlog odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina;

Informaciju o kretanju izvršenja Saveznog budžeta u periodu januar—april 1958 godine i informaciju o stanju sredstava i obaveza federacije na kraju 1957 godine;

Spisak uredaba o izmenama i dopunama uredaba donetih na osnovu ovlašćenja iz tačke II Odluke o potvrdi uredaba Saveznog izvršnog veća i o daljem radu na pripremi zakona o privrednom sistemu;

Spisak propisa koje je Savezno izvršno veće donelo na osnovu ovlašćenja iz glave XXVI Saveznog društvenog plana za 1958 godinu;

Spisak propisa koje je Savezno izvršno veće donelo na osnovu Odluke o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za donošenje određenih privrednih propisa u oblasti privrede.

Od Odbora za privredne organizacije primili smo: Predlog za utvrđivanje ukupnog broja pretstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i Saveza komora sa predlogom za određivanje članova Veća proizvođača u tim organima.

Od Administrativnog odbora Savezne narodne skupštine: Predlog odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine.

Od Zakonodavnog odbora: Predlog odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača.

Od Odbora za privredne organizacije primili smo na potvrdu: Statut Udruženja tržišnih uprava FNRJ, Statut Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova FNRJ, Statut Savezne industrijske komore i Statut Savezne spoljnotrgovinske komore.

Od Okružnog javnog tužioštva primili smo zahtev kojim traži odobrenje Doma za nastavljanje započetog krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Antona Tribušona.

Od Okružnog suda u Sarajevu primili smo predmet i akt kojim se traži odobrenje za na-

stavak postupka protiv narodnog poslanika Ivana Pavliška zbog krivičnog dela iz člana 169, stav 2, i člana 170, stav 2 Krivičnog zakonika, a koji se vodi po privatnoj tužbi.

Od Odbora za narodnu privredu primili smo izveštaje: o Predlogu odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, o Predlogu odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite, o Predlogu odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije i o Predlogu zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta.

Od Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja: o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima, o Predlogu odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina.

Od Odbora za privredne organizacije: o potvrdi Statuta Savezne industrijske komore i o potvrdi Statuta Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova FNRJ.

Od Zakonodavnog odbora: o Predlogu zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta, o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima i o Predlogu odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina.

Na osnovu toga predlažem ovaj dnevni red:

1) Pretres Predloga zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta;

2) Pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima;

3) Pretres Predloga odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu;

4) Pretres Predloga odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite;

5) Pretres Predloga odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije;

6) Pretres Predloga odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina;

7) Pretres Predloga za utvrđivanje ukupnog broja pretstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i saveza komora i određivanje članova Veća proizvođača u tim organima;

8) Pretres Predloga odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine;

9) Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije o potvrdi statuta;

10) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača.

Da li se Dom slaže sa ovim dnevnim redom? (Glasovi: Slaže se).

Objavljujem da je dnevni red usvojen.

Prekidam sednicu i nastavićemo je danas u 17 časova.

(Sednica je prekinuta u 10 č 20 min).

Nastavak sednice u 17 č

Pretsednik Paško Romac: Nastavljamo sednicu.

Obaveštavam Dom da sam od Mandatno-imunitetskog odbora Veća proizvođača dobio izveštaj o zahtevu da se odobri nastavljjanje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika inženjera Antona Tribušona i za odobrenje nastavljanja krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Ivana Pavliška. Predlažem Domu da izveštaje Mandatno-imunitetskog odbora stavimo na dnevni red sednice, s tim da tačka deseta postane tačka dvanaesta. Da li se Dom slaže sa dopunom dnevnog reda? (*Glasovi: Slaže se*). Objavljujem da je dopuna dnevnog reda usvojena.

Prelazimo na prvu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta.

Molim izvestioca Odbora za narodnu privredu, narodnog poslanika Borka Temelkovskog da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac Odbora za narodnu privredu Borko Temelkovski (*Izborni srez Skoplje — Kale, NR Makedonija*) čita izveštaj Odbora o Predlogu zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Molim izvestioca Zakonodavnog odbora, narodnog poslanika Ibrahima Maglajlića, da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Ibrahim Maglajlić (*Izborni srez Banja Luka I, NR Bosna i Hercegovina*) čita izveštaj Odbora o Predlogu zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta. (Vidi u priložu).

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste izveštaje odbora. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč o prvoj tački dnevnog reda? (*Viktor Stopar: Molim za reč*).

Reč ima narodni poslanik Viktor Stopar.

Viktor Stopar (*Izborni srez Maribor — Ruše, NR Slovenija*): Drugovi, zakonom o odmaralištima htela se skinuti sa dnevnog reda ova stihija koja vlada u odnosima među odmaralištima. Želeo sam da tu samo jednu primedbu dam, i to zbog toga što se ovim zakonom regulišu odnosi u onim privrednim organizacijama ili društvenim organizacijama koje već imaju odmarališta. Tih odmarališta u društvenim organizacijama ima, prema ovom predlogu, oko 900 sa oko 24.000 ležaja, a mi imamo više stotina hiljada radnika i službenika. To znači da mi ovim zakonom o odmaralištima dajemo još jednu podršku maloj grupi od 5% do 10% naših radnika i nameštenika, a nikako ne regulišemo pitanje onih radnika i nameštenika koji

nemaju svojih domova. Mislim da bi trebalo uzeti u obzir pitanje svih radnika i nameštenika, svih onih koji idu na odmaranje, a ne samo malog procenta koji može da se služi domovima zato što je sticajem okolnosti do njih došao. Osim toga, ta odmarališta idu na račun privrednih organizacija, pa se u isto vreme može reći da se ovim zakonom daje i popust od 250 dinara, što je, ustvari, privilegija za one koji već imaju svoja odmarališta, jer oni koji nemaju odmarališta ne mogu dobiti nešto za svoj odmor.

Zbog toga ću se uzdržati od glasanja da se primi Predlog zakona ovako kako je formulisano.

Pretsednik Paško Romac: Ko se još javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko više ne javlja za reč, stavljam Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se neko uzdržava od glasanja? (Narodni poslanik Viktor Stopar diže ruku).

Objavljujem da je Dom usvojio Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta sa jednim uzdržanim glasom.

Prelazimo na drugu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima.

Molim izvestioca Odbora za pitanje rada i socijalnog osiguranja, narodnog poslanika Jelenu Stojanović, da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Jelena Stojanović (*Izborni srez Beograd — Vračar, NR Srbija*) čita izveštaj Odbora o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Molim izvestioca Zakonodavnog odbora, narodnog poslanika Borislava Spasojevića, da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac Zakonodavnog odbora ing. Borislav Spasojević (*Izborni srez Lazarevac, NR Srbija*) čita izveštaj Zakonodavnog odbora o Predlogu zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Napominjem da je poverenik Izvršnog veća za ovaj zakonski predlog drug Nikola Balog, a pretstavnik drug Minčev. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč o ovom zakonskom predlogu? Reč ima drug Ivan Brljafa.

Ivan Brljafa (*Izborni srez Pula, NR Hrvatska*): Nemam namjeru da u vezi sa Prijedlogom o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima podnesem amandman, već dajem jedan prijedlog odnosno preporuku.

Potrebno bi bilo da se prilikom donošenja propisa u vezi sa novim članom 176a uzmu u obzir poslovi u brodogradnji, pomorstvu, lu-

kama i skladištima koji se, po svojoj prirodi, moraju bez prekida završiti, a skupčani su sa penalima, bilo za ugovorene radove za inostranstvo, bilo za domaće potrebe. U tim granama privrede često vremenske neprilike, zakašnjavanje materijala iz uvoza i druge okolnosti dovode do toga da je neophodno uvesti prekovremeni rad i preko 12 sati nedeljno. Tu činjenicu bi trebalo uzeti u obzir kako se ne bi stvarale nesuglasice između privrednih organizacija i organa vlasti u pogledu odobravanja prekovremenog rada.

Pretsednik Paško Romac: Reč ima Emil Kevrešan.

Emil Kevrešan (*Izborni srez Pančevo, NR Srbija*): Čini mi se da u članu 15 koji se odnosi na član 401 u štampanom tekstu postoji štamparska greška, jer posle reči: »kod utvrđivanja minimalnog ličnog dohotka po prethodnom stavu« stoji: »na nepoljoprivrednim pogonima«, a treba da stoji: »na poljoprivrednim poslanicima, ima teškoća oko izdavanja

Pretsednik Paško Romac: Da li drug izvestilac Odbora želi odmah da da objašnjenje o ovome što je drug narodni poslanik Kevrešan postavio? Molim druga izvestioca Odbora da da objašnjenje. Ima reč drug Jure Bilić.

Jure Bilić (*Izborni srez Split, NR Hrvatska*): Predlažem da se u članu 4, u pasusu 11, gdje se govori o organizaciji prekovremenog rada, unesu uslijed specifičnosti posla i tvornice ribljih konzervi i prerade voća — zbog sezonskog karaktera rada i zbog toga što sirovine dolaze u određeno vrijeme, i to u većim količinama nego što se može za osam sati preraditi. Molim da se te dvije grane uzmu u obzir.

Pretsednik Paško Romac: Ima reč drug Ante Milković.

Ante Milković (*Izborni srez Sisak, NR Hrvatska*): Imao bih dopunu u stavu 1, člana 134, Zakona o radnim odnosima — da se briše na kraju tačka i dodaju riječi: »godišnji odmor«. Za vrijeme godišnjeg odmora, poduzeća koja imaju takvu vrstu procesa proizvodnje ne mogu zadržati stručnjaka da ne ide na odmor, pa bi zato trebalo da uđu samo riječi: »godišnji odmor«.

Pretsednik Paško Romac: Za reč se javio drug Aleksandar Conić.

Aleksandar Conić (*Izborni srez Kumanovo, NR Makedonija*): Drugovi i drugarice narodni poslanici, ne bih imao šta diskutovati u vezi sa predloženom dopunom ovog zakona jer se sa njom slažem, ali bih želeo da predstavnik Saveznog izvršnog veća odgovori na neka pitanja o daljoj dopuni Zakona o radnim odnosima. Reč je o članovima 120, 164, 165, 170, 253, 260, 390 i 415. U njima se govori, da će nove dopunske propise doneti Sekretarijat za rad Saveznog izvršnog veća, ali ove dopune do danas nisu donete i nama odnosno organima vlasti

koji to sprovode dole na terenu to zadaje prilične teškoće. Mislim da nije opravdano čekati jedan duži period od izlaska zakona do donošenja dopunskih propisa koji treba da daju završnu odredbu datog zakona.

Recimo, imamo ovakav slučaj: u članu 120 govori se o izdavanju radnih knjižica, o načinu izdavanja, o registru i tome slično, a kod nas, na terenu, a isto tako i u drugim krajevima, što saznajemo iz razgovora sa drugim narodnim pogonima«. Mislim da to treba ispraviti. radnih knjižica. Drugo, ima i ovakvih slučajeva: ako neko, naprimjer, hoće da promeni državljanstvo i ode u inostranstvo, u drugu zemlju, mi mu ne možemo overiti radnu knjižicu ni njegov radni staž.

Dalje, navodi se član 164. U njemu se govori da će Sekretarijat za rad zajedno sa Centralnim većem Saveza sindikata Jugoslavije odrediti približno rokove o zaključivanju vremenskih ugovora o radu. Isto tako, o ovom članu do danas nije donesen nikakav dopunski propis. Međutim sada je leto, počinju sezonski radovi i oko toga naša preduzeća nailaze na izvesne teškoće. Reč je o tome da bi prilikom donošenja jednog zakona trebalo fiksirati da je Izvršno veće obavezno da, recimo, u roku od 6 meseci donese tu i tu završnu odredbu.

Isto tako, mislim da je preporučljivo da i naš Zakonodavni odbor prilikom razmatranja ovakvih zakona kaže određenije Sekretarijatu za rad Saveznog izvršnog veća da u roku od 6 meseci ili 3 meseca donese te i te dopunske odredbe, tako da vidimo da li se dopune tih članova sremaju i kada će otprilike biti gotove, a ne da naše privredne organizacije čekaju na neke sitnice i da samo zbog toga ne mogu izvršavati svoje zadatke.

Pretsednik Paško Romac: Ko se još javlja za reč? (Ne javlja se niko). Pošto se niko više ne javlja za reč, molim poverenika Saveznog izvršnog veća, druga Baloga, da da objašnjenje o ovim primedbama.

Poverenik Saveznog izvršnog veća dr Nikola Balog: Prvi je amandman da se u član 4 unesu i preduzeća ribljih konzervi i prerade voća kako bi se u tim preduzećima moglo raditi prekovremeno. Mislim da ovde nije potrebna nikakva dopuna, jer je kod preduzeća ribljih konzervi i prerade voća u pitanju sezonski rad, a u tački 4 je utvrđeno da, u slučaju potrebe, sama privredna organizacija može uvoditi prekovremeni rad. Još bih upozorio narodne poslanike da po poslednjem stavu člana 4 ova preduzeća mogu tražiti od republičkog sekretara za rad odobrenje, ako ispunjavaju određene uslove, da se trajno uvede prekovremeni rad. Na taj način je van svake sumnje da postoji mogućnost uvođenja prekovremenog rada.

U pogledu brodogradnje, isto tako tačka 4 člana 4 dolazi u obzir, odnosno stav 3 člana 4.

Mislim da tu neće biti nikakvih teškoća da se to sprovede.

Drug narodni poslanik Kevrešan je ukazao na štamparsku grešku, i ona se mora ispraviti.

Drugo pitanje koje je izneto jeste ovo: da se u članu 134 doda: »ili u slučaju zamene radnika u slučaju bolesti, vojne vežbe, godišnjeg odmora«. Naše je mišljenje da se ta dopuna ne treba da izvrši i to iz dva razloga. Prvo, godišnji odmori se znaju unapred i mogu se planirati. Prema tom potrebnom broju radnika ima da se ravna privredna organizacija. Inače, ona ne bi vodila računa o godišnjem odmoru, to jest da li izaziva opšte povećanje broja radnika. Drugo, treba ostaviti Saveznom izvršnom veću da vodi određenu politiku. Ono bi moglo eventualno voditi računa i o iznetom predlogu kako bi se smanjila stalna zapošljavanja zbog godišnjeg odmora. Prema tome, mislim da taj predlog ne bi trebalo usvojiti jer bi bio suviše krut i ne bi doveo do cilja do koga treba da dovede član 134.

U pogledu člana 309, to jest poslednjeg predloga koji je stavljen, a kojim se traži da se naknada štete može izreći ne samo od strane lica određenih pravilima nego i od strane disciplinske komisije, — mislim da ulaženje sada u ovu materiju traži posebno ispitivanje. Izgleda mnogo celishodnije da se do 10 hiljada dinara izriču kazne kako je utvrđeno pravilima, a preko te sume da se ostavi ovlašćenje radničkom savetu. Izmena u ovom smislu ne bi bila celishodna jer vodi drugim putem, a naknade štete do 10 hiljada dinara treba da se hitno, brzo i efikasno reše, razume se, sa svim kautelama potrebnim za zaštitu prava radnika.

S obzirom na dve stvari: prvo, da ovo još nije izvodljivo, i, drugo, da bi se time menjali određeni principi uredbe, — mi mislimo da ne bi bilo celishodno, bar ne zasada, da se ova izmena izvrši.

U pogledu donošenja bližih propisa, ako dozvolite, drug Jovan Popović poznaje stanje ovih propisa, pa bi eventualno mogao odgovoriti u slučaju potrebe.

Pretsednik Paško Romac: Molim druga Jovana Popovića da da potrebna objašnjenja.

Poverenik Saveznog izvršnog veća Jovan Popović: Drug narodni poslanik Aleksandar Conić je uvideo da jedan broj propisa koje je trebalo doneti u skladu sa zakonom, a od kojih zavisi budući rad privrednih organizacija, naprimer, donošenje pravilnika o radnim odnosima, — nije još donet. Međutim, u vezi sa primedbama druga narodnog poslanika Conića treba imati u vidu dve vrste poslova. Jedno su propisi koje Savezno izvršno veće ili Sekretarijat za rad treba da donesu što pre, i to obavezno, a drugo su članovi zakona na koje se drug poslanik poziva, a koji se ustvari odnose na sprovođenje već postojećih propisa, ili na ovlašćenje Saveznom izvršnom veću ili Sekre-

tarijatu za rad da mogu — što ne znači da i moraju, da su obavezni — doneti odgovarajuće propise.

Rekao bih kako stoje stvari u pogledu propisa sa čijim bi donošenjem trebalo pohitati.

U pogledu radnih knjižica, član 120 zakona, mogu kazati da će se za nekoliko dana, odnosno već ovog meseca, uputiti Saveznom izvršnom veću pripremljeni tekst Uredbe o radnim knjižicama, koju Savezno izvršno veće treba da usvoji, a propis za sprovođenje te uredbe odnosno uputstva već je pripremljen. Prema tome, sve će zavistiti od toga koliko će Savezno izvršno veće narednog meseca imati svojih sednica i da li će narednog meseca i doneti tu uredbu.

U pogledu privremenog radnog odnosa treba doneti više propisa. To je dosta složena materija, problem koji je unet u zakon o radnim odnosima neposredno pre njegovog donošenja, koliko se ja sećam, i za čije proučavanje treba malo više vremena. Problem smo uzeli da proučavamo, ali njegovo brzo regulisanje odgovarajućim propisima, bar u toku ovog leta, ne treba očekivati. Međutim Sekretarijat je u celini uzeo taj problem da razmatra s obzirom na to da je tu posredi i mnoštvo pitanja u vezi sa radnim odnosima, sa socijalnim osiguranjem i drugim problemima lica zaposlenih sa privremenim radnim odnosom.

Član 165 govori o mogućnosti uvođenja kraće radne nedelje. Mislim da je jasno da je reč o jednom problemu koji treba i sa ekonomskog i sa socijalnog aspekta temeljno proučiti, a za koji u samom zakonskom tekstu ne postoji nikakva — ni po duhu, ni po slovu zakona — određena obaveza Saveznog izvršnog veća da u određenom roku treba ili mora doneti takav propis. Zakon je samo išao za tim, s obzirom na perspektive našeg daljeg razvitka, da takvu mogućnost da Saveznom izvršnom veću kada se za to jave odgovarajući pogodni uslovi, da donese i odgovarajuće propise o kraćem radnom vremenu u celini ili u pojedinim privrednim delatnostima.

U pogledu određivanja vremena koje se ima smatrati kao početak i završetak radnog dana (član 170), u toku smo sa pripremanjem tih propisa, koji treba da se završe ovog meseca, a izvesna pitanja s tim u vezi regulisaćemo rešavanjem radnog vremena u pojedinim privrednim delatnostima. Naprimer, u javnom saobraćaju u vezi sa radom po smenama rešavaćemo u isto vreme i ovo pitanje kao deo toga problema ovih organizacija.

Što se tiče članova 253 i 260, to nisu članovi koji zahtevaju donošenje posebnih propisa. Tu je reč o ovlašćenjima Sekretarijatu za rad da može donositi odluke kojima se odobrava noćni rad žena i omladine određenim privrednim granama ili pojedinim privrednim organizacijama. Što se tiče noćnog rada žena i

omladine, to je regulisano propisima u celini i u drugim članovima, a ova dva člana daju samo ovlašćenja Sekretarijatu za rad da, kada se ukaže za to potreba i kada postoji zahtev privredne organizacije i saglasnost Centralnog veća Sindikata, donese u konkretnom slučaju rešenje kojim se odobrava noćni rad žena i omladine. Sekretarijat za rad u zajednici sa Centralnim većem Sindikata često donosi takva rešenja kojima se odobrava produženje noćnog rada žena. Zakon je, istina, predvideo da privredne organizacije do kraja juna ove godine treba da sprovedu sve mere kojima bi se noćni rad žena prekinuo. Ali ovakva jedna naredba ovlašćuje Sekretarijat za rad Saveznog izvršnog veća da, kada to nije moguće sprovesti, može privrednoj organizaciji dozvoliti odstupanje od toga propisa.

Član 390 govori o propisima kojima treba bliže odrediti uslove u pogledu kolektivnih ugovora koji bi se zaključili između Sindikata i privatnih poslodavaca. Sekretarijat za rad je već uputio jedan nacrt tih propisa zainteresovanim organima i organizacijama. Očekujemo njihove primedbe i posle toga u najskorije vreme treba da se donesu propisi.

I, najzad, član 415 govori o nadležnosti republičkih organa za rad odnosno skupština, jer su posredi propisi koji treba da regulišu radne uslove pojedinih kategorija radnika. Prema tome nije reč o ovlašćenju ili obavezi ni Saveznog izvršnog veća, ni Sekretarijata za rad. Ali nezavisno od toga, s obzirom na našu dužnost da bdimo nad sprovođenjem zakona, mi smo u vezi sa republičkim organima i, koliko nam je poznato, pojedine republike pristupile su već donošenju propisa kojima se ova materija reguliše.

Kao što iz ovoga vidite, iako je bilo mnogo tih propisa koje je trebalo doneti, neki su vremenski zakasnili, ali u celini svi su oni u pripremi i u najskorije vreme treba očekivati njihovo donošenje.

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste objašnjenja pretstavnika Izvršnog veća. Samo neke napomene. Ovde imamo tri vrste — da kažem — primedaba. Jedna vrsta su tehničke ispravke. To je u redu. Druga vrsta su objašnjenja koja se traže od Izvršnog veća. I treće — izvesne nadopune o kojima su pretstavnici Izvršnog veća rekli da to zahteva u principu izmenu materije. Ja pitam drugove narodne poslanike da li su zadovoljni objašnjenjima koja su dali pretstavnici Izvršnog veća. Mi nemamo pismene amandmane o kojima bismo glasali; to faktički nemamo. Zato, da li su drugovi zadovoljni ovim objašnjenjima koja su dali pretstavnici Izvršnog veća?

Ing. Miran Mejak (Izborni srez Murska Sobota): Ja se slažem sa objašnjenjem da stvar treba proučiti i ne insistiram na tome da se to odmah reši. To je jedno. A drugo, ne bih ot-

stupio principijelno od toga da je stvar nekako nepotrebna ili da je ne treba rešavati kao što sam ja predložio. Praksa pokazuje da disciplinska komisija kada postupa po članu 270, tačka 4 ili 5, dolazi do zaključka da je bila učinjena i materijalna šteta, i onda disciplinska komisija koja utvrdi tu materijalnu štetu manju od 10.000 dinara mora drukčije postupiti. Nekako je nelogično da ta disciplinska komisija, ako je već utvrdila tu štetu koja je manja od 10.000 dinara, mora dostavljati akt direktoru i tražiti od njega da on donese rešenje i postupi po toj stvari. Ukoliko disciplinska komisija utvrdi tu štetu, onda bi bilo bolje da ona bude ovlašćena da izriče i kazne koje su manje od 10.000 dinara, jer se inače posao duplira. U praksi se dešava da ta komisija ponekad nije u stanju da postupi efikasno kada je posredi šteta iz tačke 5 i koja iznosi manje od 10.000 dinara. Ne insistiram na tome da se ta nadopuna sada unese, ali pošto u praksi to, izgleda, malo otežava rad komisija, trebalo bi to imati u vidu kada se kasnije budu vršile neke izmene.

Pretsednik Paško Romac: Ima reč narodni poslanik inženjer Todorčić.

Ing. Ante Todorčić (Izborni srez Zagreb, NR Hrvatska): Molio bih jedno objašnjenje od predstavnika Saveznog izvršnog vijeća. Mi u poljoprivrednim organizacijama po Zakonu o radnim odnosima možemo fakultativno određivati fond radnih časova s tim da u nekim mjesecima radnici rade 10 sati dnevno, a u nekim manje od 8 sati. U tome nam se pojavljuje problem. Naime, kada radnik ide na godišnji odmor, onda ako radi dnevno manje od 8 sati da li se držati toga da on u tom slučaju dobije samo 12 radnih dana ako ima do 5 godina službe, ili 18 radnih dana ako ima od 5 do 15 godina službe, ili mu godišnji odmor treba povećati prema tome koliko je manje trajao radni dan?

Pretsednik Paško Romac: Ima li još nekih pitanja? (*Simo Tadić:* Molim za riječ). Reč ima narodni poslanik Simo Tadić.

Simo Tadić (Izborni srez Banja Luka II, NR Bosna i Hercegovina): Ja tražim i objašnjenje, a ovo postavljam i kao pitanje.

Riječ je o članu 142. U izmjenama i dopunama ne govori se o ovom članu, pa zbog toga postavljam pitanje o mogućnosti njegove izmjene. Ovaj član uglavnom reguliše materiju u vezi sa određivanjem radnih mjesta koja se u privrednim organizacijama konkursom popunjavaju. Posrijedi je popunjavanje konkursom rukovodećih radnih mjesta i radnih mjesta na kojima rade visokokvalifikovani radnici. Međutim posljednji stav člana 142 omogućuje privrednoj organizaciji da putem konkursa popunjava i druga radna mjesta. To znači, praktički, da privredna organizacija na osnovu zadnjeg stava člana 142 može u svoja pravila unijeti da se sva radna mjesta u privrednoj organizaciji popunjavaju konkursom.

Veliki dio ovog Zakona težio je ukidanju subjektivizma pri primanju radnika i zbog toga su obrazovane komisije radničkih savjeta koje odlučuju u privrednoj organizaciji pri prijemu radnika.

Isto tako, Zakon je predvidio i određenu politiku pri prijemu radnika, pa su predviđene i sankcije ako privredna organizacija u određenom roku biroima za posredovanje ne prijavi upražnjena radna mjesta koja se ne popunjavaju konkursom.

Ako bi se privredna organizacija koristila mogućnostima zadnjega stava člana 142, te u svoja pravila unijela odredbu da će sva radna mjesta popunjavati konkursom, time bi izbjegla svoje obaveze prema biroima za posredovanje.

Ja nisam pripremio amandman i, ako je potrebno, mogu ga dati, ali prethodno želim da čujem šta o tome misli predstavnik Izvršnog vijeća.

Ukoliko bi se privredna organizacija koristila mogućnošću odredbe člana o kojem govorimo, imali bismo, po mom mišljenju, dvije štete. Prvo, privredna bi organizacija izbjegavala obaveze prema Birou za posredovanje rada u vezi sa prijemom radnika preko Biroa i prijavljivanjem slobodnih radnih mjesta na koju je Zakon obavezuje, i, drugo, što je za mene još važnije, opao bi interes privredne organizacije da sama vrši pripremu i pomaže svojim radnicima da se okvalifikuju, jer će se orijentisati da sva radna mjesta popunjava konkursom, pa i ona na kojima rade polukvalifikovani radnici.

Pretsednik Paško Romac: Da li još ko ima kakvo pitanje? (Ne javlja se niko.) Molim poverenika Saveznog izvršnog veća druga Baloga da da objašnjenja koja su tražena.

Poverenik Saveznog izvršnog veća dr Nikola Balog: Kao što je poznato, utvrđen je fond radnog vremena koji privredne organizacije određenih oblasti mogu da rasporede u toku godine. To su oblasti poljoprivreda i građevinarstvo, to jest, uglavnom savezne delatnosti. Načelno, moglo bi se reći da raspored radnog vremena treba uzeti tako da je redovno radno vreme ono koje ne prelazi 8 časova uzimajući godišnji prosek. Iz toga odnosa se izvlače zaključci koji se tiču svih prava radnika, kao što je godišnji odmor itd.

U pogledu člana 142 nisam sasvim razumeo kritiku. Skrenuo bih drugovima poslanicima pažnju na to da se u trećem stavu govori o tome da pravilnik privredne organizacije može odrediti da se putem konkursa popunjavaju i radna mesta visokokvalifikovanih i drugih radnika. Prema tome prepušta se radničkim savetima privrednih organizacija za koje će radnike utvrditi da se postavljaju na osnovu konkursa. Tu su se teško dosada mogla postaviti jedinstvena pravila za celu zemlju. Ali, s druge

strane, može se voditi određena politika u tome pravcu u okviru opštine i sreza, pa i republike. Ne bi trebalo ovo jedinstvo svuda postaviti, jer su uslovi pod kojima rade privredne organizacije veoma različiti. Činjenica je da na rukovodna mesta mogu doći ljudi iz same privredne organizacije, što je upravo i neophodno i prirodno. Ljudi rade u jednoj privrednoj organizaciji i, da tako kažem, karijeru stiču u njoj i onda je potpuno razumljivo da i sami radnici ako ispunjavaju utvrđene uslove mogu napredovati bez konkursa. Odmah se možemo složiti da ima i vanrednih slučajeva, ali se upravo to reguliše pravilnicima privrednih organizacija. Mislim da bi sada bilo nezgodno davati neka jedinstvena pravila za celu zemlju, što ne znači da bi kasnije, u reviziji, kada dođe na red ovaj zakon, takav predlog trebalo odbaciti.

Pretsednik Paško Romac: Da li su drugovi narodni poslanici zadovoljni ovim objašnjenjima? (Glasovi: Jesmo).

Želi li još ko reč o ovom zakonskom predlogu? (Ne javlja se niko).

Pošto se više niko ne javlja za reč, stavljam ovaj zakonski predlog na glasanje. Ko je za ovaj zakonski predlog sa ovim objašnjenjima koja su dali drugovi predstavnici Saveznog izvršnog veća, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima.

Prelazimo na treću tačku dnevnog reda: Pretres Predloga odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu.

Predstavnik Saveznog izvršnog veća je Kiro Gligorov, a poverenik Milan Mihajlović.

Molim izvestioca Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača, narodnog poslanika Alojza Ribiča, da podnese izveštaj o odluci o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu.

Izvestilac Odbora za narodnu privredu Alojz Ribič (Izborni srez Trbovlje, NR Slovenija) čita izveštaj Odbora o Predlogu odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Pristupamo pretresu Predloga odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu.

Ko se javlja za reč o ovom Predlogu? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam predlog ove odluke na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Imali li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu.

Prelazimo na četvrtu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća je sekretar Sekretarijata za robni promet drug Marjan Breclj, a poverenik Drago Cvijetić.

Molim izvestioca Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača, narodnog poslanika Velizara Škerovića, da podnese izveštaj o ovom predlogu.

Izvestilac Odbora za narodnu privredu Velizar Škerović (Izborni srez Ivangrad, NR Crna Gora) čita izveštaj Odbora o Predlogu odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam na glasanje Predlog odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite.

Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Predlog odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite.

Prelazimo na petu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća je drug Zoran Polić, a poverenik Branko Stjepanović.

Izvestilac Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača je narodni poslanik Jure Bilić. Molim druga Bilića da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac Odbora za narodnu privredu Jure Bilić (Izborni srez Split, NR Hrvatska) čita izveštaj Odbora o Predlogu odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste izveštaj Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih sredstava federacije na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije.

Pretsednik Paško Romac: Prelazimo na šestu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidske penzije i invalidnine.

Pretstavnik Saveznog izvršnog veća je drug Velimir Stojnić, a poverenik je drug Zdenko Has.

Molim izvestioca Odbora za pitanje rada i socijalnog osiguranja, narodnog poslanika Boru Petrovskog, da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Boro Petrovski (Izborni srez Titov Veles, NR Makedonija) čita izveštaj Odbora o Predlogu odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidske penzije i invalidnine. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Molim izvestioca Zakonodavnog odbora, narodnog poslanika Danila Kneževića, da podnese izveštaj Odbora.

Izvestilac Zakonodavnog odbora Danilo Knežević (Izborni srez Aleksinac, NR Srbija) čita izveštaj Odbora o Predlogu odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidske penzije i invalidnine. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste izveštaje odbora. Pristupamo pretresu Predloga odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidske penzije i invalidnine. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam predlog ove odluke na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Predlog odluke o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za dodeljivanje jednokratnog dodatka uživaocima invalidske penzije i invalidnine.

Pošto smo za danas iscrpili dnevni red, ovu sednicu zaključujem i zakazujem sednicu za sutra, 26 ovog meseca, u 10 časova.

(Sednica je zaključena u 18 č 6 min).

P R I L O Z I

S P I S A K

**PRETSTAVKI I ŽALBI PRIMLJENIH U ODBORU ZA
PRETSTAVKE I ŽALBE VEĆA PROIZVOĐAČA SA-
VEZNE NARODNE SKUPŠTINE U VREMENU OD 1
JANUARA 1958 DO 23 JUNA 1958 GODINE**

1. Štuglin Juraj, Zagreb
2. Čeglec Ivan, Trnovec, Varaždín
3. Ugostiteljski kolektiv — Nova Varoš, Prijepolje
4. Gačanović Ibra i ostali, Sarajevo
5. Paunović Bogoljub, Bela Crkva, Vršac
6. Božić Alojz, Manilbor
7. Filipović Manda, Beograd
8. Marković Odomir, Gornji Milanovac, Čačak
9. Gaisenberger Paja, Sračevo, Srez Pančevo
10. Milićević Džorka, Latvice, Srez Titovo Užice
11. Suhopoljac Meho, Prdižel, Srez Doboj
12. Šugić Đurica, Iđoš, Kikinda
13. Krstić Jovan, Piroć
14. Begović Nikola, Kosić, Srez Titograd
15. Josimović Milan, Sremska Mitrovica
16. Smoljanec Đura, Radičevići, Stari Bečej
17. Mijušković Vlado, Srpski Miletic, Sombor
18. Gavrić Drena, Adaševac, Srez Sremska Mitrovica
19. Jović Mihajlo, Leskovac
20. Bojović Ljutomir, Beograd
21. Fabrika konzervi »Vardar« — Skoplje

P R E D L O G

**ZAKONA O OSNIVANJU I POSLOVANJU
ODMARALIŠTA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
PRETSEDNIK

SNS/A/19
16 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE
NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Marjana Brecelja, državnog sekretara za poslove robnog prometa, a za poverenika Josipa Garvana, pomoćnika državnog sekretara za poslove robnog prometa.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

SNS/A/19
16 jun 1958 god.
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU
VEĆA PROIZVOĐAČA

Beograd

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini i molim da ovaj predlog pretrese Vaš Odbor i dostavi izveštaj Domu.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Mar-

jana Brecelja, državnog sekretara za poslove robnog prometa, a za poverenika Josipa Garvana, pomoćnika državnog sekretara za poslove robnog prometa.

Pretsednik

Paško Romac s. r.

(Pismo Saveznog izvršnog veća i tekst Predloga zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta — videti u prilogima 2-ge sednice Saveznog veća)

I Z V E Š T A J

**ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PRO-
IZVOĐAČA O PREDLOGU ZAKONA O OSNIVANJU
I POSLOVANJU ODMARALIŠTA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

Odbor za narodnu privredu
SNS/A/19
24 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača na svojim sednicama održanim na dan 23 i 24 juna 1958 godine, pretresao je predlog Zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta i usvojio ga sa sledećim izmenama:

U članu 2, u prvom redu umesto reči »osnovati« staviti »osnivati«.

U članu 15, u prvom stavu brišu se reči »stopama utvrđeni«, kao i stav 2 istog člana.

Sa učinjenim izmenama složio se i predstavnik Saveznog izvršnog veća, a one su usaglašene i sa Odborom za narodnu privredu Saveznog veća. Pored toga ovaj zakonski predlog pretresao je Zakonodavni odbor Veća proizvođača, dok je Odbor za organizaciju vlasti i upravu dao saglasnost na kaznene odredbe.

Podnoseći ovaj izveštaj u ime Odbora za narodnu privredu predlažem da Dom usvoji Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta sa ovim izveštajem.

Za izveštajca određen je narodni poslanik Temelkovski, Borko.

Sekretar

Velizar Škerović s. r.

Pretsednik

Dragi Stamenković s. r.

Članovi:

Slavko ing. Baum s. r., Nikola Gostiša s. r., Ante Jurjević s. r., Franc Lubej s. r., Milan Mićković s. r., Ante Milković s. r., Alojz Ribić s. r., Mladen Szdevski s. r., Borko Temelkovski s. r., Andrija Šubat s. r., Pavle ing. Šumanovac s. r., Ratko ing. Vojnović s. r.

I Z V E Š T A J

**ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA PROIZVOĐAČA
O PREDLOGU ZAKONA O OSNIVANJU I POSLO-
VANJU ODMARALIŠTA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

Zakonodavni odbor
SNS/A/19
24 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Veća proizvođača na svojoj sednici održanoj 24 juna o.g. pretresao je i usvojio

bez izmena Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta, dostavljen mu od Odbora za narodnu privredu Veća proizvođača.

Izveštavajući vas o tome molimo Dom da usvoji Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta.

Za izvestioca Zakonodavni odbor je odredio narodnog poslanika Ibrahima Maglajlića.

Sekretar
Danilo Knežević s. r.

Potpredsednik
Rodoljub Stanić s. r.

Članovi:

Nikola Janjić s. r., Ibrahim Maglajlić s. r., Luka Petković s. r., ing. Borislav Spasojević s. r., Juraj Sichel s. r., ing. Milan Tomaško s. r.

PREDLOG

ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
PRETSEDNIK

SNS/A/20
16 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE
NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini i molim da ovaj predlog uputite Odboru za pitanja rada i socijalnog osiguranja na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo svog člana Nikolu Minčevića, a za poverenika Nikolu Baloga, pomoćnika sekretara za opšte privredne poslove Saveznog izvršnog veća.

Predsednik
Petar Stambolić s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

SNS/A/20
16 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA PITANJA RADA I SOCIJALNOG OSIGURANJA VEĆA PROIZVOĐAČA
SNS

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima, koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini, i molim da ovaj predlog pretrese Vaš Odbor i dostavi izveštaj Domu.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog zakonskog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Nikolu Minčevića, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija i Nikolu Baloga, pomoćnika za opšte privredne poslove Saveznog izvršnog veća.

Predsednik
Paško Romac s. r.

(Pismo Saveznog izvršnog veća i tekst Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima — videti u priloziima 2-ge sednice Saveznog veća)

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA PITANJA RADA I SOCIJALNOG OSIGURANJA VEĆA PROIZVOĐAČA O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja
SNS/A/20
24 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, na svojim sednicama od 23 u 24 juna 1958 godine, pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima, koji mu je dostavio predsednik Veća proizvođača Savezne narodne skupštine i usvojio ga zajedno sa amandmanima koje je u toku pretresa u Odboru podnelo Savezno izvršno veće.

U prilogu dostavljamo Domu prečišćeni tekst zakonskog predloga.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor moli Dom da usvoji prečišćeni tekst Predloga zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima.

Za izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Jelenu Stojanović.

Za Sekretara
Jelena Stojanović s. r. Za Predsednika
Pepea Kardelj s. r.

Članovi:

Imro Balind s. r., Gligor Gečevski s. r., Paula Humek s. r., Dragoslav Jeremić s. r., Nada Kebrić s. r., Emil Kevrešan s. r., Stjepan Marković s. r., Boro Petrovski s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA PROIZVOĐAČA O PREDLOGU ZAKONA O IZMENAMA I DOPUNAMA ZAKONA O RADNIM ODNOSIMA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

Zakonodavni odbor
SNS (A) 20
24 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor Veća proizvođača na svojoj sednici održanoj 24 juna o. g. pretresao je Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima, dostavljen mu od Odbora za pitanje rada i socijalnog osiguranja.

U zakonskom predlogu nisu izvršene nikakve izmene.

Izveštavajući vas o tome molimo Dom da usvoji Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima.

Za izvestioca je određen narodni poslanik Borislav ing. Spasojević.

Sekretar
Danilo Knežević s. r. Potpredsednik
Rodoljub Stanić s. r.

Članovi:

Nikola Janjić s. r., Ibrahim Maglajlić s. r., Luka Petković s. r., ing. Borislav Spasojević s. r., Juraj Sichel s. r., ing. Milan Tomaško s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O IZMENI I DOPUNI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1958 GODINU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 190-58

2 jun 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

B e o g r a d

Dostavljamo vam predlog Odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, sa obrazloženjem, sa molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno vas obavestavamo da je Savezno izvršno veće za svoje predstavnike odredilo Zorana Polića, državnog potsekretara za poslove finansija — za predstavnika u Saveznom veću i Kiru Gligorova, sekretara Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za poverenika u Veću proizvođača.

Za poverenika Saveznog izvršnog veća određeni su Branko Stjepanović, načelnik Odeljenja fondova u Državnom sekretarijatu za poslove finansija — za poverenika u Saveznom veću i Milan Mihajlović, savetnik u Sekretarijatu Saveznog izvršnog veća za opšte privredne poslove — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 11

4 jun 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

B e o g r a d

Druže pretседниче,

Dostavljam Vam Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini, i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu svog Doma na pretresanje i dalji postupak.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće odredilo je Kiru Gligorova, sekretara za opšte privredne poslove Saveznog izvršnog veća, a za poverenika Milana Mihajlovića, savetnika u Saveznom izvršnom veću.

Pretседник

Petar Stambolić s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

SNS (A) 11

7 jun 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU
VEĆA PROIZVOĐAČA SNS

B e o g r a d

Druže Pretседниче,

Dostavljam Vam predlog Odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini, i molim da ga pretrese Vaš Odbor i dostavi izveštaj Domu.

Za svog predstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće odredilo je Kiru Gligorova, sekretara za opšte privredne poslove Saveznog izvršnog veća, a za poverenika Milana Mihajlovića, savetnika u Saveznom izvršnom veću.

Pretседник

Paško Romac, s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O IZMENI I DOPUNI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1958 GODINU

1. U Saveznom društvenom planu za 1958 godinu u odredbi pod b) stava 2 tačke 1 odeljka 1 glave XIX umesto: »40%« stavlja se »60%«.

2. U odredbi pod b) stava 3 tačke 12 odeljka 4 glave XIX posle reči: »NR Makedonije« stavlja se zapeta i dodaju reči: »NR Crne Gore«.

3. Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ODLUKE O IZMENI I DOPUNI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1958 GODINU

Uz tačku 1 odluke

Po dobijanju potrebnih podataka uvidelo se da fondovi za kadrove u privredi neće u 1958 godini raspolagati sa dovoljnim sredstvima za izvršavanje osnovnih zadataka, što se vidi iz sledećih podataka:

1) Neutrošena sredstva svih fondova za kadrove u privredi iz 1957 godine koja se prenose u 1958 godinu iznose 6.652.559.000 dinara, a ne 8.454 miliona dinara koliko se, prilikom donošenja Odluke o stopama doprinosa za kadrove u privredi za 1958 godinu pretpostavljalo da će biti preneto iz 1957 u 1958 godinu. Predviđanje o prenosu sredstava fondova za kadrove iz 1957 u 1958 godinu u iznosu od 8.454 miliona dinara u znatnoj meri je uticalo na smanjivanje stopa doprinosa za kadrove za 1958 godinu, tako da je za 1958 godinu smanjen doprinos za kadrove za oko 35% u odnosu na doprinos u 1957 godini.

2) Sredstva sa kojima će raspolagati fondovi za kadrove u 1958 godini smanjena su i time što se u 1958 godini može trošiti samo 40% od sredstava fondova za kadrove ostvarenih u toj godini. Na taj način bi fondovi za kadrove političko-teritorijalnih jedinica od ukupno predviđenog doprinosa za 1958 godinu, koji iznosi 6.407 miliona dinara, mogli koristiti samo 2.563 miliona dinara.

3) Ukupna sredstva sa kojima će svi fondovi za kadrove političko-teritorijalnih jedinica raspolagati u 1958 godini iznosice 8.445 miliona dinara, dok je za dovršavanje i opremu već započetih objekata stručnih škola i njihovih radionica i domova, kao i za podmirenje drugih osnovnih namena ovih fondova u 1958 godini potrebno 11.349 miliona dinara, i to:

— za dovršavanje i opremu već započetih objekata — —	10.361.000.000 din.
— za redovno izdržavanje stručnih škola, njihovih radionica i domova — — — —	488.000.000 „
— za sistematsko stručno usavršavanje 10% od sredstava sreskih fondova i oko 2% od sredstava republičkih i Saveznog fonda — — — —	500.000.000 „

Ukupno: 11.349.000.000 din.

Iz ovih podataka se vidi da će fondovima za kadrove nedostajati u 1958 godini 2.904 miliona dinara.

Stvarni manjak će biti veći pošto svi sreski fondovi, kojima pripada 50% sredstava od ukupnog doprinosa, neće sa svojim sredstvima učestvovati u završavanju već započetih objekata.

Donošenjem predložene odluke omogućilo bi se povećanje sredstava fondova za kadrove političko-teritorijalnih jedinica u 1958 godini za 1.281 milion dinara, i time delimično otklonile teškoće u vezi sa izgradnjom objekata potrebnih za stručne škole i njihove radionice i domove, sa čijom se izgradnjom otpočelo u 1956 i 1957 godini na osnovu republičkih programa razvoja mreže stručnih škola.

Uz tačku 2 odluke

Tačkom 12 stav 3 pod b) odeljka 4 glave XIX Saveznog društvenog plana za 1958 godinu i dokumentacijom uz ovaj plan predviđeno je da se iz iznosa od 4.800 miliona dinara daje 1.800 miliona dinara kao dotacija društvenim investicionim fondovima NR Makedonije i Autonomne Kosovsko-metohiske Oblasti radi davanja zajmova u 1958 godini zajmotražiocima iz Opšteg investicionog fonda za učešće u troškovima investicija i polaganja garantnih iznosa, a u cilju usmeravanja investicija i ostvarivanja osnovnih zadataka postavljenih u društvenom planu privrednog razvoja od 1957—1961 godine.

Međutim, u drugom delu Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, u odredbi tačke 9 glave IV, navedena sredstva se predviđaju za davanje dotacije i investicionom fondu NR Crne Gore za iste namene.

Predloženom odlukom usklađuju se odredbe drugog i četvrtog dela Saveznog društvenog plana za 1958 godinu i omogućuje i Crnoj Gori da dobije zajmove iz Opšteg investicionog fonda kako je to predviđeno za Makedoniju i Autonomnu Kosovsko-metohisku Oblast.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PROIZVOĐAČA O PREDLOGU ODLUKE O IZMENI I DOPUNI SAVEZNOG DRUŠTVENOG PLANA ZA 1958 GODINU

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

Odbor za narodnu privredu
SNS(A) 11
23 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, na svojoj sednici održanoj 23 juna 1958 godine pretresao je Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, koji je Odboru dostavio Pretsednik Veća proizvođača.

Odbor je po izvršenom pretresu usvojio bez izmena Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu smatrajući, da će se donošenjem odluke omogućiti povećanje sredstava fondova za kadrove političko-teritorijalnih jedinica i time delimično otkloniti teškoće u vezi sa izgradnjom objekata potrebnih za stručne škole i njihove radionice i domove, kao i da će se donošenjem odluke uskladiti odredbe drugog i četvrtog dela Saveznog društvenog plana za 1958 godinu i omogućiti i Crnoj Gori da dobije zajmove iz Opšteg investicionog fonda kako je to predviđeno za Makedoniju i Autonomnu Kosovsko-metohisku Oblast.

Podnoseći ovaj izveštaj Odbor predlaže Domu da usvoji Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu.

Za svog izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Ribić Alojza.

Sekretar

Pretsednik

Velizar Škerović s. r. Dragi Stamenković s. r.

Članovi:

Slavko Baum s. r., Jure Bilić s. r., Nikola Gostiša s. r., Franc Lubej s. r., Milan Mičković s. r., Ante Milković s. r., Sveta Paunović s. r., Alojz Ribić s. r., Mladen Sazdevski s. r., Borko Temelkovski s. r., Andrija Šubat s. r., Pavle Šumanovac s. r., Ratko Vojnović s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O DOPUNI ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01. Br. 191—58
2. jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo predlog Odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite, sa obrazloženjem, sa molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obavestavamo da je Savezno izvršno veće za svoga pretstavnika u oba veća odredilo Marjana Brecklja, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove robnog prometa.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Borivoje Romić, pomoćnik državnog sekretara za poslove finansija — za poverenika u Saveznom veću i Drago Cvijetić, savetnik u Državnom sekretarijatu za poslove finansija — za poverenika u veću proizvođača.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar
Saveznog izvršnog veća
Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
PRETSEDNIK

SNS (A) 12
4 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Dostavljam Vam Predlog odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite, koju je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini, i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Marjana Brecklja, državnog sekretara za poslove robnog prometa a za poverenika Draga Cvijetića, savetnika u Državnom sekretarijatu za poslove finansija.

Pretsednik
Petar Stambolić s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

SNS (A) 12
7 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PROIZVOĐAČA SNS

Beograd

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam predlog Odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite, koji je Savezno izvršno veće podnelo

Skupštini, i molim da ovaj predlog pretrese Vaš Odbor i dostavi izveštaj Domu.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Marjana Brečelja, državnog sekretara za poslove robnog prometa, a za poverenika Draga Cvijetića savetnika u Državnom sekretarijatu za poslove finansija.

Pretsednik
Paško Romac s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O DOPUNI ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE

1. U Odluci o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite (»Službeni list FNRJ«, br. 54/57), na kraju tačke I dodaje se nova odredba pod 6, koja glasi:

»6) turističke privredne organizacije — za saobraćajna sredstva kojima vrše usluge turistima«.

2. Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«, a primenjuje se od 1 januara 1958 godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ODLUKE O DOPUNI ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE

Da bi se turističkim privrednim organizacijama, koje raspolažu sa svega 75 autobusa za prevoz turista od čega je oko 40 već dotrajalo, omogućilo da delimično popune vozni park, trebalo bi ih, u pogledu osnovnih sredstava kojima vrše saobraćajne usluge turistima, izjednačiti sa preduzećima javnog drumskog saobraćaja koja su oslobođena od plaćanja kamate na fond osnovnih sredstava. Transportni pogoni turističkih preduzeća imali su još od 1956 do 1. I. 1958 godine isti status kao i preduzeće javnog drumskog saobraćaja u pogledu obaveza prema društvenoj zajednici.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PROIZVOĐAČA O PREDLOGU ODLUKE O DOPUNI ODLUKE O KAMATNIM STOPAMA NA SREDSTVA PRIVREDNIH ORGANIZACIJA, NA SREDSTVA ULOŽENA KOD BANKE I NA KRATKOROČNE KREDITE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

SNS (A) 12
23 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača na svojoj sednici održanoj dana 23 jun 1958 godine pretresao je Predlog odluke o dopuni odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite koji je Odboru dostavio Predsednik Veća proizvođača Savezne narodne skupštine.

Odbor je po izvršenom pretresu u načelu i pojedinostima usvojio Predlog odluke sa amandmanom koji je podnelo Savezno izvršno veće u toku pretresa, a koji glasi:

»1. U tački I stav 1 pod 3) posle reči: »Preduzeća zajednice jugoslovenskih železnica«; unose se reči »osim železničko-transportnih preduzeća«.

2. U tački 1 stav II pod 3) posle reči: »Preduzeća vazdušnog saobraćaja« stavlja se zapeta i dodaju reči: »Železnička transportna preduzeća«.

U vezi sa navedenim amandmanom tačka 1 i 2 Predloga odluke postaju tačka 3 i 4.

Podnoseći ovaj izveštaj Odbor predlaže Domu da isti usvoji.

Za izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Velizara Škerovića.

Sekretar
Velizar Škerović s. r. Predsednik
Dragi Stamenković s. r.

Članovi:

Slavko Baum s. r., Jure Bilić s. r., Alojz Ribić s. r., Nikola Gostiša s. r., Franc Lubej s. r., Milan Mićković s. r., Ante Milković s. r., Sveta Paunović s. r., Mladen Sazdevski s. r., Borko Temelkovski s. r., Andrija Šubat s. r., Pavle Šumanovac s. r., Ratko Vojnović s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O DODELJIVANJU SREDSTAVA IZ PRIVREDNIH REZERV FEDERACIJE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 212—58

14 jun 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE
Beograd

Priloženo Vam dostavljamo predlog Odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije, sa obrazloženjem, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obaveštavamo da je Savezno izvršno veće za svoje pretstavnike odredilo Nikolu Minčeva, člana Saveznog izvršnog veća i državnog sekretara za poslove finansija — za pretstavnika u Saveznom veću i Zorana Polića, državnog potsekretara za poslove finansija — za pretstavnika u Veću proizvođača.

Za poverenike Saveznog izvršnog veća određeni su Borivoje Romić, pomoćnik državnog sekretara za poslove finansija — za poverenika u Saveznom veću i Branko Stjepanović, načelnik odeljenja fondova u Državnom sekretarijatu za poslove finansija — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar
Saveznog izvršnog veća
Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 17

16 jun 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam predlog Odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini i molim da ovaj predlog uputite Odboru za narodnu privredu na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Zorana Polića, državnog potsekretara za poslove finansija, a za poverenika Branika Stjepanovića, načelnika odeljenja u Državnom sekretarijatu za poslove finansija.

Pretsednik
Petar Stambolić s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

SNS (A) 17
16 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU
VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE

Beograd

Druže Pretsedniče,

Dostavljam Vam predlog Odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije, koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini i molim da ovaj predlog pretrese Vaš Odbor i dostavi izveštaj Domu.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Zorana Polića, državnog potsekretara za poslove finansija, a za poverenika Branika Stjepanovića, načelnika odeljenja u Državnom sekretarijatu za poslove finansija.

Pretsednik

Paško Romac s. r.

P R E D L O G
ODLUKE O DODELJIVANJU SREDSTAVA IZ PRIVREDNIH REZERVU FEDERACIJE

1. Iz sredstava privrednih rezervi federacije koja se obrazuju shodno odredbi odeljka 1 glave XXIV Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, dodeljuje se 39.450 miliona dinara, i to:

- | | miliona
dinara |
|---|-------------------|
| 1) za izgradnju puta Ljubljana — Zagreb — | 4.550 |
| 2) za izgradnju skladišnog prostora za smeštaj žitarica i proizvoda od žitarica i za izgradnju i nabavku cisterni za smeštaj tečnog goriva i tehničkih masnoća do — | 3.000. |

Ova sredstva daju se putem Opšteg investicionog fonda. Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da odredi bližu namenu upotrebe ovih sredstava u uslove i način njihovog korišćenja;

- | | miliona
dinara |
|---|-------------------|
| 3) za popunjavanje stalnih rezervi i za troškove čuvanja tih rezervi u 1958 godini do | 16.900 |
| 4) za investicije u oblasti poljoprivrede u 1958 godini preko Opšteg investicionog fonda do — — — — — | 15.000. |

2. Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da može, po potrebi, na osnovu predloga koji podnese savezni Državni sekretarijat za poslove finansija u saglasnosti sa nadležnim saveznom državnim sekretarijatom odnosno nadležnim sekretarijatom Saveznog izvršnog veća, vršiti izmene u rasporedu sredstava iz tačke 1 ove odluke.

3. Savezni Državni sekretarijat za poslove finansija doneće propise za primenjivanje ove odluke.

4. Ova odluka stupa na snagu osmog dana po objavljivanju u »Službenom listu FNRJ«.

O B R A Z L O Ž E N J E
PREDLOGA ODLUKE O DODELJIVANJU SREDSTAVA IZ PRIVREDNIH REZERVU FEDERACIJE

Prema odredbi stava 1 odeljka 1 glave XXIV Saveznog društvenog plana za 1958 godinu privredne rezerve federacije u 1958 godini obrazuju se od svih neraspoređenih prihoda federacije, kao i od drugih prihoda odredenih saveznom propisima.

Osnovni izvori formiranja sredstava privrednih rezervi federacije jesu neraspoređeni deo doprinosa iz dohotka privrednih organizacija koji po Saveznom društvenom planu pripada federaciji i deo kamata na kratkoročne kredite.

Prema dokumentaciji Saveznog društvenog plana predviđa se da će priliv sredstava u privredne rezerve federacije u 1958 godini iznositi 65—70 milijardi dinara. U privredne rezerve federacije pored ovog iznosa pri izradi Saveznog društvenog plana za 1958 godinu predviđen je i iznos potreban za povećanje državnih materijalnih rezervi u 1958 godini.

Određbom stava 2 odeljka 1 glave XXIV Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, Savezno izvršno veće ovlašćeno je da u toku 1958 godine može da raspolaže sredstvima privrednih rezervi federacije do iznosa od 10 milijardi dinara. Rešenjima i odlukama Saveznog izvršnog veća donetim do 29 maja 1958 godine o angažovanju ovih sredstava Savezno izvršno veće je izvršilo raspored većeg dela tih sredstava.

U predlogu ove odluke uneti su zahtevi za dalje angažovanje privrednih rezervi federacije za koje je nadležna Savezna narodna skupština, i to:

1) Predlog o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije za izgradnju Autoputa Ljubljana—Zagreb podnosi se iz razloga što sredstva predviđena Saveznim društvenim planom u okviru Opšteg investicionog fonda u visini od 1.200 miliona dinara predstavljaju samo jedan deo sredstava potrebnih za izgradnju ovog autoputa i to za finansiranje određenih radova (izgradnje gvozdenih konstrukcije mosta kod Zagreba i deonice Ljubljana—Bregane). Prema odobrenom investicionom programu potrebno je u 1958 godini obezbediti još 4.550 miliona dinara za finansiranje radova na izgradnji ovog autoputa.

2) Pitanje oskudice smeštajnog prostora za žitarice razmatrano je od strane nadležnih organa u Saveznom izvršnom veću.

Oskudica ovog prostora oštro se oseća i onemogućuje otkup žitarica i formiranje državnih materijalnih rezervi. Prema sadašnjem stanju skladišnog prostora, nedostaje skladišni prostor za smeštaj gotovo svih poljoprivrednih proizvoda, a naročito za smeštaj žitarica i proizvoda od žitarica. Prema planu izgradnje skladišnog prostora izrađenom od Direkcije za ishranu, nužno je da se izradi ovog prostora za 140.000 vagona u vrednosti od 43 milijarde dinara. U okviru ovog plana Direkcija za ishranu smatra da je najneophodnije i najhitnije podizanje skladišnog prostora za smeštaj 50.000 vagona, koja bi se izgradnja izvršila u roku od 2 godine a predstavljala bi investiciono ulaganje od oko 18 milijardi dinara. U 1958 godini potrebno je da se obezbedi najmanje 2.900 miliona dinara za izradu objekata, pripremni radovi i izgradnju izvesnog broja objekata. Izgrađeni skladišni prostor služio bi za smeštaj državnih materijalnih rezervi. Sa ovim sredstvima u 1958 godini došlo bi se i započelo sa izgradnjom smeštajnog prostora od oko 10.000 vagona. Korisnici kredita odnosno investitori po zajmovima za ovu svrhu bila bi ovlašćena preduzeća za promet i preradu žitarica i ovlašćeni ministri, a Direkcija za ishranu određivala bi nosioce kredita banci. Za ove kredite propisali bi se posebni uslovi.

Deo predloženog iznosa u visini od 100 miliona dinara predviđa se za izgradnju i nabavku najneophodnijeg broja cisterni za smeštaj tečnog goriva i tehničkih masnoća za potrebe materijalnih rezervi.

3) Predlogom odluke predviđa se takođe dodeljivanje sredstava Direkciji za sirovine za popunu stalnih rezervi u 1958 godini i za pokriće troškova čuvanja stalnih rezervi u 1958 godini. Isto tako predviđa se u iste svrhe sredstva za Direkciju za ishranu. Prema odredbama člana 23 i 24 Uredbe o državnim materijalnim rezervama Direkciji za sirovine i Direkciji za ishranu potrebna obrtna sredstva obezbeđuje budžet. Ukupan iznos koji se za 1958 godinu predlaže iznosi 16.900 miliona dinara. Savezni društveni plan za 1958 godinu računao je s tim potrebama popunjavanje stalnih rezervi u 1958 godini i predvideo sredstva za tu svrhu u privrednim rezervama federacije za 1958 godinu.

4) U materijalima Saveznog društvenog plana za 1958 godinu predviđeno je da će investiciona ulaganja

u oblasti poljoprivrede iz svih izvora iznositi 60.000 miliona dinara. Od toga Savezni društveni plan za 1958 godinu predviđeo je iz sredstava Opšteg investicionog fonda 27.000 miliona dinara, s tim da se ovaj iznos može povećati za 10.000 miliona dinara iz dopunskih sredstava koja nisu raspoređena Saveznim društvenim planom ako to dozvoljavaju kretanja u privredi. Ove dodatna sredstva upotrebila bi se za mehanizaciju u poljoprivredi. Potreba za ovim sredstvima proizlazi iz činjenice da je najveći deo iznosa od 27.000 miliona dinara angažovan za iznans po već odobrenim investicionim zajmovima iz 1957 godine.

S obzirom na potrebe razvoja stočarstva Savezni društveni plan predviđeo je povećanje stočnog fonda. Ovo povećanje treba izvršiti na osnovu posebnog programa za unapređenje stočarstva. Ovim programom koji je izrađen, predviđa se nabavka priplodne stoke i izgradnja smeštaja za tu stoku. Za ove svrhe predlaže se dodeljivanje iznosa od 5.000 miliona dinara. Po programu za unapređenje stočarstva predviđeno je u 1958 godini nabavka 79.000 komada priplodnih goveda od čega 13.000 komada iz uvoza, priplodnih svinja 69.000, od toga iz uvoza 7.000 komada i 4.100 komada priplodnih ovaca iz uvoza. Za potrebe ovih nabavki predviđa se oko 4.500 miliona dinara za smeštajne objekte 500 miliona dinara, a ostatak za melioracije i druge potrebe u vezi sa ovim investicijama — ukupno oko 6.550 miliona dinara. Međutim, iz sredstava predviđenih Saveznim društvenim planom u Opštem investicionom fondu za poljoprivredu predviđa se za stočarstvo 1.250 miliona dinara tako da ostaje da se za potrebe unapređivanja stočarstva dodeli svega 5.000 miliona dinara.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA NARODNU PRIVREDU VEĆA PROIZVOĐAČA O PREDLOGU ODLUKE O DODELJIVANJU SREDSTAVA IZ PRIVREDNIH REZERV FEDERACIJE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA

Odbor za narodnu privredu

SNS (A) 17

23 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za narodnu privredu Veća proizvođača Savezne narodne skupštine na svojoj sednici, održanoj 23 juna 1958 godine, pretresao je Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije i usvojio ga bez izmena.

Premašajući i usvajajući ovaj Predlog Odbor je imao u vidu neophodnost angažovanja sredstava iz privrednih rezervi radi izgradnje autoputa Ljubljana—Zagreb, izgradnje skladišnog prostora za smeštaj žitarica i proizvoda od žitarica, popunjavanja stalnih rezervi i za troškove čuvanja tih rezervi u 1958 godini, kao i za investicije u oblasti poljoprivrede u 1958 godini.

Podnoseći ovaj izveštaj Odbor predlaže Domu da usvoji Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije.

Za svoga izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Bilić Jura.

Sekretar

Velizar Škerović s. r.

Pretsednik

Dragi Stamenković s. r.

Članovi:

Slavko Baum s. r., Jure Bilić s. r., Nikola Gostiša s. r., Franc Lubej s. r., Milan Mićković s. r., Ante Mićković s. r., Sveta Paunović s. r., Alojz Ribić s. r., Mladen Szadevski s. r., Borko Temelkovski s. r., Andrija Šubat s. r., Pavle Šumanovac s. r., Ratko Vojnović, s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O DODELJIVANJU JEDNOKRATNOG DODATKA UŽIVAOCIMA INVALIDSKIH PENZIJA I INVALIDNINA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

SAVEZNO IZVRŠNO VEĆE

01 Br. 213—58

14 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Priloženo Vam dostavljamo predlog Odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina, sa obrazloženjem, s molbom da se preuzme na dalji rad u Saveznoj narodnoj skupštini.

Istovremeno Vas obavestavamo da je Savezno izvršno veće za svoga pretstavnika u oba veća odredilo Velimira Stojnića, člana Saveznog izvršnog veća.

Za poverenika Saveznog izvršnog veća određeni su Spasoje Velimirović pomoćnik sekretara za rad Saveznog izvršnog veća — za poverenika u Saveznom veću i Zdenko Has, direktor Saveznog zavoda za socijalno osiguranje — za poverenika u Veću proizvođača.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Sekretar

Saveznog izvršnog veća

Veljko Zeković s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 18

16 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam predlog Odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina, koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini i molim da ovaj predlog uputite Odboru za pitanje rada i socijalnog osiguranja na pretresanje i dalji postupak.

Za svog pretstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće odredilo je svog člana Velimira Stojnića, a za poverenika Zdenka Hasa, direktora Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

SNS (A) 18

16 jun 1958 godine
Beograd

PRETSEDNIKU ODBORA ZA PITANJA RADA I SOCIJALNOG OSIGURANJA VEĆA PROIZVOĐAČA SNS

Beograd

Druže Predsedniče,

Dostavljam Vam predlog Odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina, koji je Savezno izvršno veće podnelo Skupštini i molim da ovaj predlog pretrese Vaš odbor i dostavi izveštaj Domu.

Za svoga predstavnika pri pretresanju ovog predloga Savezno izvršno veće je odredilo Velimira Stojnića, člana Saveznog izvršnog veća, a za poverenika Zdenka Hasa, direktora Saveznog zavoda za socijalno osiguranje.

Pretsednik
Paško Romac s. r.

P R E D L O G

ODLUKE O DODELJIVANJU JEDNOKRATNOG DODATKA UŽIVAOCIMA INVALIDSKIH PENZIJA I INVALIDNINA

Ovlašćuje se Savezno izvršno veće da svojim propisima odredi da se do donošenja zakona o invalidskom osiguranju učivaocima invalidskih penzija i invalidnina kojima je pravo na invalidsku penziju odnosno invalidninu priznato ili će biti priznato za mesec jun 1958 godine, isplati jednokratni dodatak u visini od 50% od mesečnog iznosa zakonske penzije odnosno invalidnine koja im pripada za mesec jul 1958 godine, s tim da se isplata jednokratnog dodatka izvrši najdocnije uz isplatu invalidske penzije odnosno invalidnine za mesec avgust 1958 godine.

O B R A Z L O Ž E N J E

PREDLOGA ODLUKE O DODELJIVANJU JEDNOKRATNOG DODATKA UŽIVAOCIMA INVALIDSKIH PENZIJA I INVALIDNINA

Odredbom člana 272 stav 1 Zakona o penziskom osiguranju ovlašćeno je Savezno izvršno veće da do donošenja zakona o invalidskom osiguranju svojim propisima odredi isplatu jednokratnog dodatka učivaocima invalidskih penzija i invalidnina u visini od 50% njihovih primanja. Ovakvo ovlašćenje dato je u pretpostavci da će novi zakon o invalidskom osiguranju biti donet i stupiti na snagu do 1 jula 1958 godine. Pošto prema sadašnjem stanju poslova u vezi sa donošenjem zakona o invalidskom osiguranju nema realnog izgleda da bi novi propisi o invalidskom osiguranju mogli stupiti na snagu od 1 jula ove godine, ukazuje se potreba da se učivaocima invalidskih penzija i invalidnina ponovo isplati jednokratni dodatak u istoj visini kao i za prvo polugode. Ovo radi toga što se invalidske penzije i invalidnine isplaćuju i dalje u ranije određenim iznosima, koji nisu povećani kao što je to slučaj kod starosnih i porodičnih penzija prevedenih sa 1 januarom 1958 godine po novom Zakonu o penziskom osiguranju.

Za ponovno dodeljivanje jednokratnog dodatka potrebna je odluka Savezne narodne skupštine, jer je ovlašćenje iz člana 272 Zakona o penziskom osiguranju konzumirano donošenjem Odluke o isplaćivanju jednokratnog dodatka učivaocima invalidskih penzija i invalidnina (»Službeni list FNRJ«, br. 55/57), pa nema zakonskog osnova za ponovno isplaćivanje jednokratnog dodatka.

I Z V E Š T A J

ODBORA ZA PITANJA RADA I SOCIJALNOG OSIGURANJA O PREDLOGU ODLUKE O DODELJIVANJU JEDNOKRATNOG DODATKA UŽIVAOCIMA INVALIDSKIH PENZIJA I INVALIDNINA

SAVEZNA NARODNA SKUPSTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Odbor za pitanja rada
i socijalnog osiguranja
Br. SNS (A) 18
24 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača pretresao je Predlog odluke o dodelji-

vanju jednokratnog dodatka učivaocima invalidskih penzija i invalidnina i na tekst istog ima sledeće izmene i dopune:

Naslov odluke izmenjen je, tako da glasi:

»Predlog odluke o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za dodeljivanje jednokratnog dodatka učivaocima invalidskih penzija i invalidnina.«

Sadašnji tekst odluke obeležava se sa »1.« i dodaje se tačka 2 koja glasi:

»2. Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«.«

Za izvestioca je određen narodni poslanik Boro Petrovski.

Za Sekretara
Jelena Stojanović s. r.

Za Predsednika
Pepca Kardelj s. r.

Članovi:

Imre Balint s. r., Gligor Gečevski s. r., Paula Humek s. r., Dragoslav Jeremić s. r., Nada Kebrić s. r., Emil Kevrešan s. r., Stjepan Marković s. r., Boro Petrovski s. r.

I Z V E Š T A J

ZAKONODAVNOG ODBORA VEĆA PROIZVOĐAČA O PREDLOGU ODLUKE O DODELJIVANJU JEDNOKRATNOG DODATKA UŽIVAOCIMA INVALIDSKIH PENZIJA I INVALIDNINA

SAVEZNA NARODNA SKUPSTINA
VEĆE PROIZVOĐAČA
Zakonodavni odbor
SNS (A) 18
24 jun 1958 godine
Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Zakonodavni odbor veća proizvođača Savezne narodne skupštine na svojoj sednici održanoj 23 juna o. g. pretresao je Predlog odluke o dodeljivanju jednokratnog dodatka učivaocima invalidskih penzija i invalidnina dostavljen mu od Odbora za pitanja rada i socijalnog osiguranja Veća proizvođača.

U tekstu odluke izvršene su sledeće izmene i dopune.

Naslov odluke izmenjen je tako da glasi:

»Predlog odluke o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za dodeljivanje jednokratnog dodatka učivaocima invalidskih penzija i invalidnina.«

Sadašnji tekst odluke obeležen je sa »1.« a dodata je tačka 2. koja glasi:

»2. Ova odluka stupa na snagu danom objavljivanja u »Službenom listu FNRJ«.«

Sa ovim izmenama saglasio se Odbor za pitanja rada i socijalnog osiguranja.

Podnoseći ovaj izveštaj Odbor predlaže Domu da ga usvoji.

Za izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Danila Kneževića.

Sekretar
Danilo Knežević s. r.

Potpredsednik
Rodoljub Stanić s. r.

Članovi:

Nikola Janjić s. r., Ibrahim Maglajlić s. r., Luka Petković s. r., ing. Borislav Spasojević s. r., Juraj Sichel s. r. i ing. Milan Tomaško s. r.

САВЕЗНО ВЕЋЕ

3-ЋА СЕДНИЦА

ОД 26 ЈУНА 1958 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

Пре дневног реда:

Читање записника претходне седнице.

Дневни ред:

- 1) Претрес Предлога препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима;
- 2) Претрес Предлога закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима;
- 3) Претрес Предлога одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину;
- 4) Претрес Предлога одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите;
- 5) Претрес Предлога одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације;
- 6) Претрес Предлога одлуке о одређивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина;
- 7) Претрес Предлога одлуке о потврди Уредбе о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа;
- 8) Претрес Предлога о утврђивању укупног броја претставника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и Савеза комора;
- 9) Одређивање допунских избора за Изборни срез Славонски Брод;
- 10) Претрес Предлога одлуке о наградама и наградама посланика Савезне народне скупштине;
- 11) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Пословника Савезног већа.

Говорници: др Младен Ивековић, Андреј Петелин, Милојко Друловић (два пута), Крсте Црвенковски (два пута), др Никола Секулић, Груја Новаковић, др Иво Бабић (два пута), Влада Зечевић, Нијаз Диздаревић, Богомир Брајковић, Радомир Коматина, Момир Капор, Божидар Томић, Милован Батановић, Иван Крефт, др Иво Сунарић, Анте Раос, Владо Јанић, Јелица Радојчевић, др Јерко Радмиловић.

ПРЕТСЕДАВАО

ПРЕТСЕДНИК

ДР МЛАДЕН ИВЕКОВИЋ

ЗАПИСНИЧАР

АНДРЕЈ ПЕТЕЛИН

Почетак у 9 ч 10 мин

Претседник др Младен Ивековић (Изборни срез Самобор, НР Хрватска): Отварам трећу сједницу Савезног вијећа. Записник данашње сједнице водит ће народни посланик Андреј Петелин.

Молим записничара да прочита записник претходне сједнице.

Записничар Андреј Петелин (Изборни срез Љубљана — Врхника, НР Словенија) чита записник друге седнице Савезног већа од 25 јуна 1958 године.

Претседник др Младен Ивековић: Да ли има примједба на записник? (Нема). Пошто примједба нема, записник се овјерава.

Прелазимо на шесту тачку дневног реда: Претрес Приједлога препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима.

Молим извјестиоца Одбора за просвјету народног посланика Милојка Друловића, да прочита извјештај Одбора.

Извјештач Одбора за просвету Милојко Друловић (Изборни срез Београд — Врачар, НР Србија) чита извјештај Одбора о Предлогу препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу. Има ријеч друг Крсте Црвенковски.

Крсте Црвенковски (Изборни срез Скопље — Идадија, НР Македонија): Другарице и другови народни посланици, доношењем Општег закона о универзитетима, 1954 године, учињен је значајан корак у постављању основе за сређивање прилика на нашим универзитетима. Увођење друштвеног управљања на нашим универзитетима и факултетима омогућило је, у протеклом периоду, да се брже и успешније не само сагледају већ и решавају многа наставна, научна, кадровска и материјална питања од којих зависи сређивање стања и правилно усмеравање развоја наших највиших наставних и научних установа. Захваљујући свим овим појачаним напорима наше друштвене заједнице, у протеклом периоду су постигнути значајни резултати у развоју универзитета и факултета. Постигнути успеси најбоље се могу видети ако се изврши упоређење са стањем пре рата. Поред оснивања нових универзитета у Сарајеву и Скопљу, дошло је до оснивања нових факултета на ранијим и ван ранијих универзитетских центара. Тако су основани: Правни, Пољопривредни и Филозофски факултет у Новом Саду, Медицински факултет у Ријеци и Филозофски факултет у Задру. Значајан је и пораст не само броја факултета него и броја студената у њима. Од укупно 27 факултета, уметничких академија и других високих школа, на којима је студирало у школској 1938/39 години 17.475 студената, број нових школа повећао се у школској 1957/58 на 70, то јест за 159,3%, а број студената на 71.204, то јест за 307,5%. Овако нагли развој високог школства у послератном периоду омогућио је да наша заједница добија знатно већи број факултетски образованих кадрова, потребних за бржи друштвени и привредни развој наше земље. То се најбоље види из чињенице да су у периоду од оснивања Југославије до 1940 године на свим факултетима, без теолошких, дипломирала 30.334 студента, док је у периоду од 1945 до 1957 године дипломирало 49.296 студената. Из ових података се види да је пре рата дипломирало годишње просечно 1.379 студената, а у послератном периоду 3.799, то јест 2,8 пута више. Карактеристично је истаћи да се годишњи просек дипломираних студената на нашим факултетима стално повећава. Док је годишњи просек дипломираних студената у периоду од 1945 до 1954 године износио 3.039, дотле у периоду од 1955 до 1957 године он достиже 6.308.

Међутим и поред значајних успеха у развоју нашег високог школства, досадашњи резултати у оспособљавању универзитетски образованих кадрова, а посебно инжењерских

кадрова на техничким, пољопривредним и шумарским факултетима, нису у складу са нараслим захтевима и потребама привреде. Нагли развој наше индустрије у послератном периоду, увођење савремене механизације у пољопривреди и примена нових технолошких поступака, као и освајање нових производа у нашој индустрији захтевају да се благовремено предузму потребне мере којима ће се обезбедити нашој привреди потребан број стручњака, а пре свега инжењерског кадра. Предузимање ових мера утолико је потребније што садашњи темпо дипломирања на техничким, пољопривредним, шумарским и другим факултетима не задовољава ни најосновније потребе у тим кадровима у садашњој етапи нашег привредног развоја, а готову у односу на потребе у вези са перспективним привредним развојем наше земље.

Озбиљност овога проблема најбоље се може увидети ако се сагледају потребе у инжењерском кадру у периоду до 1961 године. Према подацима Савезног завода за привредно планирање, у том периоду потребно је 12.208 инжењера са завршеним техничким факултетом и 7.613 инжењера са завршеним пољопривредним факултетом. Недостајање инжењерског кадра постало је у садашњим условима веома значајан друштвени проблем. Он је утолико озбиљнији ако се има у виду да на нашим техничким и пољопривредним факултетима дипломира релативно мали број студената и да студије на тим факултетима сувише дуго трају. Број дипломираних студената на техничким факултетима види се из ових података. У периоду од 1945 до 1957 године дипломирало је на свим техничким факултетима укупно 10.616 студената, од чега: на архитектонским — 1.695, грађевинским — 2.360, машинским — 2.215, електро-техничким — 1.890, хемиско-технолошким — 1.614, рударским 623 и геолошким — 255 студената. У истом периоду дипломирало је на пољопривредним факултетима 3.777, а на шумарским факултетима 1.427 студената. При овоме је потребно посебно указати на недовољан број дипломираних на појединим техничким факултетима, као и на пољопривредним факултетима. Ово се најбоље може видети из поређења броја студената који су дипломирали у 1957 години на појединим факултетима и годишњег просека који би, према прорачуну Савезног завода за привредно планирање, требало у периоду од 1957 до 1961 године обезбедити нашој привреди. У томе погледу нарочито треба истаћи постојање великих диспропорција између броја студената који су у 1957 години дипломирали на машинским, технолошким и пољопривредним факултетима и просека годишњих потреба у тим кадровима према поменутом прорачуну. На машинским факултетима дипломирало је у 1957 години 287 студената, док просек годи-

шњих потреба износи 681, на технолошким факултетима овај однос износи 141 према 555, а на пољопривредним факултетима 296 према 1522.

Поред наведеног несклада између броја дипломираних и потреба у кадровима, забрињавајућа је појава да студије на нашим факултетима трају знатно дуже од прописаног трајања наставе. Подаци показују да се на факултетима на којима настава траје четири године стално смањује проценат студената који на време завршавају студије (од 15,7% у 1952 години, тај проценат пада на свега 8,4% у 1956 години), а да се тај проценат колеба код факултета на којима настава траје пет година. И код једних и код других расте број студената који завршавају студије тек после осам и више година. Због тога се просечно трајање студија на факултетима на којима настава траје четири године повећало од 5,7 година у 1952-ој на 6,3 године у 1956 години, а на факултетима на којима настава траје пет година — за исте године од 6,7 на 7,3 године. Подаци, исто тако, показују да су студенти на факултетима на којима настава траје четири године студирали 57,5% више од прописаног трајања наставе, а на факултетима на којима настава траје пет година — 46,0% више.

Ова појава дошла је нарочито до изражаја на нашим техничким, пољопривредним и шумарским факултетима.

Из података о трајању студија оних кандидата који су дипломирали од 1954 до 1957 године види се да на техничким факултетима, на којима прописано трајање наставе износи 4 године, дипломирани студенти у просеку студирају нешто више од 7 година, односно 3 године више него што је прописано. Просечно време за које дипломирају студенти техничких факултета, на којима прописано трајање наставе износи 5 година, у поступку је порасту. Док је у 1954 години износило 7,1, у 1957 години износи 7,4 године, што значи да и на овим факултетима студије трају преко 2 године више од прописаног времена. Слично стање је и на пољопривредним и шумарским факултетима. Тако је, на пример, трајање студија студената који су у 1956 години дипломирали на пољопривредним факултетима износило 6,8, а на шумарским 6,7 година. С тим у вези потребно је указати и на сувише дуго време потребно студентима наших техничких факултета од дана апсолвиранија до дана дипломирања. Студенти техничких факултета који су дипломирали у периоду од 1954 до 1956 године провели су од апсолвиранија до дипломирања у просеку од 1,9 до 2,5 године. Овако дуго време потребно апсолвентима за завршавање студија јесте посебан проблем, нарочито с обзиром на појаву да се у последње три године ово време повећало за око 20%. Дуго трајање студија на

овим факултетима има за последицу да се дипломирани студенти врло касно укључују у производњу. Подаци о годинама живота редовних студената који су дипломирали у 1956 години показују да само 19% студената завршава студије до 25 године (на техничким факултетима само 15,8%, на пољопривредним 18,1%). Између 26 и 29 године живота завршава студије 51,4% (на техничким факултетима 58,1%, на пољопривредним 58,0%) свих дипломираних, док 17,5% дипломира од 30 до 34 године (на техничким факултетима 21,3%, на пољопривредним 18,1%, а 5,2% (на техничким факултетима 4,8%, на пољопривредним 5,6%) у доби од преко 34 године. Када би требало да са својим способностима и знањем највише допринесу заједници, млади људи губе време у дугим студијама.

Несумњиво је да се дуго трајање студија на нашим факултетима, нарочито техничким, пољопривредним и шумарским, јавља као резултат мноштва објективних и субјективних фактора, међу које нарочито спадају: преобимност наставних планова и програма, постојање низа слабости у организацији и извођењу наставе, недовољно залагање студената и режим студија који не обезбеђује довољну одговорност студената према благовременом полагању испита и завршавању студија, недостајање школског, а нарочито експериментално-лабораториског простора, уџбеника и наставних средстава, недовољан број наставног особља — посебно за уводни део студија, непостојање довољног личног додира између наставника и студената и др. Наставни планови и програми на појединим факултетима до те су мере често преоптерећени непотребним градивом и повећањем предмета да је нормална настава, а поготову студиј постао крајње отежан.

Питање трајања студија на нашим факултетима је у непосредној вези са ликом стручњака кога, с обзиром на потребе наше привреде и друштва на данашњем степену развика, треба да формирају наши универзитети. Настава и студије на нашим универзитетима задржале су, углавном, онај стари, класични облик формирања паметног човека, интелектуалца, академски образованог грађанина, чак и онда када су га земље колевке тога и таквог начина студирања почеле брзо напуштати и озбиљно реформисати. Брзи развика појединих грана привреде и друштвених служби, а пре свега индустрије и пољопривреде, тражи уношење науке и савремене технологије у организовању предузећа и процеса производње. Створене капацитете треба дићи на ниво модерне организације и на европски ниво продуктивности рада. За извршење овог задатка имамо све услове (савремене опреме, нове зграде, одговарајуће силовине), само нам недостају кадрови: квалификовани радници, средњи техничари и инжи-

њери. Развиле су се и поједине гране индустрије и пољопривреде које траже добре познаваоце — стручњаке дате струке; отуда морамо тежити проширивању струка на факултетима. Већ се сада постављају захтеви за прехранбеним технолозима, текстицима, урбанистима, сточарима, погонским инжињерима односно инжињерима економистима итд. Исто тако, поставља се проблем извесног усмеравања, специјализације и на правним и економским факултетима. Озбиљно треба размотрити проблеме отсека или факултета, или усмеравање за поједине струке које се сада задовољавају стручњаком најопштијег типа. То је у извесном смислу и пут за скраћивање студија.

Друго питање које се поставља у вези с тим јесте стварање могућности да се на факултетима даје више врста диплома, а не само једна, каква је досада била пракса у нашој земљи. То указује на потребу да се приступи разради планова за организовање диференцираних студија. У вези с тим се постављају и проблеми специјализације, то јест спремања високих стручњака појединих специјалности, као и проблеми усавршавања, припреме доктората и сл. Све то треба организовати према постојећим могућностима и на оним факултетима на којима су изгледи за њихово извођење најбољи. Не може и не треба сваки факултет у земљи да има све облике рада и наставе за специјализацију, усавршавања и припрему доктората. Увођењем ових облика још више ће се подићи ниво наставе и научног рада на факултетима. Треба скратити наставу на факултетима, а подићи њен ниво формирањем извесних специјалности и научног подмлатка. И у самој Резолуцији VII Конгреса СКЈ записано је као задатак: „Не занемарујући подизање научног подмлатка, смелије решавати питање бржег рационалнијег школовања висококвалификованих стручњака за привреду и друге службе. Ради тога предузети одговарајуће мере за скраћење студија на универзитетима“.

У Препоруци која се предлаже овом Дому инсистира се на скраћењу редовне наставе и стварних студија на четири године, а изузетно, на неким факултетима, на пет година. Вероватно ће засада остати да настава на медицини траје пет година. Посебно истацање да настава на техничким, пољопривредним и шумарским факултетима траје четири године не треба да унесе забуну. То не значи да на другим факултетима настава може трајати дуже. Ови су факултети апострофирани због посебног њиховог значаја за привреду у садашњем моменту. На неким универзитетима (на пример Љубљанском) већ су предузете мере у томе погледу и нема никаквих озбиљних разлога да се то брзо не учини и на другим универзитетима. У том правцу озбиљну помоћ могу и даље пружати формиране за-

једничке комисије универзитетских и факултетских савета и извршних већа у појединим универзитетским центрима. Препорука ће значити озбиљну помоћ Заједничкој комисији и Савезне народне скупштине и Савезног извршног већа у завршном раду на прикупљању материјала. Она ће сада моћи да се усретреди на она питања преко којих ће обезбедити најбржу и најреалнију примену Препоруке.

Овом приликом неопходно је посебно указати на потребу да наши универзитети и факултети правилно сагледавају друштвену оправданост и нужност предузимања мера предвиђених овом Препоруком и да, у складу са њеним интенцијама, обезбеде да већина наших студената стварно завршава студије у роковима утврђеним Препоруком. Спровођење у живот ових мера претпоставља остваривање многих услова потребних за такву организацију извођења наставе којом ће се омогућити ефикасно и квалитетно завршавање студија на нашим факултетима. У извођењу наставе биће потребан много тешњи додир између наставника и студената него што је то било досада, проналажењем нових форми тога контакта. Биће неопходно размислити и о могућности дужег ефективног трајања редовне опште наставе у току школске године; она сада једва да траје седам месеци.

Режим студија прилагодиће се новим потребама. Садашњи режим дозвољава да се унедоглед продужују студије и ствара један фиктиван број апсолвената. Свакако ће бити потребно условити прелазак из једне у следећу годину студија полагањем одређеног броја испита из претходне године. У вези с тим треба разрадити и систем студентске праксе како би она била што кориснија и како би одговарала намени. Најзначајнији задатак у томе питању састоји се у успостављању одређених односа између факултета и предузећа, као и привреде уопште.

Можемо с правом очекивати да ће се у спровођењу свих ових задатака потпуно ангажовати и сви факултетски и универзитетски органи друштвеног управљања. Студентске организације ће, свакако, учинити све што до њих стоји да се сви задаци на универзитетима, а пре свега редовно праћење и завршавање студија, извршавају нормално. С тим у вези потребно је да потпуним ангажовањем универзитетских и факултетских савета и управа, уз помоћ републичких извршних већа, буду благовремено извршене све неопходне припреме како би већ од почетка наредне школске године могло почети спровођење у живот мера предвиђених овом Препоруком. Решавање овога питања захтеваће успостављање најуже сарадње између истородних факултета, при чему посебна улога припада међуфакултетским конференцијама, са одређеним задацима усклађивања нових,

скраћених наставних планова, прилагођених садашњим захтевима и Заједници југословенских универзитета. Нема потребе посебно наглашавати да решавање овако сложених питања, која треба да допринесу што правилнијем усмеравању наших факултета у извршавању њихових друштвених задатака, мора постати трајан задатак свих заинтересованих фактора.

У исто време са решавањем питања ревиције наставних планова и програма, уџбеника, организације и извођења наставе, режима студија и других наставних и кадровских питања, нарочиту пажњу потребно је поклонити питањима материјалне основе наших факултета, при чему ће, поред већег ангажовања народних република, морати да буде обезбеђено и одговарајуће учешће федерације. У том смислу се и препоручује да се израде перспективни планови развика наших универзитета и ширења мреже факултета.

Овакво прилажење решавању проблема наших факултета омогућиће да се у што краћем времену отклоне досадашње слабости и убрза добијање довољног броја квалитетних факултетски образованих стручњака.

Измене које се предлажу у члану 6 Општег закона о универзитетима таквог су карактера да дају извесне ингеренције републичким извршним већима, то јест да потврђују статуте факултета. Овим се омогућује брже спровођење ставова Препоруке и озакоњују у животу већ створени односи између универзитета и републичких извршних већа.

Подносећи у име Савезног извршног већа Препоруку молим овај Дом да је усвоји. Претседник др Младен Ивековић: Ријеч има друг Никола Секулић.

Никола Секулић (НР Хрватска): Другови народни посланици, јучер је овај Дом усвојио Опћи закон о школству, који је дао правни и политички основ за нови процес развика нашег школства, како би се школе, као друштвене и просвјетне установе, са више успеха прилагодили потребама нашег економског и друштвеног развика. У Закону се спомињу и факултети, који треба да идејно и организационо формирају своју физиономију у систему школства како се предвиђа реформом. Међутим живот и организација факултета регулирани су посебним законима, и то Опћим законом о универзитетима и посебним републичким законима. Осим тога, Савезна народна скупштина је образовала посебну комисију која треба да проучи стање и проблеме на универзитетима и да поднесе Скупштини извјештај у циљу сређивања наставе на факултетима, што је акутни задатак.

Оно што је карактеристично у Опћем закону о школству, а у вези са системом наставе на високим школама, то је да ли ће

систем школа првог и другог ступња, њихова идејна, стручна и педагошка вриједност имати утицаја на развика универзитетске наставе и бити његова солидна основа. Због тога је потребно да се факултети укључе у изградњу читавог система, за који је наша јавност данас толико заинтересирана, и ангажују се у томе.

Данас се пред овим Домом налази Приједлог препоруке за сређивање факултетске наставе. То је један кратак акт који тежи да ауторитетом Скупштине, у име друштвене заједнице, да оријентацију сређивања наставе на факултетима. Чини ми се да се препорука тиче једног комплексног питања побољшања рада на универзитетима, како бисмо ефикасније образовали оне стручњаке које тако нужно треба наш привредни и културни развика.

Према томе није ријеч само о неком формалном скраћивању наставе. Пошто је трајање наставе увјетовано садржајем наставе, то физиономија наставе и стручњака и услови под којима се врши настава представљају читав комплекс проблема и задатака које морамо ријешити.

Слажем се с предложеном препоруком и сматрам да се она може провести у дјело, и то чак у релативно кратком времену, али морамо имати одређене ствари у виду. Јер ако те ствари подцијенимо, значит ће да доносимо само формалну одлуку. Ми смо и до сада имали такођер одлуке о трајању студија и, као што знате, студиј се тиме није побољшао.

Има људи, углавном на универзитету, који сматрају да првенствени разлог зашто студиј на универзитету траје дуље неголи што је потребно треба тражити у недовољно изграђеној материјалној бази наставе (школски простор, слаба опрема, услови студената итд.). Овакви ексклузивни разлози не могу се прихватити, немају основа у стварности, због тога што имамо факултета на којима школски простор задовољава, на којима постоје лабораторије и кадрови који у основи могу нормално дјеловати. Осим тога имамо факултета, као што су друштвени, на којима по карактеру наставе нису потребне скупе установе, а проблем школског простора и друге тешкоће могу се лакше свладати, нису од битног утицаја на рад, па ипак и на споменутим факултетима настава траје просјечно шест и више година, иако је прописано да траје четири године. Овдје се може рећи да несређена настава, преопширни планови и програми само отежавају и савлађивање материјалних тешкоћа, јер дуље трајање студија неголи што је потребно више оптерећује постојећи школски простор, установе и кадрове.

Другови народни посланици, поред свега тога што сам изнио, мислим да не треба под-

цјењивати овај фактор материјалних услова када се говори о развоју факултета и сређивања наставе. Подаци које је изнио о развоју факултета после ослобођења друг Крсте Црвенковски говоре сами по себи о томе. Желим казати нешто у вези с тим о приликама у Хрватској.

Последњих година се инсистирало на организацији и изградњи факултета у смислу скраћивања наставе, усмјеравања наставе на одређене потребне струке, на отварању нових факултета, на сређивању режима итд. Али потпуно нисмо успјели. Чињенице говоре да је Свеучилиште у Хрватској после ослобођења дало 3/5 укупног броја факултетски образованих кадрова. Просјек свршавања на факултетима већи је него прије рата, а то значи да у апсолутним бројкама дајемо много већи број кадрова него прије рата. Наша Република троши око 1/10 свога буџета на универзитет, а највећи дио њених непривредних инвестиција такођер се троши на изградњу факултета. Али зато ми имамо четири пута више студената него прије рата, па ћемо увидјети зашто све што је учињено досада није довољно и што стварно отежава успјешнији рад на Свеучилишту. Подаци које сам навео имају своје наличје, о чему је говорио друг Црвенковски. Те су чињенице поразне. Једна трећина студената уписаних на прву годину већ у току те године отпада. Тек око једне трећине уписаних студената једне генерације дипломира, и то највећи број неколико година након апсолвировања, тако да имамо једну велику категорију студената — а то су апсолвенти — који по двије, три и више година чекају да дипломирају. Ово су негативне чињенице и ми морамо озбиљно дјеловати да их измијенимо. Поред тога што наши факултети данас дају — што је и разумљиво — знатно више стручњака неголи прије рата, поред тога што смо заостали у сређивању факултета и не дајемо оно што би требало, поставља се питање да ли наши факултети могу задовољити потребе све развијеније привреде и разних служби. Подаци говоре да капацитети наших факултета ни у сређенијим приликама не би задовољили потребе наше привреде, нарочито индустрије, а то све говори још више да треба да отклонимо недостатке и да побољшамо рад како бисмо што брже добијали кадрове, и не само што брже него и што разноврсније. Али све то говори и о једном другом питању, а то је да морамо проширити организацију факултета. Познато је да у многим замљама, и у западним, па чак и у Америци, постоји велика тражња за инжењерима и научним радницима. Значи да постоји несташница и у земљама у којима је традиција наставе већа и у којима је од раније постојала велика продукција. Потребно је знати да у односу броја студената према броју становника на-

ша земља стоји међу првима. Све то говори, када успоређујемо однос капацитета наших универзитета и позитивне и негативне резултате њихова рада према потребама и развоју — да читав проблем морамо рјешавати много шире и брже.

Чињеница је да ми у Хрватској нисмо подигли ниједан нови технички факултет или битно проширили стари да би могао пружити и приближно нормалне услове за рад студената који се уписују и којих је неколико пута више него прије рата. Увели смо и ограничење уписа, што је дало извјесне позитивне резултате. Међутим и даље постоји јака тенденција студирања на техничким факултетима, а, затим, све више расте оријентација на пољопривреду, економију итд. У томе се огледа наш привредни развој, па је разумљиво да таква привредна база мора имати одјека и у грађењу високих школа и њиховој способности да дају потребне кадрове.

Из искуства којим располажемо у вези са израдом статута можемо казати да се са колективом наставника и студената дошло до извјесних резултата које можемо означити позитивним. Нисмо се сасвим приближили оквирима које предлаже препорука, али смо увјерени да можемо учинити одлучне кораке напријед у концепцијама о трајању наставе. Нисмо сигурни да ли већ сада можемо одредити да настава на свим техничким факултетима траје четири године. И то се може ако се хоће, али онда морамо знати какву наставу желимо, какве стручњаке желимо и да ли ће на свим факултетима — и на електротехничком, и на стројарском, и на грађевинском, и на технолошком — настава трајати четири године, што је у вези с тим да ли ћемо требати једнаки тип стручњака у оквиру дате струке, да ли ћемо тражити само практичке инжењере или читаву скалу инжењера, све категорије какве тражи привреда. Данас привреда не тражи само масовно практичке инжењере. Знамо да данас код нас, а и у читавом свијету, привреда тражи велик просјек теоријски способних инжењера који треба да рјешавају све модерније технолошке процесе, а нарочито у вези са великим достигнућима на подручју физике и кемије, нуклеарне енергије итд. Поставља се питање да ли сви факултети треба да дају једну одређену категорију стручњака или различиту по нивоу, односно сложену од редовног и касније посебног студирања. Сматрам да је потребно да факултети дају доста различите категорије, да треба имати у виду и постдипломски студиј и научни рад у институтима, али факултет зато треба да има своју физиономију, и завршну, и ону која ће бити база за каснији студиј. У овој оријентацији треба да се ангажују не само факултети него и привреда, коморе и сви заинтересирани фактори.

У препоруци се предвиђа постдипломски студиј као начин растеређивања редовног студија. Мислим да у односу редовног и постдипломског студија не треба поступити ексклузивно. Постојеће студије треба растеретити свега што је преко оквира за студиј физиономије стручњака којег желимо. Не би требало да људи схвате да се постдипломски студиј неопходно мора надовезати на редовни. Свакако да наши универзитети морају систем постдипломског студија припремити и организовати како би он растеретио и поставио у реалније оквири редовну наставу, а и како би се надовезао на редовну наставу за одређену категорију стручњака.

Нови закон о школству пружа и могућности стварања много шире основе за школовање на високом школама и факултетима, што треба да допринесе другачијем, гипкијем образовању него досада. Ријеч је о образовању одраслих. Мислим да се о томе доста говорило, али да се та ствар није довољно припремила. Није довољно проучено гдје ће кадрови који се нису редовно школовали наставити студирање: да ли на факултетима, да ли ће се за то оспособити факултети, или ће се основати и специјалне високе школе, нарочито техничке.

У Загребу смо формирали Техничку високу школу, за коју се јавило скоро десет пута више студената неголи што је она у стању да прихвати. Сви пријављени су радници из праксе, који имају склоности и жеље да наставе своје образовање. Несумњиво је да је то једна од крупних еволуција у нашем школству. То је нова основа из које ће притицати и високостручни кадрови. Факултети још нису припремљени за то, а препорука треба да има одјека на факултетима, да у својој изградњи воде рачуна и о студентима који ће из праксе долазити да студирају. То значи да ће се морати ангажовати радничка и пучка свеучилишта, подузеће коморе и комуне како би створили услове радним људима из праксе да се оспособе за похађање оних школа на којима ће добити веће образовање, све до факултета.

Најзад, слажем се с оном точком у препоруци где се каже да и федерација треба да учествује са финансијским средствима у изградњи факултета. Сматрам да је то неопходно. Према стању републичких финансија и према ономе што су оне досада учиниле и што су могле учинити, показало се да републике не могу докраја ријешити проблем недовољног школског простора, опреме завода, грађења студентских домова. То не само што се не може тако скоро ријешити него се неће ријешити, ако се досадашњим темпом настави изградња, ни за дуље вријеме. Морамо побољшавати материјалну базу ако хоћемо, према потребама кадра и према броју студената, побољшати и убрзати наставу, а наро-

чито ако хоћемо дати модерну наставу. Не можемо тражити од свих студената да похађају предавање ако и сами наставници кажу да морају жељети да не дођу сви студенти зато што не могу стати у учионице. Знамо да студент мора имати своју клупу, радно мјесто, цртаћи стол, лабораторијско радно мјесто, дакле — мора имати минималне услове за рад у школи и у лабораторији како би могао одговорити својим обавезама.

На крају бих истакнуо још два момента. Један се тиче самих студената, а други наставника. Не може се оспорити да све већи број студената марљиво ради и има све позитивнији однос према студију. Студенти и студентске организације сами улажу напоре да се побољша рад на факултетима и учествују у изради статута дајући конструктивне сугестије за растеређење и скраћивање наставе. Но то не може прикрити и чињеницу да добар број студената нема радних навика, не учи систематски, не ради од почетка студија. И у овој појави треба тражити један од узрока ненормалног трајања студија, заостајања у полагању испита итд. Посебно питање односи се на наставнике. Можемо донијети најбоље наставне планове и програме, али ако их се наставници не буду држали, ако наставно градиво и испитно градиво не ускладе са програмима и плановима, ако не улажу напоре да савлађују и објективне и субјективне тешкоће студената, — резултата не ће бити. Раскорак између тежњи и потреба и стварности појавит ће се очито код оних наставника који буду тако радили.

Свеучилишни и факултетски органи ће морати да прате извођење наставе и да захтијевају од наставника да усклађују свој рад према оним оквирима које је друштво одредило.

Сматрам да ће ова препорука дати свакако доста подстицаја свим наставним кадровима, студентима и свима онима који раде на свеучилишту да се она реализира у скором времену, како би све наше школске установе постигле напредак у складу са нашим опћим друштвеним напретком.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч народни посланик Груја Новаковић.

Груја Новаковић (НР Босна и Херцеговина): О овим проблемима, другови и другарице народни посланици, о којима говори Предлог препоруке Савезне народне скупштине о стварању даљих услова за образовање висококвалификованих стручњака на факултетима расправљало се већ неколико година на нашим факултетима. Питању се прилазило са разних аспеката, често са гледишта да је основни проблем у рјешавању објективних услова и побољшању материјалних услова и начина рада на факултетима, а, с друге стране, било је извјесних ми-

шљења која говоре о томе да је најважнији субјективни фактор, поћи од наставника и студената, да ту лежи основа у рјешавању овога проблема. Мислим да је ово питање комплексно и да га треба гледати цјеловито у рјешавању проблема и учешћу мноштва фактора који су у вези са системом трајања студија. Тај општи проблем у цјелини је врло добро познат. Све наше статистике говоре о томе да у нашим најважнијим привредним гранама недостаје стручних људи и да основне проблеме чије рјешавање захтијева постојање стручног кадра не можемо због тога солидније и брже рјешавати. Уколико је потреба за кадровима била већа, утолико су се студије продужавале. Преко 50% свих студената у задњих неколико година продужавало је студије за двије до три године према досад предвиђеном року. Мислим да имамо извјесног отпора у погледу рјешавања овога проблема, који долази због старог, традиционалног гледишта о улози и мјесту универзитета. Постоји мишљење да је класичан тип универзитета нама одговарао, да он треба да даје академске грађане са врло великом сумом општег знања, са једном свестраном културом и плус са одређеним специјалистичким знањима за рјешавање проблема у својој струци.

Мислим да рјешавање актуелног проблема наше привреде и друштвених служби за брже добијање нових кадрова тражи стручњаке који се могу што прије уклопити у нашу праксу и извршити најважније стручне задатке које тражи та пракса. Према томе мислим да је основни профил кадрова, који је ријешен на овакав начин у погледу трајања студија као што је предвиђено Предлогом препоруке, адекватан нашим потребама и могућностима.

Проблем се огледа, свакако, у великом броју апсолвената. Код нас, у Босни и Херцеговини, имамо преко 1.000 апсолвената. Ми у Босни и Херцеговини стојимо пред проблемом озбиљнијег рјешавања кадрова за нашу индустрију, кадрова које дају машински факултети, и ми морамо прићи или формирању машинског факултета или машинског одсека при Техничком факултету, јер сви важнији проблеми, као што је проблем боље организације рада у предузећима, усавршавање технолошког процеса, јачање продуктивности рада и остали, могу се рјешавати само много већим и бржим укључивањем стручних кадрова у наша предузећа.

Мислим да у основи рјешавање проблема није у отварању нових факултета, него у досљедној борби за смањивање трајања студија. Сматрам да у првом реду треба поћи од задатака који стоје пред нашим наставним колективима на универзитетима и факултетима. Полазна основа у рјешавању овога проблема налази се у солидној ревизији на-

ставних планова и програма, а то се може учинити само организованим залагањем у првом реду наставних кадрова.

Једна грубља анализа програма показује да је наставно градиво често разбијено у велики број ситних предмета и да су понекад субјективни чиниоци дјеловали у правцу задовољења извјесних личних тенденција и одређених амбиција да се има посебна катедра, самосталан предмет, што је довело до уситњавања читавог наставног градива на нашем Универзитету. Проблем је у томе да се то градиво кондензује у одређене најважније предмете и групе предмета који су сродни и повезани. Има и извјесних искустава у том погледу на одређеним факултетима, поред осталог, и искуство Медицинског факултета у Сарајеву кроз систем монокурсева, искуство које је показало неке позитивне, почетне резултате у томе погледу. По мом мишљењу, потребно је градиво растеретити од извјесних непотребних дијелова који нису до те мјере актуелни за студије наших студената. Ми имамо и неких непотребних историцизама у том градиву, одређених застарјелих теорема, дуплицитета у многим предметима, па се ревизија наставних планова и програма може једним дијелом рјешавати и сажимањем и кондензовањем тога градива.

Затим, мислим да процес савременог развојка наставе води јачању практичних предмета у односу на теоријске предмете. Неопходно је да се повећава број часова практичне наставе и да се самим тим јачају факултети са експерименталним дијеловима, кабинетским дијеловима и већом повезаношћу факултетске праксе и привреде. Проблем повезивања факултета са привредом и праксом треба посебно проучити и вјероватно се може наћи и обостран стимуланс за привреду и кадрова на универзитетима у ближем заједничком раду на рјешавању научних и других практичних и стручних проблема. С друге стране, треба да се нађе и интерес самог наставног кадра у таквом раду.

Даље, мислим да стоји извјестан задатак у погледу веће обавезе нашег наставног кадра према учбеницима, издавању скрипата и према разним другим помоћним материјалима који ће допринијети и бржем студирању и савлађивању градива.

Неоспорно да задатак није само на наставним колективима. Другови су јуче у дискусији, а нарочито друг Трипало, истакли озбиљне проблеме који стоје пред студентском организацијом и пред сваким омладинцем, студентом, у погледу његовог стручног уздизања, у погледу веће бриге и веће љубави према раду, према савлађивању градива, као и у погледу веће обавезе похађања часова наставе и похађања вјежби.

У томе правцу стоји пред нама и задатак извјесног поопштравања режима студија као и рјешавања проблема кроз политику стипендирања и коришћења бенефиција у студентским домовима и мензама и других мјера које би стимулирале студенте и допринијеле повећавању радних навика код наше студентске омладине.

Трећи проблем мислим да се односи на појачану бригу друштвене заједнице за рјешавање материјалних проблема наших универзитета. Неоспорно је да је то врло важан проблем. Као што је друг Црвенковски већ овдје рекао, рјешавање овога проблема веома је хитно, јер без минималног потребног радног простора, без најнеопходније опреме, без јачања лабораторијских и експерименталних одјела на нашим факултетима, ми нећемо досљедно и адекватно моћи спровести ове поставке.

Према томе ова Препорука инаугурише једну политику у овом правцу и тако поставља перспективни план развој факултета да се више усмјере материјална средства и покаже већа брига друштвене заједнице у односу на наше факултете, а нарочито у односу на техничке факултете.

На крају бих хтио казати да ће заједнички организовани рад свих фактора у рјешавању овога проблема допринијети да се он стварно солидно, озбиљно и на вријеме ријеши, и ја вјерујем да ће Препорука претстављати значајан инструмент у нашој тежњи за рјешавање овога проблема.

Претседник др Младен Ивековић: Ко се још јавља за ријеч? Има ријеч народни посланик Иво Бабић.

Др Иво Бабић (Изборни срез Загреб — Максимир, НР Хрватска): Хтио бих указати на један недостатак предложене препоруке, а то је тај што она, због читог помањкања времена за њезин састав, није потпуно дотјерана. Ако изиђе у оваквом облику, она ће изазвати и непотребне дискусије, а повремено, вјероватно, и погрешно интерпретирање онога што се том препоруком жељело постићи.

Већ то на што је у својој дискусији упозорио друг Никола Секулић — да се добива дојам као да се сада настава у суштини жели расподијелити на два обавезна дијела, то јест опћи дио и специјалистички, што се на неколико мјеста у Приједлогу препоруке нарочито истиче, као и када се узме у обзир оно што је друг Крсте Црвенковски рекао да се помишља и на увођење различитих врста академских степена, то јест различитих диплома, — заиста би се могло стећи увјерење да се — проистиче то из формулације, а не из онога што се жељело — планови и програми и режим студија имају тако направити да најприје буде опћи дио студија, јер се на не-

колико мјеста наглашава опћа настава, а затим специјализација са посебним дипломама итд.

Мени се, такођер, чини да је готово немогућно постићи исправну формулацију онога што се жељело само исправкама на одређеним мјестима, али ми не преостаје ништа друго него да изнесем један приједлог и да упозорим на извјесне друге недостатке, па би било добро уколико би Одбор за просвјету још једанпут редирао овај свој приједлог.

Предлажем да се текст Приједлога препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима у точки 1 под б) прва три реда измјене тако да гласе: „да се ради образовања научних кадрова, као и ради даљег усавршавања стручњака, на факултетима организује настава за научно и стручно усавршавање, укључујући и специјализацију”.

О чему је ријеч? На два мјеста у нацрту текста препоруке изнесен је само један облик научног усавршавања који се може примјенивати готово искључиво на факултетима друштвених наука, а то је припрема доктората. Међутим треба у формулацијама ићи за оним што је доиста основно, то јест за научним усавршавањем односно образовањем научних кадрова различитим облицима, који се мањим дијелом свде на припрему доктората.

С друге стране, специјализација се издваја из појма научног усавршавања. Међутим сви ми знамо што је специјализација — посебан, нарочит, висококвалитетан, посебним прописима регулиран и чврсто постављен облик научног усавршавања. И када говоримо о стручном усавршавању, тиме смо укључили и специјализацију. Дакле, издвајање специјализације као једне посебне категорије, без других облика научног усавршавања, мислим да би могло довести до погрешног тумачења и до погрешне примјене ове препоруке.

Према томе ово што износим не износим из формалистичких разлога, него зато да не би дошло до пометње.

На точку а) и б) и Одбор за просвјету ставио је извјесне приједлоге за измјену. Молим Одбор за просвјету да се сложи са мојим приједлогом измјене оног дијела који сам предложио из ових разлога:

Одбор за просвјету предлаже да се текст надопуни са „и високи стручњаци”. Мени се чини да не би било згодно да Скупштина уводи појам „високи стручњаци”. Ми смо досад увијек оправдано стављали „висококвалифицирани стручњаци” или „стручњаци са високом стручном наобразбом”, јер би се термини „високи стручњаци” или „ниски стручњаци” могли различито интерпретирати.

Овдје се, уствари, мисли на један одређен облик усавршавања. Чини ми се да се мисли-

ло само на постдипломску наставу. Међутим факултети сматрају да је потребно и да је могућно, и они то хоће, да такођер судјелују при усавршавању стручњака са средњом наобразбом, дакле техничара, и то је већ у извјесним новим нацртима факултетских статута предложено. Дакле, ако бисмо ишли на овако круту формулацију, то јест само на наставу за усавршавање академски образованих стручњака, ми бисмо те позитивне тенденције које су се развиле на многим факултетима некако заковали, јер би они ту препоруку могли схватити тако да се ишло за тим да се уопће не предвиди даље стручно образовање и оних стручњака који немају високо образовање.

Затим, тенденца која је навела Одбор за просвјету да предложи још и допуну „и других облика рада (пракса и друго)” јасно иде за нечим врло добрим, али на томе не би требало остати, јер модерна настава се управо састоји из праксе, семинара, екскурзија, консултација, дискусија итд. Дакле, мислим да се допуном ништа не добија него да се губи кад се облик саме наставе хоће једино неким фрагментима некако илустрирати да она не буде „екс катедра”. То су разлози због којих предлажем измјену коју сам у почетку прочитао и молим Одбор за просвјету, ако може, да одустане од свог приједлога, јер, заправо, није посриједи суштинско неслагање, него прецизнија формулација која би била лакша за примјену.

Осврнуо бих се, затим, на тачку 1а Приједлога препоруке, и то из два разлога. Прво, овдје се говори о пољопривредним и шумарским факултетима као самосталним факултетима. Међутим ми знамо да, на примјер, у Народној Републици Хрватској немамо одвојени пољопривредни и шумарски факултет, него је то један пољопривредно-шумарски факултет са два одсјека. Да ли ће то тако даље остати или не, то је посебно питање; ако би остала оваква формулација као што је ту, а ту се ради о препоруци Савезне народне скупштине, могло би се сматрати (конкретно у Загребу) да је то што се сада расправља већ том препоруком дефинитивно ријешено, а ја мислим да предлагач препоруке није ишао за тим.

Друга ствар која ми се чини да је од свега најкрупнија јесте ова: у свим досадашњим расправама око реорганизације наставе на факултетима полазило се од чврсте поставке, у коју, бар колико ја знам, нико није дирао, — да се универзитетском наставом може сматрати само она (то је прецизирао и Опћи закон о универзитетима) која траје најмање четири године. То је некако врло статичко схватање, тако да су извјесне тенденције које су показивале да би се за поједине гране могла са пуним квалитетом организирати и краћа настава биле смјеста укочене због тога

што се рекло да то онда више није универзитетска настава и нека се за образовање таквих стручњака оснивају више школе. Да наведем примјер. У посљедњој расправи у Загребу показало се да бисмо могли добити квалитетне агрономе за ратарску производњу са студијама од три године. То је доказано изјавама наставника пољопривредног факултета. Према томе мислим да то питање није уопће отворено. Отворено је једино питање да ли повезати ратаре са сточарима. Али смјеста је та расправа била укочена јер је речено да се не може уопће радити о изобразби ратарских стручњака — агронома, јер је довољна трогодишња настава, али трогодишња настава није универзитетска, а не желимо ићи ни на више школе. Било је тенденца и на појединим техничким факултетима које су такођер показивале да би се за извјесне специјалности, не преуске — ја то наглашавам: не преуске — могли такођер образовати квалитетни стручњаци за три године. Таква схваћања неких стручњака била би према нашим стварним и практичним потребама реално постављена.

Дакле, докле год не омогућимо, било овом препоруком, било неким другим путем (ја не предлажем амандман прије него што о томе буде расправљала заједничка комисија за питања универзитета) да изузетно поједини факултети или одсјеци факултета могу имати и трогодишњу наставу, ми не ћемо моћи у појединим случајевима наћи задовољавајуће рјешење.

И, коначно, с обзиром на приједлог Одбора за просвјету који је изнесен на страни 3, став 3, уколико би се мој првобитни приједлог за амандман усвојио, требало би сагласно томе измијенити и задња три реда, тако да би они гласили: „на факултетима треба уводити и наставу за даље продубљивање и усавршавање стручних знања”, јер је свако друго детаљизирање непотребно.

Претседник др Младен Ивековић: Другови народни посланици, ми смо саслушали овдје више приједлога. Постоји приједлог амандмана, а осим тога има и других приједлога за побољшање текста. Најприје би требало да се о приједлозима друга народног посланика Бабића изјасни извјестилац, а онда и подносилац законског приједлога односно препоруке. Ријеч има народни посланик Милојко Друловић.

Милојко Друловић (Изборни срез Београд — Врачар, НР Србија): Мислим да прва примедба, која је дата у облику амандмана на тачку 1, под б), којом би се избацио овај израз „високи стручњаци”, а да би се подразумевало и усавршавање средњих стручних кадрова, — није тако битна, јер се из овог текста који је већ овде дат то подразумева. Мислим да ништа не смета један такав из-

раз. Ту могу доћи у обзир и висококвалификовани и средњи кадрови. Сматрам да ништа битно не би био измењен текст под б).

Што се тиче овог другог предлога, да није свуда један факултет пољопривредни, а други шумарски, него да су негде спојени, мислим да није потребно да се то у препоруци наглашава и да се скреће пажња да су негде спојени пољопривредни и шумарски факултет. Очигледно је да се подразумева да су они заједно тамо где то јесу.

А што се тиче могућности за краћим курсом од четири године, на коју је у облику једне опште примедбе указао друг посланик Бабић, сматрам да ова препорука не смета таквој једној дискусији. Ми говоримо о садашњем стању, где студије на пољопривредно-шумарским и техничким факултетима трају шест и по, па и седам година. Дакле, ради се о садашњем стању, а када буде дошла на ред таква дискусија, онда ова препорука ништа неће сметати мерама које ће се предузети.

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч друг Бабић. Опростите, ријеч је прије тога тражио друг Црвенковски.

Крсте Црвенковски: Пре свега мислим да у суштини ништа битно није ново ово што је друг Бабић предложио да се унесе. И то зато што у препоруци Савезно извршно веће није хтело да прејудуцира било какву дискусију о свим разноврсним облицима наставе и другим формама усавршавања и студија на универзитетима. Ако бисмо нешто одређеније рекли, онда значи да бисмо унапред одредили извесне форме па се друге не би могле уводити. Ми нисмо хтели то, већ смо желели широко да поставимо ову ствар, тим више што данас на највећем броју факултета таква настава не постоји, иако је она у Општем закону о универзитетима, који је донет 1954 године, била иницирана. У току последњих година поједине форме наставе, оно што се под тим термином и често на доста погрешан начин подразумева под постдипломским студијама у обичном свакодневном говору, — такви облици сада постоје, али ми нисмо хтели на то у препоруци да укажемо. Хтели смо да оставимо могућност за разноврсне друге облике наставе, друге облике рада на усавршавању и припремању доктората.

Међутим не знам откуда је друг Бабић закључио да сам у образложењу инсистирао само на припремању доктората. Ја сам баш на неколико места... (Др Бабић: Неспоразум је, не у вашем образложењу, већ у тексту)... рекао да ће се то вршити преко разних облика наставе и рада, тако да мислим да се ништа битно ту не би променило, само би се, можда, неке ствари прејудуцирале ако би се прихватио амандман који друг Бабић предлаже.

Али мислим да у усмено датом образложењу о термину „високи стручњаци“ друг Бабић има право. И тај његов амандман треба прихватити, уместо речи „високи стручњаци“ ставити „висококвалификовани стручњаци“. Како он то није поднео писменим путем, ја сада званично подносим тај амандман, а касније ћу га дати писмено.

И друга примедба, о трајању студија. Само бих скренуо пажњу да се било дуго расправљало о томе и мишљење је Извршног већа исто тако да би се студије могле у појединим гранама, нарочито што се тиче пољопривредних, па и неких других факултета, свести и на три године. Овим што се предлаже у препоруци жели се постићи да настава траје највише четири године на појединим факултетима, иако није речено „највише четири“. И поента је бачена баш на четири године, да би се некако у садашњој ситуацији, када студије трају пет, шест, па и по седам година, свеле на четири године. Међутим моје је чврсто увјерење да препорука не укида могућност да се на појединим факултетима може чак увести и трогодишњи студиј. Мислим да ће аргуменат о коме је говорио друг Бабић, који фактички данас постоји, а то је да ће се онда то сматрати нижом вредношћу, нижим нивоом, отпасти зато што желимо да стварамо од наших универзитета такве научне установе које ће припремати кадрове за привреду, а не само такозвану интелигенцију која би се бавила некаквим високоумним радом.

Тај аргуменат неће бити битан, и слажем се са мишљењем које је изнео друг Друловић — да то може само унети збрку. Што се тиче примедбе да су различити називи факултета, пољопривредних и шумарских, било је дискусије да тражимо пољопривредни и шумарски односно пољопривредно-шумарски факултет, али сматрамо да то није неопходно потребно да се каже у препоруци, јер ми у земљи имамо пољопривредно-шумарске, а имамо и одвојене факултете пољопривредне односно чисто шумарске.

Претседник др Младен Ивековић: Пошто се подносилац ове препоруке не слаже с амандманом, по Пословнику Савезног већа стављам приједлог амандмана на гласање. (Др Иво Бабић: Да ли бих могао добити ријеч прије гласања?). Пошто је приједлог вашег амандмана стављен на гласање, више не можете добити ријеч.

Ко је за, нека дигне руку. (Један народни посланик диже руку). Ко је против? (Већина диже руку). Да ли се ко уздржава од гласања. (Нико). Према томе, приједлог амандмана који је поднио друг Иво Бабић, није прихваћен.

Ко се још јавља за ријеч? (Влада Зечевић: Молим за реч). Ријеч има друг Влада Зечевић.

Влада Зечевић (Изборни спрез Лозница, НР Србија): Другови и другарице, хтео бих рећи нешто о обавези коју друштвена заједница има у вези с овом препоруком, као и о обавези друге стране, која има то да прими, да то буде заједничко, — а то су наставници. Само, примера ради, ако узмемо да су предавања на техничким факултетима по правилу и пре и после подне, студентима остаје могућност да раде једино ноћу да би се припремали за испит. А то значи да је поред редовне, нормалне, потребна једна озбиљна физичка кондиција да би се такве студије издржале. И примера ради рећи ћу како изгледа један испит; нећу именовати факултет зато што претпостављам да је тако на свим факултетима. Да би стекли право да полажу испите на крају другог семестра, а то се сада дешава док ми говоримо о реформи школства, док расправљамо о свему томе, — студенти морају шест пута у току године писмено полагати испите. Оцена мора бити прелазна, значи — 6. Од 360 студената, 120 стекне право на испит. По четири студента седе за столом. Ни један нема исти задатак као други, сваки има посебан задатак. О каквом васпитном деловању може бити говора када поред сваког стола стоји асистент који надгледа да студенти не преписују један од другог! Међутим немогућно је преписати јер сва четири студента имају различите задатке. И велики је проценат студената који не положи испит. Стога се слажем са народним послаником Секулићем да и друштвена заједница прими на себе задатак у погледу редовног завршавања студија од стране студената на нашим факултетима.

Претседник др Младен Ивековић: Да ли се још неко јавља за ријеч? (Милојко Дрловић: Молим за реч).

Има реч народни посланик Милојко Дрловић.

Милојко Дрловић: Другови и другарице народни посланици, препорука коју предлаже Савезно извршно веће долази пре него што је заједничка комисија наше Скупштине и Савезног извршног већа за питања универзитета завршила рад. Али она има са собом вишегодишњу дискусију о потреби опсежних промена на нашим универзитетима. Расправе о томе почеле су још 1954 године, приликом доношења Општег закона о универзитетима. Уследило је затим увођење органа друштвеног управљања на универзитетима и факултетима, доношење републичких закона, статута факултета, и сваком приликом покретало се питање истовременог санирања ситуације на нашим факултетима. До увођења органа друштвеног управљања и првих го-

дина њиховог рада, најактивнију улогу у покретању те тзв. реформе универзитета имале су различите друштвене организације, а нарочито Савез студената. Истина, тада се највише говорило о недостајању уџбеника, о преопширним плановима и програмима, а и о претерано дугом трајању студија. Републичким законима о универзитетима и факултетским статутима који су донесени предвиђено је знатно краће трајање студија, истина, различито у разним републикама: негде за техничке факултете да настава траје четири године, у другим пет година, а негде и дуже.

Међутим упркос тих законских одлука и одредаба у статутима, студирање на нашим универзитетима траје у просеку 50% дуже него што је предвиђено. И, што је још горе, та тенденција за продужавање студија не опада, већ расте. Док су 1952 године студије на пољопривредним факултетима у земљи трајале 5,6 година, 1956-те су трајале просечно 6,5 година; за шумарске факултете 1952 године 5,6 а 1956-те 6,7; на техничким факултетима, на пример машинском, 1954 године трајале су 7,4 године, а 1955-те 7,9 година, а и на другим техничким факултетима је запажено, мада благо, ипак продужење трајања студија.

Последњих неколико година мењани су и планови и програми, сажимани су програми, смањен је број часова, повећан је број наставног особља (иако тај број још не задовољава), али број дипломираних студената који излази са наших факултета није се повећао ни за један једини постотак, већ је 1952 године од укупног броја студената дипломирао 11%, а 1955/56-те 10% од укупног броја.

Мада се прилив студената стално повећавао, материјална средства која су улагана створила су повољније услове за студирање. Ако томе додамо и чињеницу да је на универзитетима уведено друштвено управљање, чиме се поред осталог, хтео остварити ближи стални додир универзитета са потребама друштва, — онда је збиља карактеристично да и поред мноштва успеха који су постигнути и напора који су уложени није било успеха на најодлучнијем месту: у повећању броја дипломираних, у скраћивању стварних студија и у свођењу тог трајања на нормалну меру.

Поставља се питање који су разлози томе: или наши захтеви, програми нису били реални, остварљиви; или смо наишли на отпор оних снага које треба да носе те промене на универзитетима; или програми тих промена нису били довољно радикални и припремљени.

Свакако, није било нереално да се скрати претерано дуго трајање студија, да се уклони несклад између законом прописаних рокова

и стварног времена студирања (код нас инжењери улазе у производњу у просеку од 28 година, рачунајући отслужење војног рока, док у другим земљама инжењери улазе пет година млађи у производњу); није било претерано захтевати да се обезбеде уџбеници за студенте, да се организује пракса студената у нашим фабрикама, да се побољша настава, мада је на неким местима било извесног побољшања, као, на пример, повећан је број уџбеника, наставног особља, побољшана је у извесној мери настава, али то није било у сразмери са стварним могућностима и огромним потребама.

Што се тиче отпора тим променама, њега је било, биће га и данас, али се не може рећи да је тај отпор могао паралисати органе друштвеног управљања који су имали одлучујућу реч.

Што последњих година нисмо успели да студирање на универзитетима сведемо на нормалну меру, да се убрза завршавање студија, има више разлога, а један од главних, по мом мишљењу, јесте што оријентација није била довољно радикална и што није било јединствене оријентације, заједничке акције. Уместо да се постојеће стање из основа мења и прилагођава савременим нашим потребама, чињене су незнатне измене и, могло би се скоро рећи, прилагођавање су наше потребе постојећем стању. Истина, мере на појединим универзитетима развијале су се различито; брже, спорије, радикалније или прилагодљивије.

Досадашње искуство показује да је потребно предузимати одлучније мере, да органи друштвеног управљања нису у стању из објективних разлога да сами изнесу ту тзв. реформу универзитета и да је потребно много више него досада да у томе учествују државни, претставнички органи, како у републици, тако и у савезним оквирима.

Већ је данас јасно да потребе Перспективног плана привредног развита у инжењерима неће наши универзитети бити у стању да задовоље до 1961 године. Од 8.236 инжењера који би према Плану били потребни нашој привреди, наши универзитети, би према досадашњем току ствари, могли обезбедити и нешто преко 5.000 инжењера. Чак и ако би све потребне мере биле предузете, у овом року се ситуација не би знатно изменила. Неки на универзитету приговарају да не можемо прилагођавати рад факултета и школовање нереално планираним потребама и да се с пажњом треба односити према старим, опробаним искуствима и методама школа. Ми смо, међутим, у ситуацији да те радикалне промене треба да чинимо не само зато да бисмо задовољили потребе нашег Перспективног плана већ и зато што је стални прилив студената, велики број студената сразмерно броју становништва, велики ма-

теријални издаци, а сразмерно томе мали резултати који не одговарају реалним могућностима, — друштвени проблем од прворазредног значаја. Према томе потреба за одлучним променама није ствар момента, већ је то један много значајнији, шири друштвени проблем.

Због тога сматрам да је Препорука коју Савезно извршно веће предлаже Скупштини једна мера која скреће пажњу да је потребно одлучније се оријентисати на промене, да не треба правити компромисе са старим стањем и да у тим значајним мерама треба много више него досада да учествују државни, претставнички органи.

У Препоруци се говори о скраћењу студија на четири године. Поучени досадашњим искуством, можемо рећи да решење наших потреба у томе погледу нећемо наћи само у простом скраћењу, у формалној измени програма. Да би студирање збиља краће трајало, потребно је из темеља извршити ревизију програма. Ту ће свакако доћи у обзир и укидање извесних предмета, што неће ићи лако. Томе треба прилагодити наставу, помоћи студентима, да студент просечних могућности у том року збиља може завршити студије. Ако после ове препоруке такве одлучне мере не би уследиле на универзитетима, онда бисмо имали ситуацију да се све то свали на леђа студената. Не бисмо, истина, имали хиљаде апсолвената, али бисмо имали хиљаде понављача који ће после проведених година на факултетима губити статус студента и њихово школовање ће бити исто скупо као што је било и данас.

Постоји појава да се све што је у досадашњем раду на универзитетима било незадовољавајуће правда материјалним тешкоћама. Мада материјалних тешкоћа има, то правдање, наравно, не може бити тачно, јер постојећа материјална основа и друштвени услови рада на универзитетима омогућавали су веће резултате од оних који су досада остварени. Нема разлога да се допусти елиминација сваке акције пре него што би сви материјални проблеми на универзитетима били решени. И много богатије земље, и универзитети са већом традицијом имају материјалних тешкоћа. Али због тога не треба избегавати да се види да ће радикалне измене, значајно скраћење студија, захтевати и извесна нова улагања, нове материјалне издатке, нарочито за поједине техничке факултете.

Најзад, да би било могућно Препоруку спровести у дело у року који се предвиђа, потребно је појачати рад комисија и друштвених органа на факултетима, рачунајући ту и Савезну комисију, организовати извештајни рад преко лета, како би на време могле бити извршене све припреме за наредну школску годину.

У том смислу Препорука је, свакако, једна оријентација друштвеним и другим органима да треба смело прићи одговарајућим променама на техничким, пољопривредним и шумарским факултетима и да та акција треба да се води уз учешће свих, и државних и друштвених органа, пуном снагом и у целој земљи. Због тога Препоруку сматрам веома значајном и потребном у садашњој ситуацији на универзитетима. Уверен сам да ће је прихватити, као подршку напорима који су већ чињени, и друштвени органи на универзитетима, и наставници и студенти.

Претседник др Младен Ивековић: Да ли још неко жели ријеч? (Не јавља се нико).

Овим закључујем претрес Приједлога препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима.

Стављам на гласање Приједлог препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима.

Ко је за, нека дигне руку. (Велика већина народних посланика диже руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржао од гласања? (Народни посланик др Иво Бабић диже руку).

Објављујем да је Савезно вијеће усвојило Приједлог препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалифицираних стручњака на факултетима са једним уздржаним гласом.

Прелазимо на седму тачку дневног реда: Претрес Приједлога закона о измјени члана 6 Опћег закона о универзитетима.

Молим извјестиоца Одбора за просвјету, друга Нијаза Диздаревића, да поднесе извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за просвету Нијаз Диздаревић (Изборни срез Високо, НР Босна и Херцеговина) чита извјештај Одбора о Предлогу закона о измјени члана 6 Општег закона о универзитетима. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Има ријеч извјестилац Законодавног одбора друг Богомир Брајковић.

Извјестилац Законодавног одбора Богомир Брајковић (Изборни срез Дервента, НР Босна и Херцеговина): Хтио бих обавијестити да Законодавни одбор није предложио никакве измјене у овом Предлогу закона.

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу Приједлога закона о измјени члана 6 Опћег закона о универзитетима. Ко се јавља за ријеч (Не јавља се нико).

Стављам овај законски приједлог на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно вијеће једногласно усвојило Приједлог закона о изменама Опћег закона о универзитетима.

Прелазимо на осму тачку дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

Молим извјестиоца Одбора за народну привреду, народног посланика Радомира Коматину, да поднесе извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за народну привреду Радомир Коматина (Изборни срез Иванград, НР Црна Гора) чита извјештај Одбора о Предлогу одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу. Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам на гласање Приједлог одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Савезно вијеће једногласно усвојило Приједлог одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

Прелазимо на девету тачку дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите.

Молим извјестиоца Одбора за народну привреду, друга Момира Капора, да поднесе извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за народну привреду Момир Капор (Изборни срез Котор Варош, НР Босна и Херцеговина) чита извјештај Одбора о Предлогу одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке на краткорочне кредите. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Отварамо претрес.

Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам на гласање Приједлог одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке на краткорочне кредите. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања. (Нико).

Објављујем да је Савезно вијеће једногласно усвојило Приједлог одлуке о допуни Одлуке о каматни стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите.

Прелазимо на десету тачку дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о додјеливању средства из привредних резерви федерације.

Молим извјестиоца Одбора за народну привреду, народног посланика Божицара Томића, да поднесе извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за народну привреду Божицар Томић (Изборни срез Београд-Земун, НР Србија) чита извјештај Одбора о Предлогу одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу Приједлога одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације. Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам на гласање Приједлог одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања (Нико).

Објављујем да је Савезно вијеће једногласно усвојило Приједлог одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације.

Прелазимо на једанаесту точку дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о одређивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина.

Молим извјестиоца Одбора за социјалну политику и народно здравље, народног посланика Милована Батановића, да поднесе извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за социјалну политику и народно здравље Милован Батановић (Изборни срез Шабац, НР Србија) чита извјештај Одбора о Предлогу одлуке о одређивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Ријеч има извјестилац Законодавног одбора, народни посланик Иван Крефт.

Извјестилац Законодавног одбора Иван Крефт (Изборни срез Љутомер-Радгона, НР Словенија) чита извјештај Одбора о Предлогу одлуке о одређивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Отварамо претрес. Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Пошто се нико не јавља за ријеч, стављам Приједлог одлуке о одређивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања (Нико).

Објављујем да је Савезно вијеће једногласно усвојило Приједлог одлуке о овлашћењу Савезног извршног вијећа за доде-

љивање једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина.

Прелазимо на дванаесту точку дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о потврди Уредбе о измјенама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног вијећа. Извјестилац Одбора за организацију власти и управу, народни посланик др Иво Сунарић, поднијет ће извјештај Одбора.

Извјестилац Одбора за организацију власти и управу др Иво Сунарић (Изборни срез Травник, НР Босна и Херцеговина): Другови и другарице народни посланици, према члану 81, став 3 Устава Федеративне Народне Републике Југославије, Савезно извршно вијеће доноси уредбу о својој организацији и пословању и дужно је поднијети ту уредбу на потврду Савезној народној скупштини.

Шеснаестог маја ове године Савезно извршно вијеће донијело је уредбу о својој организацији и пословању и та је уредба објављена 21 маја у „Службеном листу ФНРЈ”. Савезно извршно вијеће, у смислу напријед наведеног члана, доставило је ту уредбу на потврду Савезној народној скупштини. Одбор за организацију власти и управу, као матични одбор, на својој сједници претресао је ту уредбу и донио одлуку да предложи Савезном вијећу да потврди ту уредбу.

Дозволите ми да у име Одбора за организацију власти и управу дам предлог одлуке коју би требало да донесе ово Вијеће (чита):

ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ УРЕДБЕ О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА УРЕДБЕ О ОРГАНИЗАЦИЈИ И РАДУ САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВИЈЕЋА

1) Потврђује се Уредба о измјенама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног вијећа бр. 201 од 16 маја 1958 године, објављене у „Службеном листу ФНРЈ”, бр. 20 од 21 маја 1958 год.

2) Ова одлука ступа на снагу одмах“.

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу. Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам Приједлог ове одлуке на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог одлуке о потврди Уредбе о измјенама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног вијећа.

Прелазимо на тринаесту точку дневног реда: Претрес Приједлога о утврђивању укупног броја представника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и Савеза комора.

Дајем ријеч извјестиоцу Одбора за народну привреду, народном посланику Анту Раосу.

Известилац Одбора за народну привреду Анте Раос (Изборни срез Макарска, НР Хрватска) чита извештај Одбора за народну привреду о предлогу о утврђивању укупног броја претставника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и Савеза комора (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Отварај претрес. Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам приједлог на гласање. Ко је за, молим нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом утврдио број претставника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима комора и Савеза комора.

Прелазимо на четрнаесту тачку дневног реда: Одређивање допунских избора за Изборни срез Славонски Брод. Ријеч има извештај Мандатно-имунитетског одбора, Владо Јанић.

Известилац Мандатно-имунитетског одбора Владо Јанић (Изборни срез Сисак, НР Хрватска) чита извештај Одбора о одређивању допунских избора за Изборни срез Славонски Брод. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Отварај претрес. Ко жели ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам Приједлог о одређивању допунских избора за Изборни срез Славонски Брод на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио извештај Мандатно-имунитетског одбора и тиме одредио допунске изборе за Изборни срез Славонски Брод.

Прелазимо на петнаесту тачку дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о накнадама и наградама посланика Савезне народне скупштине. Молим извјештоца Административног одбора, народног посланика Јелицу Радојчевић, да поднесе извјештај Одбора.

Известилац Административног одбора Јелица Радојчевић (Изборни срез Ђурђевац, НР Хрватска) чита извештај Одбора о Предлогу одлуке о накнадама и наградама посланика Савезне народне скупштине. (Видети у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Приступамо претресу. Ко се јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам приједлог ове одлуке на гласање. Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог одлуке о накнадама и наградама посланика Савезне народне скупштине.

На реду је шеснаеста тачка дневног реда: Претрес Приједлога одлуке о измјенама и допунама Пословника Савезне народне скупштине.

Ријеч има народни посланик др Јерко Радмиловић, представник Законодавног одбора.

Претставник Законодавног одбора др Јерко Радмиловић (Изборни срез Омиш, Брач, НР Хрватска): Другови и другарице народни посланици, на иницијативу Предсједништва Савезне народне скупштине Законодавни одбор размотрио је постојећи Пословник Савезног вијећа у свјетлости стечених искустава из рада претходног сазива Савезне народне скупштине.

Као резултат ових разматрања, Законодавни одбор израдио је Приједлог одлуке о измјенама и допунама Пословника Савезног вијећа Савезне народне скупштине.

Смисао предложених измјена и допуна састоји се у томе да се побољша унутарња организација и начин рада Савезног вијећа и његових органа.

Од предложених измјена и допуна неке је потребно истаћи.

1) Усвојено је гледиште да писмене извјештаје одбора које подносе Дому у вези са претресањем законских и других приједлога не треба читати на сједници Дома, јер чланови Дома добијају те извјештаје. Умјесто тога одбори би могли одлучити, када за то има потребе, да извјештај одбора поднесе Дому усмени извјештај у коме би изнио став одбора према основним питањима из односне материје.

2) У погледу амандмана, предложене измјене мотивисане су потребом да се учврсти поступак подношења и претресања амандмана. Посебно је пракса указала на потребу да се пропише поступак који ће и народне посланике и самог предлагача законског приједлога ставити у такав положај који ће омогућити да се свестрано оцјени смисао и домаћај амандмана у односу на цијеловити законски приједлог и на основу тога заузме став о поднесеном амандману.

С тим у вези најважније измјене које се предлажу састоје се у овоме: прво, амандмани се морају поднијети најкасније на 24 сата прије сједнице на којој ће се претресати законски приједлог; друго, они се подносе писмено преко предсједника дома и одмах по пријему достављају подносиоцу законског приједлога; треће, морају се доставити члановима Дома најдаље до почетка сједнице на којој ће се претресати законски приједлог.

Међутим овај опћи поступак не искључује другу могућност за подношење амандмана у току самог претреса приједлога на сједници дома. Таква се могућност предвиђа у случају кад се Дом с тиме сложи или ако

законски приједлог са извјештајима одбора није правовремено достављен члановима Дома.

Уједно, у вези са питањем амандмана ваља напоменути и то да се извјестиоцу одбора даје право, а не и дужност, да се изјасни о амандману.

3) У приједлогу одлуке институт посланичких питања регулиран је на начин што је, с једне стране, извршено разграничење између интерпелације и посланичког питања и, с друге стране, што је поступак око постављања посланичких питања тако регулиран да допринесе развијању праксе упућивања посланичких питања и развијању дискусије на сједници домова.

Интерпелација је писмени акт, који се упућује искључиво Савезном извршном вијећу, и то о питањима која се тичу опће политике Савезног извршног вијећа, извршавања закона или дјелатности савезне управе. Због таквог политичког значаја интерпелације предвиђа се посебан поступак, који је аналоган поступку који се примјењује приликом подношења законског приједлога, с тиме што се захтјева да интерпелацију поднесе најмање пет чланова Дома. Она се подноси председнику Савезне народне скупштине, који је дужан да је одмах достави Савезном извршном вијећу и о томе обавијести председника Дома. Председник Дома дужан је о поднесеној интерпелацији обавијестити Дом на првој наредној сједници и доставити је свим члановима Дома. На поднесену интерпелацију Савезно извршно вијеће дужно је у прописаном року дати усмени одговор, након чега се води претрес, у коме сваки члан Дома може узети ријеч, а затим се претрес завршава доношењем резолуције или препоруке ако такав приједлог постоји, или простим преласком на дневни ред ако није поднесен приједлог резолуције или препоруке.

Међутим што се тиче посланичког питања, њега може поставити писмено или усмено сваки члан Дома, и то не само Савезном извршном вијећу него и државном секретару и секретару у Савезном извршном вијећу, а односи се на рад Савезног извршног вијећа или одређеног савезног органа управе, или на послове из њихове надлежности. Члан Дома може тражити да му се одговори писмено или усмено на сједници дома или на заједничкој сједници домова.

За разлику од интерпелације, и посланичко питање и одговори треба да су кратки и одређени. Даље, због природе овог института, послје добијеног одговора не води се претрес.

Приједлог одлуке посебно регулира поступак за постављање усмених питања и да-

вања одговора на начин што се у ту сврху одређује посебно вријеме, и то прије преласка на дневни ред, о чему одлучује председник Дома.

Значај овог института састоји се у томе што је овдје у питању дијалог између представничког тијела федерације и његовог политичко-извршног органа односно руководних органа управе, и то на најважнијој јавној трибини земље. Тиме Савезна народна скупштина врши своју функцију политичке контроле на један конкретан начин, а јавност добија преглед конкретног рада савезних органа.

4) У вези са одборима и њиховим радом предложена одлука садржи више значајних измјена и допуна.

Што се тиче броја одбора, заузето је гледиште да постојећи број одбора и дјелокруг који им је одређен у основи задовољавају тиме што је досадашње искуство указало на потребу да се Одбор за представке и жалбе Савезног вијећа и Одбор за представке и жалбе Вијећа произвођача споје у један одбор и да постане Одбор Скупштине. Спајање ових одбора оба Дома диктирају досадашња искуства из рада самих одбора, а нарочито чињеница што је врло тешко разграничити њихов дјелокруг.

Даља карактеристика предложених измјена и допуна у погледу рада одбора мотивисана је потребом да одбори много одређеније и са више систематичности него досад узму на себе бригу о извршавању закона. Тако је Одбору за буџет посебно стављено у дужност да у оквиру права федерације претреса питања у вези са радом финансијских управних органа и с трошењем јавних финансијских средстава, као и питања у вези са извршавањем буџета на основу извјештаја и података савезних државних органа, установа и организација које се финансирају из савезног буџета, — и то на основу непосредног саслушања извјештаја и мишљења представника ових органа, установа и организација, као и на основу података добивених путем анкете анкетне комисије или групе коју образује Одбор, или података добивених на други начин. Одбору за спољне послове, Одбору за организацију власти и управу, Одбору за народну привреду, Одбору за социјалну политику и народно здравље и Одбору за просвјету, сваком у свом дјелокругу, стављено је у дужност претресање питања у вези са извршавањем савезних закона, Савезног друштвеног плана и других аката Скупштине на начин како је то предвиђено за Одбор за буџет.

Уједно је свим сталним одборима стављено у дужност претресање дијелова извјештаја Савезног извршног вијећа који се тичу

питања из њиховог дјелокруга, с тим да, ако сматрају за потребно, поднесе свој извјештај Дому односно Скупштини.

У погледу кворума за рад Одбора заузето је гледиште да је довољна апсолутна већина чланова одбора, и то због тога што је постојећи двотрећински кворум понекад отежавао рад Одбора.

Поред поменутих значајнијих измјена и допуна у Пословнику Савезног вијећа, Законодавни одбор извршио је и мноштво других мање значајних измјена и допуна.

Коначно се напомиње да је у ставу 3 члана 184а испуштена друга реченица, која гласи: „Ово излагање не може трајати дуже од пет минута”.

На основу изложеног, у име Законодавног одбора молим вас да усвојите предложену Одлуку о измјенама и допунама Пословника Савезног вијећа Савезне народне скупштине. (Видети предлог одлуке у прилогу).

Претседник др Младен Ивековић: Отварај претрес. Ко се јавља за ријеч? (Др Иво Бабић: Молим за ријеч). Има ријеч народни посланик др Иво Бабић.

Др Иво Бабић (Изборни срез Загреб-Максимир НР Хрватска): Предлажем да се Приједлог одлуке о измјени и допуни Пословника Савезне народне скупштине, који су поднијели законодавни одбори, допуни тако да се у члану 114 Пословника бришу трећи и четврти ред, а у складу са предложеном измјеном члана 106, став 5.

Образложење је сасвим кратко. Законодавни одбори предлажу да се у члан 106 унесе нови 5 став, који би гласио: „Одбори и комисије Скупштине раде без присуства јавности”. Међутим члан 114 Пословника Савезне народне скупштине гласи: „Представници штампе имају право да присуствују свим јавним сједницама Скупштине и домова као и сједницама одбора и комисија кад раде у присуству јавности”. Посљедњи дио ове одредбе у супротности је са предложеном измјеном и због тога сам поднио овај амандман.

Међутим сматрам да би требало измијенити и став 1 и став 3 члана 101 Пословника у погледу компетенције Комисије за тумачење закона. Но пошто је то немогуће извести без измјене Уставног закона, привремено одустајем од подношења конкретног приједлога.

Претседник др Младен Ивековић: Скрећем пажњу другу народном посланику др Бабићу да се тај амандман односи на Пословник Савезне народне скупштине, те га, према томе, треба поднијети на заједничкој сједници.

Др Иво Бабић: Точно. Мислио сам да су оба пословника на дневном реду.

Претседник др Младен Ивековић: На дневном реду је само Пословник Савезног вијећа.

Ко се још јавља за ријеч? (Не јавља се нико).

Стављам Приједлог одлуке о измјени и допуни Пословника Савезног вијећа на гласање.

Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава од гласања? (Нико).

Објављујем да је Дом једногласно усвојио Приједлог одлуке о измјени и допуни Пословника Савезног вијећа.

Прелазимо на усаглашавање текстова закона и других аката усвојених у Савезном вијећу и Вијећу произвођача.

Предсједник Вијећа произвођача обавијестио ме је да су усвојени у истовјетним текстовима као и у Савезном вијећу: Приједлог закона о оснивању и пословању одмаралишта, Приједлог закона о измјенама и допунама Закона о радним односима, Приједлог одлуке о измјени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину, Приједлог одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, Приједлог одлуке о додјељивању средстава из привредних резерви федерације, Приједлог одлуке о овлашћењу Савезног извршног вијећа за додјељивање једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина, Приједлог одлуке о наградама и накнадама посланика Савезне народне скупштине.

Предсједник Вијећа произвођача обавијестио ме је да је њихов Дом утврдио исти број представника друштвене заједнице у Скупштини и у управним одборима савезних комора и Савеза комора као и Савезно вијеће.

Тиме је дневни ред ове сједнице исцрпен.

Од Предсједника Савезне народне скупштине примио сам овај акт:

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Претседник

26 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Друже Претседниче,

Савезно извршно веће поднело је Скупштини извештај о кретању привреде у прва четири месеца ове године са предлогом да се стави на дневни ред на овом састанку.

У вези с тим молим да члановима свога Дома предложите да у смислу члана 15 и 16 Пословника Савезне народне скупштине одлуче да се претрес

овог извештаја стави на дневни ред заједничке седнице домова која би се одржала данас, 26 јуна 1958 године, у 13 часова.

Смрт фашизму — слобода народу!

Претседник

Петар Стамболић, с. р.

Да ли се Дом слаже са овим приједлогом?
(Гласови: Слаже се). Пошто се Дом слаже,

објављујем да ће се заједничка сједница одржати у 13 часова.

Хтио бих још да другове народне посланике обавјестим да ће за четврт сата бити сједница Клуба народних посланика у овој сали, па вас молим да у то вријеме будете овдје.

Закључујем сједницу.

(Седница је закључена у 11 ч 30 мин).

ПРИЛОЗИ**ПРЕДЛОГ****ПРЕПОРУКЕ О СТВАРАЊУ ДАЉИХ УСЛОВА ЗА РЕДОВНО ОБРАЗОВАЊЕ ВИСОКОКВАЛИФИКОВАНИХ СТРУЧЊАКА НА ФАКУЛТЕТИМА**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Савезно извршно веће

01 Бр. 230—58

23 јун 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Приложено Вам достављамо Предлог препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима, са молбом да се стави на дневни ред претстојећег састанка Скупштине.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за свога претставника одредило Крста Црвенковског, члана Савезног извршног већа.

За поверенике Савезног извршног већа одређени су др Јован Ђорђевић, претседник Правног савета Савезног извршног већа и Милорад Вучковић, помоћник секретара за законодавство и организацију у Савезном извршном већу.

Смрт фашизму — слобода народу!

Секретар

Савезног извршног већа

Вељко Зековић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Претседник

СНС (А) 31

23 јун 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини и молим да овај предлог одлуке упутите Одбору за просвету свог Дома на претресање и даљи поступак.

За свог претставника по овом предлогу Савезно извршно веће је одредило свог члана Крста Црвенковског, а за поверенике др Јована Ђорђевића, претседника Правног савета Савезног извршног већа и Милорада Вучковића, помоћника секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Савезно веће

СНС (А) 31

23 јун 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ
САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС**

Београд

Достављам Вам Предлог препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима, са молбом да га претресе Ваш одбор и достави извештај Дому.

Уједно Вас обавештавам да је Савезно извршно веће за свог претставника одредило Крста Црвенковског, члана Савезног извршног већа, а за поверенике др Јована Ђорђевића, претседника Правног савета Савезног извршног већа и Милорада Вучковића, помоћника секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Претседник

Др Младен Ивековић с. р.

ПРЕДЛОГ ПРЕПОРУКЕ**О СТВАРАЊУ ДАЉИХ УСЛОВА ЗА РЕДОВНО
ОБРАЗОВАЊЕ ВИСОКОКВАЛИФИКОВАНИХ
СТРУЧЊАКА НА ФАКУЛТЕТИМА**

Полазећи од потреба Југославије, нарочито с обзиром на њен привредни и културни развитак, за све већим бројем разноврсних висококвалификованих стручњака које спремају факултети, а посебно оних који се спремају на техничким, пољопривредним и шумарским факултетима;

констатујући да постојећа организација а нарочито трајање наставе на факултетима не обезбеђују у одговарајућој мери равномерно и редовно образовање ових кадрова;

сматрајући да у структури наставе на низу факултета није обезбеђена таква спрема стручних кадрова каква одговара потребама развијеније привреде и разноврснијих друштвених служби, да је трајање редовне опште наставе и студија дуже него што је потребно, да су наставни планови и програми оптерећени непотребним материјама и да се услед тога без оправдања продужују студије на низу факултета;

сматрајући да у настави треба посебно обезбедити специјализацију, даље продубљивање и усавршавање стручних знања;

сматрајући да је потребно успоставити такав систем наставе и њеног извођења и режим студија који ће истовремено обезбедити редовно завршавање студија и припрему кадрова са одговарајућом спремом, који ће бити оспособљени за непосредно решавање задатака које поставља економски, социјални и културни развитак социјалистичке Југославије као целине,

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Препоручује

1. Републичким народним скупштинама, републичким извршним већима и органима управљања факултета и универзитета да сваки у свом делокругу предузму мере којима ће обезбедити:

а) да редовна општа настава и стварне студије на факултетима трају четири године а само изузетно на неким факултетима највише пет година, те да у складу са тим редовна општа настава и стварне студије на техничким, пољопривредним и шумарским факултетима трају четири године;

б) да се ради образовања научних кадрова, као и ради даљег усавршавања кадрова, на факултетима организује настава за специјализацију, усавршавање и припрему доктората, с тим да универзитетски савет, на предлог факултетске управе и факултетског савета, одреди у којим се роковима, на којим факултетима и под којим условима имају организовати поједини облици такве наставе, њихово трајање, као и да утврди наставне планове који треба да буду прилагођени стручним квалификацијама које се стичу путем тих облика наставе;

в) да, до доношења статута односно одговарајућих измена у статутима а најдоцније до почетка

летњег семестра школске 1958/59 године, факултеске управе и факултетски савети, уз сагласност универзитетског савета, изврше одговарајуће измене у наставним плановима и програмима ради њиховог усклађивања са временом трајања наставе прописаним у складу са овом препоруком, као и да изврше потребне измене у режиму студија и начину извођења наставе, како би се обезбедили услови и могућност да студенти редовним радом завршавају студије у прописаном року;

г) да време трајања наставе које буде прописано у складу са овом препоруком и измењени наставни планови и програми важе за студенте који се упишу у први семестар факултета у школској 1958/59 години, као и да факултетске управе и факултетски савети, уз сагласност универзитетског савета, одреде уколико се измењени планови и програми имају примењивати и на раније уписане студенте.

2. Надлежним републичким органима — да, у сагласности са савезним надлежним органима, припреме перспективни план развика универзитета, који ће послужити као основа за обезбеђивање потребних средстава у друштвеним плановима федерације и народних република за остваривање тога плана.

3. Надлежним републичким органима и органима управљања факултета и универзитета — да сва питања од заједничког интереса за организацију, рад и развика универзитета решавају путем заједничког договора и споразума уз учешће надлежних савезних органа.

4. Позивају се наставно-научни колективи, наставници и сарадници факултета, студентске организације и студенти да својим сталним залагањем и одговорним радом допринесу остваривању ове препоруке.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ О ПРЕДЛОГУ ПРЕПОРУКЕ О СТВАРАЊУ ДАЉИХ УСЛОВА ЗА РЕДОВНО ОБРАЗОВАЊЕ ВИСОКОКВАЛИФИЦИРаниХ СТРУЧЊАКА НА ФАКУЛТЕТИМА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

Савезно веће

Одбор за просвету

СНС (А) 31

25 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за просвету Савезног већа Савезне народне скупштине на својим седницама од 24 и 25 јуна 1958 године разматрао је и усвојио Предлог препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима.

Скупштина прошлог сазива при крају свога мандатног периода образовала је заједничку комисију Савезне народне скупштине и Савезног извршног већа за питања универзитета, високих и виших школа и рад те Комисије, као и сличних комисија у неким другим републикама је у току. Имајући у виду велике потребе у висококвалификованим кадровима који се школују на нашим факултетима и чињенице дугог трајања студија, нарочито с обзиром на огромне потребе за стручне кадрове у привреди, а у вези са извршењем Перспективног плана нашег привредног развика, активност на одговарајућим изменама и прилагођавању универзитета тим потребама не може се одвијати сукцесивно — најпре да се заврши рад Са-

везне комисије, па затим да се предузму мере у републикама и универзитетским центрима, већ је неопходно да се та активност обавља напоре, истовремено и да се убрза што је год то могуће.

С обзиром на то да рад Савезне комисије још није завршен ова препорука која указује на потребу скраћивања студија на техничким, пољопривредним и шумарским факултетима на четири године јесте једна енергична оријентација и Савезне комисије за питања универзитета, високих и виших школа, као и другим комисијама и органима који управљају универзитетима и факултетима у ком смислу треба да усмере своје напоре на изменама досадашњег начина студија. Тиме се рад тих комисија не прејудуцира, већ потстиче и даје им се једна заједничка оријентација.

Савезна народна скупштина може да се одлучи на такву препоруку већ данас ради тога што уопште не може бити спорно да досадашња просечна дужина трајања студија на техничким факултетима (која износи 7,4 године) не одговара ни нашим потребама, ни савременим концепцијама стварања висококвалификованих стручњака и да у том погледу код нас треба учинити хитне измене.

У препоруци се скреће пажња да се при појединим универзитетима ради даљег усавршавања кадрова организује настава за специјализацију, после дипломске студије, спремање доктората и слично. На неким универзитетима већ су предузете мере у том погледу. Препоруком се истиче велики значај таквог рада и скреће се пажња да се таква настава организује у свим центрима и на оним местима где за то постоји услов. Тиме се даје подршка напорима да се и у југословенским оквирима користе такви центри при појединим универзитетима. На тај начин ће се дати прилика коришћења најбољих могућности у земљи за организовање таквих специјалних студија при појединим факултетима.

Одбор за просвету сматра да је од крупног значаја и тај део предлога.

Рок који се спомиње у препоруци — да измене планова и програма треба да буду завршене до зимског семестра школске 1958/59 године сматра се да је реалан, с обзиром на то да је у већини република, где постоје универзитетски центри, већ доста урађено у смислу ове препоруке.

Најзад, претходни захтеви траже промену и прилагођавање режима студирања и у препоруци се само на то скреће пажња.

У тексту Предлога препоруке извршене су следеће измене.

Алинеја прва и друга општају се с тим да почетна реч друге алинеје „сматрајући“ се брише.

Трећа и четврта алинеја спајају се и постају алинеја друга, која гласи:

„сматрајући да је на факултетима потребно успоставити такав систем наставе и њеног извођења, као и режим студија, који ће истовремено обезбедити редовно завршавање студија и припрему кадрова са одговарајућом спремом, који ће бити оспособљени за непосредно решавање задатака које поставља економски, социјални и културни развика социјалистичке Југославије као целине, као и да на факултетима треба уводити и наставу и посебне облике за специјализацију, даље продубљивање и усавршавање стручних знања.“

У тачки 1 под а) у првом реду брише се реч „општа“ — у истој тачки под б) у првом реду иза речи „кадрова“ додају се речи „и високих стручњака“, а у другом односно трећем реду иза речи „настава“ додају се речи „и други облици“. У истој тачки под в) у осмом реду иза речи „наставе“ додају се речи „и других облика рада (практика и др.)“.

У тачки 3 у другом реду иза речи „да“ брише се речца „сва“.

Тачка 4 мења се и гласи:

„Савезна народна скупштина позива наставно-научне колективе, наставнике и сараднике факултета, студентске организације и студенте да својим сталним залагањем и одговорним радом допринесу остваривању ове препоруке.”

Одбор за просвету Савезног већа сматра да је Предлог препоруке Савезног извршног већа од великог значаја и предлаже Дому да је усвоји, заједно са свим изменама које су извршене у Одбору за просвету.

За свог известиоца Одбор је одредио народног посланика Милојка Друловића.

Секретар Танасије Младеновић с. р. Претседник Милка Минић с. р.

Чланови:

Боро Чучкар с. р., Енвер Реџић с. р., Љубица Милић с. р., Стјепан Пуклек с. р., Кољ Широка с. р., Илијаз Диздаревић с. р., Крете Марковски с. р., Холи-Вршчај Зима с. р., Милојко Друловић с. р., Борис Зихерл с. р., Јосип Видмар с. р., Аница Матишић с. р., Живко Жижич с. р., Мика Трипало с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 6 ОПШТЕГ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01 Бр. 231-58
23 јун 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

Приложено Вам достављамо Предлог закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима, са молбом да се стави на дневни ред претстојећег састанка Скупштине.

Истовремено Вас обавештавамо да је Савезно извршно веће за свога претседника одредило Крста Црвенковског, члана Савезног извршног већа.

За поверенике Савезног извршног већа одређени су др Јован Ђорђевић, претседник Правног савета Савезног извршног већа и Милорад Вучковић, помоћник секретара за законодавство и организацију у Савезном извршном већу.

Смрт фашизму — слобода народу!

Секретар
Савезног извршног већа
Вељко Зековић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК

СНС(А) 32
23 јун 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам Предлог закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини и молим да овај законски предлог упутите Одбору за просвету свог Дома на претресање и даљи поступак.

За свог претставника по овом предлогу Савезно извршно веће је одредило свог члана Крста Црвенковског, а за поверенике др Јована Ђорђевића, претседника Правног савета Савезног извршног већа и Милорада Вучковића, помоћника секретара за законодавство и организацију Савезног извршног већа.

Претседник
Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ВЕЋЕ
СНС(А) 32
23 јун 1958 године
Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ
САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Достављам Вам Предлог закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима с молбом да га претресе Ваш одбор и достави извештај Дому.

Уједно Вас обавештавам да је Савезно извршно веће за свог претставника по овом законском предлогу одредило свог члана Крста Црвенковског, а за поверенике др Јована Ђорђевића, претседника Правног савета Савезног извршног већа и Милорада Вучковића, помоћника секретара за законодавство и организацију у Савезном извршном већу.

Претседник
Др Младен Ивековић с. р.

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 6 ОПШТЕГ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

Члан 1

У члану 6 Општег закона о универзитетима став 4 мења се и гласи:

„Статуте факултета потврђује републичко извршно веће а статуте универзитета републичка народна скупштина”.

Члан 2

Овај закон ступа на снагу петнаестог дана по обнародовању у „Службеном листу ФНРЈ”.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПРЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 6 ОПШТЕГ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

Чланом 6 Општег закона о универзитетима предвиђено је да статуте факултета и универзитета потврђује републичка народна скупштина.

У вези са Предлогом препоруке о стварању даљих услова за редовно образовање висококвалификованих стручњака на факултетима, коју је Савезно извршно веће поднело Савезној народној скупштини, а да би се олакшало спровођење одредаба ове препоруке, које се односе на измене постојећих наставних планова и с тим у вези измене факултетских статута, указује се потреба да се, у циљу убрзања процедуре око измене факултетских статута, унеколико изврши измена у погледу одређивања органа који је надлежан за потврду статута. Сагласно томе, предлогом овог закона предвиђа се да статуте факултета потврђује републичко извршно веће, а да за потврду статута универзитета остане и даље надлежна републичка народна скупштина.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ПРОСВЕТУ О ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА
О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 6 ОПШТЕГ ЗАКОНА О УНИ-
ВЕРЗИТЕТИМА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за просвету

СНС(А) 32

25 јун 1958 године
БеоградСАВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за просвету Савезног већа Савезне народне скупштине на својим седницама од 24 и 25 јуна 1958 године разматрао је и усвојио Предлог закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима.

Измена члана 6 Општег закона о универзитетима односи се само на давање надлежности извршним већима република да потврђују статуте факултета, које је по досадашњем члану 6 потврђивала народна скупштина републике. Овом изменом се не мења суштина концепције Општег закона да су претставнички органи ти који потврђују статуте појединих факултета, али давање те ингеренције извршним органима — републичким већима има великог практичног значења. Препорука која је овој Скупштини предложена, а која се, пре свега, односи на потребу скраћивања трајања студија на техничком и другим факултетима захтеваће хитне измене у наставним плановима и програмима факултета, у режиму студија и друго, што подразумева измене факултетских статута у том смислу. Процедура око тих измена ће бити у великој мери убрзана ако извршна већа република имају могућности да санкционишу те измене.

Овај законски предлог претресао је и Законодавни одбор Савезног већа и са истим се сагласио.

У току претреса учињене су следеће измене:

Наслов Предлога закона мења се и гласи: „Предлог закона о изменама Општег закона о универзитетима.“

Додаје се нови члан 2 који гласи:

„У чл. 35, став 1, алинеја 1 мења се и гласи: „утврђује статут универзитета и подноси га на потврду републичкој народној скупштини; даје мишљење о статутима факултета;“.

Сматрајући да је Предлог целисходан, Одбор за просвету моли Дом да усвоји Предлог закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима који је поднело Савезно извршно веће са изменама које предлаже Одбор за просвету.

За свог известиоца Одбор је одредио народног посланика Милојка Друловића.

Секретар

Танасије Младеновић, с. р.

Претседник

Милка Минић, с. р.

Чланови:

Боро Чушкар, с. р., Енвер Реџић, с. р., Љубица Мишић, с. р., Стјепан Пуклек, с. р., Кољ Широка, с. р., Нијаз Диздаревић, с. р., Крсте Марковски, с. р., Холи-Вршчај Зима, с. р., Милојко Друловић, с. р., Борис Зихерл, с. р., Јосип Видмар, с. р., Аница Магшић, с. р., Живко Жижић, с. р., Мика Трипало, с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О
ПРЕДЛОГУ ЗАКОНА О ИЗМЕНИ ЧЛАНА 6 ОП-
ШТЕГ ЗАКОНА О УНИВЕРЗИТЕТИМА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

СНС (А) 32

24 јун 1958 године
БеоградСАВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа на својој седници одржаној 24 јуна о. г. претресао је Предлог закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима, достављен му од Одбора за просвету Савезног већа.

У законском тексту није извршена никаква измена.

Подносећи овај извештај Законодавни одбор предлаже Дому да усвоји Предлог закона о измени члана 6 Општег закона о универзитетима.

За известиоца је одређен народни посланик Богомир Брајковић.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић с. р. Др Макс Шнудерл с. р.

Чланови:

Др Заим Шарац с. р., Аљаш Гаши с. р., Богомир Брајковић с. р., Саво Брковић с. р., Живан Димитријевић с. р., Мито Димитријевић с. р., Спасоје Ђаковић с. р., Гојко Гарчевић с. р., Иван Крефт с. р., Стојан Миленковић с. р., Никола Миљанић с. р., Зехра Муниновић с. р., Миле Почуча с. р., Сретен Вучковић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ САВЕЗНОГ ДРУ-
ШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1958 ГОДИНУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 11

4 јун 1958 године
БеоградПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини, и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду свог Дома на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће одредило је Зорана Полича, државног потсекретара за послове финансија, а за повереника Бранка Стјепановића, начелника одељења у Државном секретаријату за послове финансија.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 11

7 јун 1958 године
БеоградПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ
ДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Достављам Вам предлог Одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини, с молбом да га претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће одредило је Зорана Полича, државног потсекретара за послове финансија, а за повереника Бранка Стјепановића, начелника одељења у Државном секретаријату за послове финансија.

Претседник

Др. Младен Ивковић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину — видети у прилозима 2-ге седнице Већа произвођача).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ИЗМЕНИ И ДОПУНИ САВЕЗНОГ ДРУШТВЕНОГ ПЛАНА ЗА 1958 ГОДИНУ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за народну привреду

СНС (А) 11

23 јун 1958 године
БеоградСАВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа на својој седници, одржаној на дан 23 јуна 1958 године, претресао је Предлог одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину и усвојио га без измена и допуна.

Подносећи овај извештај у име Одбора за народну привреду Савезног већа предлажем и молим Дом да усвоји Предлог одлуке о измени и допуни Савезног друштвеног плана за 1958 годину.

За известиоца одређен је народни посланик Радомир Коматина.

Секретар

Тодор Вујасиновић с. р.

Претседник

Видое Смилевски с. р.

Чланови:

Влајко Беговић, с. р., инж. Кармело Будихна с. р., Марин Цетинић с. р., Радивој Давидовић с. р., Благо Ђуричић с. р., Тоне Фајфар с. р., инж. Војислав Јеленковић с. р., Момир Капор с. р., Никола Кметић с. р., Радомир Коматина с. р., Вицко Крстуловић с. р., Воја Лековић с. р., Шефкет Маглајлић с. р., Цавид Нимани с. р., Бока Пајковић с. р., Анте Раос с. р., Пал Шоти с. р., Благоје Талески с. р., Божо Томић с. р., инж. Јосип Змајић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ДОПУНИ ОДЛУКЕ О КАМАТНИМ СТОПАМА НА СРЕДСТВА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, НА СРЕДСТВА УЛОЖЕНА КОД БАНКЕ И НА КРАТКОРОЧНЕ КРЕДИТЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 12

4 јун 1958 године
БеоградПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини, и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће је одредило Марјана Брецеља, државног секретара за послове робног промета а за повереника Боривоја Ромића, помоћника државног секретара за послове финансија.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 12

7 јун 1958 године
БеоградПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ
ДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА СНС

Београд

Достављам Вам предлог Одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини, и молим да овај предлог претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће је одредило Марјана Брецеља, државног секретара за послове робног промета, а за повереника Боривоја Ромића, помоћника државног секретара за послове финансија.

Претседник

Др Младен Ивковић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст Предлога одлуке — видети у прилозима 2-ге седнице Већа произвођача).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ДОПУНИ ОДЛУКЕ О КАМАТНИМ СТОПАМА НА СРЕДСТВА ПРИВРЕДНИХ ОРГАНИЗАЦИЈА, НА СРЕДСТВА УЛОЖЕНА КОД БАНКЕ И НА КРАТКОРОЧНЕ КРЕДИТЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за народну привреду

СНС (А) 12

23 јун 1958 године
БеоградСАВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа на својој седници одржаној 23 јуна 1958 године пре-

тресао је Предлог одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите.

По извршеном претресу у начелу и појединоштвама Одбор је усвојио Предлог одлуке са амандманом, који је донело Савезно извршно веће у току претреса, а који гласи:

„1. У тачки I став 1 под 3) после речи „Предузећа Заједнице Југословенских железница“ унесе се речи „осим железничко-транспортних предузећа“.

2. У тачки I став 2 под 3) после речи „Предузећа ваздушног саобраћаја“ ставља се запета и додају речи „железничка транспортна предузећа“.

У вези са наведеним амандманом, тачка 1 и 2 Предлога одлуке постаје 3 и 4.

Подносећи овај извештај у име Одбора за народну привреду Савезног већа предлажем и молим Дом да усвоји Предлог одлуке о допуни Одлуке о каматним стопама на средства привредних организација, на средства уложена код банке и на краткорочне кредите, са овим извештајем.

За известиоца одређен је народни посланик Момир Капор.

Секретар

Претседник

Тодор Вујасиновић с. р. Видос Смилевски с. р.

Чланови:

Влајко Беговић с. р., инж. Кармело Будихна с. р., Марин Готинић с. р., Радивој Давидовић с. р., Благо Ђуричић с. р., Тоне Фајфер с. р., инж. Војислав Јеленковић с. р., Момир Капор с. р., Никола Кмезић с. р., Радомир Коматина с. р., Вицко Крстуловић с. р., Воја Лековић с. р., Шефкет Маглајлић с. р., Давид Нимани с. р., Бока Пајковић с. р., Анте Раос с. р., Пал Шоти с. р., Благоје Талески с. р., Божо Томић с. р., инж. Јосип Змајић с. р.

ПРЕДЛОГ ОДЛУКЕ О ДОДЕЉИВАЊУ СРЕДСТАВА ИЗ ПРИВРЕДНИХ РЕЗЕРВИ ФЕДЕРАЦИЈЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 17

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације који је Савезно извршно веће поднело Скупштини и молим да овај предлог упутите Одбору за народну привреду на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће је одредило Николу Минчева, државног секретара за послове финансија, а за повереника Боривоја Ромића, помоћника државног секретара за послове финансија.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 17

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације, који

је Савезно извршно веће поднело Скупштини, и молим да тај предлог претресе Ваш одбор и достави извештај Дому.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће одредило је Николу Минчева, државног секретара за послове финансија, а за повереника Боривоја Ромића, помоћника државног секретара за послове финансија.

Претседник

Др Младен Ивековић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст предлога одлуке — видети у прилозима 2-ге седнице Већа произвођача).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ДОДЕЉИВАЊУ СРЕДСТАВА ИЗ ПРИВРЕДНИХ РЕЗЕРВИ ФЕДЕРАЦИЈЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за народну привреду

СНС (А) 17

23 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа на својој седници одржаној на дан 23 јуна 1958 године претресао је Предлог одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације и усвојио га без измена и допуна.

Подносећи овај извештај у име Одбора за народну привреду Савезног већа предлажем и молим Дом да усвоји Предлог одлуке о додељивању средстава из привредних резерви федерације.

За известиоца одређен је народни посланик Божо Томић.

Секретар

Претседник

Тодор Вујасиновић с. р. Видос Смилевски с. р.

Чланови:

Влајко Беговић, с. р., инж. Кармело Будихна с. р., Марин Цетинић с. р., Радивој Давидовић с. р., Благо Ђуричић с. р., Тоне Фајфар с. р., инж. Војислав Јеленковић с. р., Момир Капор с. р., Никола Кмезић с. р., Радомир Коматина с. р., Вицко Крстуловић с. р., Воја Лековић с. р., Шефкет Маглајлић с. р., Давид Нимани с. р., Бока Пајковић с. р., Анте Раос с. р., Пал Шоти с. р., Благоје Талески с. р., Божо Томић с. р., инж. Јосип Змајић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ДОДЕЉИВАЊУ ЈЕДНОКРАТНОГ ДОДАТКА УЖИВАОЦИМА ИНВАЛИДСКИХ ПЕНЗИЈА И ИНВАЛИДНИНА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 18

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Одлуке о додељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина, који је Савезно извршно

веће поднело Скупштини и молим да овај предлог упутите Одбору за социјалну политику и народно здравље на претресање и даљи поступак.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће је одредило свог члана Велимира Стојнића, а за повереника Спасоја Велимировића, помоћника секретара за рад Савезног извршног већа.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

СНС (А) 18

16 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ ОДБОРА ЗА СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА
СНС

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Одлуке о додељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина, који је Савезно извршно веће поднело Скупштини и молим да овај предлог претресе Ваш Одбор и достави извештај Дому.

За свог претставника при претресању овог предлога Савезно извршно веће је одредило Велимира Стојнића, члана Савезног извршног већа, а за повереника Спасоја Велимировића, помоћника секретара за рад Савезног извршног већа.

Претседник

Др Младен Ивековић с. р.

(Писмо Савезног извршног већа и текст предлога одлуке — видети у прилозима 2-ге седнице Већа произвођача).

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА СОЦИЈАЛНУ ПОЛИТИКУ И НАРОДНО ЗДРАВЉЕ САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ДОДЕЉИВАЊУ ЈЕДНОКРАТНОГ ДОДАТКА УЖИВАОЦИМА ИНВАЛИДСКИХ ПЕНЗИЈА И ИНВАЛИДНИНА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за социјалну политику и народно здравље

СНС (А) 18

24 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за социјалну политику и народно здравље Савезног већа Савезне народне скупштине на седницама одржаним 23 и 24 јуна 1958 године претресао је Предлог одлуке о додељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина, који му је доставио претседник Савезног већа Савезне народне скупштине.

Одбор за социјалну политику и народно здравље подноси следећи извештај.

I

Одредбом члана 272 став 1 Закона о пензиском осигурању овлашћено је Савезно извршно веће да до доношења закона о инвалидском осигурању својим прописима одреди исплату једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина у висини од 50% њихових примања. Овакво овлашћење дато је с претпоставком да ће нови закон о инвалидском осигурању бити донет и сту-

пити на снагу до 1 јула 1958 године. Пошто нема изгледа да се нови прописи о инвалидском осигурању могу донети и ступити на снагу до 1 јула о. г., указује се потреба да се уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина поново исплати једнократни додаток у истој висини као и за прво полугође, због чега је потребно да Скупштина да ново овлашћење Савезном извршном већу.

II

Одбор за социјалну политику и народно здравље на својој седници од 23 јуна 1958 године претресао је Предлог одлуке и усвојио је без измена.

Овај предлог одлуке претресао је и Законодавни одбор Савезног већа који је предложио следеће измене и допуне:

Наслов Предлога одлуке измењен је тако да гласи:

„Предлог одлуке о овлашћењу Савезног извршног већа за додељивање једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина“.

Законодавни одбор је такође предложио да се текст Предлога одлуке обележи са „1“ и дода тачка 2 која гласи:

„2. Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу ФНРЈ“.

Одбор за социјалну политику и народно здравље на седници одржаној 24 јуна 1958 године усвојио је измене и допуне које је предложио Законодавни одбор.

III

Подносећи овај извештај, Одбор моли Дом да усвоји Предлог одлуке о овлашћењу Савезног извршног већа за додељивање једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина са наведеним изменама и допунама.

За извештоца Одбор је одредио народног посланика Милована Батановића.

Секретар

Претседник

Василије Смајевић с. р.

Радован Папић с. р.

Чланови:

Вера Ацева с. р., Милован Батановић с. р., Маријан Цветковић с. р., Тоде Ђурувија с. р., Илија Дошен с. р., Милош Грбац с. р., Раде Јакшић с. р., Иса Јовановић с. р., Стјепан Јурековић с. р., Милена Корзе с. р., Добривоје Милетић с. р., Никола Митевски с. р., Асим Мујкић с. р., Радисав Недељковић с. р., Катарина Патригић с. р., Мато Петровић с. р., Анте Роје с. р., Драган Спиrowsки с. р., Јаким Спиrowsки с. р., Стојадин Стојковић с. р., Исмет Шахири с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ДОДЕЉИВАЊУ ЈЕДНОКРАТНОГ ДОДАТКА УЖИВАОЦИМА ИНВАЛИДСКИХ ПЕНЗИЈА И ИНВАЛИДНИНА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

СНС (А) 18

24 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ
НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Законодавни одбор Савезног већа Савезне народне скупштине на својој седници одржаној 23 јуна о. г. претресао је Предлог одлуке о додељивању једнократног додатка уживаоцима инвалидских пензија и инвалиднина достављен му од Одбора за социјалну политику и народно здравље Савезног већа.

У тексту одлуке извршене су следеће измене и допуне.

Наслов одлуке измењен је тако да гласи:

„Предлог одлуке о овлашћењу Савезног извршног већа за додељивање једнократног додатка уживоацима инвалидских пензија и инвалиднина“.

Садашњи текст одлуке обележен је са „1.“ а додата је тачка 2. која гласи:

„2. Ова одлука ступа на снагу даном објављивања у „Службеном листу ФНРЈ“.“

Са овим изменама сагласио се Одбор за социјалну политику и народно здравље,

Подносећи овај извештај Одбор предлаже Дому да га усвоји.

За известиоца Одбор је одредио народног посланика Ивана Крефта.

Секретар

Претседник

Др Јерко Радмиловић с. р. Др Макс Шнудерл с. р.

Чланови:

Др Заним Шарац с. р., Аљуш Гаши с. р., Богомир Браjkовић с. р., Саво Брковић с. р., Живан Димитријевић с. р., Спасоје Ђаkовић с. р., Гојко Гарчевић с. р., Иван Крефт с. р., Стојан Миленковић с. р., Никола Миљанић с. р., Зехра Муидовић с. р., Миле Почуча с. р., Сретен Вучковић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ УРЕДБЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА УРЕДБЕ О ОРГАНИЗАЦИЈИ И РАДУ САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01 Бр. 194-58

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Савезно извршно веће донело је, на основу чл. 81 став 3 Уставног закона, Уредбу о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа и исту у пречишћеном тексту објавило у „Службеном листу ФНРЈ“, број 20/58 од 21 маја о. г. (са исправкама у бр. 21/58).

Молимо да се ова Уредба поднесе Савезном већу на потврду у смислу члана 81 став 3 Уставног закона.

Смрт фашизму — слобода народу!

Секретар

Савезног извршног већа

Вељко Зековић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС (А) 14

16 јун 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Друже Претседниче,

Достављам Вам предлог Савезног извршног већа за потврду, у смислу члана 81 став 3 Уставног закона, Уредбе о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа (објављена у „Службеном листу ФНРЈ“, бр. 20/58, са исправкама у бр. 21/58), и молим да исти предлог упутите Одбору за организацију власти и управу на разматрање и даљи поступак.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА ОРГАНИЗАЦИЈУ ВЛАСТИ И УПРАВУ О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ УРЕДБЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА УРЕДБЕ О ОРГАНИЗАЦИЈИ И РАДУ САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за организацију власти и управу

Бр. СНС (А) 14

23 јун 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Одбор за организацију власти и управу размотрио је Уредбу о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа и припремио Предлог одлуке о потврди Уредбе о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа, с молбом да се стави на дневни ред седнице Дома.

За свог известиоца Одбор за организацију власти и управу одредио је народног посланика др Иву Сунарића.

Ирилог: Предлог одлуке

Претседник

Влада Зечевић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ПОТВРДИ УРЕДБЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА УРЕДБЕ О ОРГАНИЗАЦИЈИ И РАДУ САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА

1. Потврђује се Уредба о изменама и допунама Уредбе о организацији и раду Савезног извршног већа Р. п. бр. 201 од 16 маја 1958 године, објављена у „Службеном листу ФНРЈ“, бр. 20 од 21 маја 1958 године.

2. Ова одлука ступа на снагу одмах.

ПРЕДЛОГ

О УТВРЂИВАЊУ УКУПНОГ БРОЈА ПРЕТСТАВНИКА ДРУШТВЕНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У СКУПШТИНАМА И УПРАВНИМ ОДБОРИМА САВЕЗНИХ КОМОРА И САВЕЗА КОМОРА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

ПРЕТСЕДНИК

СНС(А) 15

7 јун 1958 године

Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНОГ ВЕЋА
САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ**

Београд

Друже Претседниче,

Одредбом члана 40 Закона о удруживању у привреди, у вези са одредбом члана 26 истог закона, прописано је да Савезна народна скупштина одређује број својих претставника у скупштини и управном одбору савезних комора и савеза комора побројаних у наведеном члану 26 закона, као и број претставника Савезног извршног већа, друштвених и других организација које учествују у управљању комором а нису у њу учлањене.

Да би Савезна народна скупштина извршила своје наведене обавезе, молим Вас да на дневни ред наредне седнице свог Дома ставите одређивање броја претставника Скупштине, Савезног извршног већа, друштвених и других организација које учествују у управљању појединим коморама и савезима комора.

Сматрам да би наведена питања требало да буду претходно размотрена на седници Одбора за народну привреду Вашег Дома и да тај Одбор поднесе своје предлоге Дому.

Претседник

Петар Стамболић с. р.

ИЗВЕШТАЈ

ОДБОРА ЗА НАРОДНУ ПРИВРЕДУ О УТВРЂИВАЊУ УКУПНОГ БРОЈА ПРЕТСТАВНИКА ДРУШТВЕНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ У СКУПШТИНАМА И УПРАВНИМ ОДБОРИМА САВЕЗНИХ КОМОРА И САВЕЗА КОМОРА

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Одбор за народну привреду

СНС(А) 15

24 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Одбор за народну привреду Савезног већа примио је од Претседника Савезне народне скупштине акт о потреби разматрања питања одређивања укупног броја претставника друштвене заједнице у скупштинама и управним одборима савезних комора и Савеза комора Југославије, као и броја чланова Већа произвођача. У вези с тим Одбор је на својим седницама одржаним на дан 23 и 24 јуна 1958 године разматрао поменуто питање и предлаже Дому да у скупштинама и управним одборима састав претставника друштвене заједнице буде следећи:

1. Савезна индустриска комора — укупно десет претставника друштвене заједнице, од којих два као претставници Већа произвођача.

2. Савезна грађевинска комора — укупно девет претставника друштвене заједнице, од којих два као претставници Већа произвођача.

3. Савезна саобраћајна комора — укупно девет претставника друштвене заједнице, од којих два као претставници Већа произвођача.

4. Савезна спољно-трговинска комора — укупно осам претставника друштвене заједнице, од којих два као претставници Већа произвођача.

5. Савез пољопривредно-шумарских комора Југославије — укупно осам претставника друштвене заједнице, од којих један као претставник Већа произвођача.

6. Савез трговинских комора Југославије — укупно 8 претставника друштвене заједнице, од којих 2 као претставници Већа произвођача.

7. Савез угоститељских комора Југославије — укупно 6 претставника друштвене заједнице, од којих 2 као претставници Већа произвођача.

8. Савез занатских комора Југославије — укупно 5 претставника друштвене заједнице, од којих један као претставник Већа произвођача.

Подносећи овај предлог у име Одбора за народну привреду Савезног већа, предлажем Дому да га усвоји. Са истим предлогом сагласио се и Одбор за народну привреду Већа произвођача.

За известиоца одређен је народни посланик Анте Раос.

Секретар

Претседник

Тодор Вујасиновић с. р.

Видое Смилевски с. р.

Чланови:

Блајко Беговић с. р., инж. Кармело Будихна с. р., Марин Петинић с. р., Радивој Давидовић с. р., Блажо Ђуричић с. р., Тоне Фајфар с. р., инж. Војислав Јеленковић с. р., Момир Капор с. р., Никола Кмежић с. р., Радомир Коматина с. р., Вицко Крстуловић с. р., Воја Лековић с. р., Шефкет Маглајлић с. р., Џавид Нимани с. р., Ђока Пајковић с. р., Анте Раос с. р., Пал Шоти с. р., Благоје Талески с. р., Божо Томић с. р., инж. Јосип Змајић с. р.

ИЗВЕШТАЈ

МАНДАТНО-ИМУНИТЕТСКОГ ОДБОРА САВЕЗНОГ ВЕЋА О ОДРЕЂИВАЊУ ДОПУНСКИХ ИЗБОРА ЗА ИЗБОРНИ СРЕЗ СЛАВОНСКИ БРОД

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Мандатно-имунитетски одбор

06/8 Бр. 203/75/1-58

25 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Пошто је смрћу Ђуре Салаја, члана Савезног већа Савезне народне скупштине, остало упражњено место у Изборном срезу Славонски Брод, Мандатно-имунитетски одбор на својој седници одржаној 25 јуна 1958 године, одлучио је да предложи Дому одређивање допунских избора за упражњено посланичко место.

За известиоца одређен је народни посланик Владо Јанић.

Секретар

Драго Гиздић, с. р.

Претседник

Боро Чушкар с. р.

Чланови:

Владо Јанић с. р., Радомир Митрић с. р., Андрија Мугоша с. р., Зорка Дудић с. р.

ИЗВЕШТАЈ

АДМИСТРАТИВНОГ ОДБОРА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ О ПРЕДЛОГУ ОДЛУКЕ О НАГРАДАМА И НАКНАДАМА ПОСЛАНИКА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

АДМИСТРАТИВНИ ОДБОР СНС

Број СНС(А) 3

23 јун 1958 године

Београд

САВЕЗНОМ ВЕЋУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Административни одбор Савезне народне скупштине на својој седници од 23 јуна текуће године размотрио је поновно питање награђивања посланика Савезне народне скупштине и одлучио је да домовима Скупштине поднесе свој предлог одлуке о наградама и накнадама посланика Савезне народне скупштине који прилаже уз овај извештај.

За свог претставника у том Дому Административни одбор је одредио народног посланика другарицу Радојчевић Јелицу.

Секретар

Јелица Радојчевић с. р.

Претседник

Србољуб Јосиповић с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О НАГРАДАМА И НАКНАДАМА ПОСЛАНИКА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

1. Чланови Савезног већа Савезне народне скупштине који немају стални месечни приход из радног односа или по основу пензионог осигурања или који услед избора за народног посланика престану да врше своје редовно занимање имају право на сталну месечну награду.

Члановима Савезног већа који врше сталне функције у Скупштини односно њеним органима,

одређене овом Одлуком, припада месечна награда за сталну функцију.

Чланови Већа произвођача имају право на накнаду изгубљене зараде кад су ради вршења посланичке дужности отсутни од свог редовног посла.

2. Члановима Савезног већа који немају стални приход из радног односа или од пензије одређује се месечна награда у висини плате коју су имали на месту свог последњег запослења, али највише до износа од 40.000 динара месечно.

Ако се у току трајања мандата повећавају плате за радна места на којима су ови посланици били запослени, за одговарајући износ повећава се и њихова месечна награда, али највише до износа из претходног става.

Административни одбор Скупштине одређује која се примања сматрају платом у смислу претходних ставова.

3. Месечна награда за сталну функцију износи, и то:

	Динара
а) Претседника Републике — — —	250.000
б) Претседника Савезне народне скупштине и потпретседника Савезног извршног већа до — — — —	90.000
в) члана Савезног извршног већа, потпретседника и секретара Савезне народне скупштине и претседника Савезног већа до — — — —	80.000
г) потпретседника Савезног већа до —	65.000

Административни одбор Скупштине може одредити месечну награду за сталну функцију претседницима и секретарима одбора односно комисија Скупштине и Савезног већа, чији је сталан рад у одбору односно комисији неопходан, ако немају редован месечни приход из радног односа или сталну месечну награду за функцију у републичкој или покрајинској народној скупштини или у Обласном народном одбору односно њиховим извршним већима или за какву другу сталну функцију.

Месечна награда за сталну функцију претседника одбора и комисија може износити до 65.000 динара, а секретара одбора и комисија до 60.000 динара.

Висину месечних награда у границама напред наведених износа одређује Административни одбор Скупштине.

4. Народним посланицима припада за сваки дан рада на седницама Домова и на седницама одбора односно комисија чији су чланови награда у износу од 1.600 динара. Ова награда не припада посланицима који примају месечну награду за сталну функцију под тачком 3. ове одлуке.

5. Накнада за изгубљену зараду члана Већа произвођача износи 700 динара за сваки дан рада у Скупштини, њеним одборима и комисијама или на службеном послу по одлуци Скупштине, одбора или комисије. Ако је ова зарада већа, накнада се одређује према просечној дневној заради у протеклој години.

6. Народни посланици примају дневнице на име накнаде трошкова боравка кад ван места сталног становања учествују у раду Скупштине и њених одбора и комисија или врше службене послове по одлуци Скупштине, њених одбора и комисија или наредбодаваца за извршење предрачуна расхода Скупштине.

Дневница народног посланика за накнаду трошкова боравка ван места сталног становања износи 2.000 динара.

Висину дневница за службена путовања у иностранство утврђује Административни одбор.

7. Народном посланику који је стално настањен на подручју административног среза у којем се налази његов изборни срез припада на име накнаде трошкова у изборном срезу износ од 5.000 ди-

нара месечно, а посланику који није стално настањен на подручју административног среза у којем се налази његов изборни срез 8.000 динара месечно.

Савезном народном посланику који је истовремено и посланик републичке народне скупштине припада ова накнада само у Савезној народној скупштини.

8. Износ награда и других примања по овој одлуци одређени су нето износима.

На ова примања, прерачуната у бруто износе, плаћају се доприноси буџетима и други доприноси који се плаћају из личног дохотка радника. Накнада из тачке 4, 6 и 7 ове одлуке не подлежи плаћању доприноса по Закону о доприносима буџетима из личног дохотка радника.

9. О примени ове одлуке стара се и објашњења за њену примену даје Административни одбор Скупштине.

10. Ступањем на снагу ове одлуке престаје да важи Одлука о наградама, накнадама и платама за сталне функције посланика Савезне народне скупштине од 19 јуна 1957 године („Службени лист ФНРЈ“, бр. 27/57).

11. Ова одлука ступа на снагу кад је усвоји Савезна народна скупштина, а примењиваће се од 1 јула 1958 године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

ПРЕДЛОГА ОДЛУКЕ О НАГРАДАМА И НАКНАДАМА ПОСЛАНИКА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Предлогом одлуке се одређује да право на сталну месечну награду имају само они народни посланици — чланови Савезног већа који немају стални месечни приход из радног односа или по основу пензионог осигурања или који услед избора за народног посланика престану да врше своје редовно занимање. Наиме, полази се од становишта да народни посланици — чланови Савезног већа треба да примају плату на својим редовним радним местима у органима и установама где су стално запослени, а за вршење своје посланичке дужности добијали би само паушалну месечну накнаду за трошкове учињене приликом обиласка свог изборног среза, затим дневну накнаду за рад на седницама одбора и Дома и дневнице за накнаду трошкова када по пословима Скупштине путују ван места свога становања.

Они народни посланици — чланови Савезног већа који по овој одлуци имају права на сталну месечну награду исту би примали до висине плате коју су имали на месту свог последњег запослења, али највише до износа од 40.000 динара месечно.

Члановима Савезног већа који врше сталне функције у Скупштини или њеним органима (а које су одређене тачком 3 ове одлуке) припада месечна награда за сталну функцију чију висину у оквирима предвиђеним одлуком одређује административни одбор. Месечне награде за сталну функцију одређене су у досадашњим износима и у исте су укључене и сталне месечне награде.

Народни посланици — чланови Већа произвођача који су и иначе запослени на својим редовним радним местима у погледу примања и накнада у потпуности се изједначају са народним посланицима — члановима Савезног већа, наиме за вршење своје посланичке дужности припада им паушална месечна накнада за трошкове обиласка изборног среза, затим дневна накнада за рад на седницама Одбора и Дома и дневнице за накнаду трошкова када по пословима Скупштине путују ван места свога сталног становања. Поред тога, чланови Већа произвођача имају права на накнаду за изгубљену зараду кад су ради вршења своје посланичке дужности отсутни од свог редовног посла.

Износи месечних паушалних накпада, дневних накпада и дневница одређени су у досадашњим износима.

Одлуком се овлашћује Административни одбор да доноси ближа објашњења за њену примену, да доноси нека конкретна решења и да се стара о примени саме одлуке.

Доношењем ове одлуке престала би да важи ранија одлука. Примања посланика по овој одлуци исплаћивала би се од 1 јула 1958 године.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПОСЛОВНИКА САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

САВЕЗНО ВЕЋЕ

Законодавни одбор

СНС(А) 25

18 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

У вези с Вашим писмом П. бр. 8 од 18 априла 1958 године којим сте указали на потребу да Законодавни одбор предузме рад на припреми измена и допуна у Пословнику Савезног већа Савезне народне скупштине, обавештавам Вас да је Законодавни одбор израдио Предлог одлуке о изменама и допунама Пословника Савезног већа Савезне народне скупштине који Вам у прилогу достављамо.

Уједно Вас обавештавам да је за претставника Законодавног одбора при претресању овог предлога одлуке одређен народни посланик др Јерко Радмиловић.

Претседник

Др Макс Шиндерл с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПОСЛОВНИКА САВЕЗНОГ ВЕЋА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

I

У Пословнику Савезног већа Савезне народне скупштине врше се следеће измене и допуне:

1. Чл. 9 до 12 мењају се и гласе:

„Члан 9

После одлуке Дома о верификацији мандата председавајући ће позвати све посланике којима је мандат верификован да дају усмено свечану изјаву.

Свечана изјава гласи:

„Свечано изјављујем да ћу дужности савезног народног посланика савесно и предано вршити, да ћу се придржавати Устава и закона и да ћу све своје снаге залагати за даљу изградњу социјализма, за чување независности и за процват Федеративне Народне Републике Југославије.“

После дате свечане изјаве посланици потписују њен текст.

Члан 10

После верификације мандата и давања свечане изјаве посланици ступају у сва своја права и дужности.

Члан 11

Посланик коме је мандат верификован а није био присутан давању свечане изјаве даће свечану

изјаву и потписаће њен текст пред претседником Дома. Претседник Дома обавестиће о томе Дом.

Овако ће се поступити и у случајевима верификације мандата посланика изабраних на поновним и допунским изборима.

Члан 12

После дате свечане изјаве посланика претседник Верификационог одбора ставља на дневни ред избор претседника, потпретседника и записничара Дома.“

2. У члану 15, у другом ставу у трећем реду, иза речи „и“ умећу се речи „тумачи га, стара се“.

3. У члану 27, став пети мења се и гласи:

„Претседник је дужан ставити на располагање посланицима пре почетка седнице описак свих предмета који су најдаље на 24 часа пре заказана седнице предложени за дневни ред седнице Дома. У описку предлози се наводе оним редом којим су достављени Дому.“

4. У члану 30, други став мења се и гласи:

„Дом може одлучити да се на седници саслуша државни секретар, секретар у Савезном извршном већу или други руководни службеник савезног органа управе или установе, као и претседник Савезног врховног суда или претседник Врховног привредног суда.“

5. У члану 53, други став се брише.

6. У члану 71, у првом ставу у четвртном реду, уместо „десет“ ставља се „пет“.

7. У члану 76, у тачки 8 иза речи „одбор“ уместо запете ставља се тачка. Тачка 9 се брише.

8. У члану 78, у претпоследњем реду, бришу се речи „и Одбор за претставке и жалбе по“.

9. У члану 79, додаје се став шести који гласи: „Претседник, потпретседник и секретар бирају се за цео период сазива Скупштине.“

10. У члану 83, први став мења се и гласи:

„Претседник Скупштине, претседник Дома, члан Савезног извршног већа, државни секретар, секретар у Савезном извршном већу и државни потсекретар не могу бити бирани за чланове сталних одбора.“

11. У члану 86, у другој алинеји у трећем реду, иза речи „општини“ брише се запета и реч „граду“.

У четвртој алинеји бришу се речи „својом резолуцијом“. Последња алинеја мења се и гласи:

„претреса питања у вези са политичким стањем у појединим изборним срезovima на основу извештаја чланова одбора или чланова Дома.“

12. У члану 87, на крају четврте алинеје, уместо тачке и запете ставља се тачка.

Пета алинеја се брише.

13. У члану 88 на крају треће алинеје уместо тачке и запете ставља се тачка. Четврта алинеја се брише.

14. У члану 90, у другој алинеји у првом реду, бришу се речи „својом резолуцијом“. У петом реду иза речи „жалбама“ додаје се „које припрема Одбор за претставке и жалбе.“

У трећој алинеји у првом реду брише се реч „резолуцијом“. У петом реду бришу се речи „или се имају вршити из буџетских резерви“.

Додаје се четврта алинеја која гласи:

„претреса у оквиру права федерације питања у вези с радом финансиских управних органа; проучава и претреса питања у вези с трошењем јавних финансиских средстава;“.

Четврта алинеја постаје пета алинеја, мења се и гласи:

„претреса питања у вези са извршавањем буџета на основу извештаја и података савезних државних органа, уснова и организација које се финансирају из савезног буџета, на основу непосредног саслушавања извештаја и мишљења прет-

ставника ових органа, установа и организација, као и на основу података добивених путем анкете преко анкетне комисије или групе коју је Одбор образовао или података добивених на други начин;

Додаје се шеста алинеја која гласи:

„даје мишљење о предлозима закона о буџетима.“

15. У члану 91, брише се други став.

16. У члану 92, после друге алинеје додаје се нова трећа алинеја која гласи:

„испитује посланичка уверења, изборне акте и припеле жалбе и даје предлоге у погледу верификације мандата посланика изабраних на накнадним и допунским изборима;“.

Трећа и четврта алинеја постају четврта и пета алинеја.

17. Текст члана 93 брише се и на место њега ставља се нови члан који гласи:

„Одбор за спољне послове, Одбор за организацију власти и управу, Одбор за народну привреду, Одбор за социјалну политику и народно здравље и Одбор за просвету, сваки у свом делокругу, претресају питања у вези са извршавањем савезних закона, савезног друштвеног плана и других аката Скупштине на основу извештаја и података савезних органа, установа и организација, који се старају о извршавању ових закона и аката, на основу непосредног саслушавања извештаја и мишљења претставника ових органа, установа и организација, као и на основу података добивених путем анкете преко анкетне комисије или групе коју је одбор образовао или података добивених на други начин.“

18. После члана 93 додаје се члан 93а који гласи:

„Члан 93а

Стални одбори претресају делове извештаја Савезног извршног већа који се односе на питања из њиховог делокруга и о томе, ако сматрају за потребно, подносе свој извештај Дому односно Скупштини.

Исто тако, стални одбори у оквиру свог делокруга претресају извештаје које Скупштини подносе савезни органи, установе и организације, који се старају о извршавању закона и других аката Скупштине и о томе, ако сматрају за потребно, подносе свој извештај Дому односно Скупштини.“

19. Члан 94 мења се и гласи:

„Стални одбори у вршењу послова из свог делокруга доносе резолуције као и препоруке за рад државних органа, самоуправних установа и привредних организација. По овим питањима они могу давати и мишљења по својој иницијативи или на тражење другог одбора или привредних организација.

Стални одбори у оквиру свог делокруга припремају и претресају предлоге за доношење декларација, резолуција, препорука и одлука и о томе подносе извештај Дому.

Одбори могу доносити и резолуције у којима јавно заузимају став о одређеним питањима из свог делокруга, као и препоруке којима јавно изражавају саветодавно мишљење у погледу рада народних одбора, органа државне управе, самоуправних установа и привредних организација.“

20. У члану 96, у четвртном реду иза речи „Дома“ додају се речи „односно од одбора Већа произвођача“.

21. У члану 97 трећи став мења се и гласи:

„Одбор који није задовољан мишљењем претседника Скупштине може тражити одлуку Дома. Мишљење претседника Скупштине које одобри Дом, постаје обавезно правило скупштинског поступка.“

22. У члану 104, на крају првог става брише се тачка и додаје реч „одбора“.

У другом ставу, уместо речи „одбора дужан је“ ставити „је дужан“.

Додаје се став 3 који гласи:

„Прву седницу одбора по избору његових чланова сазива претседник Дома.“

23. У члану 105, у првом ставу у другом реду уместо речи „две трећине њихових“ ставити речи „већина“.

24. У члану 106, у трећем ставу бришу се речи „и Одбора за претставке и жалбе“.

25. У члану 110, у првом ставу у трећем реду бришу се речи „или граду“.

26. Члан 115 мења се и гласи:

„Одбори имају право тражити од Савезног извршног већа да им писмено, или усмено преко свог претставника, одговори на постављена питања или да их обавести о питањима из делокруга одбора.

Кад се на седници одбора претреса предлог закона или другог акта, Савезно извршно веће претставља државни секретар односно секретар у Савезном извршном већу у чији делокруг спадају одговарајућа питања, ако Савезно извршно веће не одреди за свог претставника члана Већа.

Одбори могу и у другим случајевима позивати Савезно извршно веће да упути свог претставника, а Савезно извршно веће може и само одредити своје претставнике који ће учествовати у раду одбора.

Претставници који присуствују седницама могу учествовати у претресу али не могу учествовати у одлучивању.

Претседник Савезног извршног већа има право захтевати да се одбор изјасни или да одложи решавање о предлогу које је поднело Савезно извршно веће. Ако предлог није поднело Савезно извршно веће, његов претставник може захтевати одлагање решавања, али о томе одлучује одбор.

Одбор ће обавештавати Савезно извршно веће о сазиву и дневном реду седнице кад је на дневном реду предлог закона и друго питање од интереса за Савезно извршно веће.“

27. После члана 116 додаје се члан 116а који гласи:

„Члан 116а

Савезно извршно веће може предложити да питања по којима је одлучило да припреми предлог закона или другог акта, претходно претресе одбор у чију надлежност та питања спадају. Уз свој предлог Савезно извршно веће поднеће тезе за израду закона односно другог акта с документацијом.

Предлог се подноси преко претседника Скупштине који ће га упутити надлежном одбору преко претседника Дома.

По обављеном претресу одбор ће своје примедбе доставити Савезном извршном већу преко претседника Скупштине.

Одбор може и сам тражити од Савезног извршног већа да му достави ради претресања тезе и документацију у вези с припремањем предлога закона или другог акта.“

28. У члану 117 умеће се нови први став који гласи:

„Одбори имају право тражити од државних секретара, секретара у Савезном извршном већу и старешина других савезних органа управе и установа као и од организација да им поднесу писмени извештај о извршавању савезних закона и других аката Скупштине, као и право да на седницу одбора позову претставнике ових органа, установа и организација ради давања извештаја и мишљења о томе.“

Први став постаје други став. У другом реду уместо речи „потсекретара и других службеника“ стављају се речи „секретара у Савезном извршном

већу и старешина других савезних органа управе и установа.“

Други став постаје трећи став. У другом и трећем реду уместо речи „потсекретара и других службеника“ стављају се речи „секретара у Савезном извршном већу и старешина других органа управе и установа.“

29. У члану 125 додаје се став 2 који гласи:

„Законски предлог који је поднео члан Дома или одбор претседник Скупштине доставља и Савезном извршном већу ради упознавања с предлогом.“

30. После члана 126 додаје се члан 126а који гласи:

„Члан 126а

За израду текста законског предлога члан Дома и одбор могу користити стручњаке из Секретаријата за законодавство и организацију Савезног извршног већа и других органа, у споразуму с њима.“

31. После члана 132 додаје се члан 132а који гласи:

„Члан 132а

Одбор може у току претреса законског предлога саслушати, по својој иницијативи или на њихово тражење, мишљење претставника установа и организација заинтересованих за питања која се регулишу односним предлогом.“

32. У члану 134 други став мења се и гласи:

„Приликом претреса буџета у појединостима претрес се врши и гласа се по партијама.“

33. После члана 134 додаје се члан 134а који гласи:

„Члан 134а

Претрес предлога савезног друштвеног плана врши се најпре у начелу.

После завршеног претреса у начелу прелази се на претрес у појединостима.

Претрес се врши на тај начин што се расправља о сваком поједином одељку друштвеног плана. Одбор гласа о сваком одељку пошто заврши претрес о њему.

Кад је претрес у појединостима завршен гласа се о предлогу друштвеног плана у целини.

У свему осталом на претресање друштвеног плана у појединостима сходно се примењују одредбе чл. 130 и 132 до 134 овог пословника.“

34. Члан 135 постаје члан 138а, мења се и гласи:

„Члан 138а

После извршеног гласања о законском предлогу у целини надлежни одбор и Законодавни одбор одређују сваки свог известиоца ради подношења писменог извештаја Дому. Одбори могу одлучити да известилац поднесе Дому и усмени извештај у коме ће изнети став одбора по основним питањима из законског предлога.

Чланови одбора који су издвојили мишљење могу поднети посебан извештај Дому преко свог известиоца, а и одбор може на њихово тражење унети њихово одвојено мишљење у свој извештај.“

35. У члану 136 први став мења се и гласи:

„Надлежни одбор, пошто претресе законски предлог, а пре његовог усвајања у целини, доставља га Законодавном одбору на претрес.“

36. У члану 138 други став се брише.

37. У члану 139 у последњем реду уместо речи „нацрт“ ставља се реч „предлог“.

38. У члану 141 у првом ставу прва реченица мења се и гласи:

„Претрес законског предлога у Дому почиње извештајем известиоца одбора, ако је одбор одлучио да известилац поднесе Дому и усмени извештај у коме ће изнети став одбора по основним питањима из законског предлога.“

39. Члан 142 мења се и гласи:

„Ако се текст законског предлога који је утврдио надлежни одбор разликује од текста утврђеног у Законодавном одбору, формулације појединих одредаба које предлаже Законодавни одбор сматрају се као амандмани уз текст надлежног одбора.“

40. Члан 144 мења се и гласи:

„Амандмани се могу поднети најдоцније на 24 часа пре седнице на којој ће се претресати законски предлог.“

Амандмани се подносе писмено преко претседника Дома и одмах по пријему достављају подносиоцу законског предлога. Амандмани се морају умножити и доставити члановима Дома најдаље до почетка седнице на којој ће се претресати законски предлог.

Амандмани се могу подносити и у току претреса предлога на седници Дома ако се Дом с тим сложи или ако законски предлог са извештајима одбора није достављен члановима Дома у року предвиђеном у члану 140 став 1 овог пословника.

Кад се амандмани могу поднети на седници Дома они се подносе све док законски предлог не буде стављен на гласање.

Амандмани подносиоца законског предлога сматрају се саставним делом предлога.“

41. Члан 145 мења се и гласи:

„О поднесеном амандману имају право да се изјасне подносилац законског предлога и известилац одбора.“

Подносилац законског предлога има право тражити сазивање одговарајућег одбора ради претходног претресања амандмана. Овакав захтев подносилац законског предлога може поднети преко претседника Скупштине и пре седнице Дома на којој ће се претресати законски предлог на који се амандман односи. Ако Дом није на окупу о тражењу подносиоца предлога одлучује претседник Скупштине.

Известилац одбора има право тражити одлагање претресања амандмана да би одбор претходно заузео став о њему.

Ако се подносилац законског предлога сложи с амандманом, овај постаје саставни део законског предлога.“

42. После члана 145 додају се нови чланови 145а и 145б који гласе:

„Члан 145а

О поднесеном амандману отвара се на седници Дома претрес. Подносилац законског предлога има право да у претресу амандмана узме реч као први говорник.

Ако је одбор прихватио амандман, а Савезно извршно веће као подносилац предлога не слаже се с амандманом из разлога што сматра да се њиме мењају основна начела законског предлога или његова материјална основа, оно може тражити да се одложи претресање законског предлога ради накнадног заузимања става од стране Савезног извршног већа. О овом предлогу Дом одлучује без претреса.

Савезно извршно веће има исто право и у случају кад је амандман поднесен непосредно на седници Дома.

Члан 145б

Ако Савезно извршно веће као подносилац законског предлога не прихвати у целини амандман који мења основна начела предлога или његову материјалну основу, или се не сложи с једним делом таквог амандмана, оно може тражити да се на дневни ред седнице Дома стави као претходно питање претресање амандмана и гласање о њему.

У случају да подносилац законског предлога не прихвати амандман нити Савезно извршно веће као подносилац законског предлога не стави у смислу претходног става предлог за претходно претресање

амандмана, претседник Дома ставља амандман на гласање.

Ако се подносилац законског предлога слаже у начелу с предложеним амандманом али предлаже нову формулацију, о њој се неће гласати ако се с новом формулацијом слаже подносилац амандмана. Ако се подносилац амандмана слаже с новом формулацијом коју је предложио подносилац законског предлога, Дом прво гласа о амандману у преобитној формулацији.

Ако има два или више амандмана на исти члан законског предлога, најпре се гласа о оном од њих који се суштински највише удаљује од законског предлога и даље истим редом.

Прихваћени амандман постаје саставни део законског предлога.

43. У члану 147 први став мења се и гласи:

„У почетку и у току претреса законског предлога Дом на предлог претседника може одлучити да се текст законског предлога не чита у целини или да се прочитају само поједини његови делови. Овако ће се поступити и кад то тражи један посланик чији захтев подрже девет посланика.“

44. Члан 149 мења се и гласи:

„Предлог савезног буџета претреса се најпре у начелу па затим по разделима. Амандмани се подносе за време претреса по разделима. О сваком поједином раздели гласа се кад се заврши претрес о њему.“

О амандманима се гласа пре излагања о одговарајућем раздели предлога буџета на који се амандман односи.

Кад је претрес предлога буџета по разделима завршен гласа се о предлогу у целини.

У свему осталом на претресање предлога буџета на седници Дома сходно се примењују одредбе о претресању законских предлога на седници Дома.

45. После члана 149 додаје се члан 149а који гласи:

„Члан 149а

Претрес предлога савезног друштвеног плана врши се најпре у начелу.

После претреса у начелу приступа се претресању предлога у појединостима, при чему се расправља о свакој појединој глави предлога. О свакој глави се гласа кад се заврши претрес о њој.

О амандманима се гласа пре гласања о одговарајућој глави предлога плана на коју се амандман односи.

Кад је претрес предлога плана по главама завршен гласа се о предлогу у целини.

У свему осталом на претресање предлога друштвеног плана на седници Дома сходно се примењују одредбе о претресању законског предлога на седници Дома.

46. У члану 150 додаје се други став који гласи:

„Ако је за доношење закона надлежно и Веће произвођача претседник Дома обавестиће претседника Већа произвођача да је законски предлог усвојен.“

У извештају ће се навести измене које је Дом извршио у тексту усвојеног предлога.

47. У члану 154 први став мења се и гласи:

„Кад прими од Већа произвођача извештај да је оно усвојило законски предлог који је усвојило и Савезно веће, претседник Дома утврдиће да ли је законски предлог усвојен у оба дома у истом тексту. Ако претседник утврди да је законски предлог усвојен у истом тексту, поднесе о томе извештај Дому и објавиће да је законски предлог усвојен у оба дома.“

48. Члан 155 мења се и гласи:

„Ако је Веће произвођача усвојило законски предлог са изменама које није усвојило и Савезно веће, претседник Дома упознаће Дом с тим изменама. Дом може без претреса усвојити измене

које су извршене у Већу произвођача и тиме је законски предлог усвојен у оба Дома.“

Ако Дом не прихвати измене или у њихов текст унесе своје измене, упутиће Већу произвођача своје образложено мишљење у којима постоји несаслагласност међу Домовима.

Ако Веће произвођача прихвати мишљење Савезног већа и усвоји текст предлога какав је изгласан у Савезном већу, тиме је законски предлог усвојен у оба Дома.

49. У члану 161 на крају другог става додаје се рсченица која гласи:

„Гласање се врши дизањем руке.“

50. Додају се нови чланови 161а, 161б и 161ц који гласе:

„Члан 161а

Ако се пред надлежним одбором налази на претресању законски предлог који, у целини или само нека његова одредба, по оцени одбора захтева да се измени или укине нека одредба Устава, одбор ће довршити претрес предлога и упутити га Законодавном одбору с напоменом да је, пре него што предлог буде у Дому усвојен, потребно изменити Устав.

Законодавни одбор ће претрести односни законски предлог и ако се сагласи о потреби мењања Устава припремиће предлог за његову измену и упутити га претседнику Скупштине.

Законодавни одбор поступиће по претходном ставу у случају и кад сам оцени да законски предлог који претреса у целини или нека његова одредба захтева да се измени или укине нека одредба у Уставу.

Члан 161б

На седници Дома прво ће се претрести предлог закона о промени Устава. Ако Дом не прихвати предложено промену Устава, законски предлог због кога је та промена Устава била предложена скинуће се с дневног реда, ако његове одредбе нису усклађене са Уставом.

Ако Дом усвоји предложено промену Устава, узмеће у претресање предлог закона поводом кога је усвојено промену Устава, па ће после његовог усвајања упутити закон о промени Устава претседнику Скупштине ради проглашења на заједничкој седници Домова.

Члан 161ц

Ако законски предлог који захтева промену Устава спада у искључиви делокруг Савезног већа, претседник Скупштине доставиће законски предлог о промени Устава и Већу произвођача заједно с законским предлогом који захтева промену Устава.

Приликом претреса о предлогу за промену Устава, Веће произвођача може предложити Савезном већу да унесе измене и допуне у законски предлог због кога треба да се изврши предложена промена Устава.

51. У члану 162 додаје се трећи став који гласи:

„Гласање о појединим члановима врши се дизањем руке а гласање о предлогу у целини поименично.“

52. У члану 163 на крају другог става уместо тачке ставља се запета и додају речи „осим одредаба о доношењу закона по хитном поступку.“

53. У члану 166 у другом ставу у другом реду после речи „упутства“ додају се речи „Савезном извршном већу и другим“.

54. Наслов главе VII мења се и гласи: „VII. ИЗВЕШТАЈИ САВЕЗНОГ ИЗВРШНОГ ВЕЋА, ВРХОВНИХ СУДОВА И ОРГАНИЗАЦИЈА“.

55. После одељка 1. додаје се одељак 2 који носи наслов:

„2. Извештаји Савезног врховног суда, Врховног привредног суда, установа и организација“. Овај одељак има чланове 175а и 175б који гласе:

„Члан 175а

Дом може на предлог једног посланика који подрже девет посланика тражити од Савезног врховног суда и Врховног привредног суда извештај о стању правосуђа.

Дом може под условима из претходног става тражити и од самосталних установа и организација над чијим радом врше надзор савезни органи, да му поднесу извештај о свом раду као и о извршавању закона и других аката из надлежности Дома.

Члан 175б

Дом ће ставити на дневни ред своје седнице претрес извештаја који му поднесу врховни суд, самостална установа или организација.

У току или после завршеног претреса извештаја сваки посланик и Савезно извршно веће могу предложити да Дом донесе резолуцију или препоруку.

Претрес извештаја може се закључити простим или образложеним прелазом на дневни ред.“

56. Уместо одељка 2 под насловом „2. Посланичка питања и одељка 3. Обавештење о раду савезне управе“ и текста чл. 176 до 184 ставља се нова глава VIII, под насловом: „VIII. ИНТЕРПЕЛАЦИЈЕ, ПОСЛАНИЧКА ПИТАЊА И ОБАВЕШТЕЊА О РАДУ САВЕЗНЕ УПРАВЕ“, са следећим одељцима и члановима:

„1. Интерпелације

Члан 176

Чланови Дома имају право да упућују Савезном извршном већу интерпелације о питањима која се односе на општу политику Савезног извршног већа, извршавање закона или на делатност савезне управе.

Интерпелацију могу поднети најмање пет чланова Дома. Први потписник интерпелације је претставник групе посланика која је поднела интерпелацију ако група за претставника није одредила другог потписника.

Интерпелација се подноси писмено преко претседника Скупштине.

Члан 177

Претседник Скупштине доставиће интерпелацију Савезном извршном већу чим је прими, а истовремено ће о поднетој интерпелацији обавестити и претседника Дома. О поднетој интерпелацији претседник Дома обавестиће Дом на првој наредној седници.

Интерпелација се доставља и свим члановима Дома.

Члан 178

Савезно извршно веће дужно је одговорити на интерпелацију за месец дана од дана када је интерпелацију примило, а најдоцније на првој седници Дома по истеку тог рока.

Савезно извршно веће обавестиће претседника Скупштине кад је спремно дати одговор на интерпелацију и ко ће га дати као претставник Већа.

Члан 179

Одговор Савезног извршног већа на интерпелацију ставља се на дневни ред Дома као посебна тачка дневног реда. Претседник Дома предложиће Дому стављање одговора Савезног извршног већа на интерпелацију на дневни ред најмање 24 часа пре седнице на којој ће одговор бити дат.

Дом може одлучити да одговор Савезног извршног већа на једну или више интерпелација буде дат на посебној седници посвећеној искључиво претресу интерпелација, и одредиће дан и час те седнице.

Члан 180

Одговор на интерпелацију даје се усмено.

Пре него што претседник Дома даје реч претставнику Савезног извршног већа за давање одговора

на интерпелацију, он ће дати реч претставнику групе посланика која је интерпелацију поднела да је усмено образложи. Послаников говор може трајати највише четврт часа, али Дом може посланику одобрити да дуже говори. Време за одговор претставника Савезног извршног већа није ограничено.

По саслушању интерпелације и одговора претседник Дома отвара претрес. Сваки посланик може у овом претресу узети реч само једанпут. Време говора ограничено је на десет минута. У току претреса претставник Савезног извршног већа добиће реч кадгод је затражи. Кад претседник објави да нема више пријављених говорника, даће реч прво претставнику Савезног извршног већа, а онда претставнику групе посланика која је интерпелацију поднела, ради давања изјаве.

Ако претставник Савезног извршног већа сматра да је потребно прибавити нове податке у вези са интерпелацијом, он може предложити одлагање претреса. О томе Дом одлучује без претреса, али ће претседник пре гласања упитати претставника групе посланика која је интерпелацију поднела да ли се слаже са одлагањем.

Претрес се може завршити доношењем резолуције или препоруке. Предлог за доношење резолуције или препоруке може поднети члан Дома или претставник Савезног извршног већа. Ако нема предлога резолуције или препоруке, претседник ће објавити да се прелази на дневни ред.

2. Посланичка питања

Члан 181

Члан Дома има право да Савезном извршном већу, државном секретару и секретару у Савезном извршном већу постави питање које се односи на рад Савезног извршног већа или одређеног савезног органа управе или на послове из њихове надлежности. Он може тражити да му се одговори писмено или усмено на седници Дома или на заједничкој седници Домова.

Члан Дома поставља питање писмено или усмено на седници Дома. Члан Дома упућује своје писмено питање преко претседника Скупштине. О питању које је од члана Дома добио, претседник Скупштине обавестиће одмах и претседника Дома. Примљена посланичка питања претседник Скупштине одмах доставља Савезном извршном већу, државном секретару односно секретару у Савезном извршном већу редом како их је добио.

Члан 182

Усмено питање члан Дома поставља на седници Дома у време одређено за постављање питања.

Члан Дома може на једној седници поставити највише три одвојена питања.

Члан 183

Ако је члан Дома тражио писмени одговор, Савезно извршно веће, државни секретар односно секретар у Савезном извршном већу дужни су да одговоре најдаље за десет дана. О одговору претседник Дома обавестиће Дом на седници у време одређено за постављање питања.

Члан 184

Претставник Савезног извршног већа, државни секретар односно секретар у Савезном извршном већу даје усмени одговор на седници Дома. Они су дужни одговорити на првој наредној седници ако им је питање било достављено најмање 48 часова раније.

Ако је посланичко питање постављено на седници Дома а претставник Савезног извршног већа, државни секретар односно секретар у Савезном извршном већу не може одговорити одмах, изјавиће кад ће одговорити у року од наредна три дана. Ако би се састанак Дома имао закључити пре истека рока од три дана, одговор ће се дати на последњој

седници Дома истог састанка. Ако је претставнику Савезног извршног већа, државном секретару односно секретару у Савезном извршном већу потребан дужи рок за давање одговора, Дом на његов предлог може одредити дужи рок.

Члан 184а

За постављање усмених питања и давање одговора одређује се посебно време пре преласка на дневни ред. Дан за постављање питања и давање одговора одређује председник Дома. Ако има много питања, Дом може на предлог председника одредити трајање времена за постављање питања и давање одговора.

Излагање питања може трајати најдуже пет минута.

После добијеног одговора члан Дома може тражити разјашњење и поставити допунско питање у погледу одговора.

Члан 184б

По завршеном постављању питања и давању одговора односно по истеку времена одређеног за то, прелази се на дневни ред.

Члан 184ц

Сва посланичка питања и одговори објављују се у Билтену Савезне народне скупштине.

3. Обавештење о раду савезне управе

Члан 184д

Члан Дома може тражити од државних секретара, секретара у Савезном извршном већу и старешина других савезних органа управе обавештења о извесном питању из надлежности органа и установа којима руководе или о извршењу послова из њихове надлежности.

Члан Дома подноси овакав захтев писмено претседнику Дома који о томе обавештава Дом. Посланик може поднети овакав захтев и усмено на седници Дома у време одређено з посланичка питања.

Члан 184е

Државни секретар, секретар у Савезном извршном већу и старешина другог савезног органа управе дужан је да тражено обавештење саопшти посланику писмено или да га саопшти усмено на седници Дома, ако је Дом тако одлучио приликом тражења обавештења. О писменом обавештењу или о његовој садржини претседник обавештава Дом на седници приликом давања саопштења.

Тражено обавештење мора се дати у року од десет дана. Ако је Дом одлучио да се обавештење пружи на седници Дома, а састанак Дома имао би се закључити пре истека тог рока, обавештење мора бити дато на последњој седници Дома истог састанка, ако Дом друкчије не одлучи.

Ако посланик сматра да добијено обавештење није потпуно може у тој ствари поставити питање Савезном извршном већу, државном секретару односно секретару у Савезном извршном већу.

57. Глава VIII постаје глава IX и мења наслов тако да гласи: „IX. ПРЕТРЕС ПРЕТСТАВКИ И ЖАЛБИ У ДОМУ“.

58. Чл. 185 до 192 са поднасловима „1. Подношење претставки и жалби“ и „2. Рад одбора“ бришу се.

59. Поднаслов изнад члана 193 брише се.

60. Главе IX до XIII постају главе X до XIV.

61. У члану 205 додаје се став 4 који гласи:

„Опозваном посланику мандат престаје у часу кад Дом потврди одлуку о опозиву.“

62. Члан 206 брише се.

63. У члану 208 у другом ставу у другом реду иза речи „право“ брише се запета и речи „право на социјално осигурање“.

64. После члана 208 додаје се члан 208а који гласи:

„Члан 208а

Престанком мандата посланику престаје имунитетско право, право на бесплатну вожњу јавним саобраћајним средствима и друга права која ужива на основу својства народног посланика.“

65. У члану 222 у ставу 1 у другом реду брисати реч „два“.

Трећи и четврти став спајају се у један став који се мења и гласи:

„Састанак Већа народа отвара претседник Савезног већа и председава му до избора претседника.“

II

Овлашћује се Законодавни одбор да утврди прецишћен текст овог пословника.

III

Ова одлука ступа на снагу кад је Савезно веће прихвати.

VEĆE PROIZVOĐAČA

3-ĆA SEDNICA

OD 26 JUNA 1958 GODINE

SADRŽAJ

Pre dnevnog reda:

Poslaničko pitanje Jelene Stojanović o rešavanju radnog staža radnika i o otpuštanju radnika i davanju nezakonitih otkaza.

Dnevni red:

- 1) Pretres Predloga za utvrđivanje ukupnog broja predstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i Saveza komora Jugoslavije i određivanje članova veća proizvođača;
- 2) Pretres Predloga odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine;
- 3) Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije o potvrdi statuta;
- 4) Pretres izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o zahtevu za odobrenje nastavljanja krivičnog postupka protiv narodnog poslanika inž. Anteka Tribušona;
- 5) Pretres izveštaja Mandatno-imunitetskog odbora o zahtevu za odobrenje nastavljanja krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Ivana Pavliška;
- 6) Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača.

Govornici: Paško Romac, Mićun Jauković, Mihajlo Turtić, Svetislav Popović, Čedo Milićević, Milomir Pavlović, Rodoljub Stanić i inž. Milan Vukić.

PRETSEDAVAO
PRETSEDNIK
PAŠKO ROMAC
ZAPISNIČAR
MIĆUN JAUKOVIĆ

Početak u 10 č

Pretsednik Paško Romac (Izborni srez Zrenjanin-Kikinda, AP Vojvodina): Otvaram 3-ću sednicu Veća proizvođača.

Zapisnik današnje sednice vodiće narodni poslanik Mićun Jauković. Molim zapisničara, narodnog poslanika druga Mićuna Jaukovića, da pročita zapisnik sa prošle sednice.

Zapisničar Mićun Jauković (Izborni srez Travnik, NR Bosna i Hercegovina): čita zapisnik sa 2-ge sednice Veća proizvođača od 25 juna 1958 godine.

Pretsednik Paško Romac: Da li ima prime-daba na pročitani zapisnik? (Nema). Pošto primedaba nema, zapisnik se overava.

Obaveštavam Dom da sam dobio pitanje narodnog poslanika Jelene Stojanović, koja traži pismeni odgovor Saveznog izvršnog veća.

Pitanje glasi (čita):

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

B e o g r a d

Druže Predsedniče, molim da Savezno izvršno veće odgovori usmenim putem na ova pitanja:

I

Do stupanja na snagu Zakona o radnim odnosima, o radnom stažu osiguranika rešavale su posebne re-

publičke komisije na osnovu propisa Uredbe o radnim knjižicama (*»Službeni list FNRJ«* br. 7/52) i Uputstva za njeno izvršenje (*»Službeni list FNRJ«* br. 30/52).

Kako su članom 417 Zakona o radnim odnosima (*»Službeni list FNRJ«* br. 53/57) ukinuti propisi o radnim knjižicama, izuzimajući čl. 3 (koji se odnosi na jednoobraznost radnih knjižica na celoj teritoriji FNRJ), to su samim tim danom stupanja na snagu pomenutog zakona, tojest sa 1 januarom 1958 godine, prestale pravno da postoje i posebne i republičke komisije za utvrđivanje radnog staža.

Ove komisije nisu uspele da reše do 31 decembra 1957 godine veliki broj zahteva radnika za utvrđivanje radnog staža, a u međuvremenu su stizali i novi zahtevi onih radnika koji iz objektivnih razloga nisu bili u stanju da pribave potrebnu dokumentaciju. Ovakvih zahteva na teritoriji NR Srbije ima preko 50.000, od kojih samo u Beogradu preko 15.000.

Kako visina radnog staža utiče na pravo korišćenja godišnjeg odmora, a takođe i na razvrstavanje u platne razrede, s obzirom na propise Zakona o javnim službenicima, ovo postaje priličan problem, jer se ne zna ko će i po kojim propisima rešavati već podnete zahteve, kao i zahteve koji budu stigli u međuvremenu.

Kako je već prošlo skoro šest meseci od stupanja na snagu Zakona o radnim odnosima i kako još nisu izašli propisi o načinu rešavanja te materije, veoma važne za radnike, to molim da predstavnik Saveznog izvršnog veća odgovori na ova pitanja:

1) koji će organi i u kakvom postupku utvrđivati radni staž onih radnika kod kojih ovo pitanje nije rešeno?

2) koliko će vremena radnici morati da čekaju do donošenja potrebnih propisa koji će im omogućiti da reše pitanje svog radnog staža i svih onih njihovih prava koja su u zavisnosti od visine radnog staža?

II

Po propisima Zakona o radnim odnosima, radnik odgovara za štetu koju pričinu privrednoj organizaciji u vezi sa vršenjem posla.

U praksi se sve više pojavljuju slučajevi hotimičnog činjenja štete od strane pojedinih rukovodilaca privrednih organizacija u jednom posebnom vidu, a to su, na prvom mestu, nezakoniti otkazi. U ovim slučajevima nadležni državni organi i sudovi vrlo često nakon nekoliko meseci ništa rešenje privredne organizacije o otkazu i obavezuju je da radniku naknadi svu štetu za period od stupanja na snagu otkaza do dana pravosnažnosti presude. Ovde je veoma često u pitanju suma od preko 100 hiljada dinara pa i više.

Otkazi, ove vrste dolaze najčešće kao posledica samovolje pojedinaca.

Opštinski narodni odbor dužan je da upotrebi odgovarajuća pravna sredstva radi zaštite opštenarodne imovine kojom upravljaju privredne organizacije. Dosada nije poznat slučaj da je narodni odbor pokrenuo postupak protiv odgovornog lica za naknadu štete pričinjene nezakonitim davanjem otkaza. No propisi Zakona o javnom tužioštvu u članu 9 ovlašćuju javno tužioštvo da ono upotrebi ta sredstva radi obezbeđenja društvenih interesa ukoliko to usled propusta ne učini narodni odbor, ili pak ukoliko doneše zaključak da ne preduzima nikakve mere. U praksi, takođe, nije poznat slučaj da se javno tužioštvo koristilo ovim ovlašćenjem u slučajevima kada je privredna organizacija pretrpela štetu isplatom plata nezakonito otpuštenim radnicima. Poznato je, čak, da je protiv direktora preduzeća vođen i krivični postupak zbog maltretiranja radnika i nezakonitog otpuštanja s posla, a da odgovorno lice nije obavezano presudom da naknadi štetu koju je ovim svojim postupkom pričinilo privrednoj organizaciji.

Međutim, ovo pitanje postaje sve ozbiljnije, jer se na ovaj način rasipaju znatna društvena sredstva.

Na osnovu napred izloženog, molim druga Predsednika da postavi i Saveznom izvršnom veću ovo pitanje:

1) da li postoji mogućnost da se nadležnim organima imperativno postavi obaveza pokretanja postupka za naknadu štete protiv onih odgovornih lica u privrednoj organizaciji koja nezakonitim otkazima i otpuštanjima radnika stvaraju materijalne obaveze privrednoj organizaciji?

25 juna 1958 godine
u Beogradu

Narodni poslanik
Jelena Stojanović s. r.

Ovo pitanje biće upućeno Saveznom izvršnom veću.

Prelazimo na sedmu tačku dnevnoga reda: Pretres predloga za utvrđivanje ukupnog broja predstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i Saveza komora Jugoslavije i određivanje članova Veća proizvođača u tim organima.

Ima reč izvestilac Odbora za privredne organizacije, narodni poslanik Mihailo Turtić.

Izvestilac Odbora za privredne organizacije Mihailo Turtić (Izborni srez Zaječar, NR Srbija) čita izveštaj Odbora za privredne organizacije. (Videti u prilogu).

Predsednik Paško Romac: Čuli ste izveštaj Odbora za privredne organizacije. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam ovaj predlog na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Veće proizvođača jednoglasno usvojilo Predlog za utvrđivanje ukupnog broja predstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i saveza komora Jugoslavije i određivanje članova Veća proizvođača u tim organima.

Prelazimo na osmu tačku dnevnog reda: Pretres Predloga odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine.

Molim izvestioca Administrativnog odbora, narodnog poslanika Svetislava Popovića, da pročita predlog.

Izvestilac Administrativnog odbora Svetislav Popović (Izborni srez Niš-Pirot, NR Srbija) čita izveštaj Administrativnog odbora.

Predsednik Paško Romac: Čuli ste izveštaj Administrativnog odbora. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam ovaj predlog na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Veće proizvođača jednoglasno usvojilo Predlog odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine.

Prelazimo na devetu tačku dnevnog reda: Pretres izveštaja Odbora za privredne organizacije o potvrdi statuta.

Molim izvestioca Odbora za privredne organizacije, narodnog poslanika druga Čedo Milićevića, da pročita izveštaj Odbora.

Izvestilac Odbora za privredne organizacije Čedo Milićević (Izborni srez Mostar, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi narodni poslanici, dopustite da vas izvestim da je Odbor za privredne organizacije Vijeća proizvođača primio tri statuta za koja je potrebno da date svoju saglasnost, i to: statut Savezne industrijske komore, statut Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova u FNRJ i statut Udruženja tržišnih uprava Jugoslavije.

Odbor je razmotrio sva tri statuta i donio zaključak da se prva dva statuta prihvate sa izvjesnim izmjenama, a treći statut — Udruženja tržišnih uprava Jugoslavije — treba da se odloži dok se još ne razmotri, pošto se, po mišljenju nekih, smatra da su to ustanove organa vlasti, a ne pojedinih organizacija. Predstavnik Saveznog izvršnog vijeća nije mogao dati jedno meritorno mišljenje, tako da je Odbor odlučio da se to pitanje odloži.

Pročitao bih izvještaj o prva dva statuta. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste izvještaj Odbora za privredne organizacije. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam izvještaj Odbora za privredne organizacije na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio izvještaj Odbora za privredne organizacije o potvrdi statuta Savezne industrijske komore i statuta Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova FNRJ.

Prelazimo na devetu tačku dnevnog reda: Pretres izvještaja Mandatno-imunitetskog odbora o zahtevu za odobrenje nastavljanja krivičnog postupka protiv narodnog poslanika ing. Antona Tribušona.

Molim izvestioca Mandatno-imunitetskog odbora, narodnog poslanika Milomira Pavlovića, da podnese izvještaj Odbora.

Izvestilac Mandatno-imunitetskog odbora Milomir Pavlović (Izborni srez Titovo Užice-Prijepolje, NR Srbija) čita izvještaj Odbora (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste izvještaj Mandatno-imunitetskog odbora. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam izvještaj Odbora na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom odobrio nastavljanje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika inž. Antona Tribušona.

Prelazimo na jedanaestu tačku dnevnog reda: Pretres izvještaja Mandatno-imunitetskog odbora o zahtevu za odobrenje nastavljanja krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Ivana Pavliška.

Molim izvestioca Mandatno-imunitetskog odbora, narodnog poslanika Milomira Pavlovića, da podnese izvještaj.

Izvestilac Mandatno-imunitetskog odbora Milomir Pavlović čita izvještaj Odbora (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste izvještaj Mandatno-imunitetskog odbora. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Ne javlja se niko).

Pošto se niko ne javlja za reč, stavljam izvještaj Odbora na glasanje. Ko je za, neka digne ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da Dom nije odobrio nastavljanje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Ivana Pavliška.

Prelazimo na dvanaestu tačku dnevnoga reda: Pretres Predloga odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača.

Molim pretstavnika Zakonodavnog odbora, narodnog poslanika Rodoljuba Stanića, da podnese izvještaj.

Pretstavnik Zakonodavnog odbora Rodoljub Stanić (Izborni srez Beograd — Savski venac I, NR Srbija) čita izvještaj Zakonodavnog odbora. (Videti u prilogu).

Pretsednik Paško Romac: Čuli ste izvještaj Zakonodavnog odbora. Pristupamo pretresu. Ko se javlja za reč? (Milan Vukić: Molim za riječ).

Reč ima narodni poslanik Milan Vukić.

Milan Vukić (Izborni srez Jajce-Zenica, NR Bosna i Hercegovina): Drugovi i drugarice narodni poslanici, podnosim amandman na član 146 koji je u materijalu koji smo dobili štampan na strani 10.

Praksa u radu domova prošlog saziva, pa prema tome i našeg Doma, pokazala je da su na mjestu izmjene koje se daju u ovom Poslovniku kada su po srijedi amandmani. Mi imamo dovoljno iskustva da amandmani koji su na mjestu i za koje postoji potpuno opravdanje često ne prođu samo zbog toga što nisu bili na vrijeme podneseni, odnosno nisu bili podneseni tako da ih i podnosilac zakonskog prijedloga može razmotriti i dati blagovremeno svoje mišljenje, a isto tako i nadležni odbor Doma nije imao mogućnosti da razmotri i ocijeni takve amandmane. Zbog toga mislim da je vrlo dobro što se ovim prijedlogom predviđa da amandmane treba podnositi najkasnije 24 sata prije početka sjednice na kojoj će se određeno pitanje razmatrati.

Međutim u članu 146 čini se iznimka kada je riječ o budžetu i kaže se da se amandmani podnose za vrijeme pretresa po razdjelima. Iz dosadašnjeg iskustva čini mi se da se upravo najviše problema javlja prilikom pretresa društvenog plana i budžeta. Skoro je nemoguće na samoj sjednici Doma donijeti amandman koji bi mijenjao predviđene cifre i proporcije, jer bi on mogao poremetiti utvrđene finansijske odnose itd. Zbog toga je za mene logično da se upravo pri donošenju saveznog budžeta izričito kaže da se amandman mora ranije podnijeti.

Zbog toga predlažem amandman na član 146 Prijedloga odluke o izmjenama i dopunama Poslovnika Vijeća proizvođača Savezne narodne skupštine, s tim da se briše druga rečenica prvog stava člana 146, koja glasi: »Amandmani se podnose za vreme pretresa po razdjelima«.

Pretsednik Paško Romac: Molim pretstavnika Zakonodavnog odbora da se izjasni o ovom amandmanu.

Pretstavnik Zakonodavnog odbora Rodoljub Stanić: Drugovi i drugarice narodni poslanici,

načelno je o amandmanima u predlogu izmena rečeno da se dostavljaju 24 sata pre početka sednice ako su ispunjeni odgovarajući uslovi, to jest ako su materijali i izveštaji odbora, u skladu sa propisima, blagovremeno dostavljeni narodnim poslanicima.

Međutim, što se tiče pretresa saveznog budžeta, tačna je konstatacija koja je data. Ovde piše da se »amandmani podnose za vreme pretresa po razdelima«. Ali to nije u suprotnosti. Ovim se htelo reći da se amandmani — bilo da su ispunjeni uslovi za podnošenje, bilo da je Dom drukčije usvojio ako nisu bili ispunjeni uslovi o blagovremenom dostavljanju — ne podnose bez reda, nego za vreme pretresa po razdelima. U tome je cela stvar.

Pretsednik Paško Romac: Da li usvajate predlog?

Pretstavnik Zakonodavnog odbora Rodoljub Stanić: Ne usvajam. Ovo je uneto zato da bi se za vreme pretresa budžeta mogao održati potreban red.

Pretsednik Paško Romac: Vi ste čuli amandman koji je podneo narodni poslanik Milan Vukić, a čuli ste i obrazloženje pretstavnik Zakonodavnog odbora zašto se amandman ne može usvojiti. Prema tome stavljam na glasanje ovaj amandman. (*Milan Vukić:* Molim za riječ). Ima reč narodni poslanik Milan Vukić.

Milan Vukić: Drugovi i drugarice, bez obzira na to kakav će biti rezultat glasanja, nezadovoljan sam odgovorom koji je ovdje dat zbog toga što je pitanje podnošenja amandmana podrobno razrađeno u članu 141, u kome se, između ostalog, kaže da se amandmani mogu podnositi i u toku pretresa predloga na sjednici Doma ako se Dom s tim složi ili ako zakonski predlog sa izveštajima odbora nije dostavljen članovima odbora u predviđenom roku od tri dana prije sjednice. Tada se amandmani mogu podnositi na sjednici Doma sve dok zakonski predlog ne bude stavljen na glasanje. Prema tome, ako je tačno tumačenje koje smo čuli, onda pogotovu za ovo ovdje nema potrebe, jer u članu 141 je sve detaljno rečeno, i ja sam, logično, razumio da se amandmani u vezi sa budžetom mogu podnositi samo za vrijeme pretresa. Ukoliko je tumačenje koje je ovdje dobijeno tačno i ukoliko se Dom s tim složi da je tako, onda odustajem od amandmana.

Pretsednik Paško Romac: Ko se još javlja za reč? (Niko se ne javlja). Pošto je drug Vukić odustao od amandmana, neće se o njemu glasati.

Stavljam Predlog odluke na glasanje. Ko je za, neka dignu ruku. (Svi dižu ruku). Ima li ko protiv? (Nema). Da li se ko uzdržava od glasanja? (Niko).

Objavljujem da je Dom jednoglasno usvojio Predlog odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača.

Pošto smo iscrpli dnevni red, a ne možemo sada da pređemo na usaglašavanje pošto Savezno veće još radi, mi ćemo napraviti odmor, dok od njih ne dobijemo izveštaj o toku rada.

Pre nego što odemo na kratak odmor dao bih neka obaveštenja.

Od Predsednika Savezne narodne skupštine dobio sam ovo pismo (čita):

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

26 jun 1958 godine

PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

Savezno izvršno veće podnelo je Skupštini izveštaj o kretanju privrede u prva četiri meseca ove godine, s predlogom da se stavi na dnevni red na ovom sastanku Skupštine.

U vezi s tim molim da članovima svoga Doma predložite da u smislu člana 15 i 16 Poslovnika Savezne narodne skupštine odluče da se pretres ovog izveštaja stavi na dnevni red zajedničke sednice domova, koja bi se održala danas, 26 juna 1958 godine, u 13 časova.

Smrt fašizmu — sloboda narodu!

Pretsednik

Petar Stambolić, s. r.

Znači, posle ovog malog prekida imaćemo kratku sednicu radi usaglašavanja zakonskih tekstova, a posle toga sednicu Kluba poslanika. Posle sednice Kluba poslanika biće zajednička sednica.

(Posle odmora)

Pretsednik Paško Romac: Prelazimo na usaglašavanje tekstova zakona i drugih akata usvojenih u Veću proizvođača i u Saveznom veću.

Pretsednik Saveznog veća obavestio me je da su usvojili u istovetnom tekstu kao i Veće proizvođača: Predlog zakona o osnivanju i poslovanju odmarališta, Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o radnim odnosima, Predlog odluke o izmeni i dopuni Saveznog društvenog plana za 1958 godinu, Predlog odluke o dopuni Odluke o kamatnim stopama na sredstva privrednih organizacija, na sredstva uložena kod banke i na kratkoročne kredite, Predlog odluke o dodeljivanju sredstava iz privrednih rezervi federacije, Predlog odluke o ovlašćenju Saveznog izvršnog veća za dodeljivanje jednokratnog dodatka uživaocima invalidskih penzija i invalidnina, Predlog odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine.

Pretsednik Saveznog veća obavestio me je da je njihov Dom utvrdio isti broj predstavnika društvene zajednice u skupštinama i upravnim odborima saveznih komora i saveza komora kao i Veće proizvođača.

Time je dnevni red iscrpen i ovim zaključujem sednicu.

(Sednica je zaključena u 11 č 25 min).

P R I L O Z I**P R E D L O G****O UTVRĐIVANJU UKUPNOG BROJA PRETSTAVNIKA DRUŠTVENE ZAJEDNICE U SKUPŠTINAMA I UPRAVNIM ODBORIMA SAVEZNIH KOMORA I SAVEZA KOMORA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

PRETSEDNIK

SNS (A) 15

7 jun 1958 godine

Beograd

**PRETSEDNIKU VEĆA PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE****B e o g r a d**

Druže Pretsedniče,

Odredbom člana 40 Zakona o udruživanju u privredi, u vezi sa odredbom člana 26 istog zakona, propisano je da Savezna narodna skupština određuje broj svojih predstavnika u skupštini i upravnom odboru saveznih komora i saveza komora pobrojanih u navedenom članu 26 zakona, kao i broj predstavnika Saveznog izvršnog veća, društvenih i drugih organizacija koje učestvuju u upravljanju komorom a nisu u nju učlanjene.

Pored toga, u članu 38 istog zakona propisano je da kao predstavnici Skupštine u radu organa pomenutih komora učestvuju članovi Veća proizvođača koje to Veće odredi.

Da bi Savezna narodna skupština izvršila svoje navedene obaveze, molim Vas da na dnevni red naredne sednice svog Doma stavite određivanje broja predstavnika Skupštine, Saveznog izvršnog veća, društvenih i drugih organizacija koje učestvuju u upravljanju pojedinim komorama i savezima komora.

Osim toga, molim Vas da na istoj sednici odredite i članove svog Veća koji će predstavljati Skupštinu u pojedinoj komori odnosno savezu komora.

Smatram da bi navedena pitanja trebalo da budu prethodno razmotrena na sednici Odbora za privredne organizacije Vašeg Doma i da taj Odbor podnese svoje predloge Domu.

Pretsednik

Petar Stambolić s. r.

I Z V E Š T A J**ODBORA ZA PRIVREDU VEĆA PROIZVOĐAČA O
PREDLOGU O UTVRĐIVANJU UKUPNOG BROJA
PRETSTAVNIKA DRUŠTVENE ZAJEDNICE U SKUPŠTINAMA I UPRAVNIM ODBORIMA SAVEZNIH
KOMORA I SAVEZA KOMORA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

Odbor za privredne organizacije

Broj SNS (A) 15

24 jun 1958 godine

Beograd

**VEĆU PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE****B e o g r a d**

Odbor za privredne organizacije Veća proizvođača dobio je od Pretsednika Savezne narodne skupštine akt o potrebi razmatranja pitanja određivanja ukupnog broja predstavnika društvene zajednice u upravne odbore saveznih privrednih komora i saveza komora, kao i broja članova Veća proizvođača. U vezi s tim, Odbor je razmatrao pomenuto pitanje i predlaže Domu:

1. Da u upravnim odborima komora sastav predstavnika društvene zajednice bude sledeći:

I. Savezna industrijska komora

a) Iz Veća proizvođača	2
b) iz administracije saveznih organa	2
c) iz organizacija i ustanova	6
— Centralno veće sindikata	1
— Jugoslovenska investiciona banka	1
— Savez trgovinskih komora FNRJ	1
— Savez poljoprivredno-šumarskih komora FNRJ	1
— Savezna spoljnotrgovinska komora	1
— Savez ženskih društava Jugoslavije	1
Ukupno:	10

II. Savezna građevinska komora

a) Iz Veća proizvođača	2
b) iz administracije saveznih organa	2
c) iz organizacija i ustanova	5
— Sindikat radnika i službenika industrije građevinskog materijala i građevinarstva	1
— Savez građevinskih inženjera i tehničara	1
— Savez arhitekata	1
— Konferencije gradova Jugoslavije	1
— Jugoslovenska investiciona banka	1
	9

III. Savezna saobraćajna komora

a) Iz Veća proizvođača	2
b) iz administracije saveznih organa	2
c) iz organizacija i ustanova	5
— Savez sindikata federacije sindikata saobraćaja i veza Jugoslavije	1
— Društvo saobraćajnih inženjera i tehničara	1
— Jugoslovenska investiciona banka	1
— Savezna industrijska komora	1
— Savezna spoljnotrgovinska komora	1
	9

IV. Savezna spoljnotrgovinska komora

a) Iz Veća proizvođača	2
b) iz administracije saveznih organa	1
c) iz organizacija i ustanova	5
— Centralno veće Saveza sindikata Jugoslavije	1
— Jugoslovenska banka za spoljnu trgovinu	1
— Savezna industrijska komora	1
— Savez poljoprivredno-šumarskih komora Jugoslavije	1
— Savez trgovinskih komora Jugoslavije	1
	8

**V. Savez poljoprivredno-šumarskih komora
Jugoslavije**

a) Iz Veća proizvođača	1
b) iz administracije saveznih organa	1
c) iz organizacija i ustanova	6
— Glavni zadružni savez FNRJ	1
— Poljoprivredna banka	1
— Savez poljoprivrednih inženjera i tehničara Jugoslavije	1
— Savez društava veterinarara FNRJ	1
— Sindikat drvodeljskih radnika i službenika	1
— Sindikat poljoprivrednih radnika i službenika	1
	8

VI. Savez trgovinskih komora Jugoslavije

a) Iz Veća proizvođača	2
b) iz administracije saveznih organa	1
c) iz organizacija i ustanova	5
— Centralni odbor Sindikata trgovinskih radnika	1
— Narodna banka	1
— Savezna spoljnotrgovinska komora	1
— Stalna konferencija gradova	1
— Glavni zadružni savez	1
	8

VII. Savez ugostiteljskih komora Jugoslavije

a) Iz Veća proizvođača	2
b) iz administracije saveznih organa	1
c) iz organizacija i ustanova	3
— Centralni odbor Sindikata trgovinskih i ugostiteljskih radnika	1
— Turistički savez Jugoslavije	1
— Jugoslovenska investiciona banka	1
	6

VIII. Savez zanatskih komora Jugoslavije

a) Iz Veća proizvođača	1
b) iz administracije saveznih organa	1
c) iz organizacija i ustanova	3
— Stalna konferencija gradova	1
— Savez komunalnih banaka i štedionica	1
— Centralni odbor Sindikata komunalnih i zanatskih radnika	1
	5

2. U skladu sa ovim predlogom, Dom treba da odredi svoje predstavnike u upravne odbore privrednih komora i stoga Odbor predlaže sledeće narodne poslanike:

- a) **Za saveznu industrisku komoru:**
 — Ježovnik Srećko, izborni srez Maribor — Tezno,
 — Markovski Mitre, izborni srez Skoplje — Kiselja Voda.
- b) **Za Saveznu građevinsku komoru:**
 — Šimac Đuro, izborni srez Zagreb — Donji Grad I.
 — Lapčević Dobrivoje, izborni srez Nikšić
- c) **Za Saveznu spoljnotrgovinsku komoru:**
 — Baum Slavko, izborni srez Lukavac
 — Zečević Petar, izborni srez Beograd — Smederevo.
- d) **Za Savez trgovinskih komora FNRJ:**
 — Sazdevski Mladen, izborni srez Skoplje
 — Tadić Simo, izborni srez Banja Luka II.
- e) **Za Savez ugostiteljskih komora Jugoslavije:**
 — Lozica Pero, izborni srez Dubrovnik,
 — Bernot Živko, izborni srez Ljubljana—Kočevje.
- f) **Za Savez poljoprivredno-šumarskih komora Jugoslavije:**
 — Romac Paško, izborni srez Zrenjanin — Kikinda,
- g) **Za Saveznu saobraćajnu komoru:**
 — Čalović Božidar, izborni srez Doboj,
 — Vujović Luka, izborni srez Titograd.
- h) **Za Savez zanatskih komora FNRJ:**
 — Kokotović Nikola, izborni srez Beograd — Stari grad II.

Podnoseći ovaj predlog, u ime Odbora za privredne organizacije, molim Dom da ga usvoji. Sa na-

vedenim predlogom ukupnog broja predstavnika društvene zajednice u upravne odbore saveznih privrednih komora i saveza komora, saglasio se i Odbor za narodnu privredu Saveznog veća Savezne narodne skupštine.

Za izvestioca Odbora određen je narodni poslanik Mihajlo Turtić.

Sekretar
Mihajlo Turtić s. r.

Predsednik
Ivan Božićević s. r.

Članovi:

Boris Aleksoski s. r., Živko Bernot s. r., Pavle Branković s. r., Toša Brežićević s. r., Nikola Drobnjak s. r., Petar Čalić s. r., Mićun Jauković s. r., Mitre Markovski s. r., Miran Mejak s. r., Čedomil Milićević s. r., Savo Starović s. r., Voja Vucelić s. r.

I Z V E Š T A J

ADMINISTRATIVNOG ODBORA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE O PREDLOGU ODLUKE O NAGRADAMA I NAKNADAMA POSLANIKA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

ADMINISTRATIVNI ODBOR

Broj SNS (A) 3
23 jun 1958 godine
Beograd

**VEĆU PROIZVOĐAČA
SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE**

Beograd

Administrativni odbor Savezne narodne skupštine na svojoj sednici od 23 juna tekuće godine razmotrio je ponovno pitanje nagrađivanja poslanika Savezne narodne skupštine i odlučio je da domovima Skupštine podnese svoj Predlog odluke o nagradama i naknadama poslanika Savezne narodne skupštine koji prilaže uz ovaj izveštaj.

Za svog predstavnika u tom Domu Administrativni odbor je odredio narodnog poslanika druga Svetislava Popovića.

Sekretar
Jelica Radojčević s. r.

Predsednik
Srbojčub Josipović s. r.

(Tekst Predloga odluke o nagradama i naknadama poslanika Narodne skupštine — videti u prilogu 3-će sednice Saveznog veća).

I Z V E Š T A J

**ODBORA ZA PRIVREDNE ORGANIZACIJE
VEĆA PROIZVOĐAČA O POTVRDI STATUTA**

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

Odbor za privredne organizacije

Broj SNS (A) 21,16
24 jun 1958 godine
Beograd

**VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE
SKUPŠTINE**

Beograd

Izveštavate se da je Odbor za privredne organizacije Veća proizvođača Savezne narodne skupštine na svojoj sednici održanoj 24 juna 1958 godine, razmatrao statut Savezne industriske komore i statut Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova FNRJ i usvojio ih sa izvesnim izmenama i dopunama.

Razmatrajući statut Savezne industrijske komore, Odbor je učinio sledeće izmene i dopune:

U članu 20 briše se stav 2.

U članu 24 u stavu 2 briše se druga rečenica.

U članu 25 iza tačke i) dodaje se nova tačka koja glasi: »rešavanje o isključenju iz članstva s tim da se pravo žalbe može izjaviti skupštini Komore«.

Odbor je stavio ovu primedbu smatrajući da o isključenju iz članstva Komore može odlučivati samo organ Savezne industrijske komore, a ne Predsedništvo, kako je predviđeno u članu 28 u tač. b) statuta.

U članu 25 na kraju poslednjeg stava, iza reči »Komore« briše se tačka i) dodaju reči: »članovima Komore«. Ista dopuna učinjena je i na kraju člana 31.

U članu 28 u tač. b) u drugom redu, iza reči »statuta« stavlja se tačka, a briše se ostatak rečenice.

U članu 29 u drugom stavu, u drugom redu, iza reči »Komore« briše se tačka i) dodaju reči »koga ovlasti predsednik« a treći stav briše se, jer Odbor smatra da u Predsedništvu ne bi smelo doći do neslaganja u pogledu sazivanja Predsedništva. Ukoliko bi ipak došlo do spora, isti bi trebalo da reši Upravni odbor.

U članu 30 u stavu 3, u prvom redu, umesto reči »imenovati« stavlja se »birati«, a u poslednjem stavu u drugom redu umesto reči »sekretar Komore«, stavlja se reči »Upravni odbor komore«.

U članu 35 u stavu 2 u trećem redu, iza reči »odbora« stavlja se zapeta i dodaju reči »upravnog odbora«.

U članu 41 u stavu 2 na kraju druge rečenice iza reči »sekretar Komore« dodaju se reči »koga on ovlasti«. Poslednja rečenica ovog stava briše se, kao i pretposlednji stav ovog člana.

U članu 42 u prvom redu posle reči »odgovara«, ostatak rečenice briše se i dodaju reči: »upravnom odboru i skupštini Komore«.

U članu 43, briše se stav 2. U istom članu u stavu 3 iza reči »bira« dodaje se »i razrešava«, a iza reči »skupština« stavlja se tačka i briše se ostatak rečenice.

U članu 50, u tač. b) i c) umesto reči »ukor« stavlja se »opomena«. Tačka d) briše se i umesto nje stavlja se novi stav koji glasi:

»Sud časti može dati predlog upravnom odboru za isključenje iz članstva Komore dobrovoljnih članova Komore«.

U pretposlednjem stavu u prvom redu umesto reči »žalbi« stavlja se »prigovoru«, a u drugoj rečenici umesto »žalba« stavlja se »prigovor«.

Pošto se sa navedenim izmenama i dopunama saglasila Savezna industrijska komora, a Statut je u skladu sa Zakonom o udruživanju u privredi, Odbor predlaže Domu da ga odobri sa gornjim izmenama i dopunama.

Odbor je takođe razmatrao i Statut Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova FNRJ i stavio primedbe sa kojima se Udruženje saglasilo i dostavilo Odboru novi tekst Statuta.

Odbor smatra da je novi tekst Statuta u skladu sa Zakonom o udruživanju u privredi i predlaže ga Domu na odobrenje.

Podnoseći ovaj izveštaj u ime Odbora molim Dom da odobri Statut Savezne industrijske komore i Statut Stručnog udruženja organizacija javnih čistoća gradova FNRJ.

Za izvešćia Odbora određen je narodni poslanik Čedomil Milićević.

Sekretar

Mihajlo Turtić s. r.

Predsednik

Ivan Božičević s. r.

Članovi:

Boris Aleksoski s. r., Živko Bernot s. r., Pavle Branković s. r., Toša Brežičević s. r., Nikola Drobnjak s. r., Petar Čalić s. r., Mićun Jauković s. r., Mitre Markovski s. r., Miran Mejak s. r., Čedomil Milićević s. r., Savo Starović s. r., Voja Vucelić s. r.

I Z V E Š T A J

MANDATNO-IMUNITETSKOG ODBORA VEĆA PROIZVOĐAČA O ZAHTEVU ZA ODOBRENJE NASTAVLJANJA KRIVIČNOG POSTUPKA PROTIV NARODNOG POSLANIKA INŽENJERA ANTONA TRIBUŠONA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

Mandatno-imunitetski odbor

07 br. 1923

25 jun 1958 godine

Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor Veća proizvođača na svojoj sednici održanoj 25 juna 1958 godine pretresao je zahtev Okružnog javnog tužništva u Ljubljani kojim se traži pokretanje odnosno nastavljanje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika inženjera Antona Tribušona, zbog toga što kao rukovodilac u preduzeću nije preduzeo potrebne mere higijensko-tehničke zaštite čime je prouzrokovana teška telesna povreda jednog radnika.

Odbor po izvršenom pretresu a na osnovu člana 198 Poslovnika Veća proizvođača predlaže Domu:

Da se odobri pokretanje odnosno nastavljanje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika inženjera Antona Tribušona, za delo koje je u zahtevu Okružnog javnog tužništva u Ljubljani br. 185/57 navedeno tj. što kao odgovorni rukovodilac preduzeća nije preduzeo potrebne mere higijensko-tehničke zaštite usled čega je došlo do teške telesne povrede jednog radnika preduzeća.

Odbor je predlažući ovo odobrenje smatrao, da treba omogućiti nadležnim organima da u zakonitom postupku ustamove postojanje krivične odgovornosti.

Podnoseći ovaj izveštaj, Odbor predlaže Domu da isti usvoji.

Za svog izvešćioca Odbor je odredio narodnog poslanika Milomira Pavlovića.

Sekretar

Slavka Mihajlović s. r.

Predsednik

Deva Veli s. r.

Članovi:

Milan Bosnić s. r., Anton Koželj s. r., Milomir Pavlović s. r., Jandro Stanković s. r., Spasoje Šarac s. r.

I Z V E Š T A J

MANDATNO-IMUNITETSKOG ODBORA VEĆA PROIZVOĐAČA O ZAHTEVU ZA ODOBRENJE NASTAVLJANJA KRIVIČNOG POSTUPKA PROTIV NARODNOG POSLANIKA IVANA PAVLIŠKA

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

Mandatno-imunitetski odbor

07 br. 1894

25 jun 1958 godine

Beograd

VEĆU PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Mandatno-imunitetski odbor Veća proizvođača na svojoj sednici održanoj 25 juna 1958 godine razmotrio je krivični predmet i zahtev Okružnog suda u Sarajevu K-16/58 kojim se traži odobrenje za nastavljanje krivičnog postupka protiv n. p. Pavliška Ivana zbog krivičnog dela klevete i uvrede putem štampe koji je pokrenut po tužbi privatnog tužioca.

Odbor po izvršenom pretresu a na osnovu člana 198 Poslovnika Veća proizvođača predlaže Domu:

Da se ne odobri nastavljjanje krivičnog postupka protiv narodnog poslanika Ivana Pavliška, za delo uvrede i klevete putem štampe koji se dosada vodio po tužbi privatnog tužioca kod Okružnog suda u Sarajevu.

Predlažući ovu odluku Domu, Odbor je svoj stav da Domu predloži da se ne da odobrenje za nastavljjanje krivičnog postupka motivisao time što je u pitanju delo izvršeno putem štampe u uslovima koji opravdavaju predlog Odbora.

Podnoseći ovaj izveštaj Domu, Odbor predlaže da se isti usvoji.

Za svog izvestioca Odbor je odredio narodnog poslanika Milomira Pavlovića.

Sekretar

Slavka Mihajlović s. r.

Pretsednik

Deva Veli s. r.

Članovi:

Milan Bosnić s. r., Anton Koželj s. r., Milomir Pavlović s. r., Jandro Stanković s. r., Spasoje Sarac s. r.

PREDLOG

ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA POSLOVNIKA VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

SAVEZNA NARODNA SKUPŠTINA

VEĆE PROIZVOĐAČA

Zakonodavni odbor

SNS (A) 26

18 jun 1958 godine

Beograd

PRETSEDNIKU SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

Beograd

Druže Predsedniče,

U vezi s Vašim pismom P. br. 8 od 18 aprila 1958 godine kojim ste ukazali na potrebu da Zakonodavni odbor preduzme rad na pripremi izmena i dopuna u Poslovniku Veća proizvođača Savezne narodne skupštine, obaveštavam Vas da je Zakonodavni odbor izradio Predlog odluke o izmenama i dopunama Poslovnika Veća proizvođača Savezne narodne skupštine koji Vam u prilogu dostavljamo.

Ujedno Vas obaveštavam da je za predstavnika Zakonodavnog odbora pri pretresanju ovog predloga odluke određen narodni poslanik Stanić Rodoljub.

Pretsednik

Maks Krmelj s. r.

PREDLOG

ODLUKE O IZMENAMA I DOPUNAMA POSLOVNIKA VEĆA PROIZVOĐAČA SAVEZNE NARODNE SKUPŠTINE

I.

U Poslovniku Veća proizvođača Savezne narodne skupštine vrše se sledeće izmene i dopune

1. Čl. 8 do 11 menjaju se i glase:

»Član 8

Posle odluke Doma o verifikaciji mandata pretsedavajući će poslati sve poslanike kojima je mandat verifikovan da daju usmeno svečanu izjavu.

Svečana izjava glasi:

»Svečano izjavljujem da ću dužnosti saveznog narodnog poslanika savesno i predano vršiti, da ću se pridržavati Ustava i zakona i da ću sve svoje snage zalagati za dalju izgradnju socijalizma, za čuvanje nezavisnosti i za procvat Federativne Narodne Republike Jugoslavije.«

Posle date svečane izjave poslanici potpisuju njen tekst.

Član 9

Posle verifikacije mandata i davanja svečane izjave poslanici stupaju u sva svoja prava i dužnosti.

Član 10

Poslanik kome je mandat verifikovan a nije bio prisutan davanju svečane izjave daje svečanu izjavu i potpisuje njen tekst pred predsednikom Doma. Pretsednik Doma obavestiće o tome Dom.

Ovakvo će se postupiti i u slučajevima verifikacije mandata poslanika izabranih na ponovnim i dopunskim izborima.

Član 11

Posle date svečane izjave poslanika predsednik Verifikacionog odbora stavlja na dnevni red izbor pretsednika, potpredsednika i zapisničara Doma.

2. U članu 14, u drugom stavu u trećem redu, iza reči »« umeću se reči »tumači ga, stara se«.

3. U članu 26, peti stav menja se i glasi:

»Pretsednik je dužan staviti na raspolaganje poslanicima pre početka sednice spisak svih predmeta koji su najdalje na 24 časa pre zakazane sednice predloženi za dnevni red sednice Doma. U spisku predloži se navode onim redom kojim su dostavljeni Domu.«

4. U članu 29, drugi stav menja se i glasi:

»Dom može odlučiti da se na sednici sasluša državni sekretar, sekretar u Saveznom izvršnom veću ili drugi rukovodni službenik saveznog organa uprave ili ustanove, kao i predsednik Saveznog vrhovnog suda ili predsednik Vrhovnog privrednog suda.«

5. U članu 52, drugi stav se briše.

6. U članu 70, u prvom stavu u četvrtom redu, umesto »deset« stavlja se »pet«.

7. U članu 75, u tački 6 iza reči »odbor« umesto zapete stavlja se tačka. Tačka 7 se briše.

8. U članu 77, u pretposlednjem redu, brišu se reči »i Odbor za predstavke i žalbe po«.

9. U članu 78, dodaje se šesti stav koji glasi:

»Pretsednik, potpredsednik i sekretar biraju se za ceo period saziva Skupštine.«

10. U članu 82, prvi stav menja se i glasi:

»Pretsednik Doma ne može biti biran za člana odbora.«

11. U članu 84, u drugoj alineji, drugom redu briše se reč »zavrsnog«.

Na kraju četvrte alineje, umesto tačke i zapete stavlja se tačka.

Peta alineja se briše.

12. U članu 85, druga alineja menja se i glasi:

»Pretresa pitanja u vezi sa ostvarivanjem samoupravljanja proizvođača u privrednim organizacijama, s poslovanjem tih organizacija kao i sa vršenjem njihove delatnosti.«

Četvrta alineja se briše.

13. U članu 86, na kraju treće alineje umesto tačke i zapete stavlja se tačka.

Četvrta alineja se briše.

14. U članu 87, u prvoj alineji u prvom redu umesto reči »predloge« staviti »predlog«.

U drugoj alineji, u prvom redu brišu se reči »svojom rezolucijom« a u pretposlednjem redu briše se reč »Doma«.

U trećoj alineji, u prvom redu briše se reč »rezolucijom«.

Peta alineja menja se i glasi:

»pretresa pitanja u vezi sa izvršavanjem budžeta na osnovu izveštaja i podataka saveznih državnih organa, ustanova i organizacija koje se finansiraju iz saveznog budžeta na osnovu neposrednog saslušavanja izveštaja i mišljenja predstavnika ovih organa, ustanova i organizacija, kao i na osnovu podataka dobivenih putem ankete preko ankete komisije ili grupe

koju je Odbor obrazovao ili podataka dobivenih na drugi način;»

Dodaje se šesta alineja koja glasi:

»daje mišljenje o predlozima zakona o budžetima«.

15. U članu 88, briše se drugi stav.

16. U članu 89, posle druge alineje dodaje se nova treća alineja koja glasi:

»ispituje poslanička uverenja, izborne akte i pripele žalbe i daje predloge u pogledu verifikacije mandata poslanika izabranih na naknadnim i dopunskim izborima«.

Treća i četvrta alineja postaju četvrta i peta.

17. Tekst člana 90 briše se i na mesto njega stavlja se novi član koji glasi:

»Odbor za narodnu privredu, Odbor za privredne organizacije i Odbor za pitanje rada i socijalnog osiguranja, svaki u svom delokrugu, pretresaju pitanja u vezi sa izvršavanjem saveznih zakona, saveznog društvenog plana i drugih akata Skupštine na osnovu izveštaja i podataka saveznih organa, ustanova i organizacija, koji se staraju o izvršavanju ovih zakona i akata, na osnovu neposrednog saslušavanja izveštaja i mišljenja predstavnika ovih organa, ustanova i organizacija, kao i na osnovu podataka dobivenih putem ankete preko ankete komisije ili grupe koju je Odbor obrazovao ili podataka dobivenih na drugi način.«

18. Posle člana 90 dodaje se član 90a koji glasi:

»Član 90a

Stalni Odbori pretresaju delove izveštaja Saveznog izvršnog veća koji se odnose na pitanja iz njihovog delokruga i o tome, ako smatraju za potrebno, podnose svoj izveštaj Domu odnosno Skupštini.

Isto tako, stalni Odbori u okviru svog delokruga pretresaju izveštaje koje Skupštini podnose državni organi, ustanove i organizacije, koji se staraju o izvršavanju zakona i drugih akata Skupštine i o tome, ako smatraju za potrebno, podnose svoj izveštaj Domu odnosno Skupštini.«

19. Član 91 menja se i glasi:

»Stalni odbori u vršenju poslova iz svog delokruga donose rezolucije kao i preporuke za rad državnih organa, samoupravnih ustanova i privrednih organizacija. Po ovim pitanjima oni mogu davati i mišljenja po svojoj inicijativi ili na traženje drugog odbora ili privrednih organizacija.«

Stalni odbori u okviru svog delokruga pripremaju i pretresaju predloge za donošenje deklaracija, rezolucija, preporuka i odluka i o tome podnose izveštaj Domu.

Odbori mogu donositi i rezolucije u kojima javno zauzimaju stav o određenim pitanjima iz svog delokruga, kao i preporuke kojima javno izražavaju savetodavno mišljenje u pogledu rada narodnih odbora, organa državne uprave, samoupravnih ustanova i privrednih organizacija.«

20. U članu 93, u četvrtom redu, iza reči »Doma« dodaju se reči »odnosno od odbora Saveznog veća«.

21. U članu 94 treći stav menja se i glasi:

»Odbor koji nije zadovoljan mišljenjem predsednika Skupštine može tražiti odluku Doma. Mišljenje predsednika Skupštine koje odobri Dom, postaje obavezno pravilo skupštinskog postupka.«

22. U članu 101, na kraju prvog stava briše se tačka i dodaje reč »odbor«.

U drugom stavu, umesto reči »odbor dužan je« staviti »je dužan«.

Dodaje se stav tri koji glasi:

»Prvu sednicu odbora po izboru njegovih članova saziva predsednik Doma.«

23. U članu 102, u prvom stavu u drugom redu umesto reči »dve trećine njihovih« staviti reči »većina«.

24. U članu 103 u trećem stavu briše se reči »i Odbora za predstavnike i žalbe«.

25. U članu 107, u prvom stavu u trećem redu briše se reči »ili gradus«.

26. Član 112 menja se i glasi:

»Član 112

Odbori imaju pravo tražiti od Saveznog izvršnog veća da im pismeno, ili usmeno preko svog predstavnika, odgovori na postavljena pitanja ili da ih obavesti o pitanjima iz delokruga odbora.

Kad se na sednici odbora pretresa predlog zakona ili drugog akta, Savezno izvršno veće predstavljaće državnog sekretar odnosno sekretar u Saveznom izvršnom veću u čiji delokrug spadaju odgovarajuća pitanja, ako Savezno izvršno veće ne odredi za svog predstavnika člana Veća.

Odbori mogu i u drugim slučajevima pozivati Savezno izvršno veće da uputi svog predstavnika, a Savezno izvršno veće može i samo odrediti svoje predstavnike koji će učestvovati u radu odbora.

Predstavnici koji prisustvuju sednicama mogu učestvovati u pretresu ali ne mogu učestvovati u odlučivanju.

Predstavnik Saveznog izvršnog veća ima pravo zahtevati da se odbor izjasni ili da odloži rešavanje o predlogu koji je podnelo Savezno izvršno veće. Ako predlog nije podnelo Savezno izvršno veće, njegov predstavnik može zahtevati odlaganje rešavanja, ali o tome odlučuje odbor.

Odbor će obavestavati Savezno izvršno veće o saizivu i dnevnom redu sednice kad je na dnevnom redu predlog zakona i drugo pitanje od interesa za Savezno izvršno veće.«

27. Posle člana 113 dodaje se član 113a koji glasi:

»Član 113a

Savezno izvršno veće može predložiti da pitanja po kojima je odlučilo da pripremi predlog zakona ili drugog akta, prethodno pretrese odbor u čiju nadležnost ta pitanja spadaju. Uz svoj predlog Savezno izvršno veće podneće teze za izradu zakona odnosno drugog akta s dokumentacijom.

Predlog se podnosi preko predsednika skupštine koji će ga uputiti nadležnom odboru preko predsednika Doma.

Po obavljenom pretresu odbor će svoje primedbe dostaviti Saveznom izvršnom veću preko predsednika Skupštine.

Odbor može i sam tražiti od Saveznog izvršnog veća da mu dostavi radi pretresanja teze i dokumentaciju u vezi sa pripremanjem predloga zakona ili drugog akta.«

28. U članu 114 umeće se novi prvi stav koji glasi:

»Odbori imaju pravo tražiti od državnih sekretara, sekretara u Saveznom izvršnom veću i starešina drugih saveznih organa uprave i ustanova kao i od organizacija da im podnesu pismeni izveštaj o izvršavanju saveznih zakona i drugih akata Skupštine kao i pravo da na sednici odbora pozovu predstavnike ovih organa, ustanova i organizacija radi davanja izveštaja i mišljenja o tome.«

Prvi stav postaje drugi stav. U drugom redu umesto reči »podsekretara i drugih službenika« stavljaju se reči »sekretara u Saveznom izvršnom veću i starešina drugih saveznih organa uprave i ustanova.«

Drugi stav postaje treći stav. U drugom i trećem redu umesto reči »podsekretara i drugih službenika« stavljaju se reči »sekretara u Saveznom izvršnom veću i starešina drugih organa uprave i ustanova.«

29. U članu 122, dodaje se stav drugi koji glasi:

»Zakonski predlog koji je podneo član Doma ili odbor predsednik Skupštine dostavlja i Saveznom izvršnom veću radi upoznavanja s predlogom.«

30. Posle člana 123 dodaje se nov član 123a koji glasi:

»Član 123a

Za izradu teksta zakonskog predloga član Doma i odbor mogu koristiti stručnjake iz Sekretarijata za

zakonodavstvo i organizaciju Saveznog izvršnog veća i drugih organa, u sponazumu s njima».

31. Posle člana 129 dodaje se nov član 129a koji glasi:

»Član 129a

Odbor može u toku pretresa zakonskog predloga saslušati, po svojoj inicijativi ili na njihovo traženje, mišljenje predstavnika i organizacija zainteresovanih za pitanja koja se regulišu odnosnim predlogom.»

32. U članu 131, drugi stav menja se i glasi:

»Prihvaćenjem pretresa budžeta u pojedinostima pretres se vrši i glasa se po partijama.»

33. Posle člana 131 dodaje se član 131a koji glasi:

»Član 131a

Pretres predloga Saveznog društvenog plana vrši se najpre u načelu.

Posle završenog pretresa u načelu prelazi se na pretres u pojedinostima.

Pretres se vrši na taj način što se raspravlja o svakom pojedinom odeljku društvenog plana. Odbor glasa o svakom odeljku pošto završi pretres o njemu.

Kad je pretres u pojedinostima završen glasa se o predlogu društvenog plana u celini.

U svemu ostalom na pretresanje društvenog plana u pojedinostima shodno se primenjuju odredbe člana 127 i 129 do 131 ovog Poslovnika.»

34. Član 132 postaje član 135a, menja se i glasi:

»Član 135a

Posle izvršenog glasanja o zakonskom predlogu u celini nadležni odbor i Zakonodavni odbor određuju svaki svog izvestioca radi podnošenja pismenog izveštaja Domu. Odbori mogu odlučiti da izvestilac podnese Domu i usmeni izveštaj u kome će izneti stav odbora po osnovnim pitanjima iz zakonskog predloga.

Članovi odbora koji su izdvojili mišljenje mogu podneti poseban izveštaj Domu preko svog izvestioca a i odbor može na njihovo traženje uneti njihovo odvojeno mišljenje u svoj izveštaj.»

35. U članu 133, prvi stav menja se i glasi:

»Nadležni odbor pošto pretrese zakonski predlog, a pre njegovog usvajanja u celini, dostavlja ga Zakonodavnom odboru na pretres.»

36. U članu 135 drugi stav se briše.

37. U članu 136 u preposlednjem redu umesto reči »nacrt« stavlja se reč »predlog«.

38. U članu 136 u prvom stavu prva rečenica menja se i glasi:

»Pretres zakonskog predloga u Domu počinje izveštajem izvestioca odbora, ako je odbor odlučio da izvestilac podnese Domu i usmeni izveštaj u kome će izneti stav odbora po osnovnim pitanjima iz zakonskog predloga.»

39. Član 139 menja se i glasi:

»Član 139

Ako se tekst zakonskog predloga koji je utvrdio nadležni odbor razlikuje od teksta utvrdjenog u Zakonodavnom odboru, formulacije pojedinih odredaba koje predlaže Zakonodavni odbor smatraju se kao amandmani uz tekst nadležnog odbora.»

40. Član 141 menja se i glasi:

»Amandmani se mogu podneti najdovnije na 24 časa pre sednice na kojoj će se pretresati zakonski predlog.

Amandmani se podnose pismeno preko predsednika Doma i odmah po prijemu dostavljaju podnosiocu zakonskog predloga. Amandmani se moraju umnožiti i dostaviti članovima Doma najdalje do početka sednice na kojoj će se pretresati zakonski predlog.

Amandmani se mogu podnositi i u toku pretresa predloga na sednici Doma ako se Dom s tim složi ili ako zakonski predlog sa izveštajima odbora nije dostavljen članovima Doma u roku predviđenom u članu 137 stav 1 ovog Poslovnika.

Kad se amandmani mogu podneti na sednici Doma oni se podnose sve dok zakonski predlog ne bude stavljen na glasanje.

Amandmani podnosioca zakonskog predloga smatraju se sastavnim delom predloga.»

41. Član 142 menja se i glasi:

»O podnesenom amandmanu imaju pravo da se izjasne podnosilac zakonskog predloga i izvestilac odbora.

Podnosilac zakonskog predloga ima pravo tražiti sazivanje odgovarajućeg odbora radi prethodnog pretresanja amandmana. Ovakav zahtev podnosilac zakonskog predloga može podneti preko predsednika Skupštine i pre sednice Doma na kojoj će se pretresati zakonski predlog na koji se amandman odnosi. Ako Dom nije na okupu o traženju podnosioca predloga odlučuje predsednik Skupštine.

Izvestilac odbora ima pravo tražiti odlaganje pretresanja amandmana da bi odbor prethodno zauzeo stav o njemu.

Ako se podnosilac zakonskog predloga složi sa amandmanom, ovaj postaje sastavni deo zakonskog predloga.»

42. Posle člana 142 dodaju se novi članovi 142a i 142b koji glase:

»Član 142a

O podnesenom amandmanu ovara se na sednici Doma pretres. Podnosilac zakonskog predloga ima pravo da u pretresu amandmana uzme reč kao prvi govornik.

Ako je odbor prihvatio amandman, a Savezno izvršno veće kao podnosilac predloga ne slaže se sa amandmanom iz razloga što smatra da se njime menjaju osnovna načela zakonskog predloga ili njegova materijalna osnova, ono može tražiti da se odloži pretresanje zakonskog predloga radi naknadnog zauzimanja stava od strane Saveznog izvršnog veća. O ovom predlogu Dom odlučuje bez pretresa.

Savezno izvršno veće ima isto pravo i u slučaju kad je amandman podnesen neposredno na sednici Doma.

Član 142b

Ako Savezno izvršno veće kao podnosilac zakonskog predloga ne prihvati u celini amandman koji menja osnovna načela predloga ili njegovu materijalnu osnovu, ili se ne složi s jednim delom takvog amandmana, ono može tražiti da se na dnevni red sednice Doma stavi kao prethodno pitanje pretresanje amandmana i glasanje o njemu.

U slučaju da podnosilac zakonskog predloga ne prihvati amandman niti Savezno izvršno veće kao podnosilac zakonskog predloga ne stavi u smislu prethodnog stava predlog za prethodno pretresanje amandmana predsednik Doma stavlja amandman na glasanje.

Ako se podnosilac zakonskog predloga slaže u načelu sa predloženim amandmanom ali predlaže novu formulaciju, o njoj se neće glasati ako se s novom formulacijom slaže podnosilac amandmana. Ako se podnosilac amandmana ne slaže sa novom formulacijom koju je predložio podnosilac zakonskog predloga, Dom prvo glasa o amandmanu u prvobitnoj formulaciji.

Ako ima dva ili više amandmana na istom članu zakonskog predloga, najpre se glasa o onom od njih koji se suštinski najviše udaljuje od zakonskog predloga i dalje istim redom.

Prihvaćeni amandman postaje sastavni deo zakonskog predloga.

43. U članu 144 prvi stav menja se i glasi:

»U početku i u toku pretresa zakonskog predloga Dom na predlog predsednika može odlučiti da se tekst zakonskog predloga ne čita u celini ili da se postupi samo pojedini njegovi delovi. Ovakvo će se postupiti kad to traži jedan poslanik čiji zahtev podrže deset poslanika.»

44. Član 146 menja se i glasi:

»Predlog saveznog budžeta pretresa se najpre u načelu pa zatim po razdelima. Amandmani se podnose za vreme pretresa po razdelima.

O svakom pojedinom razdelu glasa se kad se završi pretres o njemu.

O amandmanima se glasa pre glasanja o odgovarajućem razdelu predloga budžeta na koji se amandman odnosi.

Kad je pretres predloga budžeta po razdelima završen glasa se o predlogu u celini.

U svemu ostalom na pretresanje predloga budžeta na sednici Doma shodno se primenjuju odredbe o pretresanju zakonskih predloga na sednici Doma.

45. Posle člana 146 dodaje se član 146a koji glasi:

»Član 146a

Pretres predloga saveznog društvenog plana vrši se najpre u načelu.

Posle pretresa u načelu pristupa se pretresanju predloga u pojedinostima, pri čemu se raspravlja o svakoj pojedinoj glavi predloga. O svakoj glavi se glasa kad se završi pretres o njoj.

O amandmanima se glasa pre glasanja o odgovarajućoj glavi predloga plana na koju se amandman odnosi.

Kad je pretres predloga plana po glavama završen glasa se o predlogu u celini.

U svemu ostalom na pretresanje predloga društvenog plana na sednici Doma shodno se primenjuju odredbe o pretresanju zakonskog predloga na sednici Doma.

46. U članu 147 dodaje se drugi stav koji glasi:

»Ako je za donošenje zakona nadležno i Savezno veće predsednik Doma obavestiće predsednika Saveznog veća da je zakonski predlog usvojen.

U izveštaju će se navesti izmene koje je Dom izvršio u tekstu usvojenog predloga.

47. U članu 150 prvi stav menja se i glasi:

»Kad primi od Saveznog veća izveštaj da je ono usvojilo zakonski predlog koji je usvojilo i Veće proizvođača, predsednik Doma utvrdiće da li je zakonski predlog usvojen u oba Doma u istom tekstu. Ako predsednik utvrdi da je zakonski predlog usvojen u istom tekstu, podneće o tome izveštaj Domu i objaviće da je zakonski predlog usvojen u oba Doma.

48. Član 151 menja se i glasi:

»Ako je Savezno veće usvojilo predlog zakona sa izmenama koje nije usvojilo i Veće proizvođača, predsednik Doma upoznaće Dom s tim izmenama. Dom može bez pretresa usvojiti izmene koje su izvršene u Saveznom veću i time je zakonski predlog usvojen u oba Doma.

Ako Dom ne prihvati izmene ili u njihov tekst unese svoje izmene uputiće Saveznom veću svoje obrazloženo mišljenje u pogledu pitanja u kojima postoji nesaglasnost među domovima.

Ako Savezno veće prihvati mišljenje Veća proizvođača i usvoji tekst predloga kakav je izglasan u Veću proizvođača, time je zakonski predlog usvojen u oba Doma.

49. U članu 157 na kraju drugog stava dodaje se rečenica koja glasi:

»Glasanje se vrši dizanjem ruke.

50. Dodaju se novi članovi 157a, 157b i 157c koji glase:

»Član 157a

Ako se pred nadležnim odborom nalazi na pretresanju zakonski predlog koji, u celini ili samo neka njegova odredba, po oceni odbora zahteva da se izmeni ili ukinu neka odredba Ustava, odbor će dovršiti pretres predloga i uputiti ga Zakonodavnom odboru s napomenom da je, pre nego što predlog bude u Domu usvojen, potrebno izmeniti Ustav.

Zakonodavni odbor će pretresati odnosni zakonski predlog i ako se saglasi o potrebi menjanja Ustava

pripremiće predlog za njegovu izmenu i uputiti ga predsedniku Skupštine.

Zakonodavni odbor postupiće po prethodnom stavu u slučaju i kad sam oceni da zakonski predlog koji pretresa u celini ili neka njegova odredba zahteva da se izmeni ili ukinu neka odredba u Ustavu.

Član 157b

Na sednici Doma prvo će se pretresti predlog zakona o promeni Ustava. Ako Dom ne prihvati predloženu promenu Ustava, zakonski predlog zbog koga je ta promena Ustava bila predložena skiniće se s dnevnog reda, ako njegove odredbe nisu usklađene sa Ustavom.

Ako Dom usvoji predloženu promenu Ustava, uzeće u pretresanje predlog zakona povodom koga je usvojio promenu Ustava, pa će posle njegovog usvajanja uputiti zakon o promeni Ustava predsedniku Skupštine radi proglašenja na zajedničkoj sednici Domova.

Član 157c

Ako zakonski predlog koji zahteva promenu Ustava spada u isključivi delokrug Veća proizvođača, predsednik Skupštine dostaviće zakonski predlog o promeni Ustava i Saveznom veću zajedno s zakonskim predlogom koji zahteva promenu Ustava.

Prilikom pretresa o predlogu za promenu Ustava Savezno veće može predložiti Veću proizvođača da unese izmene i dopune u zakonski predlog zbog koga treba da se izvrši predložena promena Ustava.

51. U članu 158 dodaje se treći stav koji glasi:

»Glasanje o pojedinim članovima vrši se dizanjem ruke a glasanje o predlogu u celini poimenično.

52. U članu 159 na kraju drugog stava umesto tačke stavlja se zapeta i dodaju reči »osim odredaba o donošenju zakona po hitnom postupku«.

53. U članu 162 u drugom stavu u drugom redu posle reči »uputstva« dodaju se reči »Saveznom izvršnom veću i drugim«.

54. Naslov glave VII menja se i glasi: »VII. IZVEŠTAJI SAVEZNOG IZVRŠNOG VEĆA, VRHOVNIH SUDOVA I ORGANIZACIJA«.

55. Posle odeljka 1. dodaje se odeljak 2. koji nosi naslov:

»2. Izveštaji Saveznog vrhovnog suda, Vrhovnog privrednog suda, ustanova i organizacija«. Ovaj odeljak ima članove 172a i 172b koji glase:

»Član 172a

Dom može na predlog jednog poslanika koji podržava devet poslanika tražiti od Saveznog vrhovnog suda i Vrhovnog privrednog suda izveštaj o stanju pravosuđa.

Dom može pod uslovima iz prethodnog stava tražiti i od samostalnih ustanova i organizacija nad čijim radom vrše nadzor savezni organi, da mu podnesu izveštaj o svom radu kao i o izvršavanju zakona i drugih akata iz nadležnosti Doma.

Član 172b

Dom će staviti na dnevni red svoje sednice pretres izveštaja koji mu podnesu Vrhovni sud, samostalna ustanova ili organizacija.

U toku ili posle završenog pretresa izveštaja svaki poslanik i Savezno izvršno veće mogu predložiti da Dom donese rezoluciju ili preporuku.

Pretres izveštaja može se zaključiti prostim ili obrazloženim prelazom na dnevni red.

56. Umesto odeljka 2 pod naslovom 2. poslanička pitanja i odeljka 3. obaveštenje o radu savezne uprave i teksta čl. 173 do 181 stavlja se nova glava VIII pod naslovom:

»VIII. INTERPELACIJE, POSLANIČKA PITANJA I OBAVEŠTENJA O RADU SAVEZNE UPRAVE«, sa sledećim odeljcima i članovima:

1. Interpelacije

Član 173

Članovi Doma imaju pravo da upućuju Saveznom izvršnom veću interpelacije o pitanjima koja se odnose na opštu politiku Saveznog izvršnog veća, izvršavanje zakona ili na delatnost savezne uprave.

Interpelaciju mogu podneti najmanje pet članova Doma. Prvi potpisnik interpelacije je predstavnik grupe poslanika koja je podnela interpelaciju ako grupa za predstavnika nije odredila drugog poslanika.

Interpelacija se podnosi pismeno preko predsednika Skupštine.

Član 174

Predsednik Skupštine dostaviće interpelaciju Saveznom izvršnom veću čim je primio, a istovremeno će o podnetoj interpelaciji obavestiti i predsednika Doma. O podnetoj interpelaciji predsednik Doma obavestiće Dom na prvoj narednoj sednici.

Interpelacija se dostavlja i svim članovima Doma.

Član 175

Savezno izvršno veće dužno je odgovoriti na interpelaciju za mesec dana od dana kada je interpelaciju primilo, a najdoduže na prvoj sednici Doma po isteku tog roka.

Savezno izvršno veće obavestiće predsednika Skupštine kad je spremno dati odgovor na interpelaciju i ko će ga dati kao predstavnik Veća.

Član 176

Odgovor Saveznog izvršnog veća na interpelaciju stavlja se na dnevni red Doma kao posebna tačka dnevnog reda. Predsednik Doma predložiće Domu stavljanje odgovora Saveznog izvršnog veća na interpelaciju na dnevni red najmanje 24 časa pre sednice na kojoj će odgovor biti dat.

Dom može odlučiti da odgovor Saveznog izvršnog veća na jednu ili više interpelacija bude dat na posebnoj sednici posvećenoj isključivo pretrahu interpelacija, i odrediće dan i čas te sednice.

Član 177

Odgovor na interpelaciju daje se usmeno.

Pre nego što predsednik Doma da reč predstavniku Saveznog izvršnog veća za davanje odgovora na interpelaciju, on će dati reč predstavniku grupe poslanika koja je interpelaciju podnela da je usmeno obrazloži. Poslanikov govor može trajati najviše četvrt časa, ali Dom može poslaniku odobriti da duže govori. Vreme za odgovor predstavnika Saveznog izvršnog veća nije ograničeno.

Po saslušanju interpelacije i odgovora predsednik Doma otvara pretras. Svaki poslanik može u ovom pretrahu uzeti reč samo jedanput. Vreme govora ograničeno je na deset minuta. U toku pretresa predstavnik Saveznog izvršnog veća dobije reč kadgod je zatraži. Kad predsednik objavi da nema više prijavljenih govornika, daće reč prvo predstavniku Saveznog izvršnog veća, a onda predstavniku grupe poslanika koja je interpelaciju podnela radi davanja izjave.

Ako predstavnik Saveznog izvršnog veća smatra da je potrebno pribaviti nove podatke u vezi sa interpelacijom, on može predložiti odlaganje pretresa. O tome Dom odlučuje bez pretresa, ali će predsednik pre glasanja upitati predstavnika grupe poslanika koja je interpelaciju podnela da li se slaže sa odlaganjem.

Pretres se može završiti donošenjem rezolucije ili preporuke. Predlog za donošenje rezolucije ili preporuke može podneti član Doma ili predstavnik Saveznog izvršnog veća. Ako nema predloga rezolucije ili preporuke predsednik će objaviti da se prelazi na dnevni red.

2. Poslanička pitanja

Član 178

Član Doma ima pravo da Saveznom izvršnom veću, državnim sekretaru i sekretaru u Saveznom izvršnom veću postavi pitanje koje se odnosi na rad

Saveznog izvršnog veća ili određenog saveznog organa uprave ili na poslove iz njihove nadležnosti. On može tražiti da mu se odgovori pismeno ili usmeno na sednici Doma ili na zajedničkoj sednici Domova.

Član Doma postavlja pitanje pismeno ili usmeno na sednici Doma. Član Doma upućuje svoje pismeno pitanje preko predsednika Skupštine. O pitanju koje je od člana Doma dobio, predsednik Skupštine obavestiće odmah i predsednika Doma. Primljena poslanička pitanja predsednik Skupštine odmah dostavlja Saveznom izvršnom veću, državnim sekretaru odnosno sekretaru u Saveznom izvršnom veću redom kako ih je dobio.

Član 179

Usmeno pitanje član Doma postavlja na sednici Doma u vreme određeno za postavljanje pitanja.

Član Doma može na jednoj sednici postaviti najviše tri odvojena pitanja.

Član 180

Ako je član Doma tražio pismeni odgovor, Savezno izvršno veće, državni sekretar odnosno sekretar u Saveznom izvršnom veću dužni su da odgovore najdoduže za deset dana. O odgovoru predsednik Doma obavestiće Dom na sednici u vreme određeno za postavljanje pitanja.

Član 181

Predstavnik Saveznog izvršnog veća, državni sekretar odnosno sekretar u Saveznom izvršnom veću daju usmeni odgovor na sednici Doma. Oni su dužni odgovoriti na prvoj narednoj sednici ako im je pitanje bilo dostavljeno najmanje 48 časova ranije.

Ako je poslaničko pitanje postavljeno na sednici Doma a predstavnik Saveznog izvršnog veća, državni sekretar odnosno sekretar u Saveznom izvršnom veću ne može odgovoriti odmah, izjaviće kad će odgovoriti u roku od naredna tri dana. Ako bi se sastanak Doma imao zaključiti pre isteka roka od tri dana, odgovor će se dati na poslednjoj sednici Doma istog sastanka. Ako je predstavniku Saveznog izvršnog veća, državnim sekretaru odnosno sekretaru u Saveznom izvršnom veću potreban duži rok za davanje odgovora, Dom na njegov predlog može odrediti duži rok.

Član 181a

Za postavljanje usmenih pitanja i davanje odgovora određuje se posebno vreme pre prelaska na dnevni red. Dan za postavljanje pitanja i davanje odgovora određuje predsednik Doma. Ako ima mnogo pitanja, Dom može na predlog predsednika odrediti trajanje vremena za postavljanje pitanja i davanje odgovora.

Izlaganje pitanja može trajati najduže pet minuta.

Posle dobivenog odgovora član Doma može tražiti razjašnjenje i postaviti dopunsko pitanje u pogledu odgovora.

Član 181b

Po završenom postavljanju pitanja i davanju odgovora odnosno po isteku vremena određenog za to, prelazi se na dnevni red.

Član 181c

Sva poslanička pitanja i odgovori objavljuju se u Biltenu Savezne narodne skupštine.

3. Obaveštenja o radu Savezne uprave

Član 181d

Član Doma može tražiti od državnih sekretara, sekretara u Saveznom izvršnom veću i starešina drugih organa uprave obaveštenja o izvesnom pitanju iz nadležnosti organa i ustanova kojima rukovode ili o izvršenju poslova iz njihove nadležnosti.

Član Doma podnosi ovakav zahtev pismeno predstavniku Doma koji o tome obaveštava Dom. Poslanik može podneti ovakav zahtev i usmeno na sednici Doma u vreme određeno za poslanička pitanja.

Član 181e

Državni sekretar, sekretar u Saveznom izvršnom veću i starešina drugog saveznog organa uprave dužan je da traženo obaveštenje saopšti poslaniku pismeno ili da ga saopšti usmeno na sednici Doma, ako je Dom tako odlučio prilikom traženja obaveštenja. O pismenom obaveštenju ili o njegovoj sadržini pret-sednik obaveštava Dom na sednici prilikom davanja saopštenja.

Traženo obaveštenje mora se dati u roku od deset dana. Ako je Dom odlučio da se obaveštenje pruži na sednici Doma, a sastanak Doma imao bi se zaključiti pre isteka tog roka, obaveštenje mora biti dato na poslednjoj sednici Doma istog sastanka ako Dom drukčije ne odluči.

Ako poslanik smatra da dobiveno obaveštenje nije potpuno može u toj stvari postaviti pitanje Saveznom izvršnom veću, državnom sekretaru odnosno sekretaru u Saveznom izvršnom veću.

57. Glava VIII postaje glava IX i menja naslov tako da glasi:

»IX PRETRES PRETSTAVKI I ŽALBI U DOMU«

58. Čl. 182 do 189 sa podnaslovima »1. podnošenje pretstavki i žalbi i »2. rad odbora« brišu se.

59. Podnaslov iznad člana 190 briše se.

60. Glave IX do XII postaju glave X do XIII.

61. U članu 202 dodaje se četvrti stav koji glasi: »Opozvanom poslaniku mandat prestaje u času kad Dom potvrdi odluku o opozivu«.

62. U članu 203 dodaje se drugi stav koji glasi: »Bliže propise o primeni prethodnog stava donosi Administrativni odbor.«

63. Posle člana 205 dodaje se član 205a koji glasi:

»Član 205a

Prestankom mandata poslaniku prestaje imunitet-sko pravo na besplatnu vožnju javnim saobraćajnim sredstvima i druga prava koja uživa na osnovu svojstva narodnog poslanika.«

II

Ovlašćuje se Zakonodavni odbor da utvrdi prečišćeni tekst ovog pravilnika.

III

Ova odluka stupa na snagu kad je Veće proizvođača usvojila.

САВЕЗНО ВЕЋЕ

И

ВЕЋЕ ПРОИЗВОЂАЧА

2-ГА ЗАЈЕДНИЧКА СЕДНИЦА

ОД 26 ЈУНА 1958 ГОДИНЕ

САДРЖАЈ

Пре дневног реда:

- 1) Посланичко питање Милије Радовановића, народног посланика Савезног већа, о томе како Савезно извршно веће оцењује садашње стање односа између Југославије и земаља „лагера“;
- 2) Посланичко питање Владе Мајхена, народног посланика Савезног већа, о томе какви су садашњи изгледи за решење основних међународних проблема и на шта ће бити усмерени главни напори Савезног извршног већа у претстојећем периоду;
- 3) Одговор члана Савезног извршног већа Коче Поповића на посланичка питања;
- 4) Саопштење о примљеним извештајима.

Дневни ред:

- 1) Претрес извештаја Савезног извршног већа о кретању привреде у прва четири месеца 1958 године;
- 2) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине;
- 3) Избор чланова Одбора за претставке и жалбе Савезне народне скупштине.

Говорници: Петар Стамболић, Мирко Поповић, члан Савезног извршног већа Коча Поповић, Милија Радовановић, Владо Мајхен, потпретседник Савезног извршног већа Мијалко Тодоровић, Срећко Јежовник, др Макс Шнудерл и др Иво Бабић.

ПРЕТСЕДАВАО
ПРЕТСЕДНИК
ПЕТАР СТАМБОЛИЋ

ЗАПИСНИЧАР
МИРКО ПОПОВИЋ

Почетак у 13 ч 5 мин

Претседник Петар Стамболић (Изборни срез Косовска Митровица, Аутономно-Косовско-Метохиска Област, НР Србија): Другови народни посланици, отварам другу заједничку седницу Савезног већа и Већа произвођача и констатујем да постоји кворум и да Скупштина може пуноважно одлучивати.

Молим вас да саслушате записник са прошле седнице. Записник ће прочитати народни посланик Мирко Поповић.

Записничар Мирко Поповић (Изборни срез Титово Ужице, НР Србија) чита записник са прве заједничке седнице од 19 априла 1958 године.

Претседник Петар Стамболић: Чули сте записник са прошле седнице. Има ли примедба? (Нема). Констатујем да је записник примљен.

Обавештавам Скупштину да је члан Савезног већа Милија Радовановић, народни посланик за Изборни срез Лебане, поднео преко мене Савезном извршном већу једно питање са молбом да му претставник Савезног извршног већа да усмени одговор на заједничкој седници.

Питање гласи:

„На основу члана 92 Пословника Савезне народне скупштине упућујем преко Вас, друже Претседниче, ово питање Савезном извршном већу: како Савезно извршно веће оцењује садашње стање односа између Југославије и земаља лагера? Молим да ми Савезно извршно веће на ово питање одговори на заједничкој седници домова Скупштине. Народни посланик Савезног већа за Изборни срез Лебане, Милија Радовановић“.

Исто тако је народни посланик за Изборни срез Марибор, Владо Мајхен, поднео преко мене писмено питање Савезном извршном већу и такође предлаже да Савезно извршно веће да усмени одговор на овој седници. Његово питање гласи:

„Претседнику Савезне народне скупштине — Београд. У смислу Пословника Савезне народне скупштине, молим да ми Савезно извршно веће да одговор на ово питање: какви су садашњи изгледи за решење основ-

них међународних проблема и на шта ће бити усмерени главни напори Савезног извршног већа у претстојећем периоду? Народни посланик у Савезном већу за Изборни срез Марибор, Владо Мајхен“.

Ова питања доставио сам Савезном извршном већу и питам претставника Савезног извршног већа да ли може сада да одговори или тражи рок за одговор. Има реч Коча Поповић, члан Савезног извршног већа.

Државни секретар за иностране послове Коча Поповић (Изборни срез Београд — Савски венац НР Србија): Другови и другарице народни посланици, дозволите ми да дам одговор на постављена питања.

Одговор на прво питање:

После вишегодишњег периода нормализације и успешног развита пријатељске сарадње, у последње време је, без икакве кривице југословенске Владе и супротно њеним жељама, дошло поново до кварења наших односа са СССР и неким другим источно-европским земљама, као и са Кином. Судећи по току, методама, оштрини и размерама акције која се данас са те стране води против наше земље, може се претпоставити да политичка руководства неких од ових земаља теже, са одређеним политичким циљем, даљем погоршавању односа са Југославијом.

У оваквим случајевима, када ствари крену одређеним правцем оне се, обично, развијају по сопственој логици. Што се нас тиче, међутим, ми још не сматрамо да се овакав неповољан ток не би могао зауставити односно исправити, а уколико сви заинтересовани буду раније увидели његове негативне последице, утолико ће се лакше превладати оно негативно што се већ догодило.

Ток догађаја који су довели до садашњег стања односа вам је познат, па га зато нећу овде износити. Када се сумирају догађаји и поступци неких од ових влада према Југославији, јасно произлази да је посредни организовани притисак против наше земље и читаве наше политике, због карактера и садржине наше самосталне политике. Посреди је, дакле, покушај да се, углавном небирањем средстава, наша земља натера да напусти своју независну политику и положај ван блокова. Морам овде поновити да је југословенска Влада одлучно решена да настави своју досадашњу политику, јер је чврсто уверена да је она у интересу наших народа, у интересу мира и његовог учвршћења, у интересу прогресивних снага и прогресивног кретања у свету. (Буран аплауз).

Ми морамо констатовати да је курс на обрачунавање са таквом политиком, без обзира на разне аргументе идеолошког и другог карактера којима се он жели правдати, израз политичке или политичко-тактичке концепције која се заснива на искључивости

и не може да буде повезана са, најблаже речено, сумњањем у могућност учвршћења мира мирним средствима. Другим речима, такав курс нужно садржи у себи елементе политике ослонца на силу, оријентације на такву политику у решавању међународних проблема.

За нашу Владу се не ради, као што се понекад из ових земаља тврди, о избору између политике братства и политике добросуседских односа. За нас се ради о праву на самосталну политику и на међусобне односе засноване на потпуној равноправности. Очигледно је да је само на тој основи могућно довести односе између земаља у стање које ће бити квалитативно више него што су добросуседски односи.

Ми смо били и остајемо активни заступници политике мирољубиве коегзистенције, то ће рећи трајне сарадње међу свим земљама и народима, без обзира на разлике у политичким и друштвеним системима. Ми смо зато подржавали, подржавамо и подржавамо све акције, ма одакле оне долазиле, које доприносе учвршћењу мира и свако споразумевање које није на штету суверених права народа. (Буран аплауз).

У светлости такве наше политике, дужан сам отворено изјавити да жалимо што је дошло до неповољног развоја наших односа са неким од источноевропских земаља. Ми за такав развој нисмо криви нити смо га желели и, што се нас тиче, уложићемо и убудуће све напоре да не дође до даљег погоршавања односа, односно учинићемо све да би се ти односи почели поново поправљати. Ми још нисмо изгубили наду да ће слично гледиште превладати и на другој страни. Да би то било у заједничком интересу и уопште у интересу мира, у то не може бити никакве сумње.

Одговор на друго питање:

У досадашњим припремама за конференцију на највишем нивоу, без обзира на многе тешкоће које су израз и последица раније створених међународних односа и међусобног неповерења, постигнути су извесни позитивни резултати. То, по нашем мишљењу, потврђује да би, даљим конструктивним залагањем, било могућно учинити прве кораке ка трајнијем попуштању међународне затегнутости. Морамо, с друге стране, констатовати да су се у последње време појавили и нови негативни елементи, који изазивају оправдану забринутост у погледу непосредног будућег развоја и указују на могућност нових заоштравања. Овде имам првенствено у виду појаве које указују на тенденције наглашавања елемената политике ослонца на силу. За потврду овога довољно је навести догађаје у Индонезији, Либану, Алжиру, на Кипру, недавно суђење у Мађарској,

притисак на Југославију. Упоредно са тим наставља се огорчена, опасна трка у наоружавању, инсталирају се нове базе за ракетно наоружање, још нису све државе одустале од нуклеарних и термонуклеарних експеримената, уопште се поопштрава блоковска искључивост и подвојеност. Такве појаве, разуме се, само отежавају припреме за конференцију на највишем нивоу, опет се у тим припремама даје већи значај пропагандним моментима.

Таква ситуација намеће потребу да се још одлучније истакне да свако даље, ма и местимично, погоршавање међународне ситуације, у време кад још ништа ефективно није постигнуто на плану разоружања и споразумевања уопште, може имати врло тешке последице. Потребно је, дакле, учинити нове и одлучније напоре да се овакав опасан развој заустави. То је дужност и то је у интересу свих држава и свих мирољубивих снага у свету, а посебна одговорност у том погледу пада на велике силе.

Ми сматрамо да у таквим заједничким конструктивним напорима значајну улогу могу одиграти земље које су ван блокова. Такву су улогу оне у неколико наврата већ одиграле у прошлости — често неприметно, што само говори у њихов прилог. У садашњој ситуацији њихово одговарајуће учешће било би још корисније, и зато треба очекивати да ће се то свуда увидети. Други фактор, који се неће моћи трајно заобићи у решавању међународних проблема, а посебно проблема разоружања, јесте Организација Уједињених нација.

У склопу овакве потребе, наша ће Влада појачати своје напоре и активност у циљу попуштања међународне затегнутости. Данашње стање међународних односа још више истиче оправданост политике активне коегзистенције, чија је основна садржина борба за најширу међународну сарадњу, за очување и јачање мира, за очување и учвршћење националне независности свих земаља, за равноправност свих држава, малих и великих, за немешање у унутрашње ствари других, што је све међусобно тесно повезано.

Политика активне коегзистенције, којом је инспирисана наша целокупна активност на међународном плану, у садашњој ситуацији се још изразитије намеће као објективна нужност и једино реална платформа која је у стању да обезбеди трајан мир. Зато и спроводимо искрено такву политику, а немамо разлога да тако и даље не чинимо. Тешкоће и препреке на које она свакодневно наилази не доказују њену нереалност, него степен отпора који треба савлађивати и величину напора које треба улагати.

Управо због тога Југославија је одлучно за то да се настави преговарање и да се уп-

ште максимално појачају напори у правцу ширег споразумевања у свету. (Аплауз).

Претседник Петар Стамболић: Да ли народни посланик Милија Радовановић има нешто да изјави у вези са одговором на питање које је поставио?

Милија Радовановић: Захваљујем на одговору, потпуно сам задовољан.

Претседник Петар Стамболић: Да ли је друг Владо Мајхен задовољан одговором?

Владо Мајхен: Јесам, задовољан сам.

Претседник Петар Стамболић: Молим да саслушате саопштења.

Савезно извршно веће поднело је Скупштини извештај о кретању привреде у прва четири месеца 1958 године и обавестило да ће у вези са овим извештајем дати у Скупштини експозе друг Мијалко Тодоровић, потпретседник Савезног извршног већа. Извештај је достављен свим народним посланицима.

Даље, законодавни одбори оба Дома Скупштине поднели су свој Предлог одлуке о изменама и допунама Пословника Народне скупштине. Тај предлог достављен је свим члановима оба Дома.

Према томе, предлагем следећи дневни ред ове заједничке седнице:

1) Претрес извештаја Савезног извршног већа о кретању привреде у прва четири месеца ове године;

2) Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине.

Да ли Скупштина усваја овај предлог дневног реда? (Усваја).

Констатујем да је предложени дневни ред усвојен.

Прелазимо на прву тачку дневног реда: Претрес извештаја Савезног извршног већа о кретању привреде у прва четири месеца ове године. (Видети у прилогу).

Почећемо са експозеом друга Мијалка Тодоровића. Има реч потпретседник Савезног извршног већа Мијалко Тодоровић.

Потпретседник Савезног извршног већа Мијалко Тодоровић (Изборни срез Кнић, НР Србија): Другови и другарице народни посланици, из чињеница које пружа извештај Секретаријата за опште привредне послове и које, наравно, нећу понављати може се извући један општи закључак о позитивном привредном развоју, то јест да се наставља успон наше привреде и да су већ умногоме превазиђена извесна тржишна колебања која су се била појавила крајем прошле и нарочито у прва два месеца ове године. Али упоредо с тим појављивали су се и сада се појављују неки проблеми које треба решавати да би се наш план односно наши економско-

политички циљеви и задаци у свим главним поставкама испуњавали.

Привредна стабилизација се испољава нарочито:

у оствареној стабилности тржишта и цена, пре свега, на индустриском сектору;

у порасту залиха роба и у производњи и у трговини;

у редовном запошљавању целокупног прираста активног становништва у индустрији и другим областима ван пољопривреде;

у даљем порасту извоза и на тој основи у смањењу дефицита у платном билансу.

Све то заснива се на високом, планском порасту индустриске производње, на пренесеним резервама и порасту неких грана пољопривредне производње.

Између различитих негативних појава истакао бих нарочито две:

прва је — мали, недовољан пораст продуктивности рада, и

друга — мали, незадовољавајући пораст животног стандарда радника и службеника.

Обе су ове појаве у међусобној вези, оне спадају међу централне економско-политичке задатке, и зато ћу се на њима касније нешто више задржати.

Али поред ових и сличних, тако да кажем, текућих негативних појава и тешкоћа, каквих, природно, мора бити и које се у самом кретању напред савлађују, пред нас су сада искрсле и неке непредвиђене ванредне тешкоће, на чије узроке ми нисмо могли утицати.

То су, прво, извесне тешкоће у нашем извозу настале са најновијом ситуацијом на светском тржишту. Наиме, због слабљења конјунктуре и пада цена неких роба на том тржишту појавиле су се извесне тешкоће у пласману неких наших роба, а такође и потреба за смањењем трошкова производње, односно за јачим премирањем извоза.

Други непредвиђени проблем у нашој привреди настао је с отказивањем кредита од стране СССР и Демократске Републике Немачке. Као што вам је познато, поменути уговори односе се на кредите у висини од 285 милиона долара и били су закључени за веома важне пројекте нашег Петогодишњег плана. То су: фабрика азотних ђубрива у Панчеву, капацитета 378.000 тона годишње, фабрика суперфосфата у Косовској Митровици, капацитета 250.000 тона, рудници олова и цинка Сребреница и Кижница, рудник живе Идрија, рудник угља и термоелектрана на Косову, као и алуминијумски комбинат у Црној Гори, капацитета 50.000 тона алуминијума годишње.

Једнострано отказивање ових уговора наноси озбиљну штету нашој привреди — прво, зато што смо ми већ направили трошкове око припрема и почели инвестирање,

и друго, зато што преоријентација на друге лиферанте опреме и нове пројекте захтева нови губитак времена и нове трошкове. Да напоменем само да вредност једногодишње производње фабрика хемиских ђубрива, рудника, електране и алуминијумског комбината износи по светским ценама 77 милиона долара, па би одлагање само за једну годину значило толики губитак за нашу националну производњу. Међутим индиректне штете су још веће ако се има у виду утицај овог програма на друге факторе Петогодишњег плана; на пример, веома опсежан програм развртка пољопривреде као битни део тога плана условљен је, између осталог, домаћом производњом хемиских ђубрива, јер се она у тако великим количинама не би ни могла трајно увозити.

Ми ћемо са своје стране предузети све што можемо да и ову неочекивану тешкоћу у извршењу нашег плана савладамо властитим снагама и кредитима на другој страни, али, у исто време, ми стојимо на гледишту да нам се економска штета нанесена неизвршењем уговора мора надокнадити.

Наша Влада доставила је 3 јуна 1958 године владама СССР и ДР Немачке ноте у којима смо истакли да не можемо прихватити нова одлагања, да владе тих земаља узимају на себе одговорност за штету која се тим једностраним поступком наноси југословенској привреди и да очекујемо да ће све уговорне стране поштовати преузете обавезе.

До сада је одговорила само Влада ДР Немачке. У ноти се наводи да је Споразум од 1 августа 1956 године „резултат братске помоћи и међусобног разумевања у породици социјалистичких земаља“, да се „заснива на принципима пролетерског интернационализма“, да је „сада југословенска страна изјавила да треба да се економски односи увећавају према принципима обостраних интереса“ и да по мишљењу Владе ДР Немачке „не би одговарало односима у једном социјалистичком лагеру када би се у сарадњи полазило од принципа обостраних интереса“.

Као што видите, нота Владе ДР Немачке износи разлоге и аргументе који не стоје ни у каквој вези са клаузулама Споразума. Ми немамо воље ни интереса да с нашим партнерима расправљамо око констатације да принцип обостраних интереса не одговара односима у социјалистичком лагеру. То се тиче само оних земаља које тај лагер обухвата. Њихова је ствар да ли ће оне у међусобним односима полазити од принципа обостраних интереса или од принципа једностраних интереса. Нас интересује потреба и значај поштовања узетих уговорних обавеза као нешто што претставља битни елемент здравих међународних односа и ми ћемо на томе инсистирати. Јер се поставља питање: како би се међународна економска са-

радња уопште могла развијати ако би завладала пракса једностраног кршења уговора? Ми се сада озбиљно питамо: како се са неким земљама могу правити било какви дугорочнији економски аранжмани, који захтевају ангажовање кадрова, материјалних и других средстава на одређено време, када ниси сигуран да ли ће се и када обавезе извршити, па све што је уложено може бити узалудно?

На наше привређивање у овој години и у првом полугодишту идуће године може имати извештај негативан утицај и вероватни подбачај пољопривредне производње испод планираног нивоа. Наиме, неповољне временске прилике читавог пролећа утицале су и на род озимих усева и на сетву и очекиване приносе пролећних култура, као и на производњу сточне хране. Додуше, ми још не можемо предвидети укупан обим пољопривредне производње у овој години, али је већ сада сигурно да ће поменути неповољни услови негативно утицати на очекиване приносе.

Но упркос свих тих фактора, Савезно извршно веће сматра, узимајући привредни развој и нашу економску ситуацију у целини, да нема разлога да сада мењамо основне поставке наше економске политике, то јест да под притиском оваквих тешкоћа вршимо неке квалитативне промене које би значиле одустајање или чак привремено скретање од наших главних економско-политичких циљева и задатака, скретање које би, рецимо, слабило наша настојања на непрекидном подизању животног стандарда и на развоју социјалистичких демократских односа и установа, упоредно с брзим привредним развојем.

Постоји довољно услова да се и овогодишњи Друштвени план у целини изврши. Али зато је потребно да се предузимају и спровode одговарајуће мере на разним секторима и од свих одговорних фактора. При томе није реч сада, како сам рекао, ни о каквим заокретима, нити о неким новим задацима и мерама, већ просто о извршавању већ постављених задатака и мера, само сада још шире, свестраније, потпуније, ефикасније и дисциплинованије, и то на линији којом се већ крећемо. У том смислу сада је још више него досад потребно развити општу иницијативу, активност и одговорност радничких савета и радних колектива у целини, а исто тако и народних одбора и других претставничких тела, управних органа и привредних комора, удружења и задружних савеза, чему ће, пре свега, допринети иницијатива и активност синдиката и других друштвених и политичких организација.

Све наше мере и сва наша активност треба да се креће у два основна правца: у правцу повећања производње у свим областима, и на тој основи што већег извоза, и у

правцу економисања, штедње свугде где је то могуће.

Мада се индустријска производња у протеклом периоду, у целини узевши, креће на планираном нивоу, могли сте приметити да у априлу и, нарочито, у мају слаби њен пораст, особито у неким гранама. Ми бисмо сада морали учинити све да се планирана индустријска производња у целини остварује до краја године и без аритмије која се сад јављује, а на неким тачкама, као што су репродукциони материјали и робе за извоз, и премаши. Овде је реч о отклањању неких сметњи као што је, на пример, питање плазмана код угља и неких других производа, где су стокови прилично нарасли. Савезно извршно веће је већ предузело мере да се ово питање реши путем извоза, стварањем резерви, односно другим облицима повећања тражње.

Ми бисмо сада морали— сви, од радничких савета до савезних органа, у првом реду у општинама и срезовима, као и у стручним удружењима — да анализирамо све елементе који утичу на кретање производње и продуктивности рада и да путем најоперативнијих интервенција обезбедимо несметани и што већи њихов пораст. То и јесте прилика да се наша индустрија смањивањем трошкова производње и подизањем квалитета још више оспособи за конкуренцију на иностраном тржишту.

Такав рад свих поменутих фактора допринеће да се ревидирају, поправе или уклоне они инструменти и мере који претстављају сметњу у настојањима привредних организација да подижу продуктивност — па макар били у питању савезни или локални инструменти и мере.

Исто тако, у области пољопривреде још имамо времена за повећање производње у овој години — нарочито у области сточарства, где бисмо већом производњом меса, путем това, обезбедили и боље снабдевање у земљи, и повећали извоз. Осим тога, требало би већ вршити широке припреме за јесењу сетву итд.

У вези с пољопривредом истакао бих још следеће. Сви извештаји показују да ће и у овој, временски иначе неповољној години, приноси пшенице на пољопривредним добрима, сељачким радним задругама, као и на оним пољима која су обрађивале земљорадничке задруге у житородном подручју бити знатно — двоструко и троструко — већи него код индивидуалних сељака. Већ сада можемо рећи да смо у погледу производног искуства, кадрова, пољопривредне технике и других средстава у могућности да битно подигнемо пољопривредну производњу на много ширем подручју него што су сама пољопривредна добра, сељачке радне задруге и задружне економије. Ово у сваком случају

важи барем за Војводину и Славонију. Отуда проширивање подручја нашег деловања (на знатно веће земљишне површине итд.) има сада непосредни, прворазредни значај. Ту улогу треба да одиграју социјалистичке пољопривредне организације, нарочито земљорадничке задруге путем кооперације са индивидуалним произвођачима и томе слично. У Војводини би се, на пример, морала обезбедити већ у наредној јесењој сетви најмање два до три пута већа површина с високим приносима него ове године.

Друго важно подручје после производње и продуктивности рада на које бих скренуо вашу пажњу јесте питање реалних личних доходака, односно животног стандарда радника и службеника. Мада је укупни платни фонд у прва четири месеца порастао за 20% према истом раздобљу прошле године, ипак је просечни реални лични доходак већи за свега око 3%. Два су фактора на то утицала: прво, пораст трошкова живота, и то у првом реду због пораста цена на мало пољопривредних производа и хране, и друго, претерани пораст запослених.

Што се тиче трошкова исхране, треба признати да још немамо задовољавајуће стање на тржишту пољопривредно-прехранбених производа — нарочито у кретању цена на мало. Индекс откупних цена пољопривредних производа у априлу ове године већи је за свега 3% него у априлу 1957 године, док је индекс цена на мало у мају према истом месецу прошле године већи за 16%. То значи да умногоме узроци леже у самој области снабдевања, у ефикасности апарата који тај посао врши. Но данас се већ може рећи да главних производа има довољно, сезонске тешкоће су прошле и постоје сви објективни услови да се стање на овом подручју поправи. На саветовању Одбора за привреду Савезног извршног већа с претседницима средњих народних одбора из читаве земље, одржаном пре неколико дана, утврђен је као један од основних задатака задатак градова да у наредним месецима обезбеде смањење трошкова живота радника и службеника бољом организацијом снабдевања и томе слично.

Поводом претераног пораста запослених дају се разна тумачења: круте одредбе о прековременом раду биле су један од узрока, притисак нове резервне радне снаге која тражи запослење — како женске из градова, тако и оне са села — такође је утицао на већа, често непотребна запошљавања. Јер упркос великог запошљавања, број радника који тражи запослење није се смањио. Али детаљне анализе ове појаве ми још немамо. Но треба истаћи да се сада управо развија један позитиван процес запошљавања сразмерно већег броја чланова градских породица — што повећава породичне буџете. Има по-

јава које наговештавају један дубљи процес на селу у вези са све већом механизацијом пољопривреде. Ове појаве траже пажљивија изучавања, на основу којих би се могле предузимати одговарајуће мере у нашој економској политици. Али у сваком случају наша политика преливања радне снаге из пољопривреде у индустрију не сме ићи на штету неопходног стабилног пораста животног стандарда већ запослених радника и службеника.

Отворено негативну појаву претставља велики пораст запослених ван привреде: у администрацији, банкама, коморама, задружним савезима и слично, што се врши у последње време. Савезно извршно веће је на једној од последњих седница закључило да се изврши темељна ревизија запослених и систематизација у свим установама: савезним, републичким и локалним, и да се спречи свако запошљавање ван утврђених систематизованих радних места. При томе треба испитати и неопходност постојања неких институција, односно могућност спајања неких међу њима ради уштеде службеника.

С решавањем наведена два основна задатка наредних месеци — повећања производње и продуктивности рада, као и подизања реалних личних доходака радника и службеника — у тесној је вези питање спровођења новог Закона о расподели прихода привредних организација. На већ поменутом саветовању утврђено је да се увођење нових закона у већини случајева свело на просто техничко питање превођења књиговодства и калкулација предузећа на нове законске одредбе и само на тој основи се цени квалитет појединих инструмената и закона у целини. Али привредни систем утврђен новим законима, његови оквири и могућности које пружа у погледу развика привредних организација, у погледу потстицања продуктивности рада и већих зарада и појединаца и колектива, не исцрпљују се с преустројством књиговодства. Напротив, тиме се тек поставља захтев и отвара могућност реорганизације читавог унутрашњег живота предузећа: увођење најрационалније технологије, успостављање нових целисходнијих односа међу погонима и радионицама, пословно удруживање и кооперација, адекватнији начин награђивања и расподеле у целини итд. А то је дуготрајан и сложен посао, који тражи дубља и непрекидна изучавања и ангажовање свих фактора у предузећу, као и помоћ споља — од удружења, комора, стручних економских организација итд. Тек на основу таквог рада, анализе биланса и слично могуће је утврдити квалитет појединих законских одредаба и инструмената и приступити одговарајућим променама и усавршавањима. Осим тога, ефикасно функционисање нашег привредног система зависи од високе свести, активности и умешности у управљању већи-

не радника. А то такође захтева интензиван и дугорочнији политички, васпитни и други рад међу радницима.

На саветовању с претседницима среских народних одбора било је доста речи о улози општинских и среских одбора у односу на привредне организације у погледу помоћи, координације и друштвене контроле над радом предузећа. Сада већ све привредне организације имају готове завршне рачуне и билансе за 1957 годину; ових дана вршиће се обрачун за прво полугодиште ове године, па је на тој основи могућно извршити темељну анализу привредне политике и рада предузећа. У Савезном извршном већу разматра се могућност да се уклони круто ограничење висине аконтације личних доходака, јер оно чини сметњу правилном награђивању у неким организацијама. Али то још више заострава потребу друштвеног прегледа и утицаја ради што доследније примене начела да се лични дохоци повећавају у сразмери с повећањем продуктивности рада. Чак је таква слобода расподеле тиме и условљена. Али овај утицај и контрола не би се смели свести само на инспекциске интервенције, нити на потврду већ извршене расподеле. То би требало да проистиче из непрекидне сарадње и консултовања у изградњи политике предузећа у целини, а посебно у политици расподеле, и то нарочито путем већег ангажовања радничких савета и Већа произвођача.

Другови народни посланици, задржао сам се само на ово неколико најважнијих проблема, не улазећи у многе друге који у привреди постоје, као што нисам износио ни све мере које је Савезно извршно веће предузимало да би обезбедило планомерно и стабилно привредно кретање. Те ствари, као и главни резултати много су подробније дати у писменом извештају који вам је предат. Укратко, четворомесечни биланс и тенденције су позитивни, али су за потпун успех у извршавању годишњег плана неопходни нови напори и залагања сваке привредне организације, као и непрекидно активно деловање из локалних, републичких и савезних центара. (Дуготрајан аплауз).

Претседник Петар Стамболић: Чули сте експозе друга Мијалка Тодоровића.

Отварам дискусију о извештају Савезног извршног већа о кретању у привреди. Молим другове народне посланике који желе да дискутују да се пријаве. Ко жели реч?

Има реч народни посланик Срећко Јежовник.

Срећко Јежовник (Изборни срез Марибор — Тезно, НР Словенија): Другови народни посланици, Петогодишњи перспективни план развоја наше привреде обухвата мноштво мера за подизање животног стандарда рад-

них људи Југославије. Између осталог, велика улога придаје се повећању саобраћајних средстава, особито за потребе трговине, пољопривредних задруга и локалног саобраћаја. Посебна улога дата је брзој размени између села и градова, између произвођача у пољопривреди и произвођача у индустрији. Такве потребе увидела је и Конференција градова. Због такве ситуације Петогодишњи перспективни план развоја наше привреде предвиђа израду 6.000 камиона до 1961 године. Какве су потребе у моторним возилима, види се из извештаја Савезне индустријске коморе за 1957 годину, на страни 96, у извештају секције за моторна возила, где се каже: „Због великих потреба домаћег тржишта за аутомобилима, камионима, моторима и другог, није могло доћи до већег извоза у 1957 години“.

Међутим из врло повољне ситуације у погледу повећања физичког обима производње и извештаја о кретању привреде у прва четири месеца 1958 године, на страни 4, ред 9, примећује се да је реализација неких производа била отежана на иностраном и домаћем тржишту. Чини ми се да је питање реализације неких од тих производа довело и до одређене привредне штете у нашој земљи, а и до тога да ће се морати озбиљно приступити решавању тога проблема.

Док на једној страни постоји врло велика потреба за саобраћајним моторним возилима у земљи, на другој страни предузеће ТАМ, које производи саобраћајна средства за потребе наше привреде, већ годину дана нагомилава камионе, аутобусе и друга специјална возила. Данас, већ разних моторних возила има преко 600. Сва та возила у ТАМ-у изложена су свим временским неприликама, упркос истовремене тражње за њима. Та возила, која су 100% израђена у земљи, по квалитету су боља од многих увезених. Предузеће сваке године повећава обим производње, тако да се ове године број поео на 2.800 камиона и других возила. Повећана продуктивност рада условила је да је ТАМ битно снижио цене, што је у сагласности са подизањем животног стандарда.

Ипак, упркос потребама на тржишту и снижењу цена, предузеће свакодневно повећава, нагомилава број камиона, што претставља за нашу привреду не само мртви капитал већ и привредну штету.

Другови народни посланици, овде није посредни нека хиперпродукција, већ су посредни неке сувише круте мере нашег финансиског пословања. Предузеће има преко 200 склопљених уговора за продају, а нове не склапа због тога што потрошачима недостају финансиска средства да возила одмах плате. Прошле године Уредбом за правилно коришћење инвестиционих кредита био је стварно постигнут веома добар резултат. Али та је

уредба нанела у купопродаји камиона и других моторних возила одређене тешкоће. Неке од тих тешкоћа отклоњене су, али су остале тешкоће у погледу давања довољних кредита на отплату. Поред свега тога, пословање у вези са већ одобреним кредитима у Инвестиционој банци врло је споро.

Други разлог јесте у увозу моторних возила. На страни 96 извештаја за 1957 годину Савезне индустријске коморе види се да је 1956 године било увезено 1.225 камиона и аутобуса разне носивости. Међутим тај број се у 1957 години већ попео на 2.402 камиона и аутобуса. Тај број претставља отприлике 85% годишњег плана ТАМ-а. Свакако да има оправданих разлога за нека од тих возила која су увезена на рачун репарација из источних земаља, али ипак су она, поред осталог, утицала на продају домаћих возила. Морам истаћи да је таква ситуација имала у производњи тих возила озбиљне последице, не само на морал људи већ и на обим производње. Упркос интервенција политичких форума у Марибору, ТАМ већ предузима мере за снижење плана производње за друго полугодиште, и то за 500 камиона, а у исто време прилази постепеном отпуштању радне снаге. Мислим да снижење производног плана ни у ком случају није у складу са перспективним планом који предвиђа повећање на 6.000 камиона у 1961 години. Снижење плана у том предузећу повући ће за собом низ коопераната који раде за ТАМ, чак са капацитетом од 80%. Плаћајући камате на кредите за прекомерне залихе, ТАМ губи сваких 10 дана један камион. Постоји опасност да ће камате и трошкови у скоро време задрати и у цену коштања. А то су и разлози које ТАМ наводи за оправдање престојећег ребаланса плана. Са благовременом доделом 2,9 милијарди динара кредита, ТАМ би реализовао овогодишњу производњу. Од додељених средстава за кредитну продају у априлу ове године у висини једне милијарде целој индустрији ТАМ је искористио сса 180 милиона динара, а остало — друга индустрија. Нових финансиских средстава нема. Готови елаборати леже у Инвестиционој банци у Марибору, а у исто време залихе готових возила у вредности од 1,6 милијарди пропадају. Желим напоменути да производња аутомобила тражи равномерно и постепено подизање квалитета већ због могућности коопераната, њиховог квантитета и квалитета. Свакако да би и најмање снижење производње било због тога од велике штете. Даљи темпо производње аутомобила зависи од брзе и довољне кредитне инвестиције.

Као народни посланик Већа произвођача, изборне јединице Марибор—Тезно, имајући у виду овај проблем у мојој изборној јединици као један од најозбиљнијих, нашао сам за своју дужност да то изнесем. У исто вре-

ме предлажем Савезној народној скупштини, у циљу решења тога проблема, следеће:

прво, да Савезна народна скупштина упутити меродавним привредним и финансиским органима поруку с тим да се питању реализације камиона и других моторних возила озбиљно приступи и да се одреде довољна финансиска средства за продају на кредит;

друго, да Савезна народна скупштина да органима за спољнотрговинску размену забрану за увоз свих моторних возила која у довољном броју производи наша домаћа индустрија.

Уверен сам да ћемо ако се ова два предлога остваре дати сву могућност нашој аутомобилској индустрији да се још више развије и да спроведе у дело оне поставке у Перспективном плану које ће што више користити подизању животног стандарда радних људи. Забраном увоза моторних возила даћемо, такође, велик допринос изравњању негативног платног биланса у спољнотрговинској размени.

Претседник Петар Стамболић: Народни посланик Сречко Жежовник није поднео формалан предлог по Пословнику по коме би требало да Скупштина одлучи и донесе препоруку. Ја мислим да захтев друга Жежовника, његово излагање, можемо схватити као препоруку Савезном извршном већу да размотри ова питања која је он у Скупштини изнео.

Друже Жежовник, ви немате конкретан предлог препоруке. Да ли се задовољавате тиме да ово што сте изнели као проблем размотри Савезно извршно веће.

Сречко Жежовник: Слажем се с тим.

Претседник Петар Стамболић: Не тражите да Скупштина о томе одлучује?

Сречко Жежовник: Не треба.

Претседник Петар Стамболић: Ко још тражи реч? (Не јавља се нико).

Пошто нема никаквог предлога препоруке или резолуције, питам Скупштину да ли прихвата извештај Савезног извршног већа о кретању привреде за прва четири месеца ове године.

Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава? (Нико).

Костатујем да је Скупштина једногласно прихватила извештај Савезног извршног већа о кретању привреде за прва четири месеца ове године.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: Претрес Предлога одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине.

Дајем реч претставнику законодавних одбора домова, народном посланику др Максу Шнудерлу.

Претставник законодавних одбора, др Макс Шнудерл (Изборни срез Марибор — Словенска Бистрица, НР Словенија). Другови народни посланици, законодавни одбори оба Дома подносе Савезној народној скупштини Предлог одлуке о измени и допуни њеног Пословника.

Претседништво Савезне народне скупштине одржало је већ крајем периода прошлог сазива састанак који је био посвећен неким питањима организације и рада Савезне народне скупштине. На основу елабората овог састанка који је био предложен законодавним одборима као органима надлежним у смислу члана 91 односно 88 Пословника домова за питања процедуре и за предлагање измена и допуна Пословника, законодавни одбори су образовали заједнички пододбор који је израдио нацрт, а законодавни одбори су на заједничким седницама, одржаним 13, 14 и 15 јуна, претресли те нацрте пододбора и израдили Предлог одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине, који је пред вама, као и Предлог одлуке о изменама и допунама пословника оба Дома о којима је било расправљано на посебним седницама домова. Као претставник оба законодавна одбора, мени је дужност да поднесем друговима народним посланицима кратак извештај.

Пословник о организацији и раду Скупштине, као и пословници домова које је доносила Скупштина односно домови у почетку трећег сазива, показали су у својој практичкој примени да по својој основној концепцији, структури и организационој страни омогућују домовима вршење оне улоге и оних функција у Скупштини и домовима које су одређене у Уставном закону из 1953 године. Због тога нема разлога да би Скупштина овог сазива доносила нове пословнике, као што је то било потребно када је почела да функционише Скупштина непосредно по доношењу нових прописа Уставног закона.

Међутим више-мање свака правна норма у току праксе и у измењеним условима показује извесне недостатке и захтева регулисање одређених елемената који су се током времена наново појавили. Тако су и пословници Скупштине и оба Дома у пракси показали да треба неке институте у организацији и пословању Скупштине употпунити, као и то да због развијенијих метода рада треба неке одредбе пословника изменити. Притом нису у питању неке битне измене или неке принципијелне новине; досадашња садржина пословника сачувана је, и поред поднесеног предлога за измену и допуна, како као целина, тако и у појединим битним начелима. У том оквиру, дакле, наш предлог обухвата неколико значајнијих измена и допуна поред већег броја мањих, које нису од неког нарочитог значаја. Допустићу себи да упознам

Скупштину укратко са оним изменама и допунама које су по мишљењу законодавних одбора најзанимљивије.

1. Претседник Савезне народне Скупштине може у случају нарочите потребе сазвати седнице појединих одбора, комисија и домова и за време скупштинског одмора. Досадашњи пословник о томе није садржавао изричите прописе.

2. Претседник Савезне народне скупштине према досадашњем пословнику не учествује у претресању и гласању када претседава. Овим предлогом чак му се даје право гласања у избору када се оно врши тајно. На тај начин нема опасности да би претседник *ex praesidi* могао утицати на резултат гласања и његова неутрална позиција остаје обезбеђена. Не би било правилно да он у тајним изборима, на пример, приликом избора Претседника Републике, не би могао гласати, иако претседава.

3. Проширен је делокруг заједничке седнице. Домови могу одлучити да се ту претресају поједини законски предлози, и друга питања од општег значаја, ако су за њихово решавање надлежна оба Дома, затим извештаји које подноси Савезно извршно веће, коморе и друге организације и установе. Али гласање треба да се врши одвојено по домовима. Остаје, дакле, и даље начело да се на заједничкој седници не доносе нормативни акти, али се могу доносити закључци са препорукама Савезном извршном већу за припремање извесних аката или доношење одређених мера.

4. Амандмани се детаљније регулишу у пословницима Домова, јер се они, по правилу, подносе на нормативне акте. У пословнику за заједничке седнице има само незнатна допуна — прецизнија одредба ко треба да се изјасни о поднетом амандману. Подносилац предлога и известилац одбора односно комисија нису више дужни да се изјасне, али се њима то даје као право.

5. Институт интерпелације и посланичког питања регулисан је наново у пословницима Домова и ви сте о томе већ чули на седницама свог дома приликом претреса о Одлуци за измену и допуна пословника Дома. У Домовима се уводи као новина интерпелација коју могу пет посланика писмено поднети Савезном извршном већу у погледу опште политике владе и у погледу рада државне управе. Пословник за заједничке седнице не предвиђа интерпелације, — то је искључива ствар Домова. Институција посланичких питања је такође детаљније обрађена у пословницима Домова. Али питање може бити предмет заједничке седнице у два случаја: прво, народни посланик може тражити да Савезно извршно веће, државни секретар или секретар у Савезном извршном већу одговори на

заједничкој седници, и Скупштина ће о том тражењу одлучити: друго, и Савезно извршно веће само може предложити да се да одговор на заједничкој седници. Пошто је одговор дат, народни посланик који је поставио питање може се само изјаснити да ли је одговорено на питање и поставити допунско питање, а затим се прелази на дневни ред. Овде, дакле, нема претреса ни одлучивања Скупштине.

6. Најдубља реформа која се предвиђа у Пословнику Скупштине односи се на одборе и комисије Скупштине. У току рада Скупштине трећег сазива увела се пракса да су се образовале заједничке комисије Скупштине и Савезног извршног већа које су биле састављене од народних посланика и чланова Савезног извршног већа. Те су комисије имале за задатак припремање и израду одређених законских предлога. Многи велики закони били су израђени у тим комисијама, на пример сви закони који се тичу државне управе, закон о радним односима, о пензијском осигурању итд. Користећи се резултатима таквих заједничких комисија и њиховом праксом, пословник Скупштине их уводи и у своје одредбе. Такве заједничке комисије се могу образовати на предлог Савезног извршног већа. Поред народних посланика оба Већа и чланова Савезног извршног већа, чланови комисије могу бити и други грађани, па се на тај начин уноси у рад Скупштине и непосредни друштвени елемент. Делокруг заједничке комисије може бити проучавање неког питања, као и припремање нацрта закона или другог акта из надлежности Скупштине. Тиме је остварена још једна нова форма за иницијативни рад Скупштине.

7. Сада постоје два одбора за претставке и жалбе. То је, у ствари, правилно, јер по нашем скупштинском систему треба да сваки Дом има своје одборе. Али природа делокруга Одбора за претставке и жалбе је таква да се ничим не може оправдати постојање два одбора, зато што је врло тешко диференцирати њихову надлежност. Због тога предлог ове одлуке предвиђа увођење само једног одбора за претставке и жалбе, и то као одбора Скупштине. То је прва новина. Друга је у томе што је, на основу досадашњих искустаза, прецизније одређен начин рада тога одбора. Одбору поднесене претставке и жалбе претресаће се на седници одбора. Ако одбор утврди да претставка или жалба потпада под надлежност суда, органа управе или којег другог државног органа, онда ће је упутити органу надлежном за решавање. Мериторно ће одбор решавати само онда ако утврди да је подносилац употребио сва правна средства за решење своје ствари. При томе може доћи до резултата да претставка или жалба није основана или да јесте. У првом случају не

уважава тражење и обавештава о томе подносиоца. У другом случају саставиће предлог за решење и упутиће га надлежном Дому. Предлог за решење се односи на решавање ствари која се не може решити на основу важећих прописа. Дом може или сам донети одлуку о предложеном решењу или овластити одбор да он реши поједину претставку односно жалбу. Одбор за претставке и жалбе састоји се, према предлогу, од 9 чланова. Потпис претставке или жалбе не треба да буде оверен; то треба учинити само онда када то одбор од подносиоца захтева. За молбу односно жалбу и за оверавање потписа не плаћа се такса.

8. До сада само претседник Скупштине и члан Савезног извршног већа није могао бити члан сталног одбора. Сада се инкомпатибилитет проширује и на народне посланике који врше функцију државног секретара, државног потсекретара и секретара у Савезном извршном већу. То због тога што ова лица наступају пред Скупштином у име свог већа односно секретаријата и дужни су да претстављају орган којим руководе поводом посланичких питања пред Скупштином. Рад у одборима је у неку руку контрадикторан између претставника предлога акта на једној и чланова одбора на другој страни, а исто лице не може бити и једно и друго.

Законодавни одбори узели су накнадно у разматрање овај предлог одлуке у погледу тачке 33 и закључили да се та тачка брише. С тим у вези треба да се измени даља нумерација. Тачка 34 постаје тачка 33 и у другом ставу брише се прва реченица. Даље тачке, 35 и 36, постају тачке 34 и 35.

Ово су, другови народни посланици, најбитније измене и допуне Пословника Савезне народне скупштине. Ви сте могли из мог излагања видети суштину новина и уверити се да се у самом систему готово ништа битно не мења. Како у овом Пословнику, тако и у пословницима домова посреди су мере које служе учвршћењу опште контроле скупштине над владом, јачању иницијативе скупштине, надзору одбора над трошењем буџетских средстава, увођењу одговорности пред одборима у погледу извршавања закона, проширеном делокругу и јачој позицији скупштинских одбора и комисија, — о мерама, дакле, које треба да помогну још ефикаснијем раду Скупштине, Домова и њихових чланова.

У име оба законодавна одбора ја вас, другови народни посланици, молим да предложену одлуку усвојите. (Видети предлог одлуке у прилогу).

Претседник Петар Стамболић: Отварам дискусију о Предлогу одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине.

Ко се јавља за реч? Реч има народни посланик др Иво Бабић.

Др Иво Бабић (Изборни срез Загреб — Максимир, НР Хрватска): Предлажем да се Приједлог одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине, који су поднијели законодавни одбори, допуни, и то да се у члану 114 Пословника бришу трећи и четврти ред текста у складу с приједлогом члана 106, став 5.

Молим да се сагласите с мојим приједлогом, да не образлажем амандман, пошто сам га већ образложио, површно, у Савезном вијећу.

Претседник Петар Стамболић: Да ли још неко жели реч? Има реч друг др Макс Шнудерл.

Др Макс Шнудерл: Усвајам овај амандман. Према томе предлажем да се дода нова тачка 36, која гласи: У члану 114 у другом реду после речи „Домова“ ставити тачку и остатак члана брисати.

Претседник Петар Стамболић: Питам Скупштину да ли усваја предлог амандмана који је поднео народни посланик др Иво Бабић. (Гласови: Слаже се).

Констатујем да је једногласно усвојен предлог који је поднео народни посланик др Иво Бабић.

Ко се још јавља за реч?

Пошто се нико не јавља за реч, стављам на гласање Предлог одлуке о изменама Пословника Савезне народне скупштине.

Ко је за, нека дигне руку. (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава? (Нико).

Констатујем да је Скупштина једногласно усвојила Предлог одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине.

Пошто су извршеним изменама у пословницима Домова и Скупштине досадашњи одбори за претставке и жалбе укинати и образује се само један одбор за претставке и жалбе, и то скупштински, треба да се изабере чланови новог одбора за претставке и жалбе Савезне народне скупштине.

У вези са овим предлажем допуна дневног реда трећом тачком: Избор чланова Одбора за претставке и жалбе Савезне народне скупштине.

Да ли се прима ова допуна дневног реда? (Прима се).

Пошто је прихваћена допуна, прелазимо на трећу тачку дневног реда.

Да ли има ко предлог? Има реч друг др Иво Бабић.

Др Иво Бабић: У име народних посланика Милије Радовановића, Душана Костића, Крсте Марковског, Љубице Мићић, Филипа Кнежевића, Славка Баума, Алојза Рибића, Елисија Поповског, Драга Гиздића и у своје име, а на основу члана 103 Пословника Савезне народне скупштине, — предлажемо да се за чланове Одбора за претставке и жалбе Савезне народне скупштине изабере народни посланици: Грга Јанкез, Обрен Стишовић, Стојан Бјелајац, Мартин Госак, Милосав Милосављевић, Гога Николовски, Антон Штурм, Александар Милинковић и Антон Фрнтић.

Претседник Петар Стамболић: Да ли има неко други предлог? (Нема).

Стављам на гласање предлог групе народних посланика да се за чланове Одбора за претставке и жалбе изабере народни посланици: Грга Јанкез, Обрен Стишовић, Стојан Бјелајац, Мартин Госак, Милосав Милосављевић, Гога Николовски, Антон Штурм, Александар Милинковић и Антон Фрнтић.

Ко је за, нека дигне руку? (Сви дижу руку). Има ли ко против? (Нема). Да ли се ко уздржава? (Нико).

Констатујем и објављујем да је усвојен предлог за избор чланова новоизабраног Одбора за претставке и жалбе.

Пошто се Скупштина до јесени неће више састати, треба да одредимо скупштински одмор, за које би се време седнице Домова и одбора одржавале само изузетно, по потреби. Предлажем да скупштински одмор траје од 1 јула до 31 августа.

Да ли се прима овај предлог? (Прима се).

Закључујем седницу.

(Седница је закључена у 14 ч 10 мин.).

ПРИЛОЗИ

**ИЗВЕШТАЈ
О КРЕТАЊУ ПРИВРЕДЕ У ПРВА ЧЕТИРИ
МЕСЕЦА 1958 ГОДИНЕ**

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
САВЕЗНО ИЗВРШНО ВЕЋЕ

01 Бр. 219
16 јун 1958 године
Београд

**ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ
СКУПШТИНЕ**

Београд

Приложено Вам достављамо Извештај о кретању привреде у прва четири месеца ове године, с молбом да се стави на дневни ред претстојећег састанка Скупштине.

У исто време Вас обавештавамо да ће о овом питању поднети усмени експозе Мијалко Тодоровић, потпретседник Савезног извршног већа.

Смрт фашизму — слобода народу!

Секретар
Савезног извршног већа
Вељко Зековић с. р.

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА
ПРЕТСЕДНИК
СНС (А) 23
18 јун 1958 године
Београд

Друже посланиче,

Достављам Вам Извештај о кретању привреде у прва четири месеца ове године који је Савезно извршно веће поднело Скупштини.

У исто време Вас обавештавам да ће овај извештај бити предложен за дневни ред заједничке седнице Дому Скупштине на њеном наредном састанку, као и да ће у вези с овим извештајем дати експозе друг Мијалко Тодоровић, потпретседник Савезног извршног већа.

Претседник
Петар Стамболић с. р.

**ИЗВЕШТАЈ
О КРЕТАЊУ ПРИВРЕДЕ У ПРВА ЧЕТИРИ
МЕСЕЦА 1958 ГОДИНЕ**

У Друштвеном плану за 1958 годину као основни задаци и циљеви привредног развоја означени су: даљи успон производње иако у блажем темпу него прошле године; повећање спољнотрговинске размене и смањење текућег дефицита уз равномернији развој извоза и увоза; даљи пораст личне потрошње и животног стандарда становништва у складу са повећањем производње и продуктивности рада. Ради потпунијег остваривања ових циљева, а настављајући политику стабилизације тржишних прилика, предвиђен је блажи пораст инвестиционих улагања, заснованих пре свега на повећањем иностраним средствима, као и одржање опште потрошње на прошлогодишњем нивоу.

За извршење постављених задатака у 1958 години постојали су релативно повољни услови, јер је у протеклој години дошло до снажног пораста националног дохотка, а због веома доброг рода у пољопривреди пренесене су значајне залихе пољопривредних производа. Повољне могућности за даљи развој производње и проширење спољнотро-

винске размене такође су биле основа за успешно остварење ових задатака.

Постављени задаци у привредном развоју у својој основи се остварују. У првим месецима ове године дошло је до даљег пораста производње — у неким привредним областима и преко планираног нивоа, порасла је спољнотрговинска размена и повећана лична потрошња и стандард становништва.

Међутим, у остваривању ових задатака наступиле су и извесне тешкоће које су се огледале пре свега у појачаној нестабилности тржишта због настављања са високим порастом свих видова унутрашње потрошње, затим услед отежаних услова извоза, изазваних сужавањем међународне размене и пада цена као последице смањења привредне активности у иностранству. Наиме, и поред мера које су биле предвиђене Друштвеним планом за ову годину и даље се наставио процес формирања високог нивоа средстава намењених буџетској и инвестиционој потрошњи. Паралелно с тим, у другој половини прошле и почетком ове године, формиран су високи приходи становништва као резултат повећане реализације пољопривредних производа, повећаних цена пољопривредних производа и сталног пораста запослености и номиналних личних дохода радника и службеника.

Стално растућа тражња на тржишту, уз константно смањивање залиха, нарочито готових производа, намењених личној потрошњи, као и испољена тенденција за повећањем цена и неких индустријских роба које су већ дуже време биле стабилизоване, указивали су на потребу додатне интервенције, како би се већ на почетку спречило неповољно дејство у извесној мери поремећених робно-новчаних односа. Ово утолико пре што су и извесна кретања у међународној трговини, захтевала додатне напоре за остваривање планираног спољнотрговинског промета и смањење дефицита у платном билансу.

С обзиром на такву привредну ситуацију Савезно извршно веће донело је мере које се односе на подручје цена а пре свега цена пољопривредних производа, прихода становништва, посебно прихода пољопривредних произвођача, на кредитну политику и усмеравање инвестиција и буџетске потрошње и, најзад, мере у области спољнотрговинске размене.

Ради спречавања неоправданог подизања цена уведена је њихова контрола, односно обавеза претходног пријављивања подизања цена одређених важнијих производа и проширен је систем договарања откупних цена пољопривредних производа уз активну улогу органа комора, удружења и државне управе.

У правцу регулисања куповне снаге становништва извршена је коректура пореских обавеза пољопривредних произвођача и поштрени су услови добијања потрошачких кредита.

Ради усмеравања инвестиција и сужавања инвестиционе и буџетске потрошње донете су мере за формирање резерви код употребе фондова привредних организација, друштвених инвестиционих фондова и буџетских фондова. На основу овако формираних резерви проширена је могућност за обрађивање обртних средстава привредних организација из властитих извора. Да би се ограничила могућност стварања додатних инвестиционих и буџетских средстава регулисана су права и начин увођења додатних локалних такса и пореза на промет, од стране локалних органа да се не би прекомерно оптерећивали трошкови производње привредних организација односно заштитили реални доходи радника и службеника.

У спољнотрговинској размени предузете су мере ради обезбеђења постизања постављених задатака у повећању размене и смањењу дефицита платног биланса. На повољније извршење извозног

програма требало је да утиче смањени обим унутрашње потрошње, повећани напори да се извесне потребе из увоза задовоље домаћом производњом, уз брижљивију контролу увоза неких производа који нису од специјалног значаја. Најзад, дата је извесна финансиска подршка извозницима да савладају, нарочито у прво време, настале сметње произишле из отежаног пласмана на иностраном тржишту, односно ради њиховог успешнијег прилагођавања новонасталим приликама на светском тржишту.

Ради синхронизирања свих ових мера дате су одговарајуће смернице за вођење рестриктивније кредитне политике у земљи.

Као резултат ових и ранијих предузетих мера предвиђених Друштвеним планом отстране су неке од поменутих тешкоћа и наступио је мирнији развој тржишта, посматран кроз кретање цена и пораст залиха.

У даљем излагању даће се преглед остварених резултата прва четири месеца ове године.

ПРОИЗВОДЊА И ЗАПОСЛЕНОСТ

1. Повећање индустријске производње које је било карактеристично за целу прошлу годину, настављено је и у периоду јануар-април ове године. Укупан обим индустријске производње у протекла четири месеца повећан је за 14% у односу на исти период прошле године, а 38% у односу на исти период 1956 године.

Овакав пораст производње остварен је под дејством истих фактора који су и прошле године утицали на њен развој. Од њих, у првом реду, треба поменути трошћење индустријских капацитета, добру снабдевеност енергијом, сировинама и репродукционим материјалом из домаће производње и увоза, као и повољније услове за пласман произведених роба, са изузетком неких производа чија је реализација отежана на иностраном и домаћем тржишту.

Пораст производње у прва четири месеца је изнад просечног повећања предвиђеног за ову годину и такав њен развој када се посматра овај период, треба оценити као задовољавајући.

Пораст производње по народним републикама је различит. Повољније се развија производња у Србији, Македонији и Црној Гори, а стопа пораста је нешто спорија у Хрватској, Словенији и Босни и Херцеговини.

Индекс физичког обима индустријске производње по гранама

	Планирано	I-IV. 1956	I-IV. 1958
	за 1958	I-IV. 1957	I-IV. 1956
Укупно индустрија	111	114	138
Електроенергија	114	127	160
Угаљ	106	101	113
Нафта	112	114	161
Чрна металургија	111	113	150
Обојена металургија	107	110	134
Неметали	110	114	133
Метална индустрија	117	116	139
Бродоградња	113	114	136
Електроиндустрија	125	124	178
Хемиска индустрија	114	111	139
Индустрија грађ. материјала	110	105	122
Дрвна индустрија	105	107	131
Индустрија папира	107	105	124
Текстилна индустрија	112	111	134
Индустрија коже и обуће	110	113	132
Индустрија гуме	107	112	146
Прехранбена индустрија	110	117	138
Графичка индустрија	110	120	142
Индустрија дувана	128	178	158

И поред тога што је укупна индустријска производња изнад планираног нивоа треба поменути заостајање неких грана, а пре свега, индустрије угља, грађевинског материјала, једног дела хемиске индустрије и производње неметала.

Структура индустријске производње у прва четири месеца ове године није претрпела битније промене. Тенденција бржег пораста производње средстава регулисана су права и начин увођења додатног материјала, која је испољена при крају прошле године, и даље се наставља.

Структура индустријске производње

	Индекс
	1-IV-1957
	1-IV-1958
Укупно индустрија	114
У томе:	
— Средства рада	119
— репродукциони материјал	111
— потрошна роба	118

Код оцено ове појаве треба имати у виду да је индустрија располагала већом количином сировина пољопривредног порекла, што је значајно утицало на овакве односе у структури индустријске производње као и да је даље настављен нешто повећани увоз репродукционог материјала из иностранства.

Укупне залихе у индустрији од краја фебруара су у сталном порасту и достигле су ниво који је за 8% већи него крајем прошле године. У оквиру укупних залиха значајније су порасле залихе готових производа и њихов пораст износи 14% док се залихе основних сировина углавном одржавају на нивоу из краја прошле године.

За оцену снабдевености тржишта значајно је подвући да су залихе непрехранбених индустријских производа за 34% веће него крајем прошле године, односно за 10% него у априлу прошле године. Знатно је поправљено стање залиха металних и електропроизвода, намештаја, обуће, кожне галантерије и текстилних производа.

2. Период од неколико месеци је недовољан да би се дала прецизнија оцена у погледу развоја пољопривредне производње. Међутим, оно што треба истаћи јесте то да се почетком ове године доследније проводе даље мере за њено унапређење. Те мере се огледају, пре свега, у њеном бољем снабдевању репродукционим материјалом, повећаној механизацији и уопште у издавању већих средстава намењених инвестицијама у пољопривреди.

Да би се пружила потпунија слика у погледу предузетих мера за унапређење пољопривреде и резултата у припреми производње, треба истаћи да је успешно извршена јесења сетва, да је, упркос неповољним атмосферским приликама, и пролећна сетва у својој основи задовољавајуће извршена, да су значајно повећане количине вештачког ђубрива које су стављене на расположење пољопривреди (за јесењу и пролећну сетву стављено је на расположење преко 1.300 хиљада тона ђубрива). Код пољопривредних организација у овој сезони било је око 21.500 трактора, а знатно је поправљена и ситуација са прикључним машинама. Већ у првим месецима ове године повећана су средства намењена инвестиционим улагањима у пољопривреди и стављено на расположење преко 75 милијарди динара.

У пролећној сетви нису потпуно искоришћена средства којима је пољопривреда располагала јер је један део ђубрива остао непродат а један део семена хибридног кукуруза није употребљен. Контрахирање индустријских култура није извршено по програму, што се нарочито односи на шећерну репу и сунцокрет.

Иако је, како је поменуто, успешно извршена јесења сетва и учињени напори да се надокнади

заостајање у пролећној сетви, ипак, због лоших временских услова, садашње стање усева није задовољавајуће и влада неизвесност у погледу резултата који се могу очекивати у овој години.

У овој години су највидљивије разлике између култура где су се примениле савремене агротехничке мере и оних где тога није било. Изгледа на повећање високих приноса су врло добри на крупним газдинствима где су биле комплетније агротехничке мере; врло добри приноси могу се очекивати на свим оним површинама где је примењено селекционисано семе и одговарајуће количине вештачких ђубрива, док је стање слабије на површинама са примитивном агротехником.

У протеклим месецима није могла доћи до изражаја обилна сточна храна и тек у последње време значајније је повећана понуда свиња и јагњади, услед чега су побољшани услови снабдевања месом, али је и даље непромењено стање у погледу понуде говеди.

3. У осталим областима привреде треба истаћи даље повећање активности, нарочито у грађевинарству.

Укупан обим грађевинске производње повећан је у вредности за 17%, односно за 8% мерен извршеним ефективним радним часовима. Почетком ове године дошло је до промене у структури грађевинских радова у смислу повећања удела друштвеног стандарда и даљег омањивања учешћа објеката капиталне изградње. Међутим, са порастом грађевинских радова на објектима друштвеног стандарда повећана је у овој години потрошња основног грађевинског материјала, који је услед тога био од друге половине прошле године дефицитан. Поред несташице грађевинског материјала постоји делимично и несташица материјала потребног за грађевинско-занатске радове, што утиче на успоравање изградње. У овој години долази до изражаја у већој мери несклад између пораста грађевинарства и недовољног темпа пораста индустрије грађевинских материјала. Поред тога што су у прошлој години повећана инвестициона улагања у ову производњу, ипак су та улагања недовољна а нарочито из локалних инвестиционих фондова. Улагања из локалних инвестиционих фондова износила су у прошлој години око 4 процента од укупних средстава тих фондова.

4. На почетку ове године запосленост је значајно порасла под утицајем даљег пораста привредне активности. Укупан број запослених, према подацима о кретању активних осигураника, у прва четири месеца ове године већи је за око 190.000 или 8% према истом раздобљу прошле године. Од тога је запосленост у привреди порасла за око 162.000 или 8%, те је стопа пораста већа него што је то био случај почетком прошле године када је износила око 6%, а апсолутни пораст око 124.000 нових радника и службеника. Овако висок пораст запослености претставља посебан моменат у привредној ситуацији ове године и захтева детаљније разматрање узрока ове појаве с обзиром на утицај високог темпа запошљавања на укупни ниво потрошње становништва и последица које се могу јавити у кретању реалних плата радника.

Иако је основни узрок пораста запослености повећање привредне активности, у извесној мери је и примена новог Закона о радним односима утицала на овакав темпо пораста запослености.

Кретање броја запослених по привредним областима

	Индекс I-IV-1958
	I-IV-1957
Укупно привреда	108
У томе:	
— индустрија	109
— пољопривреда	113

Индекс

1-IV-1958

1-IV-1957

— шумарство	82
— грађевинарство	109
— саобраћај	106
— трговина и угоститељство	104
— занатство и остало	115

Почетком ове године дошло је и до даљег пораста запослености ван привреде. Код овога је потребно истаћи да запосленост ван привреде протеклих неколико година убрзано расте. У 1954 и 1955 години број запослених повећан је према стању у 1953 години за око 32.000 људи. У наредне две године пораст запослености је још интензивнији. У 1956 и 1957 години број запослених је повећан према 1955 години за око 63.000 људи.

Значајнији пораст запослености у непривредним делатностима је једним делом последица проширења управног апарата народних одбора. Увођењем комуналног система, бројне функције из делокруга управе које су опадале у надлежност народних одбора срезова пренете су на општине. Међутим, у срезovima је углавном задржан управни апарат у ранијем обиму тако да је уследило повећање броја запослених код народних одбора уопште.

Још је значајније повећање запослености код разних установа у области здравства и социјалног старања, а нарочито банака и задружних савеза.

Повећање запослености у непривредним делатностима доводи до значајног пораста непродуктивних издатака и то како личних тако и материјалних. Под претпоставком да је висина личних и материјалних расхода код свих установа по једном новом запосленом једнака расходима по једном запосленом у буџетским установама за 1957 годину, повећање непродуктивних расхода за последње две године, као последица пораста запослености, износило би око 38 милијарди динара или 600.000 динара годишње по једном новом радном месту. Ови издаци су већи када се има у виду да повећање броја запослених повлачи за собом и додатне инвестиционе издатке.

Иако је дошло до неочекивано високог пораста запослености, број лица која су тражила запослење у овој години задржао се као и прошле године на високом нивоу, што сведочи о томе да мере интензификације и модернизације пољопривредне производње ослобађају један део радне снаге са села, те број запослених лица у овој години као и оних која траже запослење превазилази годишњи прираст активног становништва. Ова појава сведочи о убрзаном процесу мењања социјалне структуре становништва, а резултат је динамичног развоја наше привреде и она врши озбиљан утицај на економску политику земље.

Пораст запослености у привреди у основи је позитивна појава, нарочито када је праћена одговарајућим порастом продуктивности рада. Међутим, овако брз пораст запослености у непривредним делатностима економски је неоправдан и неповољно делује на привредни развој и на кретање реалних доходака радника и службеника.

Ако се имају у виду промене до којих долази унапређењем пољопривреде и сталним повећањем индустријске производње, може се рећи да се продуктивност рада у народнопривредним размерама повољно развија. Та тенденција је нарочито била изражена у протеклој години и она је настављена и у првим месецима ове године. Међутим, док је у индустрији у прошлој години продуктивност рада порасла за 9% и била од већег значаја за пораст производње него само повећање запослености, у овој години повећана производња већим делом се заснива на порасту запослености јер продуктивност рада, за разлику од прошле године, расте за само 4%.

СПОЉНА ТРГОВИНА

Постигнути резултати у спољној трговини у првих пет месеци показују да се постављени циљеви углавном остварују. Извоз је у овим месецима повећан за 17%, док пораст увоза износи свега 7%. Извоз је остварен на нивоу просечне стопе пораста предвиђене за ову годину. Међутим, и поред тога што глобални односи између извоза и увоза указују на повољан развој, ипак је потребно истаћи извесне моменте карактеристичне за кретање спољне трговине у овом периоду.

Индустријски извоз, који је у току две последње године показивао сталну тенденцију пораста, започео је од децембра прошле године да опада. У последња два месеца, међутим, извоз индустријских производа премашује је остварени ниво у одговарајућим месецима прошле године, али се у целини у овом петомесечном периоду не остварује онај пораст са којим се рачунало у Друштвеном плану.

Увоз се у овом периоду кретао много равнотерније него прошле године када је био у значајном апсолутном и релативном порасту из месеца у месец. У последња три месеца (март, април и мај) обим увоза је нижи него у истим месецима претходне године. У овом периоду посебно је био висок увоз опреме.

Према томе, на кретање спољнотрговинске размене у овом раздобљу утицали су с једне стране заостајање извоза индустријских производа и пораст извоза пољопривредних артикала, а с друге стране осетно повећање увоза опреме. Извоз у целини је релативно и апсолутно више порастао од увоза, тако да се разлика између извоза и увоза (дефицит трговинског биланса) смањила. Када се код увоза не узме у обзир опрема која је претежним делом финансирана из иностраних средстава, текући дефицит је у овим месецима мањи него што је био у истом раздобљу прошле године. Према томе дефицит трговинског биланса већим делом потиче из потреба даљег привредног развоја земље и њене техничке базе, што се огледа у повећаном увозу опреме.

Вредност укупно оствареног извоза у периоду јануар—мај износи 50,5 милијарди динара према 43,2 милијарде у истим месецима претходне године. Ови подаци претстављају остварење извоза по текућим ценама. Међутим, када се реализација извоза посматра кроз извезене количине, односно када се упоређује физички волумен извоза, пораст извоза је још већи, с обзиром да је у међувремену дошло до пада цена на иностраном тржишту.

Структура извоза према подели на индустријске и пољопривредне производе изгледа у прва четири месеца овако:

(у милијардама)

	I-IV 1956	I-IV 1957	I-IV 1958	Индекс 1956	Индекс 1957
Укупан извоз	27,6	34,4	39,1	125	114
Извоз индустријских производа	19,3	26,4	25,7	137	97
Извоз пољопривредних производа	8,3	8,0	13,4	96	167

Извоз индустријских производа је у овој години подбацио услед мањег извоза производа читавог низа грана које претстављају важан фактор у нашој спољној трговини. Тако је извоз производа обожене металургије нижи него прошле године за 18%, дрвне индустрије за 12%, шумарства за 23%, хемијске индустрије за 45%, индустрије неметала за 23%, црне металургије за 48%, индустрије нафте за 55%, индустрије утља за 29% и текстилне индустрије за 49%. Смањење извоза артикала наведених грана компензирано је већим извозом бродова који је готово утростручен, металне индустрије за 75%, елек-

троиндустрије за 40%, индустрије целулозе за 20%, индустрије коже и обуће за 52%, прехранбене индустрије за 75%, и индустрије дувана за 39%.

Мада је извоз пољопривредних производа у целини осетно повећан, његово кретање је по гранама доста неуједначено. Док је извоз производа ратарства већи 3,6 пута, примарне прераде 1,25 пута и шумских плодова за 19%, на другој страни је извоз сточарских производа мањи за 20% и рибарства за 9%.

Због околности да извоз индустријских производа знатно заостаје за предвиђеним програмом и да постоје тешкоће у пласману неких извозних производа, биће потребно уложити ванредне напоре да би се реализовао извозни програм. У протеклом периоду предузете су мере за проширење извозног програма нарочито већим извозом пољопривредних производа а и неких индустријских артикала у циљу супституисања у извозу оних производа који тренутно заостају. При томе су се имале у виду могућности дате прошлогодишњом пољопривредном производњом и овогодишњим порастом индустријских производње.

Рецесиона збивања у светској привреди погађају и наш извоз, а нарочито његов сировински део. Ова кретања постављају пред наше извозне организације озбиљан задатак да се што пре прилагоде новонасталој ситуацији. У том светлу још више се заоштравају они проблеми који су постојали и пре рецесије а који се углавном свде на јачање наше конкурентне способности. Ово је нарочито случај са оним гранама које су у већој мери оријентисане на извоз. Због тога ће бити потребно да привредне организације сниже трошкове производње и да, затим, један део повећаних цена на иностраном тржиштима покривају на терет своје досадашње добити.

Вредност увезене робе у првих пет месеци износи 86,3 милијарде динара, према 80,8 милијарди у истом периоду прошле године, што значи да је увоз повећан за 7%. Мада је волумен увоза већи, његова месечна динамика је била много равнотернија него у истом раздобљу прошле године.

Карактеристично је за кретање увоза у овом периоду да је обим увоза у последња три месеца нижи него у истим месецима 1957 године. Тиме је динамика увоза по месецима испољила управо супротну тенденцију од оне која је дошла до изражаја у истом раздобљу прошле године, када је увоз био из месеца у месец у све већем релативном и апсолутном порасту. Захваљујући таквој динамици, ниво увоза у периоду јануар—мај не прелази, у просеку, оквири који су постављени у овогодишњем његовом програму.

Структура увоза по економској намени

	I-IV 1956	I-IV 1957	I-IV 1958	Индекс 1956	Индекс 1957
Укупан увоз	43,8	62,1	68,3	142	110
Производи за репродукцију	21,3	35,9	37,0	169	103
Производи за личну потрошњу	1,1	2,2	4,0	200	184
Храна	15,1	15,4	10,7	102	70
Опрема	6,3	8,6	16,6	137	192

Увоз опреме је у овој години знатно повећан. С обзиром на задатке који су постављени у перспективном програму привредног развоја треба очекивати да ће се та тенденција наставити и у наредним годинама. Међутим, у земљи постоје знатни неисkoriшћени капацитети машиноградње, који се могу само једним делом запослити повећањем извоза. Због тога ће бити нужно да се у наредном периоду у већој мери усклади увоз опреме са производњом у домаћим фабрикама.

Нови проблем у вези с извршењем предвиђеног обима инвестиционог изградње за ову и наредну годину настали су једностраним одлагањем кредита од стране СССР-а. Укупна сума кредита намењена у те сврхе износи 285 милиона долара. Из инвестиционог кредита од 110 милиона долара требало је да се набави делом разна опрема за пољопривреду и друге области као и опрема за изградњу: фабрике азотних ђубрива — Панчево, термоелектране — Косово, рудника лигнита — Обилић, рудника олова и цинка „Кишница“ и „Сребреница“, рудника живе — Идрија и фабрике супер фосфата — Косовска Митровица. Из кредита од 175 милиона долара требало је да се обезбеди изградња комбината алуминијума у целости, тј. како увоз опреме тако и средства за радове у земљи. Поред фабрике алуминијума предвиђено је да се изграде потребне хидроцентрале, рудници боксита и угља, гасификација угља са плинотопом и капацитети катодних блокова и соде. Због овакве ситуације биће нужно да се учине напори да се обезбеди нова средства како би се изградиле најважнији објекти перспективног плана, а биће потребно извршити и неке корекције у инвестиционим програмима предвиђеним за овај период.

ПОТРОШЊА И ТРЖИШТЕ

Као и у прошлој години и у првих пет месеци ове године задржава се висок ниво свих видова потрошње. Стопа пораста унутрашње потрошње је нешто блажа него што је то био случај раније године, нарочито након предузетих мера за регулисање потрошње почетком ове године.

1. Карактеристично за прошлу годину је високо формирање прихода становништва који су порасли у односу на 1956 годину за 25%. Овако висок пораст прихода становништва у прошлој години резултат је више фактора. Пре свега, у прошлој години је остварена висока производња и запосленост што је претстављало један од значајних момената који је довео до пораста прихода становништва. Поред тога, у спровођењу политике подизања стандарда радника и службеника, извршено је повећање номиналних плата по тарифном правилнику, а током године извршене су промене у начину расподеле дохотка привредних организација у циљу њиховог потстицања за повећање продуктивности рада, што је повећало средства којима располажу привредне организације. Најзад, изузетно повољан род пољопривреде као и пораст цена пољопривредних производа омогућили су пољопривредним произвођачима да остваре знатно веће приходе.

И првих пет месеци ове године показују да се приходи становништва и даље формирају на високом нивоу који је за 18% изнад прошлогодишњег, а за 46% у односу на исти период 1956 године. Овакав пораст прихода резултат је повећање запослености, номиналног пораста личних доходака, пренесених тржних вишкова пољопривредних производа из прошле године и пораста цена пољопривредних производа.

Приходи становништва*)

	(у милијардама)					
	I-V	I-V	I-V	1957	1958	1958
Платни фонд	1956	1957	1958	1956	1957	1958
Социјална	123,1	149,8	179,3	122	120	146
примања	45,0	50,2	55,4	112	110	123
Приходи од						
продаје пољо-						
привредних						
производа	40,8	54,3	66,4	133	122	163
Остали приходи	25,8	36,3	40,8	141	112	157
Укупни приходи	234,7	290,6	341,9	124	118	146
Потрошачки						
кредити	—	1,4	+10,2	—8,1		
Свега	233,3	300,8	333,8	120	111	143

Као што се из табеле види платни фонд у овој години је порастао према истом периоду претходне године за 20%, док у поређењу са 1956 годином његов пораст износи 46%.

Како у прошлој тако и у овој години брже је растао платни фонд у привредним него у непривредним делатностима. Његов пораст у привреди износи 21%, а у ванпривредним делатностима 16%.

По привредним областима најзначајније повећање платног фонда остварено је у пољопривреди, грађевинарству, саобраћају и занатству.

Приходи села од продаје пољопривредних производа у првих пет месеци ове године порасли су за 22%. Нормално је да су они расли у почетку ове године, јер су пренети знатни тржни вишкови из прошле године, али је неповољна околност што се они повећавају не само из реализације већих тржних вишкова већ и из пораста цена пољопривредних производа до којих је дошло током прошле године, а што је настављено и у овој години.

Позитиван моменат за регулисање куповне снаге села претставља повећање наплате пореза од пољопривредних произвођача која је у првих пет месеци ове године према истом периоду прошле године повећана за око 30%.

Укупни расходи становништва за робу, угоститељство и услуге већи су у првих пет месеци ове према истом периоду прошле године за 9%, а према 1956 години за 39%.

Стопа пораста робних расхода становништва ублажена је и то углавном као резултат предузетих мера у поштравању услова коришћења потрошачких кредита.

Салдо потрошачких кредита крајем маја мањи је за 8,1 милијарду динара у односу на стање крајем децембра прошле године, док су потрошачки кредити у истом периоду прошле године били већи за 10,2 милијарде према стању крајем 1956 године. Овакво кретање коришћења потрошачких кредита у овој години омогућило је да се повећају залихе потрошне робе.

И поред пораста трошкова живота за око 9% реалне плате радника и службеника су на вишем нивоу него прошле године.

Пораст реалних плата радника и службеника запослених у привреди износи око 3%, док су реалне плате запослених ван привреде на незнатно нижем нивоу од прошлогодишњег и то због тога што у посматраном периоду још нису у целини извршене исплате плата за протекле месеце према новом закону о јавним службеницима. У целини посматрано, реална потрошња становништва је у порасту, без обзира на поменуто повећање трошкова живота и пољопривредних цена, јер су приходи становништва расли бржим темпом него трошкови живота.

Повећана је потрошња новоуспослених радника и службеника, затим пољопривредних произвођача и села уопште, док, према постављеном задатку у друштвеном плану за ову годину, стандард радника и службеника је у недовољном порасту.

Узроци споријег пораста стандарда радника и службеника леже, пре свега, у недовољном повећању продуктивности рада и повећању трошкова живота изазваних пре свега повећањем цена пољопривредних производа.

Према томе, иако се и даље наставља висок темпо привредне активности и пораста производње, реална потрошња радника и службеника не прати у одговарајућој сразмери овакав темпо производње, јер се она остварује претежним делом проширењем запослености, а мањим делом повећањем продуктивности рада. У том погледу у протеклој години је

*) У овој табели нису урачунати приходи становништва које оно реализује из иностранства као ни приходи који настају у међусобним односима становништва у том погледу се укупни приходи становништва дати у овом прегледу разликују од података у статистичким билтенима Народне банке.

била повољнија ситуација, услед чега је и потрошња читавог становништва, а посебно радника и службеника, брже расла.

Због тога је од битне важности за остварење политике повећања реалних плата радника и службеника, да се обезбеди брже повећање продуктивности рада, да се реше проблеми, пре свега, снабдевања градова и проведу мере за сузбијање даљег пораста цена.

Након значајнијег пораста инвестиција у 1957 години од 29%, и у овој години иако успоренијим темпом и даље расту инвестициона улагања. Док је Друштвеним планом било предвиђено да инвестиције у целини порасту за око 7% у петомесечном периоду ове године забележен је пораст од 14%. Код тога треба имати у виду да је и привредна активност на нешто већем нивоу од планиране и да је у овогодишњим инвестицијама значајно учешће опреме из иностраних средстава.

У складу са задацима који су постављени у овој години и да ниво инвестиција не би био извор поремећаја на унутрашњем тржишту, већ почетком године Савезно извршно веће је предузело мере усмеравања и ограничења употребе средстава намењених инвестицијама. Иако се још увек не осећа пуно дејство ових мера, оне ће позитивно утицати и то како у правцу усклађења инвестиционих улагања са материјалним могућностима и стањем на тржишту, тако исто и у погледу успоравања темпа запослености у привреди.

Као други моменат треба истаћи да је дошло до извесних померања у распореду инвестиција на привредне организације и политичко-територијалне јединице. Док су инвестиције у просеку порасле за 14%, савезне инвестиције, а нарочито инвестиције из општег инвестиционог фонда које су намењене извршењу основних задатака Петогодишњег плана, порасле су за 29%, а инвестиције привредних организација за 23%. У том истом периоду инвестиције народних одбора су незнатно изнад прошлогодишњег нивоа док су инвестиције народних република ниже него у протеклој години.

Исплате за инвестиционе радове

	(у милијардама)		
	I—V	I—V	1958
	1957	1958	1957
1. Савезне инвестиције	39,4	51,0	129
2. Инвестиције народних република, одбора и привредних организација	86,3	95,3	110
У томе:			
Народних република	10,4	7,3	70
Народних одбора	27,3	28,2	103
Из амортизационих фондова	30,7	36,4	119
Из осталих фондова привредних организација	17,9	23,4	131
3. Остало	11,3	10,4	92
Укупно:	137,0	156,7	114

Пошто је ово друга година Петогодишњег плана и с обзиром на то да је започет један број крупних објеката, оваква померања у распореду инвестиција у основи је позитивна појава, али, и поред тога остаје проблем усмеравања средстава привредних организација у смислу њихове оријентације на оне инвестиције које решавају основне задатке Петогодишњег плана.

И у економској структури инвестиција забележене су даље промене и то у два правца: учешће непривредних инвестиција у четири месеца у поређењу са истим периодом прошле године порасло је од 21,3% на 25,3%, док је удео привредних инвести-

ција у истој сразмери смањен. Затим, и даље се наставља смањивање удела индустријских инвестиција, које у овој години учествују са свега 31,7% у укупним инвестицијама према 38,3% у прошлој години. Ова чињеница упозорава на то да је структура привредних улагања измењена тако да би свако даље смањивање индустријских инвестиција могло довести до успоравања привредног развоја. У складу са постављеним задацима у инвестиционој политици порасло је учешће инвестиција у пољопривреди на 11,8% према 8,5% у прошлој години.

Економска структура инвестиција

	Планирана структура 1958	Остварена структура I-IV 1958 I-IV 1958	
	%	%	%
1. Индустрија и рударство	36,5	38,3	31,7
2. Пољопривреда	14,0	8,5	11,8
3. Шумарство	1,7	1,4	0,6
4. Грађевинарство	2,7	2,2	2,7
5. Саобраћај	18,3	22,1	21,2
6. Трговина	5,0	5,0	5,6
7. Занатство	0,9	1,2	1,1
Свега привреда	79,1	78,7	74,7
8. Непривредне инвестиције	20,9	21,3	25,3
Укупно	100,0	100,0	100,0

Овом приликом треба указати на другу околност од које ће у великој мери зависити даљи ток привредног развоја. Пошто смо већ дубоко зашли у другу годину Петогодишњег плана треба што пре приступити конкретизацији инвестиционе политике за читав петогодишњи период. У току наредних месеци сви значајни задаци у овој области морали би бити прецизно обележени, нарочито кад је реч о оним задацима и објектима који траже дуже припреме и дужи рок грађења. Морају бити прецизније домаћи и инострани извори, одређени инвеститори и по могућству локације, сређени односи финансирања са Инвестиционом банком и рокови изградње. У противном постоји опасност да и при вишем нивоу инвестиционих улагања, што је карактеристично за 1957 и почетак ове године, могу зачакнути у изградњи објекти битни за постизање циљева Петогодишњег плана, а на другој страни у проширеном обиму инвестиција могу бити изграђени објекти који неће допринети отклањању одређених диспропорција насталих у досадашњем развоју. На ову опасност указују и извесне промене у структури инвестиција које нису у складу са петогодишњим задацима — заостајање индустрије, нарочито неких објеката који треба да решавају проблем снабдевања сировинама и релативно веће учешће непривредних инвестиција него што то проистиче из Петогодишњег плана.

3. У прва четири месеца ове године настављена је тенденција пораста буџетских расхода. Они су почетком године (без народне одбране и без издатака за унапређење привредних области) имали успоренију динамику него 1957 године, када су се кретали знатно изнад планираног нивоа. До овога је дошло због тога што су у овом периоду исплате за инвестиције биле мање него у истом раздобљу претходне године. Лични и материјални расходи буџета су и даље на вишем нивоу од извршених издатака у прошлој години.

Укупни буџетски расходи у периоду јануар—април били су за 20,8 милијарди или 21% већи него у истом периоду претходне године. Од укупног износа повећања буџетских расхода 16,4 милијарде отпада на савезни буџет а остатак на буџете политичко-територијалних јединица.

Међутим, расходи савезног буџета ефективно нису порасли у таквом обиму. Повећање расхода уследило је због тога што се у овој години из савезног буџета финансирају издаци за унапређење

привредних области а што у прошлој години није био случај. Поред тога и расходи народне одбране највећим делом су само номинално порасли због увећања доприноса буџетима и измена девизних прописа, којима се уводи плаћање премија приликом куповине девизних средстава. Када се изузме поменуто номинално повећање, онда су расходи савезног буџета повећани за око 5%, а расходи народне одбране само за износ повећаних плата.

Расходи буџета народних република и одбора већи су према истом раздобљу прошле године за 4,4 милијарде динара или око 9%. У оквиру овог пораста лични расходи су повећани за 5,4 милијарде или 25%, материјални издаци за 2,6 милијарди или 17% а дотације установама и друштвеним организацијама за 400 милиона динара или 10%. Исплате за инвестиције су у овој години за 4 милијарде динара ниже од извршених исплата у истом периоду прошле године.

Значајан пораст личних расхода у прва четири месеца ове године произлази из повећања плата у прошлој години које је проведено у другом тромесечју, затим повећања запослености и најзад исплата повећаних плата по новом Закону о јавним службеницима.

Материјални расходи буџета локалних органа крећу се засада изнад планираног нивоа за ову годину. Према савезним билансима предвиђено је да ће се ови расходи задржати на нивоу који је остварен у претходној години, док су исти у периоду јануар—април забележили пораст за око 17%.

До краја месеца априла остварени приходи савезног буџета износили су 51,1 милијарду а приходи буџета политичкотериторијалних јединица заједно са учешћем у савезном порезу на промет 64,5 милијарди динара. Извршени расходи у периоду од четири месеца били су већи од расположивих буџетских прихода, тако да је у поменутом раздобљу текући дефицит свих буџета износио 27,3 милијарде динара, тј. исти је према стању крајем марта повећан за 9,5 милијарди. Карактеристично је да је дефицит савезног буџета повећан у односу на прошлу годину док су буџети народних одбора и република сумарно посматрани остварили вишак прихода над расходима.

(у милијардама)

	1957	1958
Савезни буџет	— 25,9	— 33,0
Буџет НР и НО	— 13,3	+ 5,7
Укупно	— 37,2	— 27,3

Дефицит код савезног буџета је настао у првом реду због слабог остваривања прихода од пореза на промет. И остали приходи не остварују се како су планирани, јер се почетком године уплаћују само аконтације, пошто привредне организације не врше периодичне обрачунае овог пословања због промене у начину расподеле дохотка.

4. У последњим месецима прошле и у јануару месецу ове године тражња на тржишту била је на релативно високом нивоу под сталним притиском пораста прихода становништва, значајног обима расположивих средстава за инвестиције и буџетских прихода. Овакво кретање на тржишту негативно се одражавало на стање залиха, нарочито непрехранбених индустријских производа, које су крајем прошле и почетком ове године биле чак нешто опале у односу на стање крајем 1956 године.

Од фебруара а нарочито у марту и априлу ове године испољила се тенденција мирнијег развоја тржишта. Ту се, пре свега, истиче мирнији развој цена и повећање залиха готових производа и то у индустрији за 14% а у трговини за 11% према децембру прошле године.

За актуелну привредну ситуацију од посебног је значаја развој прилика на тржишту пољопривредних производа. Тенденција пораста цена пољопривредних производа која је видно изражена у

прошлој и настављена у јануару ове године, у месецима фебруар—април је заустављена. Откупне цене пољопривредних производа у месецу априлу биле су испод нивоа из децембра прошле године за око 2%, али су за 12% више у односу на годишњи просек 1956 године.

Општи индекс откупних цена пољопривредних производа

	1957	1958			
	XII	I	II	III	IV
Према просеку 1956 године	114	115	112	113	112
Према истом месецу претходне године	114	114	106	107	103

На пољопривредном тржишту настављена је тенденција пораста цена стоке. Цене ових производа у априлу су достигле ниво који је за 3% виши него у децембру прошле године. Нарочито су осетно порасле у овој години цене крупне стоке, док су цене свиња у последњим месецима нешто снижене. Код крупне стоке процес сређивања цена биће спорији и треба настојати да се путем организационих мера и договарања елиминишу субјективни фактори који делују на повишење цена.

И поред тога што је развој откупних цена пољопривредних производа од фебруара ове године нешто мирнији, малопродајне цене ових производа су у сталном порасту, што показује да постоје нерешени проблеми снабдевања градова, а што је поред осталог узрок пораста цена на мало.

Општи индекс малопродајних цена пољопривредних производа

	1958				
	I	II	III	IV	V
Према просеку 1956 године	111	112	114	119	121
Према истом месецу претходне године	110	112	114	118	116

Најзначајнији пораст малопродајних цена забележен је код меса и месних производа и алкохолних пића. Код ових последњих до пораста је дошло углавном због додатног општинског пореза на промет.

Код цена индустријских производа које су у прошлој години углавном биле стабилне, у јануару месецу ове године дошло је до извесног померања, а затим су се у наредним месецима стабилизовале. Цене произвођача у мају више су за 1% него у децембру прошле године.

До пораста произвођачких цена индустријских производа у јануару ове године дошло је делимично због измене неких плафонираних цена (угаљ и нафта), као и због пораста цена грађевинског материјала.

Ниво малопродајних цена индустријских производа задржао се у првим месецима ове године на нивоу који је формиран крајем прошле године.

Цене услуга у првих пет месеци ове године повећане су за 3% у односу на њихов ниво крајем прошле године. Пораст цена услуга претежним делом произлази из поскупљања занатских услуга, чије су цене биле биле стабилне пораст и у прошлој години.

ОПШТИ ЗАКЉУЧЦИ

Развој привреде почетком године може се оцијенити као успешан, јер се настављањем позитивних тенденција из протекле године остварују у основи задаци постављени друштвеним планом за ову годину.

Константним напредовањем производње, што је карактеристично за последњих неколико година, наша је привреда ојачала и способна је да савлада и такве тешкоће као што су оне које су се крајем

прошле и почетком ове године појавиле, како у вези са променама насталим на иностраном тржишту, тако исто и са извесним негативним појавама на унутрашњем плану.

Управо због тога што и даље постоје тешкоће, основни задатак у наредном периоду јесте повећати производњу у целини. Имајући у виду да се сада укупна потрошња налази на нешто вишем нивоу него што је то претпостављено Петогодишњим планом (између осталог и реална потрошња становништва је у ове две године изнад предвиђене у петогодишњем плану), темпо производње мора ићи брже. Услови за то постоје ако се имају у виду неискоришћене могућности у расположивим капацитетима, сировинској основи, расположивој енергији, као и у могућностима за бржи пораст продуктивности рада. Између осталог, такве резерве посебно постоје у пољопривреди.

За даљи развој привреде један од битних momenata, који у данашњим условима отежане међународне размене још више добија на значају, јесте потреба да се сниже трошкови производње и искористе резерве које у том погледу постоје у свим областима привреде. Уколико је цела привреда развијенија утолико је неопходније путем снижења трошкова производње јачати конкурентску способност наше привреде према иностранству и утолико је то неопходан услов за даљи и бржи развој појединих области привреде.

Предузете мере у правцу усклађивања унутрашње потрошње с материјалним могућностима и тежњом да се она остварује у што стабилнијим условима, дају своје резултате што се огледа у мирнијем развоју тржишта.

И у наредном периоду мора се задржати контрола над повећањем потрошње у целини и њених појединих видова, што једино омогућава да се обезбеди како унутрашња стабилност на тржишту, тако исто и одвајање одговарајућих вишкова за извоз. Ово нарочито кад треба чинити напоре да се повећањем извоза оствари задатак смањења дефицита у платном билансу, учврсти и прошири положај наших извозника у међународној размени.

Досада предузете мере на унапређењу пољопривреде, иако оне нису још обухватиле многе значајне секторе пољопривреде, дале су тако охрабрујуће резултате да би један од непосредних задатака морао бити још систематскије и консеквентније предузимање мера за њен убрзани развој нарочито на оним подручјима где су већ прва искуства показала задовољавајуће резултате. Утолико пре се поставља задатак да се повећана средства за развој пољопривреде што ефикасније и рационалније употребе.

Пораст реалних плата морао би у наредним месецима ићи бржим темпом, како би се остварио задатак постављен Друштвеним планом. Услов је за то, међутим, да се повећа продуктивност рада и да се на тој основи оствари повољнији однос између производње и запослености, као и да се предузму мере за отклањање узрока који доводе до пораста трошкова живота. Што се тиче запослености у непродуктивним делатностима морале би се предузети мере којима би се обезбедило да запосленост у непродуктивним делатностима расте знатно спорије него што је то био случај у протекле две године.

У наредним месецима требало би се још више оријентисати на задатке из инвестиционог програма петогодишњег плана и у вези с тим обезбедити усмеравање расположивих средстава као и бржу изградњу инвестиционих објеката. Не мењајући основне задатке привредног развоја у наредним годинама, и у вези с тим основне задатке инвестиционог програма, биће неопходно извршити извесне коректуре у инвестиционом програму због отклањања инвестиционих споразума од стране СССР-а и ДР Немачке, као и учинити нове напоре да се обезбеде финансиска средства и потребна опрема за

благовремену изградњу основних пројеката петогодишњег плана.

Спровођење у живот закона и осталих прописа у вези расподеле прихода привредних организација је такође један од непосредних задатака, нарочито доношење нових тарифних правилника које би у току другог полугођа требало окончати. Уколико се пре примене ови закони, утолико ће раније доћи до изражаја њихова позитивна својства и моћи ће се истовремено учити евентуалне слабости ради њиховог благовременог исправљања.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПОСЛОВНИКА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

САВЕЗНА НАРОДНА СКУПШТИНА

СНС (А) 24

18 јун 1958 године

Београд

ПРЕТСЕДНИКУ САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

Београд

Друже Претседниче,

У вези с Вашим писмом П. бр. 8 од 18 априла 1958 године којим сте указали на потребу да законодавни одбори предузму рад на припреми измена и допуна у Пословнику Савезне народне скупштине, обавештавамо Вас да су законодавни одбори оба дома израдили Предлог одлуке о изменама и допунама Пословника Савезне народне скупштине који Вам у прилогу достављамо.

Уједно Вас обавештавамо да је за претставника законодавних одбора при претресању овог предлога одлуке одређен н. п. др Макс Шнудерл.

Претседник

Законодавног одбора
Већа произвођача

Макс Крмељ с. р.

Претседник

Законодавног одбора
Савезног већа

Др Макс Шнудерл с. р.

ПРЕДЛОГ

ОДЛУКЕ О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ПОСЛОВНИКА САВЕЗНЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

I

У Пословнику Савезне народне скупштине врше се следеће измене и допуне:

1. У члану 1, у првом ставу, у другом реду, после речи „права“ додају се речи „и дужности“.
Ст. 2 и 3 истог члана постају члан 1а.

2. У члану 3 додаје се трећи став који гласи:
„Претседник Скупштине може, ако то захтева нарочита потреба, и за време скупштинског одмора сазвати седнице појединих одбора и комисија Скупштине и домова, као и посебне и заједничке седнице домова.“

3. У члану 8 брише се први став.

На крају досадашњег другог става ставља се запета и додају речи „изузев гласања о избору кад се оно врши тајно.“

4. У члану 9 додаје се трећи став који гласи:

„У случају спречености секретара претседнику у руковођењу седницама помаже посланик кога претседник одреди.“

5. У члану 14, у првом ставу, после тачке 4) додаје се нова тачка 5) која гласи:

„5) бира и разрешава судије и повремене судије Врховног привредног суда;“

Тачке 5) до 10) постају тачке 6) до 11).

У садашњој тачки 9) која постаје тачка 10) на крају уместо тачке и запете ставља се запета и додају речи „уколико пословником то није стављено у надлежност домова“.

6. У члану 15, трећи став мења се и гласи:

„Домови могу одлучити да на заједничкој седници претресу поједине законске предлоге и друга питања од општег значаја у чијем решавању учествују оба дома, извештаје које подноси Савезно извршно веће по својој иницијативи или на захтев Скупштине, извештаје комора и других организација и установа, али гласање по законским предлозима врши се на седници сваког дома одвојено.“

7. После члана 15 додаје се нов члан 15а који гласи:

„Члан 15а

Ако на захтев једног дома извештај Савезног извршног већа треба да буде поднесен само у дому који је тражио подношење извештаја, извештај ће бити поднесен на заједничкој седници домова ако то захтева други дом.“

8. Члан 16 мења се и гласи:

„На дневни ред заједничке седнице домова може се под условом из члана 15 став 2 овог пословника ставити и претрес појединих питања од општег политичког значаја. Овакав претрес завршава се без усвајања одређене одлуке, а може се завршити и закључком да се Савезном извршном већу препоручи да припреми предлог закона или друге одлуке које ће поднети домовима Скупштине, или да у својој надлежности донесе потребне одлуке односно предузме одговарајуће мере.“

9. У члану 23, четврти став мења се и гласи:

„Претседник је дужан ставити на располагање посланицима пре почетка седнице списак свих предмета који су најдаље на 24 часа пре заказане седнице предложени за дневни ред заједничке седнице. У списку предлози се наводе оним редом којим су достављени Скупштини.“

10. У члану 54, у првом ставу прва реченица мења се и гласи: „О поднетом амандману имају право да се изјасне подносилац предлога и известилац одбора односно комисије.“

11. Наслов главе V мења се и гласи: „V. Избори извршних органа Савезне народне скупштине, Савезног врховног суда и Врховног привредног суда“.

12. У члану 79 први став мења се и гласи:

„Изабрани Претседник Републике даје пред Скупштином свечану изјаву.“

У другом ставу у првом реду уместо „Заклетва“ стављају се речи „Свечана изјава“.

У трећем ставу у другом реду уместо речи „заклетве“ стављају се речи „свечане изјаве“.

13. У поднаслову изнад члана 88 додаје се на крају „и Врховног привредног суда“.

14. У члану 88, у другом реду иза речи „суда“ додају се речи „као и претседника, судија и повремених судија Врховног привредног суда“.

15. После члана 88 додаје се члан 88а који гласи:

„Члан 88а

На предлог Одбора за изборе или Савезног извршног већа Скупштина претходно утврђује број судија Савезног врховног суда, као и број судија и повремених судија Врховног привредног суда.“

16. У члану 89 први и други став мењају се и гласе:

„Предлози за избор или разрешење претседника и судија Савезног врховног суда као и претседника, судија и повремених судија Врховног привредног суда достављају се преко претседника Скупштине Одбору за изборе који Скупштини подноси свој извештај.

Избор претседника и судија Савезног врховног суда као и претседника и судија Врховног привредног суда врши се на основу појединачних предлога. Избор повремених судија Врховног привредног суда врши се по списку у целини.“

17. У члану 90, у другом ставу у четвртном реду иза речи „рад“ додају се речи „Савезног извршног већа и других“.

18. Поднаслов изнад члана 92 мења се и гласи: „2. Одговори на посланичка питања“.

19. Члан 92 мења се и гласи:

„Ако је посланик тражио да се на његово питање које је поставио Савезном извршном већу, државном секретару или секретару у Савезном извршном већу одговори на заједничкој седници домова, одговор ће се дати на заједничкој седници ако то Скупштина одлучи.“

Скупштина на заједничкој седници домова може и на предлог Савезног извршног већа одлучити да се одговор да на заједничкој седници домова.“

20. Члан 93 мења се и гласи:

„После добивеног одговора посланик може тражити разјашњења и поставити допунска питања у погледу одговора. Ово излагање не може трајати дуже од пет минута.“

После излагања посланика поводом добивеног одговора прелази се на дневни ред.“

21. Чл. 94, 95 и 96 бришу се.

22. У члану 97, у првом ставу после речи „Административни одбор“ додају се у новом реду речи: „Одбор за претставке и жалбе“.

23. Члан 98 мења се и гласи:

„Одлуком о допуни овог пословника Скупштина може на заједничкој седници домова основати и друге сталне одборе и комисије и одредити њихов састав, делокруг и овлашћења.“

Посебном одлуком Скупштина може основати и повремене одборе и комисије за проучавање одређених питања и припрему аката који спадају у делокруг заједничке седнице домова или у надлежност оба дома. Одлуком о оснивању одређује се састав, делокруг и овлашћење одбора и комисија.“

24. После члана 98 додаје се члан 98а који гласи:

„На предлог Савезног извршног већа, Савезна народна скупштина може образовати заједничке комисије састављене од чланова Савезног већа и Већа произвођача и чланова Савезног извршног већа, и по потреби из реда других грађана, за проучавање неког питања и припрему нацрта закона или другог акта из делокруга Савезне народне скупштине.“

У току свог рада заједничке комисије подносе на заједничкој седници домова извештај о свом раду.

Нацрте закона и других скупштинских аката заједничке комисије подносе Савезном извршном већу.“

25. У члану 99 први став мења се и гласи:

„Административни одбор врши тромесечно преглед извршења предрачуна расхода и прихода Скупштине и о томе подноси извештај Скупштини, предлаже Скупштини прописе о наградама и накнадама посланика Савезне народне скупштине и стара се о њиховом извршењу, доноси правилник о уређењу администрације Скупштине, утврђује систематизацију радних места у администрацији Скупштине и врши друге послове предвиђене пословницима и другим прописима.“

26. После члана 99 додају се нови чланови који гласе:

„Члан 99а

Одбор за претставке и жалбе проучава и претреса претставке и жалбе које Скупштини упућују грађани, организације и установе.

Одбор за претставке и жалбе састоји се од 9 чланова.

Члан 99б

Претставке и жалбе упућују се Савезној народној скупштини преко председника Скупштине.

Члан 99ц

Претставке и жалбе подносе се писмено и морају бити снабдеване потписима лица односно претставника установа и организација које их подносе.

Одбор може тражити да потписи на претставкама и жалбама буду оверени од средњег суда или од органа народног одбора општине надлежног за оверавање.

За претставке и жалбе као и оверавање потписа не плаћа се такса.

Члан 99д

Председник Савезне народне скупштине упућује све претставке и жалбе Одбору за претставке и жалбе.

Списак примљених претставки и жалби доставља се члановима једног и другог дома. Председник дома на почетку седнице приликом давања саопштења укратко обавештава дом о поднетим претставкама и жалбама.

Члан 99е

У одбору претставке и жалбе се заводе у посебну књигу, и то редом којим су примљене.

Сваки посланик има право да прегледа ову књигу и да се упозна са садржином поједине претставке и жалбе.

Члан 99ф

Претставке и жалбе које се односе на какав предлог закона или другог акта који се претреса у другом одбору, Одбор за претставке и жалбе упућује том одбору.

Ако претставка или жалба спада у надлежност суда, органа управе или којег другог државног органа, или у делокруг самосталне установе и организације, Одбор ће је упутити органу, установи или организацији надлежној за решавање.

У случајевима из претходних ставова Одбор ће обавестити подносиоца претставке односно жалбе коме је његова претставка односно жалба упућена.

Члан 99г

Одбор ће о самој ствари која је предмет претставке односно жалбе решавати само ако је подносилац употребио сва правна средства за решење те ствари.

Ако Одбор сматра да је тражење подносиоца претставке односно жалбе оправдано, поднеће предлог за решење дому у чији делокруг односно питање спада. Ако се ради о питању које спада у делокруг оба дома, Одбор ће поднети предлог и једном и другом дому.

Предлог за решење може се односити на решавање ствари која се не може решити на основу важећих прописа.

Поводом предлога Одбора дом може овластити одбор да сам реши поједину претставку односно жалбу. Ако ствар која је предмет претставке односно жалбе спада у надлежност оба дома, потребно је овлашћење оба дома.

Ако Одбор нађе да се тражење подносиоца претставке односно жалбе не може уважити, обавестиће о томе подносиоца претставке односно жалбе.

Члан 99х

Одбор је дужан да сваких шест месеци подноси извештај Скупштини о свом раду на претставкама и жалбама.

Извештај се мора отштампати и разделити посланицима.

27. У члану 100, у првом ставу у другом реду иза речи „суда“ додају се речи „и судија и поверених судија Врховног привредног суда“.

28. У члану 105 други и трећи став мењају се и гласе:

„Председник Скупштине, члан Савезног извршног већа, државни секретар, секретар у Савезном извршном већу и државни потсекретар не може бити члан сталног одбора и сталне комисије Скупштине.

Сваки посланик има право да присуствује седницама одбора и комисија и да говори о питању које је на дневном реду.“

29. У члану 106 додају се други и трећи став који гласе:

„Председник, потпредседник и секретар одбора и комисије бирају се за цео период сазива Скупштине.

Прву седницу одбора и комисија по избору њихових чланова сазива председник Скупштине.“

Досадашњи други став постаје четврти став.

Додаје се пети став који гласи:

„Одбори и комисије Скупштине раде без присуства јавности.“

30. У члану 107, у првом ставу у трећем реду и у другом ставу у другом и трећем реду, уместо речи „Спољнополитичког одбора“ стављају се речи „Одбора за спољне послове“.

31. У члану 109, после четвртог става додаје се нов став који гласи:

„Ако настане спор између посланика и председника у погледу уношења исправки у стенографске белешке, посланик и председник могу изнети ствар пред Скупштину и тражити њену одлуку.“

Пети и шести став постају ставови шести и седми.

32. У члану 113 други став се брише.

33. У члану 117 додаје се нови трећи став који гласи:

„Правни саветник врши и друге послове а нарочито: стара се о извршењу припрема за седнице Скупштине, домова, одбора и комисија; припрема акта о проглашењу закона и других аката усвојених од Скупштине и њених тела и стара се о њиховом објављивању; руководи радом секретара — службеника домова, одбора и комисија; врши надзор над радом стенографске службе.“

Трећи и четврти став постају четврти и пети став.

34. У члану 119, у првом ставу у другом и трећем реду, уместо речи „одговарајуће службенике“ стављају се речи „службенике и раднике“.

У другом ставу први ред, уместо речи „О раду службеника стара“ стављају се речи „Радом ових службеника и радника руководи“. У другом реду иза речи „вршење“ ставља се „њихових“ а реч „администрација“ се брише.

Трећи став се брише.

35. Члан 120 мења се и гласи:

„Службенике и раднике у администрацији Скупштине поставља и решења о њиховим радним односима доноси председник Скупштине. За доношење ових решења он може овластити секретара Скупштине, а у погледу службеника треће и четврте врсте као и радника, изузев висококвалификованих, начелника администрације.“

36. У члану 121, први став се брише.

У другом ставу, у првом реду, уместо „Председник“ ставља се „Секретар“, а у четвртом реду, уместо „секретара“ ставља се „начелника администрације“.

Трећи став се брише.

II

Овлашћују се законодавни одбори Савезног већа и Већа произвођача да утврде пречишћен текст овог пословника.

III

Ова одлука ступа на снагу кад је Скупштина прихвати.

Издаје Савезна народна скупштина, Београд. Уређује редакциски одбор. Одговорни уредник Милорад Ч. Ахимовић, шеф Стенографског бироа Савезне народне скупштине, Београд. Штампана Београдског графичког завода, Београд. — Цена овој свесци 800 дин. Претплату прима комерцијално одељење „Службеног листа ФНРЈ“, Краљевића Марка 9, тел. 22-619. Абонман у висини од 2.000 дин. полаже се као жиро рач. 101—11/1—30 Претплатници ће белешке добијати све док се овај износ не исцрпи, када ће бити позвани да обнове претплату.